

International Chamber of Commerce

The world business organization

02-14/3679/2
06.10.09

International Court of Arbitration • Cour Internationale d'arbitrage

ODLUKA

ICC International Court of Arbitration • Cour internationale d'arbitrage de la CCI
38 Cours Albert 1er, 75008 Paris, France
Tel+33 (0)1 49 53 28 28 Faxes +33 (0)1 49 53 29 29 / +33 (0)1 49 53 29 33
E-mailarb@iccwbo.org Website www.iccarbitration.org

ICC MEĐUNARDNI ARBITRAŽNI SUD

PREDMET Br. 17146/FM/MHM/EMT

STRABAG AG

(Austrija)

protiv

PE REGIONALNI VODOVOD CRNOGORSKO PRIMORJE

(Crna Gora)

Ovaj dokument je original Konačne odluke donesene u skladu sa Pravilnikom o arbitraži ICC Međunarodnog Arbitražnog suda.

KONAČNA ODLIKA

Izdata od
Arbitražnog vijeća koje se sastoji od

Neil Kaplan, QC i Prof. Časlav Pejović, Sudija
Dominique Brown-Berset, Predsjedavajuće Arbitražnog vijeća

U predmetu arbitraže
između

STRABAG AG
Ortenburgerstrasse 27
9800 Spittal/Drau
Austrija

Tužioca

i

PE REGIONALNI VODOVOD
CRNOGORSKO PRIMORJE
Trg Sunca bb
853 10 Budva
Crna Gora

Tuženika

Mjesto arbitraže: Pariz, Francuska

SADRŽAJ

I.	Uvod.....	1
A.	Početak arbitraže.....	1
	B.....	Stranke i njihovi zastupnici
	2	
	1.....	Tužilac.
	2	
2.	Tuženik.....	3
	C.....	Arbitražno vijeće i njegov sastav
	4	
D.	Mandat.....	8
E.	Mjesto arbitraže.....	8
F.	Jezik arbitraže.....	8
II.	Osnovni podaci o sporu Stranaka i glavne relevantne činjenice	8
A.	RWSS.....	9
B.	Ugovor i Ugovorna dokumenta	10
	1. Ugovor.....	10
	2. Radovi.....	10
	3. Šef nadzora.....	10
	4.....	Ugovorna dokumenta
	11	
	5.....	Rješnje spora
	14	
	6.....	Glavne važeće ugovorne odredbe
	14	
a.	Projekat.....	14
b.	Podaci o Gradilištu.....	17
c.	Pravo na pristup Gradilištu, Rok završetka i Izmjene radova.....	17
d.	Cijena i plaćanje.....	21
e.	Raskid od strane Investitora.....	22
f.	Raskid od strane Izvođača radova.....	25
g.	Činidbena garancija.....	26
h.	Zahtjevi, sporovi i arbitraža.....	26
i.	Mjerodavni zakon.....	29
C.	Utvrđene relevantne činjenice.....	29
	1. Relevantni događaji u 2008.....	30
	2. Relevantni događaji u 2009.....	44

3	Raskid Ugovora od strane PE-a i kasniji događaji do 17. maja 2010.....	65
a.	Odluka DB-e od 11. februara 2010. u vezi sa raskidom od strane PE-a.....	67
b.	Događaji nakon Odluku DB-e do početka arbitraže (17. maj 2010.).....	70
4.	Događaji nakon početka arbitraže.....	73
III.	Vođenje postupka.....	75
A.	Postupak i glavni podnesci Stranaka.....	75
B.	Poslednje molbe Stranaka za privremenu mjeru.....	89
1.	Molba Tužioca za privremenu mjeru.....	89
2.	Molba Tužnika za privremenu mjeru.....	90
IV.	Pitanja o kojima odlučuje Arbitražno vijeće.....	91
V.	Rasprava i nalazi.....	92
A.	Mjerodavni zakon u arbitraži.....	92
B.	Nadležnost.....	93
1.	Zakon koji reguliše važenje i tumačenje Klauzule o arbitraži.....	93
a.	Stav Tuženika.....	93
b.	Stav Tužioca.....	93
c.	Rasprava i odluka.....	94
2.	Valjanost i djelokrug Klauzule o arbitraži.....	96
a.	Stav Tuženika.....	96
b.	Stav Tužioca.....	99
c.	Rasprava i nalazi.....	102
C.	Raskid Ugovora od strane Tuženika 16. novembra 2009.....	113
1.	Stav Tužioca.....	114
a.	Raskid u skladu sa Potklauzulom 15.2(a) GC.....	114
b.	Raskid u skladu sa Potklauzulom 15.2(c)(i) GC.....	118
2.	Stav Tuženika.....	122
a.	Raskid u skladu sa Potklauzulom 15.2(a) GC.....	122
b.	Raskid u skladu Potklauzulom 15.2(c)(i) GC.....	126
3.	Rasprava i nalazi.....	128
a.	Ugovorni okvir koji reguliše Vrijeme završetka, kašnjenja i raskid od strane Investitora.....	128
b.	Utvrđene činjenice u vezi sa raskidom Ugovora od strane Tuženika.....	131
1)	Nepotpun i manjkav Glavni projekat u 2008. i pristup tunelu Sozina.....	132
2)	Izmijenjen Plan izvođenja radova iz 2008.....	136

3)	2009 Plan izvođenja radova i povezani događaji i zastoji.....	137
4)	Sastanak od 4.jula 2009. i Zahtjev Tužioca br.4 od 28.jula 2009.....	141
5)	Nacrt Protokola br 1. Tuženika o pregovorima od 18.avgusta 2009.....	143
6)	Nacrt Annex-a Ugovora Tužioca br.1 od 25.avgusta 2009.....	144
7)	Nalog za izmjenu radova br. 3 od 27.avgusta 2009.....	144
8)	Odluka Šefa nadzora o Zahtjevu Tužioca br.4 od 4.septembra 2009.....	145
9)	Nalog za izmjenu radova br. 4 od 5. septembra 2009.....	146
10)	Rok za otklanjanje nedostataka br. 2 i Pismo o tempu napredovanja radova od 9.sept. 2009.....	146
11)	Raskid Ugovora od strane Tuženika i naknadno preuzimanje Radova.....	148
c.	Nema osnove za raskid po Potklauzuli 15.2 GC.....	151
D.	Pravne posledice raskida Ugovora od strane Tužioca.....	165
1.	Stav Tužioca.....	165
2.Stav Tuženika	168
3.	Rasprava i nalazi.....	171
a.	Ugovor se smatra raskinutim po Potklauzuli 15.5 GC.....	171
b.	Raskid Ugovora od strane Tužioca od 17.maja 2010.....	176
c.	Posledica raskida ugovora 1. decembra 2009.....	176
E.	Plaćanje Tužioca i Odštetni zahtjevi.....	178
1.	Zahtjevi po Potklauzuli 19.6 GC.....	178
a.	Iznosi odobreni u IPC br. 11 i IPC br. 12.....	178
1)	Stav Tuženika.....	179
2)	Rasprava i nalazi.....	180
b.	Nadoknada za Radove iz Obračuna br. 13 i br. 14.....	181
1)	Stav Tužioca.....	181
2)	Stav Tuženika.....	183
3)	Rasprava i nalazi.....	184
c.	Zahtjevi Tužioca br. 1 i br. 1.1, br. 1.2, br. 3 i br.3.1 i br. 7.....	185
d.	Zahtjevi Izvođača br. 1 i br. 1.1.....	186
e.	Stav Tužioca.....	186
f.	Stav Tuženika.....	187
g.	Rasprava i nalazi.....	187
h.	Zahtjev Izvođača br. 1.2.....	188

a)	Stav Tužioca.....	188
b)	Stav Tuženika.....	190
c)	Rasprava i nalazi.....	190
1)	Zahtjev Izvođača br. 3.....	192
a)	Stav Tužioca.....	192
b)	Stav Tuženika.....	194
c)	Rasprava i nalazi.....	195
2)	Zahtjev Izvođača br.3.1.....	196
a)	Stav Tužioca.....	196
b)	Stav Tuženika.....	196
c)	Rasprava i nalazi	197
3)	Zahtjev Izvođača br.7.....	197
a)	Stav Tužioca.....	197
b)	Stav Tuženika.....	198
c)	Rasprava i nalazi	199
d.	Zahtjev Izvođača br. 4a (za dodatne tekuće troškove nastale do 15. januara 2010.....	199
a)	Stav Tužioca	199
b)	Stav Tuženika	200
c)	Rasprava i nalazi	201
e.	Preostali Materijal i oprema koju je isporučio Tuženik.....	201
1)	20% cijene cijevi.....	201
a)	Stav Tužioca	201
b)	Stav Tuženika	202
c)	Rasprava i nalazi	202
f.	Drugi materijal ostavljen na Gradilištu i Privremeni objekti.....	203
a)	Stav Tužioca.....	203
b)	Stav Tuženika.....	204
c)	Rasprava i nalazi	204
2.	Zahtjev za dodatne odštete i troškove.....	205
1)	Stav Tužioca	205
2)	Stav Tuženika	205
3)	Rasprava i nalazi	205
3.	Kamata.....	206

1)	Stav Tužioca	206
2)	Stav Tuženika	207
3)	Rasprava i nalazi.....	207
4.	PDV.....	209
a.	Stav Tužioca	209
b.	Stav Tuženika	210
c.	Rasprava i nalazi	210
5.	Zahtjev u vezi sa Činidbenom garancijom	211
a.	Stav Tužioca	211
b.	Stav Tuženika	212
c.	Rasprava i nalazi	212
F.	Troškovi.....	213
1.	Troškovi arbitraže.....	213
a.	Stav Tužioca	213
b.	Stav Tuženika	214
c.	Rasprava i odluka.....	214
2.	Sudski i drugi troškovi.....	215
a.	Zahtjev Tužioca u vezi sa sudskim i drugim troškovima.....	216
b.	Zahtjev Tuženika u vezi sa sudskim i drugim troškovima.....	217
c.	Rasprava i nalazi.....	218
VI	DISPOZITIV.....	221

SKRAĆENICE

PODNESCI TUŽIOCA

- CI Zahtjev za arbitražu od 17. maja 2010. (predat sa Dokazima C-1 do C-9)
- CII Odgovor na Tuženikov prigovor na nadležnost od 1. jula 2010.
- CIII Dopuna zahtjevu za arbitražu od 5. avgusta 2010. (predat zajedno sa Dokazima C- 10 do C-25)
- CIV Podnesak o nadležnosti od 23. decembra 2010. (predat uz Dokaze C-27 do C-32)
- CV Tužbeni predlog od 28. februara, 2011 (podnesen uz Dokaze C-26 do C-121, Izjava Svjedoka g-dina Milorada Njezića, Izjava svjedoka g-dina Nenada Vukovića i izjava svjedoka g-dina. Gunthera Wimmera)
- CVI Zahtjev za nepravosnažnu odluku o troškovima od 11. maja 2011. (podnesen zajedno sa Dokazima C-A do C-1)
- CVII Replika na Glavni zahtjev, od 29. jula 2011. (predata zajedno sa dokazima C-122 (ILF Stručni izvještaj) do C-224, Sudska ovlaštenja CL-1 i CL-2, Druga Izjava svjedoka g-dina Milorada Njezića i Druga izjava svjedoka g-dina Nenada Vukovića)
- CVIII Podnesak po završetku rasprave od 31. januara 2012.
- CIX Komentari o podnesku po završetku rasprave Tuženika od 7. februara 2012.
- CX Troškovnik od 28. februara 2012.
- CXI Komentari o Članovima 199, 274 i 276 Crnogorskog zakona o obligacijama ("Zakon o obligacijama"), od 4. juna 2012.

PODNESCI TUŽENIKA

- RI Prigovor na nadležnost ICC Arbitraže od 11. juna 2010.
- RII Odgovor na zahtjev za arbitražu od 5. avgusta 2010 (predat zajedno sa dokazima R-1 do R-22)
- Riii Odgovor na Dodatak zahtjevu za arbitražu od 14. oktobra 2010. (podnesen zajedno sa Dokazima R-1 do R-61 i Sudskim ovlaštenjima RL-1 do RL-8)
- RIV Prigovor na nadležnost-Dodatni podaci od 24. novembra 2010. (podnesen zajedno sa sudskim ovlaštenjima RL-9 do RL-18)

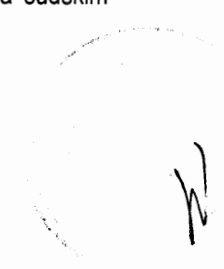
SKRAĆENICE

PODNESCI TUŽIOCA

- CI Zahtjev za arbitražu od 17. maja 2010. (predat sa Dokazima C-1 do C-9)
- CII Odgovor na Tuženikov prigovor na nadležnost od 1. jula 2010.
- CIII Dopuna zahtjevu za arbitražu od 5. avgusta 2010. (predat zajedno sa Dokazima C- 10 do C-25)
- CIV Podnesak o nadležnosti od 23. decembra 2010. (predat uz Dokaze C-27 do C-32)
- CV Tužbeni predlog od 28. februara, 2011 (podnesen uz Dokaze C-26 do C-121, Izjava Svjedoka g-dina Milorada Njezića, Izjava svjedoka g-dina Nenada Vukovića i izjava svjedoka g-dina. Gunthera Wimmera)
- CVI Zahtjev za nepravosnažnu odluku o troškovima od 11. maja 2011. (podnesen zajedno sa Dokazima C-A do C-1)
- CVII Replika na Glavni zahtjev, od 29. jula 2011. (predata zajedno sa dokazima C-122 (ILF Stručni izvještaj) do C-224, Sudska ovlaštenja CL-1 i CL-2, Druga Izjava svjedoka g-dina Milorada Njezića i Druga izjava svjedoka g-dina Nenada Vukovića)
- CVIII Podnesak po završetku rasprave od 31. januara 2012.
- CIX Komentari o podnesku po završetku rasprave Tuženika od 7. februara 2012.
- CX Troškovnik od 28. februara 2012.
- CXI Komentari o Članovima 199, 274 i 276 Crnogorskog zakona o obligacijama ("Zakon o obligacijama"), od 4. juna 2012.

PODNESCI TUŽENIKA

- RI Prigovor na nadležnost ICC Arbitraže od 11. juna 2010.
- RII Odgovor na zahtjev za arbitražu od 5. avgusta 2010 (predat zajedno sa dokazima R-1 do R-22)
- RIII Odgovor na Dodatak zahtjevu za arbitražu od 14. oktobra 2010. (podnesen zajedno sa Dokazima R-1 do R-61 i Sudskim ovlaštenjima RL-1 do RL-8)
- RIV Prigovor na nadležnost-Dodatni podaci od 24. novembra 2010. (podnesen zajedno sa sudskim ovlaštenjima RL-9 do RL-18)

A circular stamp with a faint border is located in the bottom right corner of the page. Inside the stamp, there is a handwritten signature in black ink, which appears to be a stylized 'W' or similar character.

- RV Odgovor na zahtjev za nepravosnažnu odluku o troškovima od 26. maja 2011.
- RVII Replika od 31. maja 2011. (podnesena sa Dokazima R-19 do R-127, uključujući Izjavu svjedoka g-dina Draga Melezovića (R-125), izjavu svjedoka g-dina Veselina M. Kovačevića (R-126) i izjavu svjedoka g-dina Teufika Omanovića (R-127))
- RVIII Podnesak sa odgovorom na glavni zahtjev, 3. oktobra 2011. (podnesen zajedno sa Dokazima R-128 do R-156, uključujući Stručni izvještaj koji je pripremio Institut za građevinarstvo, Podgorica (R-156))
- RVIII Podnesak po završetku rasprave od 31. januara 2012.
- RIX Podnesak po završetku rasprave – Dodatni podaci, od 7. februara 2012.
- RX Troškovnik od 28 februara 2012.
- RXI Podnesak – Odgovor na Pismo Arbitražnog vijeća od 24. maja 2012. (pitanja u vezi sa crnogorskim zakonom), od 4. juna 2012.

OSTALE SKRAĆENICE

- C-1ff Dokazi koje je podnio Tužilac
- CL-1ff Sudska ovlašćenja koja je podnio Tužilac
- CMN-1ff Prilozi Izjavi svjedoka g-dina Milorada Njezića od 29. jula 2011.
- CNV-1ff Prilozi Izjavi svjedoka g-dina Nenada Vukovića od 29. jula 2011.
- R- 1ff Dokazi koje je podnio Tuženik onako kako su nabrojani od Replike pa nadalje
- S- RL-1ff Zakonska ovlašćenja koja je predao Tuženik
- ICC Rules ICC Pravila o arbitraži na snazi od 1. januara, 1998
- ToR Mandat od 1. novembra, 2010.
- Tr. Transkript
- ws Izjava svjedoka

I. UVOD

A. POČETAK ARBITRAŽE

1. Ova arbitraža se tiče spora koji se odnosi na izgradnju kopnenih ("Sekcija 1") i podzemnih ("Sekcija 2")² komponenti cjevovoda Regionalnog vodovoda ("RWSS") za Crnogorsko primorje (vidite kartu evidentiranu kao C-27) od strane Strabaga AG ("Strabag", takođe, "Tužilac").
2. Sekcije 1 i 2 su dio ukupnih građevinskih radova na kopnenom i južnom kraku RWSS-a, koje je finansirala Svjetska banka kao dio Projekta razvoja održivog turizma Crne Gore ("MSTDP"). Najvažniji cilj MSTDP-a je unapređenje ekološki zdravog turističkog razvoja u Crnoj Gori (www.worldbank.org).
3. Nakon tenderskog procesa koji je sprovelo Javno preduzeće Regionalni vodovod Crnogorsko primorje ("PE" ili, takođe, "Tuženik") saglasno Smjernicama Svjetske banke, Strabagu je, 28. marta 2008, ustupljeno izvođenje radova na Sekcijama 1 i 2 (C-3, stranica 3).
4. Strabag i PE su, 7. aprila 2008, zaključili ugovor "*Ugovor br. MSTDP-CSB-00311&2 – Izgradnja kopnenog i južnog kraka Regionalnog vodovoda za Crnogorsko primorje, Sekcija 1:Kopneni krak-Unutrašnji dio i Sekcija 2: Kopneni krak-Podzemni cjevovodi*" ("Ugovor"; C -3).
5. Zbog razloga o kojima Stranke nisu saglasne, Radovi nisu završeni do 6. juna 2009. kako je prvobitno predviđeno Ugovorom. PE je raskinuo Ugovor 16. novembra 2009. sa rokom stupanja na snagu 14 dana kasnije sa obrazloženjem da Strabag nije završio Radove u predviđenom Roku za završetak radova (vidite, paragraf 258 u donjem tekstu).
6. 1. decembra 2009. PE je izbacio Strabag sa gradilišta.

¹ Unutrašnji dio (Sekcija 1) obuhvata Deonice KK7-KK44 (između obale jezera Malo Blato i glavnog rukavca rijeke Morače) i KK52-KK88 (između južne obale Skadarskog jezera i akumulacije Reljići). Ova poslednja deonica se nastavlja od Reljići-Đurmani i prolazi kroz hidrotehnički tunel Sozina (C-27; Dr. Armin Durrschm idt, Tr. 13:20-15:2).

² Podzemni dio (Sekcija 2) obuhvata Deonice KK5-KK7 ispod jezera Malo Blato, Deonice KK44-47 ispod glavnog rukavca rijeke Morače, Deonice KK47-KK49e u delti koju formira rijeka Morača i Deonice KK 49e-KK52 ispod Skadarskog jezera (C-27).

7. Strabag je osporio pravnu valjanost raskida ugovora od strane PE-a pred Komisijom za rješavanje sporova (DB), koja je donijela odluku 11. februara 2010. da PE nema pravo pravo da raskine Ugovor zbog prekršaja kako je naveo već da ima pravo na to iz interesa (Potklauzula 15.5 Ugovora). PE se nije složio sa ovom odlukom.
8. U međuvremenu je Strabag, 7. maja 2010, raskinuo Ugovor zbog povrede ugovora, uglavnom zbog kršenja obaveza PE-a da isplati dugovane iznose iz Ugovora i nezakonitog aktiviranja Činidbene garancije.
9. Nije sporno da Radovi nisu završeni u ugovornom roku za završetak radova. Međutim, Stranke nisu saglasne u vezi sa tim ko je odgovoran za kašnjenja i njihove posledice. Oni nisu bili u stanju da riješe svoje sporove na sporazuman način, i Strabag je pokrenuo ovu arbitražu 17. maja 2010.
10. U ovoj arbitraži, Strabag zahtijeva nadoknadu za neisplaćene radove i materijal isporučen na gradilište kao i za pretrpljenu štetu zbog navodno pravno nevažećeg raskida Ugovora od strane PE 16. novembra 2009. Ukupno potraživanje Strabaga iznosi 12,470,068.08 EUR, uz kamatu (CVIII, paragraf 340, strana 56).
11. Što se tiče PE-a, on smatra da su sva potraživanja Strabaga neosnovana i da treba da budu odbijena. PE tvrdi da je imao pravo da raskine Ugovor zbog njegovog kršenja kao što je učinio zato što Strabag nije završio radove u važećem Roku za završetak radova (vidite rezime stava PE u RVIII, paragrafi 400-420).

B. STRANKE I NJIHOVI ZASTUPNICI

1. Tužilac

12. Tužilac, Strabag AG, je akcionarsko društvo (Aktiengesellschaft) koje je organizovano i koje posluje prema zakonima Austrije, sa registrovanim sjedištem u Ortenburgerstrasse 27, 9800 Spittal/Drau, Austrija. Ono je registrovano u Matičnoj knjizi kompanija u Pokrajinskom sudu u Klagenfurtu pod matičnim brojem FN 61689w.
13. Tužilac je najveća građevinska kompanija u Austriji i jedna od najvećih u Evropi.
14. Strabag zastupaju i prisustvuju u ovoj arbitraži:

Mag. Daniela Karollus-Bruner
CMS Reich-Rohrwig Hainz
Ebendorferstrasse 3
1010 Vienna, Austria
Tel : +43 1 40443 2550
Fax : +43 1 40443 92550
E-mail : daniela.karollus-bruner@cms-rrh.com

i

Dr Klaus Sachs
Dr Armin Durrschmidt
Dr Nicolas Wiegand
G-din. Dominic Mueller
CMS Hasche Sigle
Nymphenburger Strasse 12
80335 Munich, Germany
Tel : +49 89 23807 109
Fax : +49 89 23807 40621
E-mail : klaus.sachs@cms-hs.com armin.duerrschmidt@cms-hs.com
nicolas.wiegand@cms-hs.com dominic.mueller@cms-hs.com

2. Tuženik

15. Tuženik, PE ili Javno preduzeće Regionalni Vodovod Crnogorsko Primorje (Regional Waterworks for the Montenegrin Coast³) je javno preduzeće osnovano po zakonima Crne Gore.

16. Registrovano sjedište Tuženika se nalazi na Trgu Sunca bb, 85310 Budva, Crna Gora. Ono je registrovano u Centralnom birou Privrednog suda Crne Gore pod registracionim brojem 8-0013444/001.

17. Tuženik isporučuje vodu za primorski dio Crne Gore.

³ Službeni prevod naziva Tuženika od strane Crnogorske vlade; vidite stavku 40, stranica 33 Informativnog upitnika koji predviđa Evropska komisija za pripremu Mišljenja o aplikaciji Republike Crne Gore za Članstvo u Evropskoj Uniji - 08 Competition Policy (<http://www.questionnaire.gov.me/O/Pdf/C08.pdf>).

18. Tuženika zastupaju i prisustvuju u ovoj arbitraži:

Dr Miroslav Paunović
G-đa. Ivana Topalov-Paunović
Advokatska kancelarija Paunović
50, 27 March Street
11000 Belgrade, Serbia
Tel: +381 11 323 66 21
Fax : +381 11 328 68 66
E-mail : paunovic.law@eunet.rs
ivana@paunovic.rs

19. Tužilac i Tuženik se takođe pominju pojedinačno u donjem tekstu kao “Stranka” a zajednički kao “Stranke”.

C. ARBITRAŽNO VIJEĆE I NJEGOV SASTAV

20. Arbitražno vijeće se sastoji od sledećih sudija:

G-din. Neil Kaplan QC
King & Wood Mallesons (prethodno Mallesons Stephen Jacques)
13/F Gloucester Tower
The Landmark 15 Queens Road Central, Hong Kong
Tel: +852 3443 1079
Fax: +852 3443 1299
E-mail: neilkaplan@btconnect.com

Prof. Dr Časlav Pejović
Kyushu University Faculty of Law
6-19-1, Hakozaki, Higashi-ku
812-8581, Fukuoka-shi, Fukuoka-ken, Japan
Tel: +92 642 44 38
Fax: +92 642 41 61
E-mail: caslavpejovic@hotmail.com

G-đa. Dominique Brown-Berset
Brown&Page
37-39, Rue de Vermont
P.O. Box 65
CH-1211 Geneva 20, Switzerland
Tel: +41 22 33 2 20 00
Fax: +41 22 332 20 05

Email: dbrown-beret@brownandpage.com

21. Zahtjev za arbitražu koji je podnio Strabag 17. maja 2010. se temelji na Potklauzuli 20.6 Opštih uslova Ugovora ("GC"), koja sadrži sledeću klauzulu o arbitraži ("Klauzula o arbitraži"):

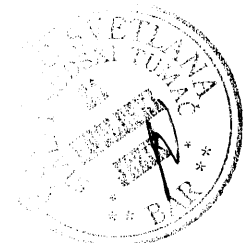
"Osim ako nije drugačije navedeno u Posebnim uslovima, svi sporovi koji nisu rešeni sporazumno i u smislu kojih odluka Komisije za rješavanje sporova nije postala konačna i obavezujuća, moraju biti pravosnažno riješeni arbitražom. Osim ukoliko se obje Stranke nisu drugačije dogovorile:

- a) *Za ugovore sa stranim izvođačima, međunarodna arbitraža sa postupkom kojim upravlja međunarodna arbitražna institucija imenovana u Ugovornim podacima, koja se vodi u skladu sa pravilima arbitraže, ako postoje, ili saglasno pravilima UNCITRAL-a, po izboru imenovane institucije,*
- b) *mjesto arbitraže je grad u kome je smješteno sjedište imenovane institucije,*
- c) *arbitraža mora da se vodi na jeziku komunikacije definisanim u Potklauzili 1.4 (Pravo i jezik), i*
- d) *Za Ugovore sa domaćim izvođačima radova, arbitraža sa sudskim postupkom koji se vodi u saglasnosti sa zakonima zemlje Investitora.*

Arbitri imaju puno ovlašćenje da objelodanjuju, ocjenjuju i revidiraju sve potvrde, odluke, instrukcije, mišljenja ili procjene Šefa nadzora, kao i sve odluke Komisije za sporove relevantne za spor. Predstavnici Stranaka i Šef nadzora ne smiju ni na koji način biti diskvalifikovani da budu pozvani kao svjedoci i da iznesu dokaze pred sudijama o svim pitanjima značajnim za spor.

Stranke ne smiju biti ograničene u sudskom postupku pred arbitrima na dokaze ili argumente koji su prethodno podneseni pred Komisiju za sporove kako bi ona donijela odluku niti na razloge neslaganja iz njihovih Obavještenja o neslaganju. Sve odluke Komisije za sporove će biti prihvatljive u dokaznom materijalu u arbitraži.

Arbitraža može početi prije ili nakon završetka Radova. Obaveze Stranaka, Šefa nadzora i Komisije za sporove ne smiju se mijenjati zbog arbitraže koja se vodi tokom trajanja Radova" (C-3, strane 104-105).

22. Prema Zahtjevu za arbitražu, Stranke su nepažnjom propustile da imenuju ICC kao relevantnu međunarodnu arbitražnu instituciju u Ugovornim podacima, protivno onome što je predviđeno u paragrafu (a) Klauzule o arbitraži (Cl, paragraf 6, strana 6). Strabag smatra da se zaključak o jasnoj namjeri Stranaka da upute svoje sporove na ICC arbitražu može izvesti, između ostalog, iz pozivanja na ICC arbitražu u Članu 9. Opštih uslova Sporazuma o Komisiji za sporove (“DB Sporazum”), koji su priloženi Opštim uslovima i čine sastavni dio Ugovora i koji glasi:
- “Svi sporovi ili zahtjevi koji proističu ili su u vezi sa ovim Sporazumom o Komisiji za sporove, ili njegovim kršenjem, raskidom ili obesnaženjem, moraju biti pravosnažno riješeni institucionalnom arbitražom. Ukoliko nije dogovorena druga arbitražna institucija, arbitraža se mora voditi shodno Pravilima arbitraže Međunarodne Trgovinske komore od strane jednog arbitra imenovanog u skladu sa ovim Pravilima o arbitraži” (C-3, strana 111; Cl, paragraf 8-10, strane 6-7).*
23. Strabag još tvrdi da se o sporazumu Stranaka u vezi sa ICC arbitražom može izvesti zaključak iz Potklauzule 20.6 Opštih uslova, koja se zasniva na Odjeljku 20.6 FIDIC Usaglašenih uslova građevinskih ugovora Multilateralne banke iz 2006. koji se naziva “Pink Book 2006”(Ružičasta knjiga 2006”). U svojoj prvoj verziji iz 2005., na koju se Ugovor poziva na strani 9, Ružičasta knjiga predviđa da *“ukoliko nije naveden ni jedan arbitražni sudski postupak, spor mora biti pravosnažno riješen institucionalnom arbitražom prema Pravilima o arbitraži Međunarodne Trgovinske komore”(Cl, paragraf 11, strana 7).*
24. Imajući u vidu da Klauzula o arbitraži ne kaže ništa o broju arbitara, Tužilac je zahtijevao da se spor uputi na rješavanje tročlanom arbitražnom vijeću i da predsjedavajućeg zajednički imenuju arbitri koje su pojedinačno imenovale strane. Osim toga, Strabag je zahtijevao da se kao sjedište arbitraže odredi Pariz, gdje je smješteno sjedište ICC Arbitražnog suda (Cl, paragrafi 12-16, strane 7-8).
25. U svom Zahtjevu za arbitražu Strabag je imenovao g-dina Neila Kaplana QC za arbitra (Cl, paragraf 13, strana 7).
26. Tuženik je, 10. juna 2010, podnio *“Prigovor na nadležnost ICC Arbitraže” (“RI”)*. Prema riječima Tuženika, bez bilo kakvog imenovanja međunarodne arbitražne organizacije u Klauzuli o arbitraži ili u Ugovornim podacima, *“Sporazum o arbitraži je suviše neodređen, nedostaje mu preciznost, nema ni najmanjih nagovještaja o namjeri Ugovornih strana da upute spor na rješavanje pred ICC arbitražom i, zbog toga ga Međunarodni Arbitražni sud ne može učiniti djelotvornim” (RI, paragraf 10.3, strane 8-9).*

27. PE smatra da klauzule o arbitraži u Opštim uslovima Sporazuma o komisiji za sporove i u FIDIC Uslovima ugovora ne mogu važiti za sporove između samih Stranaka, a kamoli da utvrde njihovu namjeru da se opredijele za ICC arbitražu. Činjenicu da su Stranke navodno “*propustile*” da imenuju ICC ili neku drugu instituciju kao imenovano tijelo po Potklauzuli 20.6(a) Opštih uslova bi zapravo trebalo tumačiti kao protivljenje ovoj namjeri, prema riječima Tuženika (RI, paragraf 12, stranice 10- 11). PE “*zahtijeva od Međunarodnog Arbitražnog suda da ne dozvoli nastavak Arbitraže po predlogu stranke koja je utvrdila nadležnost na neprihvatljivim konstrukcijama*” (RI, paragraf 12.4, strana 11).
28. Tuženik je, 24. juna 2010, prihvatio predlog Tužioca u vezi sa tročlanim arbitražnim vijećem i imenovao profesora Časlava Pejovića za arbitra. Tuženik se nije složio sa Strabagovim predlogom da Pariz bude određen kao mjesto arbitraže i zatražio je da odluku o ovom pitanju donese ICC Arbitražni sud (“ICC Sud”), u skladu sa Članom 14(1) Pravilnika ICC Arbitraže iz 1998. (ICC Pravila o arbitraži (“ICC Pravila”).
29. Strabag je 1. jula 2010, ponovio svoj predlog da predsjedavajućeg Arbitražnog vijeća zajednički predlože sudije koje su pojedinačno imenovale dvije stranke u roku od 30 dana od dana kada ih potvrdi ICC Sud. PE se konačno saglasio sa ovim predlogom 6. jula 2010.
30. 22. jula 2010. ICC Sud je donio odluku da (1) postoji *prima facie* (očigledan) pravno valjani sporazum o arbitraži koji predviđa primjenu ICC Pravila i (2) da arbitraža bude vođena saglasno Članu 6(2) ICC Pravila. Sud je takođe (3) utvrdio Pariz kao mjesto arbitraže i (4) potvrdio izbor g-dina Neila Kaplana QC i prof. Časlava Pejovića za arbitre (Članovi 9 i 14(1) ICC Pravila).
31. 25. avgusta 2010. Strabag je obavijestio Sekretarijat ICC-a da su se stanke saglasile da produže rok za imenovanje predsjedavajućeg za narednih 15 dana.
32. Sekretarijat ICC-a je, 10. septembra 2010. obavijestio Stranke da su arbitri imenovali g-đu Dominique Brown-Berset za predsjedavajuću Arbitražnog vijeća.
33. 5. oktobra 2010. Sekretarijat ICC-a je obavijestio Stranke i Sudije da je Generalni sekretar ICC Suda potvrdio izbor g-đe Brown-Berset za predsjedavajuću Arbitražnog vijeća, u skladu sa Članom 9(2) Pravila ICC.

D. MANDAT

34. Stranke i Arbitražno vijeće su se sastali 1. novembra 2010. u Hagu, Holandija zbog organizacionog pripremnog ročišta tokom kog su oni, između ostalog, razgovarali, odobrili i potpisali Mandat (“ToR”).

E. MJESTO ARBITRAŽE

35. Mjesto arbitraže je Pariz, Francuska (vidite paragraf 30 gore i paragrafe 133 do 135 iz Mandata).

F. JEZIK ARBITRAŽE

36. Prema Potklauzuli 20.6(c) Opštih uslova, arbitraža mora biti vođena na jeziku komunikacije definisanim u Potklauzuli 1.4 Opštih uslova, koja se odnosi na jezik “*naveden u Ugovornim podacima*”.
37. Ugovorni podaci za Potklauzulu 1.4 Opštih uslova predviđaju da “*važeci jezik*” i jezik komunikacije između Stranaka bude engleski. Saglasno tome, engleski je važeci jezik u arbitraži (vidite paragraf 138 u Mandatu).

II. OSNOVNI PODACI O SPORU STRANAKA I NAJVAŽNIJE RELAVANTNE ČINJENICE

38. Prije razmatranja historijata pravnog postupka, njegove sudske nadležnosti i osnovanosti Strabagove tužbe i odbrane PE-a, Arbitražno vijeće će ukratko opisati okolnosti u vezi sa zaključenjem Ugovora (Dio II.A ispod) kao i ugovorna dokumenta i glavne važece ugovorne odredbe u vezi sa sporom (Dio 11.B u donjem tekstu). Arbitražno vijeće će nakon toga izložiti hronologiju činjenica koje smatra relevantnim i neophodnim za donošenje odluka u ovoj Odluci (Dio 11.C ispod). Ove činjenice su nesporne ili utvrđene putem izvedenih i zvaničnih dokaza, prvenstveno iz istovremenih materijalnih dokaza koje je Arbitražno vijeće brižljivo pregledalo i razmotrilo.
39. Arbitražno vijeće će se vratiti na ove činjenice detaljnije u Dijelu V.C u donjem tekstu kada bude razmatralo i procjenjivalo zahtjeve i prigovore Stranaka.

A. RWSS

40. Istorijat i djelokrug rada RWSS je sumirao Građevinski fakultet Univerziteta u Podgorici u svom “*Tehničkom pregledu Završnog projekta vodnog zahvata, postrojenja za prečišćavanje otpadnih voda, pumpnih stanica i cjevovoda Regionalnog vodovoda za Crnogorsko primorje-Kopneni dio*”: izdatom u januaru 2008. (“Tehnički nadzorni izvještaj”; C-140).
41. RWSS se u početku oslanjao na “*Montenegrin Coast Water Supply Master Plan*” (Master plan vodovoda Crnogorskog primorja) koji je pripremila kompanija Energoprojekt (Beograd) 1991. i na “*Final Engineering Design*” (Završni tehnički projekat) koje je u periodu između 1990. i 1997. sastavio Energoprojekt-Hidroinženjering (Beograd) (C-140, paragraf 1.6).
42. U julu 2006, nakon analize isplativosti koju su uradili Ekonomski fakultet Univerziteta u Podgorici i Konsultantska kompanija ITSC, Vlada Crne Gore je donijela odluku da se voda crpi iz izvorišta Bolje Sestre, a ne više iz vodnog zahvata Karuč kako je predviđeno Master planom iz 1991. i Završnim tehničkim projektom Energoprojekt-Hidroinženjeringa (C-140, paragraf 1.6).
43. RWSS je ponuđen na tender shodno Smjenicama Svjetske banke o javnim nabavkama (C-3, nenumerisana druga stranica, i R-144).
44. Strabag je podnio ponudu za tri dijela cjevovoda (Sekcije 1, 2 i 3) 19. februara 2008. (R-2). Prema Pismu o usvajanju ponude, Strabag je podnio još jednu ponudu 25. februara 2008. za (i) Sekciju 1 u vezi sa izgradnjom kopnenog i južnog kraka unutrašnjeg dijela cjevovoda vodovoda i (ii) Sekciju 2 u vezi sa podzemnim/podvodnim dijelom cjevovoda (C-3, prvi paragraf Pisma o usvajanju ponude)⁴. Arbitražno vijeće napominje da su se Stranke tokom arbitraže pozivale na ponudu Strabaga od 19. februara 2008. zavedenu kao R-2, a ne na ponudu od 25. februara 2008. prihvaćenu po Pismu o usvajanju ponude.

Sekcija 1 se sastoji od deset pod-deonica kako slijedi u Tabeli III zavedenoj kao R-123:

KK7-KK32, KK32-KK34 (Prelaz preko rijeke Morače), KK34-KK41, KK41-KK4 2 (Željeznički prelaz), KK42-KK44, KK44- KK47 (željeznički i drugi prelaz preko rijeke Morače), KK54-KK63, KK63- KK78, KK78-KK88, Reljici-Đurmani.

Ugovorni Predmjer radova opisuje Sekciju 1 u vezi sa Deonicama KK7-KK44, KK52-KK88 (PS Reljići), i “PS Reljići do Đurmani” (C-3).

Predmjer radova opisuje Sekciju 2 u vezi sa Deonicama KKS-7, KK44-49 i KK49E-KK52 (C-3).

45. 28.marta 2008, PE je obavijestio Strabag da su njegove ponude za Sekcije 1 i 2 prihvaćene i pozvao ga potpišu jedinstveni ugovor za obje Sekcije (C-3, prvi paragraf Pisma o usvajanju ponude).
46. Sekcija 3 za južni krak – “*deonica R. “Đurmani”*”- B.C “Café” je ustupljena kompaniji pod nazivom Gintaš. Ona je završena 12. maja 2010. (Tr. 12:7-13). Poslednji dio građevinskih radova za RWSS, od Đurmana do Sjevera je ustupljen Integral Inženjeringu, koji je završio radove 15. aprila 2010. (Tr. 11:21/12:6).

B. UGOVOR I UGOVORNA DOKUMENTA

1. Ugovor

47. “*Ugovor br. MSTDP-CSB-00311&2 – Izgradnja kopnenog i južnog kraka regionalnog vodovoda za Crnogorsko primorje – Sekcija 1: Kopneni krak - Unutrašnji dio; Sekcija 2: Kopneni krak – Podzemni cjevovodi*” je potpisan 7. aprila 2008. (C-3, strana 2).
48. Prema Ugovoru, Strabag je “*Izvođač*” a PE je “*Investitor*”.

2. Radovi

49. Prema drugoj Preambuli Ugovora o izvođenju radova, “*Radovi*” se sastoje od “*izgradnje kopnenog kraka regionalog vodovoda za Crnogorsko primorje, Sekcija 1: Unutrašnji dio i Sekcija 2: Podzemni cjevovodi*” (C-3, strana 2). Prema tome, Radovi se sastoje od Sekcije 1 i Sekcije 2.

3. Šef nadzora

50. PE je takođe imenovao “*Šefa nadzora*” shodno Potklauzuli 3.1 Opštih uslova.

134. Istog dana (23. jula 2008.) sastali su se g-din Stojiljković, Direktor gradilišta za Sekciju 1 i g-din Nenad Vuković, Direktor gradilišta za Sekciju 2, sa g-dinom Punišom Pavićevićem, Predstavnikom Šefa nadzora g-dinom Vladislavom Skokom, Lokalnim nadzornim inženjerom i profesionalnim inspektorima i inspektorima radova iz ugovora (vidite zapisnik sa sastanka registrovanog kao C-152). Učesnici na sastanku ("Sastanak br.2") su postigli sledeći dogovor u vezi sa Sekcijom 1:

- *"Neophodno je uraditi geodetsko snimanje trase.*
- *Označiti cjelukupnu trasu cjevovoda i, ako je potrebno, malo je pomjeriti ako ulazi u privatno vlasništvo (odgovoran Novica Stojiljković).*
- *Cijevi ne mogu da se postavljaju bez kompletne dokumentacije.*
- *Najhitnije priložiti cjelokupnu dokumentaciju za materijal za cijevi (odgovoran Novica Stojiljković).*
- *Treba unijeti zahtjev za identifikaciju parcela u građevinski dnevnik"* (C-152, stavka 1.4, strana 2).

135. Takođe je dogovoreno da radovi na Sekciji 1 počnu najkasnije 28. juna 2008. (C-152, stavka 1.4, strana 2).

136. U vezi sa Sekcijom 2, Strabag je saopštio da će on obezbijediti Izvođački projekat čim dobije (1) Odluku PE-a u vezi svog predloga da instalira cijevi od 6.3 mm i (2) objašnjenja u vezi sa nesaglasnostima između Glavnog projekta i Predmjera radova (BoQ), posebno u vezi sa podzemnim iskopavanjem (C-152, stavka 2.4, strana 3).

137. Strabag je takođe zatražio razjašnjenje u vezi sa geologijom terena i kriterijumima primijenjenim tokom projektovanja kako bi procijenio podzemna iskopavanja kao i da bi utvrdio uslove za polaganje betonskih obloga na cijevima (C-152, pozicija 4.1, strana 3). Šef nadzora je saopštio da je glavni projektant ("Projektant") odbio kao neodgovarajuće cijevi koje je nabavio Strabag (C-152, pozicija 2.5, strana 3). On je predložio da Strabag podnese zvanično pismo vezano za geološke probleme i zatražio od Projektanta da odgovori na pitanja Strabaga u vezi sa podzemnim iskopavanjima do 26. jula 2008. (C-152, stavka 4.3, strana 4).

138. Takođe je dogovoreno da se organizuje sastanak između Ministarstva turizma i ekologije Crne Gore i predstavnika Strabaga Beč *"kako bi se utvrdilo da li će saradnja biti nastavljena budući da Izvođač nije ispunio ništa što*

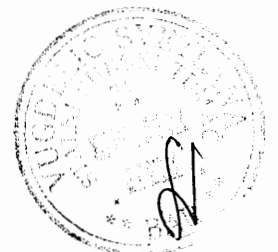

je predviđeno Ugovorom, i u vezi sa Sekcijom 2” (C-152, stavka 5.1, strana 4).

139. Stranke su se, 26. jula 2008, sastale sa Projektantom, IK Consulting Engineers Ltd (“IK Consulting”), kako bi razmotrili zahtjev Strabaga za definisanjem sadržaja Izvođačkog projekta i obračun debljine cijevi za Sekciju 1. Strabag je saopštio da smatra da je ispunio ugovorne zahtjeve isporukom 6 km cijevi prečnika DN 700 i DN 800 u skladu sa US AWWA standardima¹¹. PE i Projektant su zauzeli stav da su ove cijevi kupljene prije nego što je odobren Izvođački projekat i da je Strabag trebalo da temelji svoje obračune na Njemačkim DIN standardima pomenutim u tehničkim specifikacijama u tenderskim dokumentima (C-107 i R-9). Ipak, Stranke su se saglasile da treba razmotriti mogućnost korišćenja cijevi koje su već kupljene pod uslovom da se ispune određeni tehnički kriterijumi koje će definisati PE.
140. Istog dana, 26. jula 2008, Strabag je zahtijevao odgovor na svoje zahtjeve od 20. juna i 22. jula 2008. u vezi sa razjašnjenjem Glavnog projekta (C-37; vidite i paragrafe 122, 125 i 131 gore). On je konstatovao da još uvijek nije dobio “*dovršen komplet Glavnog projekta*” i da mu je potreban Glavni projekat za cjelokupan cjevovod, sa dovršenim kompletom dokumenata i podataka navedenih u Članu 19 BA.
141. PE je, 28. jula 2008, objavio Zapisnik sa sastanka održanog 26. jula 2008. (C-107) u prapratnom pismu u kom se navodi da su, po njegovom mišljenju, ispunjeni svi neophodni uslovi osim jednog za cijevi za Sekciju 2 u Glavnom projektu i tenderskim dokumentima. Prema riječima PE-a, Strabag je taj koji mora izračunati pritisak kojem će cjevovod planiran za postavljanje na dnu Skadarskog jezera biti izložen i definisati debljinu cijevi u Izvođačkom projektu. PE primjećuje da, budući da je Izvođački projekat trebalo da bude odobren prije kupovine cijevi, nije bilo potrebe da se ovo pitanje obrađuje u tenderskim dokumentima (C-107).
142. Ubrzo nakon početka Radova na Deonici KK44-KK42N, 1. avgusta 2008, Šef nadzora je dao instrukcije da se naspe rov do 30cm iznad gornje ivice i to samo u srednjem dijelu cijevi i da se izvrši njihovo testiranje kada nasipanje bude gotovo (C-42).

¹¹ "AWWA" znači standardi "American Water Works Association" (www.awwa.org).

¹² "DIN" znači standardi "Deutsche Industrie Norm".

143. Tokom noći između 4. i 5. avgusta 2008, narastajuća podzemna voda je dovela do dizanja tri nedovoljno nasute cijevi. Šef nadzora se saglasio sa dodatnim nasipanjem iskopanog materijala preko sloja dovezenog materijala kako je predložio Strabag u svom Opštem opisu posla od 23. jula 2008. (vidite paragraf 132; C-41 i C-43).
144. Stranke su se sastale 7. avgusta 2008. ("Sastanak br.3"). Šef nadzora je potvrdio da je Deonica KK7 do KK44 podvodno/podzemna deonica uzevši u obzir realan nivo Skadarskog jezera (minimalan nivo 4.50mm a maksimalan 9.80mm). Lokalni nadzorni inženjer je konstatovao da je Glavni projekat koji je pripremio Energoprojekt-Hydroinzenjering 1996. godine za lokaciju blizu te deonice predviđao čeličnu cijev sa armirano-betonskom oblogom i armirano-betonskim tegovima. Šef nadzora je donio odluku da je neohodno dati Strabagu odgovarajuće obračune stabilnosti i statike za Deonicu KK7-KK44 za sve faze i eksploatacije (C-143, stavka 3.1, strana 2 Zapisnika sa sastanka; i paragrafe 30-31, strana 5 Druge izjave svjedoka g-dina Nenada Vukovića). Konstatovano je da je do tog datuma montirano 26 cijevi ili 312m cjevovoda (Sekcija 1) (C-143, stavka 5.1, strana 3).
145. Na tom istom sastanku je g-din Radoslav Boškov, stručni inspektor radova za Sekciju 1, konstatovao da odredba u Glavnom projektu u vezi sa standardnim poprečnim presjekom nije kompatibilna sa realnom situacijom na terenu gdje cjevovod pluta u blatu (C-143, stavka 3.2, strana 2). Učesnici na sastanku su zaključili da je *"idejno rješenje cjevovoda na "suvom dijelu" sumnjivo i da je neophodno dostaviti sve neophodne obračune o ovom cjevovodu, kako je citirano u (stavci) 3.1 ovog sastanka. Lokalni nadzorni inženjer će tražiti od kompanije "IK" profesionalni savjet u vezi sa rješavanjem problema sa pomenutom deonicom"* (C-143, stavka 3.3, strana 3). Još je dogovoreno da sve dok se ne pokrene procedura za naknadnim radovima koji se razlikuju od onih iz Glavnog projekta, sve izvedene radove treba smatrati i isplatiti kao da su izvedeni u skladu sa Glavnim projektom (C-143, stavka 4.1, strana 3). Još je dogovoreno da će informacije o novom projektnom rješenju biti dostupne do 13. avgusta 2008. (C-143, stavka 4.2, strana 3).
146. Istog dana, 7. avgusta 2008, PE je izdao Rok za otklanjanje nedostataka shodno Potklauzuli 15.1 Opštih uslova (vidite paragraf 94 gore) kojim se od Strabaga zahtijeva da podnese Izvođački projekat definisan u stavkama 7.1. Odjeljka II-1a, b i c Predmjera radova za Deonicu 2 do 22. avgusta 2008. Uz Rok su priloženi i komentari i sugestije agencije IK Consulting o analizi opterećenja cjevovoda Strabaga koji je predstavljeni na sastanku održanom 26. jula 2008. (paragraf 139 gore; R-12; vidite takođe C-143, stavka 6.2, strana 3). PE je tražio da Strabag revidira analizu opterećenja u skladu sa tim.

147. Tokom sastanka br. 4 održanog 13. avgusta 2008. je dogovoreno da tehnička dokumentacija u vezi sa Glavnim projektom bude privedena kraju i da Nadzorni inženjer i Predstavnik Šefa nadzora dostave Strabagu dodatna dokumenta kao i sadržaj starog glavnog projekta do 15. avgusta 2008. (C-144, stavka 3, strana 2 Zapisnika sastanka). Stranke su konstatovale da Radovi na Deonici 1 napreduju "u skladu sa dinamičkim planom" (C-144, stavka 4.1, strana 2) i da je situacija u vezi Deonice 2 ostala ista zbog toga što Projektant još uvijek nije odgovorio u vezi sa podzemnim iskopavanjem i niveletom i materijalom za cjevovod (C-144, stavka 4.3, strana 2).
148. Takođe je dogovoreno da se prelaz ispod rijeke Morače smatra dijelom Sekcije 2 (podzemni cjevovod) i da će Predstavnik Šefa nadzora dostaviti opis posla koji će biti primijenjen za ovaj prelaz do 1. septembra 2008. (C-144, stavka 4.2, strana 2).
149. Strabag je, 15. avgusta 2008, odgovorio na Rok za otklanjanje nedostataka koji je PE izdao 7. avgusta 2008. u vezi sa Sekcijom 2 (C-158). Prema riječima Strabaga, Opis posla proslijeđen 23. jula 2008. (vidite paragraf 132 gore; C-41) sadrži dovoljno informacija u vezi sa izvođenjem radova na Sekciji 2. Međutim, Izvođački projekat ne može da se pripremi (C-158) sve dok Glavni projekat ne bude kompletan. Strabag je saopštio da je, budući da nije dobio stavove Šefa nadzora o predloženoj debljini cijevi za Sekciju 2, bio primoran da obustavi isporuke kako bi izbjegao dodatne troškove (C-158).
150. Stranke su se, 20. avgusta 2008, sastale u kancelariji PE-a i "saglasile se da postoje značajne manjkavosti u projektu unutrašnjeg dijela cjevovoda (Sekcija 1). Investitor¹³ je dao nalog Izvođaču da obustavi dalje polaganje cijevi na deonicama Kk1 do Kk44 sve dok ne bude obezbijeđen završni projektni plan cjevovoda (GRP cijevi) na ovim deonicama. Izvođač je dobio instrukciju da premjesti svoje aktivnosti na deonicu Kk88 i Crmničko polje (C-44).
151. 28. avgusta 2008, IK Consulting je predstavio novo projektno rješenje kako bi se spriječilo dizanje cijevi (C-45):

"Tokom izgradnje Regionalnog vodovoda - kopneni dio - glavni projekat, koji je pripremila kompanija EP Hidroinženjering-Beograd (EP Hydro engineering - Belgrade), od 1994. do 1995, postojali su određeni korisni hidrološki i geotehnički podaci u vezi sa izgradnjom dionice cjevovoda od izvorišta Karuč do O.S. Reljići. Ovi podaci su takođe korišćeni u procesu sastavljanja, optimizacije i ažuriranja Glavnog projekta, a što su realizovale kompanije "Scoll Wilson" iz Varšave i "IK Konsalting" iz Beograda.

¹³ Poznato je da je Investitor bio PE u ovim razgovorima.

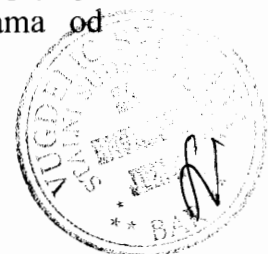

Radovi na istraživanju zemljišta (hidrološki, hidrogeološki i geotehnički radovi na Gradilištu novog, izabranog izvorišta po imenu Bolje sestre) su uključeni u novo, ažurirano projektantsko rješenje, dok za jedan dio deonice cjevovoda od ovog izvorišta do račvanja u deonicu preko izvorišta Karuč blizu Vranjine nisu izvođeni novi geotehnički istraživački radovi na zemljištu, već su umjesto toga korišćeni radovi na istraživanju zemljišta rađeni u periodu od 1949. do 1990. a svi ovi radovi su rađeni zbog potreba meliorisanja Skadarskog jezera. Hidrološki obračuni koje je radila Vojska u prethodnom periodu, nisu bili dostupni zato što su ovi podaci izmješteni u dokumentaciju Crnogorskog arhiva. Na osnovu ovih raspoloživih podataka, glavni projekat cjevovoda je urađen za dio deonice od izvorišta Bolje sestre do mjesta po imenu Vranjina, od koje lokacije pa nadalje se praktično poklapaju rješenja za deonicu cjevovoda za oba izvorišta.

Tokom izgradnje ovog dijela cjevovoda, koja je započela uzvodno od mjesta Vranjine tj. dijelu nove deonice prema vodoizvorištu po imenu Bolje sestre (od ugaone tačke KK35 do KK44), tj. deonice cjevovoda u neposrednoj blizini putnog nasipa i željezničke pruge Podgorica - Virpazar - Bar, na osnovu preliminarnih radova se vidjelo da su uslovi za postavljanje cjevovoda dosta nepovoljniji nego što je predviđeno projektom. Ovo se uglavnom odnosi na nosivost zemljišta ispod cijevi; zemlja se sastoji od muljevito-pjeskovitog zemljišta sa malim procentom gline, koja se nalazi u vodi Skadarkog jezera čak i kada je nivo vode nizak. Takođe, u slučaju njegovog pražnjenja, cjevovod će na ovoj povremeno poplavljenoj deonici, u periodu velikih količina vode, biti izložen uticaju plutajućih sila.

Osim toga, tokom sastanka Stručnog savjeta je razmatrana mogućnost likvidnog uticaja duž cjevovoda na određenim deonicama kao i tip materijala za cjevovod na ovim deonicama gdje dolazi do ovakve pojave, kao posledice zemljotresa“(C-45).

152. IK Consulting je predložio da se na Deonicama KK5-KK7 i KK49-KK52, gdje je predviđeno polaganje cijevi na dnu Skadarskog jezera, cijevi karakteristika DN 1000 GRP pomenute u Predmjeru radova zamijene čeličnim cjevovodom DN800 i DN700 koji treba kontinuirano zavarivati i polagati (oblagati) betonskim omotačem debljine 10 cm (C-45). IK Consulting je smatrao da, za Deonice koje su samo povremeno izložene poplavama (KK7-KK34, KK35-KK44, KK52-KK78), mogu da se koriste GRP cijevi sa klasičnim spojnicama kako je predviđeno Glavnim projektom. Međutim, kako bi se spriječila mogućnost plutanja, ovi GRP cjevovodi moraju biti postavljeni na sloju koji ima veću nosivost i koji je pokriven sitnozrnim kombinovanim šljunkom. Tamo gdje je nosivost zemlje veća, biće dovoljno da se cjevovod pokrije pločama od armiranog betona (C-45, strana 2).

153. Na sastanku br. 5 održanom 3. septembra 2008. Stranke su se saglasile da Strabag dostavi Projektantsko rješenje za željeznički prelaz cjevovoda (šahte, čelične cijevi i anker blokovi) (C-145, stavka 1.1 i 1.2 Zapisnika sa sastanka, strana 2). Od Strabaga je zatraženo da produži radno vrijeme sa 60 na 80 sati nedeljno kako je predviđeno Ugovorom i da dostavi dinamički plan Radova planiranih za septembar i oktobar 2008. (C-145, stavka 4.1, strana 3; vidite takođe R-14, R-15 i R-18).
154. Strabag je, 5. septembra 2008, podnio Najavu odštetnog zahtjeva saglasno Potklauzuli 1.9 (*“Zakasneli crteži ili instrukcije”*) i Potklauzuli 2.1 Opštih uslova (*“Pravo pristupa gradilištu”*;¹⁴ C-154) zbog toga što i dalje nije dobio puno pravo posjeda na Gradilište pošto nije dobio kompletan Glavni projekat. Strabag je takođe ukazao da će ispunjenje instrukcija dobijene od Šefa nadzora 1.septembra 2008, prema kojima treba instalirati ispust za mulj *“kao prvi naredni noseći element cjevovoda, kako bi se izbjeglo polaganje cijevi dva metra ispod vode ispod mosta”* i dodatna izgradnja rova radi testiranja odvođenja vode zahtijevati angažovanje dodatnih resursa (C-154). Strabag je konstatovao da usmena instrukcija Šefa nadzora od 1. septembra 2008. da se doda geotekstilni sloj u rov za Deonicu KK61-KK64, a moguće i za Deonicu KK64-KK71, predstavlja izmjenu projekta što će biti predmet Naloga za izmjenu radova.¹⁵ Strabag je takođe saopštio da je počeo da čisti trasu cjevovoda prema KK61, ali da su ga u tome zaustavili vlasnici zemlje koji su protestovali 2. septembra 2009. (C-154).
155. Šef nadzora je dao instrukciju Strabagu istog dana da radi sedam dana nedeljno kao i da intenzivira radove na Sekciji 1 koji su kasnili u odnosu na termin plan (R-14). Strabag je odgovorio da je Plan izvođenja radova baziran na 10-satnom radnom danu, šest dana nedeljno i da je trenutni zastoj od najmanje dvadeset dana nastao zbog privremenog obustavljanja Radova što je zahtijevano zbog realizacije novog projektnog rješenja dobijenog od projektantske kompanije, kako bi premjestio opremu na drugu dionicu gradilišta shodno instrukcijama Šefa nadzora kao i da riješi probleme u vezi pristupa na cijelo Gradilište. (R-15).

¹⁴ Shodno Potklauzuli 2.1 Opštih uslova, Izvođač mora dobiti pristup Gradilištu *“u roku od 7 dana od Datuma početka radova”*. Potklauzula 1.1.3.2 Opštih uslova definiše *“Datum početka”* kao datum *“Početka radova”* saglasno Potklauzuli 8.1 Opštih uslova.

¹⁵ Vidite Potklauzulu 13.1 i 13.2 Opštih uslova (C-3).

156. 7. septembra 2008. Šef nadzora je poslao “*Izjavu o kvalitetu izvršenih radova*” za deonicu KK42 do KK44 (Sekcija 1) u vezi sa izdavanjem Privremene situacije (“IPC”) br. 1 (R- 16). On je zatražio da Strabag izvrši test performanse posteljice obloge, nagiba nabijanja nasipa kao i GRP cijevi instaliranih na Dionici KK42B-KK44. Izjava je sadržala i priloženi izvještaj od 31. avgusta 2008. IK Consultinga kojim se zaključuje da materijal koji je korišćen za posteljicu i nasipanje rova u ovoj deonici cjevovoda nije u skladu “*sa ugovornim Tehničkim specifikacijama*” ili sa tehničkim specifikacijama Dobavljača (1. strana izvještaja). Šef nadzora je zaključio da “*uprkos prihvatanju Privremene situacije br.1*”, određeni iznosi moraju biti stopirani u skladu sa Potklauzulom 14.6 Opštih uslova zbog sanacionih radova ukoliko Strabag ne izvrši potrebne sanacione radove po dobijenim instrukcijama (R-16).
157. Građevinski dnevnik za 8.septembar 2008. pokazuje da se dio Deonice KK78-KK88 na kojoj je Strabag radio u tom periodu ne pominje u Glavnom projektu kao deonica na kojoj može doći do dizanja cijevi uprkos činjenici da je dno rova djelimično ispod maksimalnog nivoa Skadarskog jezera i ispod nivoa podzemne vode (C-46). Strabag je tražio od Šefa nadzora pismenu potvrdu da nije neophodno primijeniti novo projektno rješenje na taj dio Deonice KK78- KK88 (R-16).
158. Tokom sastanka br. 6 održanog 10.septembra 2008, Stranke su konstatovale da Izvođački projekat za Sekciju 2 nije realizovan. One su se saglasile da sazovu sastanak kako bi se razmotrila “*tehnologija zavarivanja cijevi*” (C- 151, stavka 3.1, strana 3 Zapisnika sa sastanka).
159. 11. septembra 2008. Strabag je ponovio zahtjev od 22.jula 2008. za Glavni projekt anker blokova za Deonice KK43-KK44 i KK84-KK88 (C-38). Strabag je takođe konstatovao da hidraulični testovi za ove deonice ne mogu početi prije nego što svi anker blokovi ne budu instalirani (C-38).
160. 14.septembra 2008, Strabag je predao predloženi sadržaj Izvođačkog projekta za Sekciju 2 o kome je bilo riječi (R-18). On je naredni dan (15.septembra 2008.) saopštio da ne može završiti Izvođački projekat zato što još uvijek čeka određeni broj razjašnjenja koja je tražio u vezi sa Glavnim projektom za deonice KK49E-KK52 (nesaglasnosti između Predmjera radova (BoQ) i crteža vezano za obim podzemnih iskopavanja; C-159). Strabag je takođe zahtijevao da Šef nadzora zvanično dostavi Nalog za izmjenu radova u smislu jedinične cijene za cijevi na Dionici KK49E-KK52 i da uzme u obzir činjenicu da ove cijevi moraju da se postave saglasno novom projektnom rješenju koje je podnio Projektant 28.avgusta 2008. (C-45, vidite paragraf 152 gore) kao i instrukcijama Šefa nadzora od 31.avgusta 2008. (C-159).

161. 17. septembra 2008, snažne kišne padavine i porast nivoa podzemnih voda su prouzrokovali dizanje cijevi na djelovima Dionice KK84-KK88 (C-51). Šef nadzora je, 18. septembra 2008, dao instrukciju Strabagu da ukloni sve cijevi koje su se podigle, da očisti i izravna dno, sabije materijal do potrebne gustine, da izvrši inspekciju cijevi i ponovo instalira "regularne cijevi" (C-52).
162. Strabag je, 18. septembra 2008, zvanično dostavio Najavu odštetnog zahtjeva zbog zastoja nastalih zbog neadekvatnosti Glavnog projekta za Sekciju 1 (C-39). Strabag se izričito pozvao na Potklauzulu 1.9 Opštih uslova (citiranu u paragrafu 72 u gornjem tekstu) i Potklauzulu 20.1 Opštih uslova (citiranu u paragrafu 108 u gornjem tekstu) da najavi da će voditi neophodnu istovremenu evidenciju kako bi potkrijepio svoj zahtjev.
163. Istog dana, 18. septembra 2008, Strabag je predao projekat za trasu cjevovoda za Deonice KK47 do KK49E (Sekcija 2) koji će biti saglasan sa podzemnim iskopavanjem u Predmjeru radova (C-161 i R-135). 19. septembra 2008. Šef nadzora je prihvatio projekat u skladu sa Potklauzulom 13.2 Opštih uslova. On se saglasio da Deonice projektuje Izvođač (C-162 i R-136). Međutim, Strabag je odbio da bude projektant za ovu deonicu zato što je on, po njegovom mišljenju, sve radio da pokuša da pomogne Šefu nadzora da pronade novu trasu bez izmjene kvantiteta podzemnih iskopavanja. Strabag je ponovio da će biti u mogućnosti da obezbijedi Izvođački projekat tek kada dobije kompletan ažurirani Glavni projekat za Sekciju 2 (C-40).
164. Tokom sastanka br. 7 održanog 24. septembra 2008. je dogovoreno da Projektant završi detaljan projekat za željeznički prelaz do 27. septembra 2008. Šef nadzora je predložio posjetu gradilištu na Deonici KK47-KK49E (Sekcija 2) kako bi se procijenio faktor voda-nasip i riješili dodatni problemi sa podzemnim iskopavanjima (CNV-19, stavka 2.2, strana 2).
165. 1. oktobra 2008, Šef nadzora je odbio Strabagovu Najavu odštetnog zahtjeva zbog kašnjenja (C-39) kako slijedi:

"Iako je tačno da postoji manjkavost Glavnog projekta, uzroci veoma sporog napredovanja radova je uglavnom odgovornost Izvođača zato što:

- "Postoji dokaz o neogovarajućem postavljanju cijevi na obje deonice cjevovoda koje su do sada izgrađene, što je dovelo do plutanja cijevi nakon njihove instalacije, a glavni razlog za ovo je taj što Strabag kontinuirano ne poštuje instrukcije tima Šefa nadzora u vezi sa posteljicom cijevi u rovu i nasipanjem rova za cijevi.

N

- *Sanacija zbog plutanja cijevi je još uvijek u toku na jednoj deonici cjevovoda iako mi još uvijek očekujemo od vas projekat proizvođača cijevi u vezi sa obimom neophodne sanacije na drugoj deonici cjevovoda.*
- *Do danas ni jedan profil cijevi nije prošao hidro-test (iako je izgrađena Deonica KK 78-88 za koju ne postoji izmjena projekta)*
- *Imate ozbiljan problem da organizujete radove na više profila cjevovoda istovremeno, iako vam je Šef nadzora nekoliko puta dao instrukcije da počnete radove na različitim profilima cijevi. Vaš prvobitni rok za završetak, 15. septembar je odavno prošao kao i 22. septembar koji je kasnije definisan.*

Imajući u vidu gorenavedeno, očigledno je da glavni razlog sporog napredovanja radova do sada nije manjkavost glavnog projekta, već nepoštovanje vaših obavaze da izvodite radove u skladu sa Ugovorom i tehničkim standardima.

Slažemo se da će manjkavost glavnog projekta dovesti do zastoja u budućnosti ukoliko ovaj problem ne bude brzo riješen. Na sreću, sada ste u procesu dogovaranja sa Šefom nadzora u vezi izmjene koju će ova manjkavost izazvati nakon što ste dobili neophodne dodatne crteže od projektanta i zahtjev za projektom za Izmjenu koji je inicirao Šef nadzora. Ukoliko ovo bude brzo riješeno, ne treba očekivati bilo kakvo kašnjenje ukoliko ste u stanju da organizujete vašu radnu snagu da realizuje aktivnosti u skladu sa Uslovima Ugovora” (C-146).

166. Tek 1.oktobra 2008. je Šef nadzora prihvatio ponudu Strabaga od 14. septembra 2009. u vezi sadržaja Izvođačkog projekta, zavisno od dopune projekta za (mehaničku i građevinsku) opremu za cjevovod, kako zahtijeva crnogorski zakon (R-20).
167. Strabag je, 5.oktobra 2008, potvrdio svoju Najavu odštetnog zahtjeva zbog kašnjenja u vezi sa manjkavošću Glavnog projekta i ponovio probleme sa kojima se susreće u vezi Deonica KK42-KK44 koji su već bili tema razgovora na sastanku 20.avgusta 2008. (vidite paragraf 150 gore). Strabag je i dalje čekao završno projektno rješenje za ove Deonice. On je još ukazao da se suočio sa podzemnim vodama tokom iskopavanja rova na KK88 i predložio da obustavi radove na toj deonici sve dok ne bude dostupno rješenje završnog projekta (C-194).

Tokom sastanka br.10 održanog 15.oktobra 2008, Stranke su se saglasile da Strabag podnese predloge za tri rješenja koja je predložio Projektant dva dana

ranije (CMN-5) kako bi se spriječilo plutanje cijevi na Deonici KK43-KK44 (Sekcija 1) do 22. oktobra 2008. (R-21, stavka 2, strana 2). Još je dogovoreno da Strabag pripremi dinamičke planove za Sekciju 1 i Sekciju 2 i dostavi informacije o poslovođama i njihovoj radnoj snazi na gradilištu sa kopijama njihovih dozvola za rad u Crnoj Gori (R-21, stavke 3.4 i 5, strana 3).

169. 16. oktobra 2008, Strabag je objavio Najavu o zakasnelim crtežima i instrukcijama za Deonicu KK47-KK49E (Sekcija 2), sa saopštenjem da radovi kasne "zbog neodgovarajućeg projekta i instrukcije Šefa nadzora za Sekciju 2"(C-156/R -23). Šef nadzora je odgovorio istog dana da je odobrena nova trasa cjevovoda za ovu Deonicu i da obustava radova predstavlja kršenje ugovora (R-22). Izmjena projektovana za trasu Deonice KK49E-KK52 (takođe Sekcija 2) se i dalje razmatra.
170. Šef nadzora je 23. oktobra 2008. zvanično dostavio Nalog za izmjenu radova br.1. u vezi sa promjenom materijala za cjevovod na Deonici KK52-KK59 (Sekcija 1), koja je u stvari podvodna (suprotno onome što se navodi u Glavnom projektu) i na Deonici KK49E-KK52 (Sekcija 2). Tužiocu je data instrukcija da obloži betonom 10 km čeličnih cijevi na Deonici KK49E-KK52 kako se predviđa novim projektnim rješenjem (C-59).
171. Šef nadzora je odbio, 24. oktobra 2008, radove Strabaga na betonskim pločama za zaštitu GRP cjevovoda od plutanja na Deonici KK43-KK44 (Sekcija 1) i zahtijevao popravku ploča. On je dao instrukcije Strabagu da obustavi Radove na toj Deonici sve dok popravke ne budu u potpunosti završene i Strabag preuzme "punu kontrolu nad aktivnostima na gradilištu" (R -25).
172. Šef nadzora je, 29. oktobra 2008. zvanično dostavio Nalog za izmjenu radova br. 2 u vezi sa zaštitom GRP cijevi od plutanja na Deonicama KK7-KK44 i KK59-KK88 cjevovoda (Sekcija 1) (C-53).
173. Strabag je 1. novembra 2008. zatražio Produženje roka za završetak radova od 89 dana u vezi sa Nalogom za izmjenu radova br. 1 i zadržao svoje pravo na doplatu (C-80, strana 65).
174. Strabag je, 5. novembra 2008, podnio Zahtjev br. 1 (Potklauzula 20.1 Ugovora) u iznosu od 146,255.40 EUR za sanacione radove u vezi sa plutanjem cijevi na Deonici KK86-KK88. Strabag smatra je da je plutanje cijevi posledica manjkavosti Glavnog projekta, kako je potvrđeno u Nalogu za izmjenu radova br. 2 (C-64).
175. Šef nadzora je, 18. novembra 2008, odbio Strabagov Zahtjev br. 1 zato što se Zahtjev odnosi na unutrašnji dio "na nivou terena gdje je dno rova iznad najvišeg stalno registrovanog nivoa vode u Skadarskom jezeru" (C-66).

Po mišljenju Šefa nadzora, dizanje cijevi je izazvano time što Strabag nije pokrio rov i kanal i ispumpao podzemnu vodu. Prema tome, on smatra da Strabag treba da snosi troškove sanacije u skladu sa Potklauzulama 7.5 i 7.6 Opštih uslova (Sanacija), i donio odluku da ovaj rad neće biti isplaćen (C-86).

176. Istog dana, 18. novembra 2009, Šef nadzora je djelimično odobrio Strabagov Zahtjev br. 2 za Produženje roka u vezi Naloga za izmjenu radova br. 1 (C-80, poslednja nenumerisana stranica odjeljka br. 5 dokumenta). Nakon konsultacija sa PE-om, on je odobrio produženje od 55 kalendarskih dana i dao instrukcije Strabagu da udvostruči mehanizaciju, materijal i radnu snagu za Deonicu KK49E-KK52 i da završi ovu Deonicu do 31. jula 2009. (C-80, poslednja nenumerisana strana dokumenta).
177. Strabag je, 24. novembra 2008, podnio Zahtjev br. 1.1 za iznos od 82,750.58 EUR, na ime dodatne nadoknade za sanaciju plutajućih cijevi (vidite paragraf 174 gore). On je ukazao da će ovaj iznos biti uključen u sledeći Obračun za plaćanje (C-65). Šef nadzora je, 16. decembra 2008, odbio Zahtjev br.1.1 (C-67), i ponovio svoj stav da je uzrok plutajućih cijevi na Deonicama KK86-KK88 nepravilno polaganje cijevi od strane Strabaga.
178. Strabag se, 2. decembra 2008, sastao sa Projektantom u Beogradu. Dogovoreno je da projektant dostavi nedostajuće podatke iz Glavnog projekta u vezi sa Sekcijom 2 do 26. decembra 2008. (paragraf 18, strana 3, Druga izjava svjedoka, g-dina Milorada Njezića).
179. Strabag je, 31. decembra 2008, dobio CD koji je navodno sadržao projekat za Sekciju 2.
180. Istog dana (31. decembar 2008), Strabag d.o.o. Beograd je poslao pismo ministru turizma i ekologije Crne Gore sa detaljnim informacijama u vezi sa kašnjenjima i problemima sa gradnjom Sekcije 1 i Sekcije 2 kao odgovor na pismo Ministarstva od 25. decembra 2008. u kome se zahtijevaju informacije o statusu projekta (C-163; pismo Ministarstva nije dato na uvid tokom arbitraže). Strabag je naveo da je poslao PE-u Izmijenjeni plan izvođenja radova 10. decembra 2009. koji previđa završetak radova do početka septembra 2009. ukoliko PE ispoštuje sve svoje obaveze iz izmijenjenog plana (C- 163, poslednja strana).

2. Relevantni događaji u 2009. godini

181. Strabag je, 27. januara 2009, obavijestio PE da CD koji je dobio od Projektanta ne sadrži ni jednu informaciju o Deonici KK49-KK52, koja čini 50% Sekcije 2, i da je Projektant potvrdio da je Glavni projekat za ovu Deonicu ostao nepromijenjen (C-166). Strabag je takođe ukazao da još uvijek nije dobio bilo kakvo razjašnjenje u vezi sa organizacijom trase cjevovoda, dubinom podzemnog iskopavanja, količinama podzemnih iskopavanja i vazдушnim ventilima duž trase. PE ne može očekivati da dobije Izvođački projekat za Sekciju 2 sve dok Izvođač ne dobije tražena razjašnjenja i kompletan Glavni projekat kao što je definisano Članom 19 BA (C-166).
182. Svjetska banka je, 2. februara 2009, izdala "Memorandum" o Projektu održivog razvoja turizma Crne Gore nakon posjete građevinskom terenu od 8. do 11. decembra 2008. (R-27). RWSS se pominje na sledeći način u paragrafu 12 Memoranduma: "RWSS napreduje na zadovoljavajući način. Izvještaj o dinamici realizacije u ovom dijelu se nalazi u Prilogu 3. Ugovor o izgradnji sa Strabagom za podzemni cjevovod kasni zbog tehničkih problema i vjerovatno će puštanje u rad RWSS-a kasniti do proljeća 2010" (R- 27, strana 3).
183. Prilog 3 Memoranduma sumira nalaze o gradilištu tokom posjete i to na sledeći način: "Ugovor sa Strabagom (Austrija) u vrijednosti od 16.8 miliona Euro je potpisan 7.aprila 2008. Počela je izgradnja kopnenog cjevovoda unutrašnje deonice. Do sada je završeno oko 20% unutrašnje deonice. Pošto će zbog padavina jedan dio trase cjevovoda blizu jezera biti poplavljen tokom zimske sezone, tempo odvijanja radova se neće znatno ubrzati u narednim mjesecima. Prema tome, Izvođač neće ispuniti rok završetka za ovu deonicu (jun 2009.), ali se očekuje da iskoristi suhu sezonu i završi radove do kraja ljeta 2009.

Podzemna deonica (7 km cjevovoda na dnu Skadarskog jezera) je mnogo veći problem. Cijevna instalacija na ovom dijelu kopnenog kraka još nije počela i ne očekuje se da počne prije februara 2009. Osim toga, Izvođač još nije završio ugovorna dokumenta neophodna za izvođenje radova (izvođački projekat za radove). Očigledno je da će doći do značajnog kašnjenja završetka ove deonice cjevovoda (ugovorni rok je avgust 2009.) i da su ovi radovi postali kritičan put za završetak RWSS. Postoji vjerovatnoća da ovaj ugovor neće biti realizovan prije proljeća 2010." (R-27 , strana 9).

184. Strabag je predao Izvođački projekat za deonicu KK47-KK54 (Sekciju 2) 10.marta, 2009. a za Deonicu KK5-KK7 (Sekcija2) 21. marta 2009. (R-29).
185. 11. marta 2009. Strabag je ustupio mašinske i instalacione radove na Sekciji 2 podizvođaču Naftagas Euromont Ltd., Belgrade. Kooperantski ugovor predviđa da Naftagas Euromont završi radove do 31.decembra 2009. (R-125).
186. Sastanak između Stranaka i predstavnika Vlade Crne Gore je održan 31.marta 2009. Prema zapisniku koji je vodio predstavnik Ministarstva turizma i ekologije čiji je engleski prevod zaveden kao C-128:

“Predsjedavajući Odbora povjerenika PE-a izražava svoje nezadovoljstvo realizacijom dinamike radova što je, prema njegovom mišljenju, rezultat loše radne organizacije Strabaga kao i činjenice da je glavni projekat nekompletan i da projektant reaguje suviše sporo na izmjene projekta.

Deonica Sekcije 1 (djelimično poplavljena deonica) ima ukupnu dužinu od 16km, od kojih je na oko 4 km izvršena instalacija, 4 km prolazi kroz tunel Sozinu, 1km ispred tunela (duple čelične cijevi), 1km iza tunela 1100 m sa GRP cijevima a ostalih 6 km oko željezničkog stajališta Zeta i u Crmnickom polju .

Postavljanje cijevi je završeno na oko 25% trase.

Projektant je naglasio da je IK company angažovana na Projektnom i profesionalnom nadzoru, na realizaciji nadzornih aktivnosti nad izvođenjem radova. Takođe je konstatovao da je projektovanje (priprema glavnog projekta) urađeno na osnovu geologije iz projekta vodosnabdijevanja iz izvorišta Karuč a da istraživački radovi nisu urađeni na ovoj konkretnoj deonici zbog kratkog roka za završetak projekta, što znači da je trasa Malo Blato do Vranjine projektovana bez geoloških podataka”.

187. Dogovoreno je da Projektant izmijeni Glavni projekat za Deonicu Reljici-Đurmani Sekcije 1 (promjena trase i detalja ulaza i izlaza tunela, anker blokovi, šahte itd.) do 4. aprila 2009. i Deonicu KK52-KK54 Sekcije 2 (zamjena GRP cijevi sa dvije paralelne čelične cijevi od 700mm i 800mm) do 30.aprila 2009. Projektant je konačno dobio instrukciju od Ministarstva turizma i ekologije da završi Glavni projekat za deonicu ReljiciĐurmani (promjena trase, detalji o ulazu i izlazu, anker blokovi itd. i šahte) do 10.aprila 2009.

“Investitor” (PE) se saglasio da rekonstrukcija tunela Sozina bude završena tako da radovi mogu početi do kraja juna 2009. Na osnovu toga, Strabag je trebalo da završi radove u tunelu do 30.oktobra 2009. (C-128, strane 4-5) a ”završetak polaganja cijevi” je bio predviđen za realizaciju do 30.novembra 2009. (C- 128, strana 4).

188. 23. aprila 2009, iako još uvijek nije postojao pristup tunelu Sozina zato što radovi nisu završeni, Šef nadzora je zahtijevao od rukovodstva Strabaga u Beču da promijeni osoblje zbog lošeg izvođenja radova i njihovog nedovoljnog iskustva, posebno u vezi sa Deonicom 2 (R-34). Prema riječima Šefa nadzora, nisu ispunjeni zahtjevi predviđeni Potklauzulom 6.9 Opštih uslova u vezi sa kvalifikovanošću i nadzorom osoblja, između ostalog zato što je Predstavnik Izvođača provodio 1 do 2 dana mjesečno “*rukovodeći realizacijom Ugovora Izvođača*” (R-34). Šef nadzora takođe smatra da Strabag nije ispoštovao Rok za otklanjanje nedostataka br. 1 izdat 7.avgusta 2008. (u vezi sa činjenicom da Izvođački projekat za Dionicu 2 još nije dostavljen; vidite paragraf 146 gore). Prema riječima Šefa nadzora, ovo predstavlja valjanu osnovu da Investitor raskine Ugovor saglasno Potklauzuli 15.2 Opštih uslova (R- 34).
189. Šef nadzora je, 1. maja 2009, zatražio Opis posla u vezi sa instalacijom cijevi u tunelu Sozina. On je potvrdio da se PE saglasio da betonske potporne blokove za polaganje cijevi izgradi Alpine Bau, kooperant za sanaciju tunela, ali je izrazio zabrinutost u vezi metodologije i organizacije radova. Šef nadzora takođe ukazuje da je Opis posla neophodan u najkraćem mogućem roku kako bi Alpine Bau mogao što prije da započne radove (R-35).
190. Strabag je 11. maja 2009.odgovorio na pismo Šefa nadzora od 23.aprila 2009. (vidite paragraf 188 gore). Strabag je odbacio sve kritike u vezi svog osoblja na gradilištu konstatujući da je njegov nadzorni inženjer dostupan od 8 ujutru do 6 poslije podne od ponedjeljka do subote kao i nedeljom ukoliko je potrebno. Po mišljenju Strabaga, prije će biti slučaj da Lokalni nadzorni inženjer nikada nije dostupan da odgovori na pitanja vezana za realizaciju Ugovora. (R-38). Razlog kašnjenja nema nikakve veze sa osobljem, a uostalom sam PE je odobrio ovo osoblje, već je to rezultat neadekvatnog Glavnog projekta koji predviđa GRP cijevi u područjima koja se suočavaju sa poplavama. Ovo je dovelo do plutanja cijevi i nužnosti njihove zamjene čeličnim cijevima. U ovim gotovo stalno poplavljenim područjima, radovi su mogući samo tokom ljeta. Osim toga, lokalni vlasnici zemlje koji su nezadovoljni finansijskom naknadom su blokirali pristup Gradilištu, promjene projekta nisu urađene na pravi način, a instrukcijama Šefa nadzora nedostaje jasnoća.

U vezi sa Sekcijom 2, Strabag navodi da je dobio instrukciju da izmijeni debljinu čeličnih cijevi ali da još uvijek nije dobio Glavni projekat koji sadrži statičke proračune i preliminarni projekat za tehnologiju i organizaciju, kako predviđa crnogorski zakon (R-38).

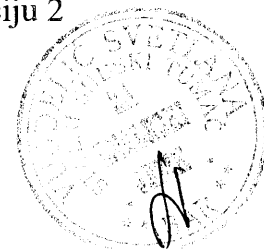
191. Prema riječima Strabaga, uslovi za predaju Izvođačkog projekta su ispunjeni tek u decembru 2008. nakon što su se Projektant i Stranke saglasile o novoj trasi cjevovoda i neophodnim dodatnim iskopavanjima. U vezi žalbe Šefa nadzora da se ugovorno radon vrijeme poštuje, Strabag je konstatovao da, budući da Potklauzula 6.5 Opštih uslova predviđa da Izvođač ispuni 80 radnih sati nedeljno, takva mogućnost nije realna zato što su dvije smjene radova na linearnom objektu kao što je cjevovod moguće samo ljeti kada ima dovoljno dnevnog svjetla (R-38).
192. Svjetska banka je, 4. juna 2009, zvanično dostavila još jedan Memorandum u vezi sa zadatkom snimanja stanja obavljenim u periodu od 11. do 20. maja 2009. kako bi se izvršila *“tehnička ocjena Izvođačkog projekta podzemnog cjevovoda Skadarskog jezera, koji se realizuje pod upravom Strabaga”* (R-43).
193. Prema stavci 3 Memoranduma, *“Izvođački projekat (PD) sa naglaskom na Sekciju 2 je ključni dokument i on je postao centralna tačka procjene Tima. Tim je zaključio da je Izvođački projekat loše pripremljen i potpuno neadekvatan za svrhu za koju treba da posluži i da će mu biti neophodne značajne ispravke kako bi bio upotrebljiv. Cilj Izvođačkog projekta treba da bude obrada svih aspekata radova uključenih u Sekciju 2 i kao takav on treba da omogući donošenje zaključaka o izvodljivosti radova koje treba realizovati i mogućnosti kasnijeg održavanja. Projekte za unapređenje i polje obrade Izvođačkog projekta, koje je pripremio Tim i koji su razrađeni u donjim paragrafima treba tumačiti u ovom kontekstu. Predloženi projekti su proistekli iz razgovora sa IK Consultant-om i Strabagom i kao takvi prihvaćeni da budu integrisani u ispravljene PD. Na kraju misije, Tim je informisao Ministarstvo o sadržaju i razmjeni mišljenja o Memorandumu sa kojima se ono saglasilo”* (naglašeno u originalu; R-43, page 2).
194. Memorandum sadrži detaljne preporuke za završetak Izvođačkog projekta. On je konstatovao da je *uslove terena temeljno dokumentovao geološko/geotehnički stručnjak iz IK Consultant-a i da su pripremljeni relevantni crteži”* (naglasak u originalu; R- 43, stavka 7, strana 3). Pošto je trasa cjevovoda (*“trase puta”*) izmijenjena, preporučeno je da Strabag pripremi ažurirane crteže i izvrši batometrička snimanja prije bagerisanja/iskopavanja i da poprečni presjek za karakteristične tačke rova zajednički identifikuju IK Consulting i Strabag

(vidite, R-43, stavka 6, strane 2-3).

196. Što se tiče osoblja na gradilištu, Tim Svjetske banke je konstatovao da je *“Lokalni nadzorni inženjer za nadzor gradnje iz IK Consultant-a napustio građevinski teren i da još uvijek nije zamijenjen. PEW¹⁶ i IK Consultant treba da se dogovore o odgovarajućoj zamjeni koja bi počela sa radom najkasnije do kraja maja 2009, a potrebno je da posjeduje potvrđeno iskustvo za radove sa podzemnim vodama magnitude slične onoj iz Strabagovog ugovora. IK Consultant bi takođe trebalo da analizira sastav, kvalifikacije i iskustvo osoblja Strabaga u smislu njihove adekvatnosti za predviđene podzemne radove i moguće potrebe za pojačanjem. Analiza radne snage treba da bude predata PEW-u na ocjenu do sredine juna 2009.”*(R-43, stavka 23, strana 7).
196. Strabag je, 10. juna 2009, predao izmijenjeni Plan izvođenja radova u kome se predviđa završetak Sekcije 1 do 31. avgusta 2009. i Sekcije 2 do 15. decembra 2009. (R-44). Ovaj Plan ne sadrži nikakve navode u vezi sa radovima u tunelu Sozina (R-44, strana 4).
197. 11. jula 2009, PE i IK Consulting su poslali Strabagu *“dopunski Izvještaj Stručne komisije Građevinskog fakulteta Podgorica”* u vezi sa Izvođačkim projektom za Sekciju 2, datiranu 8. juna 2009. (R-45). Komisija Fakulteta je posebno preporučila:
- “U vezi sa značajnim izmjenama glavnog projekta do kojih je došlo tokom izvođenja radova, glavni projekat treba da bude ažurirar što je odgovornost inženjera projektanta, uz saradnju Izvođača”* (R -45, strana 4).
198. Strabag je, 22. juna 2009, predao Detaljan plan izvođenja radova za Sekciju 1 sa datumom završetka radova na 31. avgust 2009. (R-48). Plan ne sadrži nikakve podatke o tunelu Sozina (R-48, strana 2).
199. Strabag je, 15. jula 2009, zvanično dostavio *“Detaljan ubrzano-krizni plan izvođenja radova SEKCIJA 2”* kojim se predviđa završetak Sekcije 2 do 15. decembra 2009. (R-50, strana 3).
200. 23. jula 2009, pozivajući se na donijete zaključke na sastanku u Ministarstvu turizma i ekologije 1. marta 2009. (vidite paragraf 186 gore), Strabag je podsjetio PE da još uvijek nije dobio ažuriranu verziju Glavnog projekta za Sekciju 2

16

U Memorandumu. “PEW” se odnosi na Investitora, PE.

shodno zahtjevima iz Člana 19 BA (MN-15).

201. 24. jula 2009. je održan još jedan sastanak u Ministarstvu (R-54). Prema internoj zabilješci koju je vodio izvjesni viši savjetnik Ministarstva koji je potpisao ovu notu, Strabag je naglasio tokom sastanka da *“bez obzira na nedostatak kompletne projektne dokumentacije (glavni projekat nije ažuriran i prihvaćeno je da bude dostavljan sukcesivno za pojedinačne deonice i da navedeni plan treba da sadrži izvođački projekat) i svih uočenih problema”*, g-din Njezić je ukazao da će radovi na obje Sekcije biti završeni *“u dogovoreno vrijeme”*(R-54). Donijeti su sledeći zaključci, prema ovoj noti:
- “1. *Izvođač radova garantuje da će svi radovi na sekciji 1 (osim deonice kroz hidraulički tunel) biti završeni do 31.avgusta 2009, a radovi na sekciji 2 do 15.decembra 2009;*
 2. *JP "Regionalni vodovod Crnogorsko Primorje" (Public Utility Company Regional Water Supply System for the Montenegrin Coast) će donijeti odluku do 29.jula da li će raskinuti ugovor sa "Strabagom" AG i ući u postupak izbora novog generalnog izvođača ili napraviti detaljnu dopunu ugovora sa "Strabag" AG –om u vezi nastavka radova,*
 3. *Dopuna ugovora (ako JP Regionalni vodovod odluči da nastavi saradnju sa "Strabag"-om Co.) mora jasno da definiše odgovornost, predvidi stroge penale i predvidi bankarska garancija za njegovu realizaciju.*
 4. *Pošto je ugovor sa "Strabagom" istekao već 6.juna, neophodno je da Izvođač do 29. jula 2009. podnese JP "Regionalnom vodovodu Crnogorsko primorje" zahtjev, uz prateći materijal, za nastavak ugovora" (R-54, poslednja strana).*
202. Ovu zabilješku je potpisao njen sastavljač, a ni PE niti Strabag nisu stavili svoj potpis.
203. Strabag je, 28. jula 2009, objavio Zahtjev br. 4 za Produženje roka za Sekciju 1 do 14. decembra 2009. (193 dana produženja) i do 26. jula 2010. (417 dana produžetka) za Sekciju 2 (C-80).
204. Strabag je objasnio ovaj zahtjev za produženjem (Potklauzula 20.1 Opštih uslova) na sledeći način:

“Zahtjev za produženje roka se temelji na kašnjenje u predaji tehničkih dokumenata, neadekvatnosti i manjkavosti Glavnog projekta, nedostupnosti pristupa gradilištu za Izvođača radova i promjenama radova putem Naloga za izmjenu radova” (C-80, strana 1).

205. Iz tačke gledišta Strabaga, Zahtjev br. 4 uključuje samo one zastoje koji su se desili do 31. jula 2009. i on je podložan dopuni, pogotovu zbog toga što PE nije dostavio sledeća dokumenta do 1. avgusta 2009:

- *“Sekcija 1: Ažurirani Glavni projekat cjevovoda kroz tunel Sozinu kao i detalje o Glavnom projektu ankerskih blokova, šahti, potpornih zidova itd. koji nedostaju za Deonicu Reljići – Đurmani,*
- *Sekcija 2: Ažurirani Glavni projekat prema Zaključku iz Izveštaja Stručne komisije Građevinskog fakulteta Podgorica (pismo Šefa nadzora od 11.6.2009.) C-80, strana 2)*

206. Uprkos prethodno rečenom, Strabag je ponovio *“mi smo voljni da nastavimo pregovore sa Investitorom o ubrzanju radova i damo sve od sebe da ispunimo zahtjeve Investitora (Sekcija 1 do 31. avgusta, 2009 – bez tunela Sozina a Sekcija 2 do kraja decembra 2009.).*

Željeli bismo još jednom da naglasimo da, kako bismo mogli da ispunimo ciljne datume, moramo dobiti dokumentaciju ažuriranu u skladu sa sadržajem i shodno Članu 19 Zakona o gradnji Republike Crne Gore.

Doplata koju Izvođač smatra da mu sleduje zbog produženja roka završetka po Klauzulama Opštih uslova ili na drugi način u vezi sa Ugovorom će naknadno biti dostavljeni Šefu nadzora” (C-80, strana 2).

207. Uz Zahtjev br. 4 je priložen izmijenjeni Plan izvođenja radova sa završetkom radova za Sekciju 1 do 15. decembra 2009. i 26. jul 2010. za Sekciju 2, uz prateću prethodnu prepisku između Stranaka i sa Projektantom (C-80, priloženo *“Zahtjev br. 4”*, dokumenti nazvani *“Rokovnici”*, u Odjeljku 4).

208. Strabag je, 31. jula 2009, predao ažuriranu verziju Izvođačkog projekta za Deonicu KK5- KK7 i Deonicu KK47-KK54 Sekcije2 (R-55). On je ažurirao Izvođački projekat u skladu sa sadržajem pisma PE-a od 26. maja 2009. i Izveštajem stručne komisije Građevinskog fakulteta (C-60 and R-45). Strabag je

ponovo konstatovao da još uvijek nije dobio ažuriranu verziju Glavnog projekta pomenutog u posljednjem Izvještaju (CMN-16/R-55).

209. Stranke su se sastale sa Šefom nadzora u Budvi 18. avgusta 2009. u pokušaju da postignu sporazum u vezi sa Zahtjevom Strabaga broj 4. (vidite rezime iz Strabagovog pisma upućenog PE-u od 9. septembra 2009, zavedeno kao C-129). G-din Pejović, Predsjedavajući Odbora PE-a je vodio razgovore i on je uručio pismo sa nacrtom "*Protokola o pregovorima br. 1 od 21. avgusta 2009.*" (C-81 i C-82), kojim se predviđa da Strabag završi Sekciju 1 ("*osim Radove u hidro-tehničkom tunelu Sozina*") do 15. septembra 2009. i Sekciju 2 do 15. decembra 2009. (C-129).¹⁷

210. Uručeni nacrt Protokola o pregovorima navodi u Klauzuli 1 da "*će Radovi biti podijeljeni u dvije Deonice, sa sledećim Rokovima završetka*"

- *Deonica 1, koja se podudara sa Sekcijom 1 bez Radova u hidro-tehničkom tunelu Sozina (...), sa Rokom završetka radova do 15.septembra 2009.*

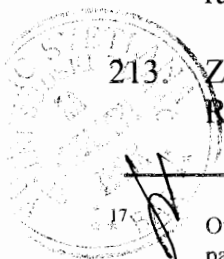
- *Deonica 2, koja se podudara sa Sekcijom 2, sa Rokom završetka do 15.decembra, 2009.*

Šef nadzora će zvanično dostaviti poseban Nalog za izmjenu radova (C-82) za Radove u hidro-tehničkom tunelu Sozina (pod-deonica Reljići-Đurmani između T8 i T12).

211. Prema Klauzuli 2 nacrta Protokola, Strabag mora pripremiti plan za obje Deonice u skladu sa Potklauzulom 8.3 Opštih uslova "*metodom kritičan put*" a u skladu sa rokovima definisanim u Klauzuli od 21. avgusta 2009. (C-82).

212. Klauzula 3 nacrta Protokola predviđa da se Stranke "*međusobno dogovore da neće biti finansijskih posledica po obje Stranke u vezi sa Produženjem roka završetka koji je utvrđen u ovom Protokolu o pregovorima*". Klauzula 4 dodaje da "*su svi zahtjevi Izvođača za Produženje roka završetka iz Klauzule broj 4 kvantifikovani ovim Protokolom o pregovorima br. 1 tako da nisu moguća dodatna Produženja roka završetka na osnovu ovih zahtjeva*", bez obzira na razlog kašnjenja (C-82).

213. Zaključno, Klauzula 5 nacrta Protokola sadrži dogovor Stranaka da se izmijeni Rok za završetak definisan u Ugovornim podacima (Dio A PC) za Potklazulu

¹⁷ Ovo znači do datuma sadržanih u izmijenjenim Planovima koji je Strabag podnio 22. juna i 15. jula 2009. (vidite paragrafe 198 i 199 gore).

1.1.3.3 tako da se odnosi na 15. septembar 2009. za Deonicu 1, "koja se podudara sa Sekcijom 1 bez Radova u hidrotehničkom tunelu Sozina" i 15. decembar 2009. za Deonicu 2, "koja se podudara sa Sekcijom 2" (C-82). Klauzula 5 takođe predviđa izmjenu Ugovornih podataka za Potklauzulu 10.1, pod nazivom "Prijem Radova i Deonica" da glasi kako slijedi: "Prijem od strane Investitora po ovoj Potklauzuli Ugovora se tiče prijema Radova na Deonicama kako je precizirano u Klauzuli 1.1.3.3".¹⁹

214. Prema tome, saglasno Klauzuli 5 nacrtu Protokola, više neće postojati jedan Datum završetka za sve Radove već dva posebna Datuma za Sekciju 1 i Sekciju 2 pojedinačno.
215. Prema Strabagovom rezimeu diskusija, PE je izjavio da Strabag "mora prihvatiti Protokol o pregovorima broj 1 Investitora po principu "uzmi ili ostavi" i potpisati ga do 21. avgusta 2009, ili ga uopšte ne prihvatiti" (C-129, strana 2). Strabag je tvrdio da je Predstavnik Šefa nadzora kazao da "ukoliko Izvođač radova ne prihvati Investitorov protokol o pregovorima broj 1, on će donijeti odluku u skladu sa Potklauzulom 3.5 Opštih uslova" (C-129, strana 2).
216. Šef nadzora je, 22. augusta 2009, zvanično dostavio instrukcije da se primijene dvije metode polaganja cijevi ("Tip A" i "Tip B") na Sekciji 2, o čemu postoje podaci u priloženom crtežu (C-154, 2. paragraf).
217. Strabag je, 25. augusta 2009, poslao PE-u protiv-ponudu da se izmijeni Ugovor pod nazivom "ANNEX br.1 Ugovora br. MSTDP-CSB-00317&2 od 7. aprila 2008 – Nadoknada za Produženje roka (C-83). Ova ponuda predviđa završetak Sekcije 1 do 31. decembra 2009. i Sekcije 2 do 15. februara 2010, pod uslovom da PE obezbijedi da Strabagu bude dostavljen ažurirani Glavni projekat za Sekcije 1 i 2 i da mu garantuje pun pristup Gradilištu do 1. septembra 2009. (C-83). Osim toga, Strabag je iznio prijedlog da:

"Investitor isplati Izvođaču radova iznos od 7,307,700 EURO, bez PDV-a (C-83, stavka 2) za produženi rok završetka od 5. juna 2009. do datuma završetka pomenutih u Klauzuli br. 1 ovog ANNEX-a br. 1.

¹⁸ Odredba u Ugovornim podacima Ugovora glasi: "Rok završetka za Sekcije 1 i 2 je 12 mjeseci od datuma početka radova (vidite paragraf 77 gore).

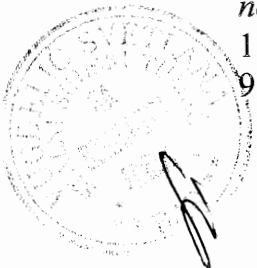
¹⁹ Ova odredba u Ugovornim podacima Ugovora počinje kako slijedi: "Prijem Investitora po ovoj Potklauzuli Ugovora se odnosi na prijem Radova u cjelini".

218. PE je, 26. augusta 2009, izdao Najavu odštetnog zahtjeva br. 1 za odštetu zbog kašnjenja saglasno Potklauzulama 2.5 i 8.7 Opštih uslova (R-12/1, koja je uložena zajedno sa Odgovorom na Zahjev za arbitražu). Prema mišljenju PE-a, Rok završetka je bio produžen do 31. jula 2009. shodno Nalogu za izmjenu radova br. 1 od 18. novembra 2008. (R-12/1). Po ovom osnovu, PE je tvrdio da odštetu zbog kašnjenja treba obračunavati od 1. avgusta 2009. po 0.2% Ugovorne cijene, saglasno Potklauzuli 8.7 Posebnih uslova. Međutim, ako se *“Rok za završetak radova produži nakon odluke Šefa nadzora o Zahtjevu Izvođača br. 4 a Izvođač radova ne završi radove u roku narednog (produženog) Roka za završetak, ova najava i odšteta zbog kašnjenja važe saglasno tome”* (R-12/1).
219. Šef nadzora je, 27. avgusta 2009, saopštio Strankama da će objaviti svoje odluke o Zahtjevu Strabaga br. 4 do 7. septembra 2009. On je konstatovao da se Stranke nisu dogovorile o Produženju roka za završetak i da se Strabagova protivponuda *“radikalno razlikuje od sadržaja predloga Investitora kao i svih prethodnih izjava i planova Izvođača. Ovaj annex je neprihvatljiv za Investitora o čemu su i Šef nadzora i Izvođač obaviješteni”* (C-84)”
220. Istog dana, 27. avgusta 2009, Šef nadzora je zvanično dostavio Nalog za izmjenu radova br. 3, koji isključuje određene radove u tunelu Sozina iz Djelokruga radova na Sekciji 1 (C-22 i R-59). On je dodao dvije nove pozicije za nabavku GRP i čeličnih cijevi i odbio iznos od 381,961.69 EUR iz Predmjera radova za deonicu tunela Sozina (326,462.98 EUR plus 55,498.71 EUR na ime PDV-a; C-22/R-59, strana 2).
221. Šef nadzora je objasnio da su:
- “Osnove za Nalog za izmjenu radova činjenice da:*
- *Investitor nije u mogućnosti da obezbijedi pravo na pristup i posjed Gradilišta u hidrotehničkom tunelu Sozina pošto će radovi unutar tunel početi tek nakon završetka sanacije u tunelu koja je trenutno u roku.*
 - *Izvođač radova do sada nije pripremio ni jedan Izvođački dokument za ovaj dio koji opisuje metod upravljanja projektnom dokumentacijom koju je podnio Investitor”* (R-59, strana 1).
222. 1. septembra 2009, Strabag je dobio obrazloženja Šefa nadzora u vezi sa ažuriranim Izvođačkim projektom od 31. jula 2009. (CMN-19). Šef nadzora je saopštio da Izvođački projekat nije u skladu sa tenderskim dokumentima i

zahtjevima crnogorskog zakona i zatražio da Strabag podnese novu verziju na odobrenje (CMN-19).

223. 3. septembra 2009. Strabag je uložio protest zbog odbijanja Šefa nadzora da unese u dnevni red sledećeg sastanka o napredovanju radova zahtjev Strabaga za ažuriranim Glavnim projektom koji se pominje u Izveštaju Stručne komisije od 11. juna 2009. (vidite paragraph 197 gore). Takođe, Strabag je uložio prigovar na praksu održavanja ovih sastanaka na crnogorskom i srpskom jeziku uz prevod na engleski u trajanju od samo nekoliko minuta uz dosta kašnjenja, a engleski je jezik komunikacije prema Potklauzuli 1.4 Opštih uslova (C-167).
224. Šef nadzora je 4. septembra 2009. objavio svoju odluku o “*Zahtjevu Izvođača br. 4 – Produženje roka za završetak radova*” (C-21). U svom propratnom pismu, on se poziva na sastanak Stranaka od 18. avgusta 2008. (vidite paragraf 209 gore), Nacrt protokola o pregovorima br.1 koji je PE uručio Strabagu i Strabagov nacrt Annex-a 1 Ugovora (vidite paragrafe 210-214 i 217 gore) za koji je kazao da se “*radikalno*” razlikuje od svih prethodnih diskusija i stavova koje je izložio Strabag. Uzevši u obzir da Stranke nisu postigle bilo kakav dogovor o produženju roka, Šef nadzora je potvrdio svoju odluku od 18. novembra 2008. da odobri 55 kalendarskih dana za ispunjavanje Naloga za izmijenu radova br.1 (kako bi se spriječilo dalje plutanje cijevi, vidite paragraf 176 gore). On je odobrio dodatnih 40 dana zbog obustave radova tokom pripreme dodatnih projektnih dokumenata za Sekciju 2 u decembru 2008. i januaru 2009. (C-21; vidite paragrafe 178ff gore).
225. Šef nadzora je odbio Strabagove zahtjeve za produženje od 58 dana zbog ometanja pristupa Gradištu od strane vlasnika zemljišta i od 193 dana zbog zastoja u sanaciji tunela Sozine (C-21). Prema riječima Šefa nadzora, do protesta vlasnika zemljišta je došlo zbog toga što Strabag nije poštovao granice eksproprisanih radnih površina (C-21, strane 3ff) a zahtjev za produženje od 193 u vezi sa tunelom Sozina je postalo sporno pitanje zato što su ovi radovi isključeni iz djelokruga radova za Sekciju 1 Nalogom za izmjenu radova br. 3 od 31. avgusta 2008. (C-21, strana 5).
226. Osim toga, Šef nadzora smatra da Strabag ne može da računa na navodne manjkavosti Glavnog projekta imajući u vidu da do toga trenutka Strabag nije dostavio Izvođačke projekte, Opis posla, Planove izvođenja radova i Planove o kontroli kvaliteta (vidite Potkluzulu 1.9 Opštih uslova). Zaključno, Šef nadzora je konstatovao da Strabag nije najavio Zahtjev 4 u roku od 28 dana od momenta slanja Glavnog projekta kako je predviđeno Potklauzulom 20.1 Opštih uslova (C-21, strane 4-5).

227. Šef nadzora je dao instrukciju Strabagu da završi i Sekciju 1 i Sekciju 2 do 8. septembra 2009. On je konstatovao da ovo produženje neće imati nikakve finansijske posledice zato što su “svi gubici koje je Investitor imao zbog skraćenog radnog vremena Izvođača i loše organizacije nadoknađeni kašnjenjem Izvođača zbog izmjena radova i instrukcija Investitora i Šefa nadzora” (C-21 strana 7).
228. Na osnovu ove odluke, Šef nadzora je 5. septembra 2009. izdao Nalog za izmjenu radova br. 4, prema kome:
- “*Odjeljak Ugovora: VIII. Posebni uslovi (PC) Dio A –Ugovorni podaci Potklauzula 1.1.3.3 (Rok završetka) se mijenja i glasi:*
- “*Rok završetka cjelokupnih radova za Sekciju br. 1 i Sekciju br. 2 je do 1. septembra 2009*”. (C-20; naglasak u originalu).
229. Istog dana, 5.septembra 2009, Strabag je zvanično dostavio Najavu odštetnog zahtjeva zbog promjena projekta za Deonicu KK61 do KK71 (Lot 1) u vezi sa instrukcijama Šefa nadzora tokom sastanka održanog 1. septembra 2009. da se primijeni novi Tip A metod polaganja cijevi za ovu Sekciju (C-154; vidite takođe paragraf 216 gore). Strabag je konstatovao da ovaj metod ne dozvoljava napredovanje od više od 4 do 5 cijevi dnevno i da su potrebni dodatni resursi i da, zbog toga, ovo treba smatrati izmjenom u Glavnom projektu. Strabag je najavio da će morati da angažuje dodatne Kooperante kako bi ispoštovao ove nove instrukcije bez kašnjenja i zahtijevao je Nalog za izmjenu radova zbog ove izmjene projekta (C-154).
- 230 7. septembra 2009. Strabag je saopštio Šefu nadzora da ne može da izvrši njegovu instrukcija dostavljenu elektronskom poštom da se izmijeni trasa cjevovoda na Deonici KK61-KK71 (u dužini od 1.700m) zbog toga što nedostaju neophodni crteži i zato što nije bilo ispitivanja zemljišta na ovoj Deonici (C-155). Strabag je zahtijevao ažuriranje Glavnog projekta za novu trasu i saopštio je da će izmjene dovesti do kašnjenja Datuma završetka radova i tražio Nalog za izmjenu radova saglasno Klauzuli 13 Opštih uslova (C-155).
231. Šef nadzora je 9. septembra 2009. saopštio Strabagu da krši obavezu po Nalogu za izmjenu radova br. 4 koji je zvanično dostavljen 5. septembra 2009. (C-20, vidite, paragraf 228 gore) i da će odštetna zbog kašnjenja teći od 9. septembra 2009. pa nadalje ” *po Potklauzuli 8.1 Opštih uslova*” (R-17/3).
232. Istog dana, 9.septembra 2009, Šef nadzora je izdao “*Rok za otklanjanje nedostataka br. 2*” koji se poziva na Nalog za izmjenu radova br. 4 i Potklauzulu 15.1 Opštih uslova (“*Raskid Ugovora od strane Investitora*”; vidite paragrafe 94-96 gore). Prema Roku za otklanjanje nedostataka br. 2, Strabag nije ispunio

zahtjeve iz Potklauzule 1.1.3.3 iz Dijela A – Ugovorni podaci Posebnih uslova (“*Rok završetka radova*”) dopunjene Nalogom za izmjenu radova br. 4 zato što radovi nisu završeni do 8. septembra 2009. (vidite paragraf 228). On je zahtijevao od Strabaga da završi cjelokupne Radove do 30. septembra 2009. imajući u vidu rizik da će područje biti poplavljeno tokom kišne sezone tj. nakon 1. oktobra 2009. (C-18). Dakle, od Strabaga je zahtijevano da “*ispravi nedostatak i da ga sanira izvođenjem i privođenjem kraju cjelokupnih Radova na Sekciji br. 1 do 30. septembra 2009.*” (C-18, zadnji paragraf).

233. Ipak je, 9. septembra 2009, Šef nadzora poslao Strabagu pismo sa “*Tempom napredovanja radova*” pozivajući se na Rok za otklanjanje nedostataka br. 2 i Strabagov izmijenjeni Plan izvođenja radova od 10. juna 2009. (C-19; vidite paragraf 196), u kome navodi da je napredovanje suviše sporo da Radovi budu završeni u roku definisanom u Roku za otklanjanje nedostataka br.2 (tj. 30. september 2009.). Šef nadzora je izdao instrukcije Strabagu da podnese izmijenjeni plan kako bi “*se ubrzalo napredovanje radova i završili Radovi u definisanom roku*” (C-19).
234. Strabag je, 11. septembra 2009, odgovorio na zahtjev Šefa nadzora od 2. septembra 2009. u vezi sa ažuriranim Izvođačkim projektom i priložio novi Opis posla za spajanje i betoniranje cijevi, tabele kontrole kvaliteta, priručnik za rad i održavanje kao i opis posla za spoj cijevi sa oprugom (CMN-20). On je najavio da će podnijeti druge djelove Izvođačkog projekta i tražio odobrenje da nastavi polaganje cijevi na dnu Skadarskog jezera (CMN-20).
235. 22. septembra 2009, g-din Novica Stojiljković, Direktor projekta Strabaga za Sekciju 1 je pisao PE-u i Šefu nadzora u vezi sa pokušajem Stranaka da se dogovore o Produženju roka za završetak radova (C-129). On se poziva na drugi sastanak održan jedan dan nakon sastanka od 18. avgusta 2009. pomenutog u pismu Tužioca od 27. avgusta 2009. (vidite paragraf 209 gore), u kancelariji Šefa nadzora, između g-dina Pejovića, predsjednika Odbora PE-a i g-dina Dragana Pavelića, Izvršnog direktora Strabag d.o.o. Beograd (C-1 29). Ovaj sastanak je sazvaio g-din Pejović. Predstavnik Šefa nadzora nije prisustvovao ovom sastanku, ali je predstavnik Investitora, g-din Bošnjak, bio prisutan (C-129). Prema riječima Strabaga, njegov ponuđeni Annex 1 Ugovora (vidite paragraf 217 gore) je pripremljen saglasno dogovoru koji je postignut sa PE-om na sastanku održanom 19. avgusta 2008. da Strabag preda kontraponudu ukoliko se ne saglasi sa PE-ovim nacrtom Protokola o pregovorima br. 1 (C-129).

236. Istog dana, 22.septembra 2009, Strabag je uložio prigovor zbog izostavljanja određenih radova u tunelu Sozina putem Naloga za izmjenu radova br.3 od 27.avgusta 2009. (R-61; vidite paragraf 220 gore). Po njegovom mišljenju, Šef nadzora nema pravo da izostavlja radove iz Djelokruga radova i da ih ustupa trećim stranama. Prema tome, Nalog za izmjenu radova br.3 predstavlja pokušaj PE-a (1) da prebaci odgovornost zbog neispunjenja svoje obaveze da omogući pristup Strabagu na Gradilište i (2) da sebi obezbijedi odštetu zbog kašnjenja najavljenju 26.avgusta 2009. (vidite paragraf 218 gore). Strabag je konstatovao da Nalog za izmjenu radova br. 3 smatra nevažećim, saglasno Potklauzuli 13.1(d) Opštih uslova, koja predviđa da samo Investitor može donijeti odluku o izostavljanju radova ako određeni radovi više nisu neophodni. Po ovoj odredbi, Radovi koje će izvoditi treća strana ne mogu biti izostavljeni. Uzevši u obzir da vodovod za Sekcije 1 i 2 ne može biti pušten u rad ukoliko nisu završeni radovi u tunelu Sozina, Strabag smatra da je očigledno da će ove radove preuzeti druga kompanija. Izuzimanje tunela Sozina iz Djelokruga radova je imalo za posledicu skraćenje Produženja roka za završetak radova koje je Izvođač radova tražio u svom Zahtjevu br. 4. Prema riječima Strabaga, ovo nije prihvatljivo i protivno je međunarodnoj praksi građevinskih ugovora (C-129). Shodno tome, Strabag je dao na znanje PE-u da, budući da je Nalog za izmjenu radova br. 3 nevažeći, njegov sadržaj za njega nije obavezujući (C-129).
237. G-din Stojiljković je napisao treće pismo 22.septembra 2009. u vezi sa Nalogom za izmjenu radova br.4 u kome konstatuje da Nalog za izmjenu radova ne navodi na osnovu koje odredbe Opštih uslova Šef nadzora smatra da ima pravo da izda ovaj nalog (R-62). Prema riječima Strabaga, Odjeljak 1.1.3.3 Posebnih uslova iz Dijela A-Ugovorni podaci, na koji se poziva Nalog za izmjenu radova br. 4 (vidite paragraf 228 gore), ne može da sačinjava valjanu osnovu za Nalog za izmjenu radova. Po mišljenju Strabaga, Nalog za izmjenu radova je objavljen protivno Ugovoru. Saglasno tome, Strabag je saopštio da nije moguće da *“postupi po Nalogu za izmjenu radova br. 4 i da Izvođač ovaj Nalog smatra ništavnim i neobavezujućim“* (R-62).
238. Strabag je, 24.septembra 2009, predao drugi dio ažuriranog Izvođačkog projekta i izmijenjeni Plan izvođenja radova za Sekciju 2 uključujući tabele o kontroli kvaliteta, listu odgovornih lica i obračune opterećenja za podvodni cjevovod (R-63 i CMN-22). Izmijenjeni Plan izvođenja radova predviđa završetak Sekcije 2 do 15.februara 2010. Strabag je zatražio odobrenje Šefa nadzora da nastavi polaganje cijevi na dnu jezera (R-63/CMN- 22).
239. Strabag je 28.septembra 2009. podnio Najavu odštetnog zahtjeva br.5, u kome je naglasio da PE-ov ponuđeni Protokol o pregovarima br. 1 predviđa Rok završetka za 15.decembar 2009. za Sekciju 2 dok predloženi Annex Ugovora Izvođača predviđa završetak radova do 15. februara 2010. (R-64; vidite paragraf 217).

A

U svojoj odluci u vezi sa Zahtjevom Strabaga br.3 i u Nalogu za izmjenu radova br.4, Šef nadzora nije uzeo u obzir datume koje su predložile Stranke i bez ovlašćenja je donio odluku da Rok završetka bude 8.septembar 2009. Ovo ne samo da je ranije od datuma o kojima su razgovarali Investitor i Izvođač radova na sastanku održanom 18.avgusta 2009. već je i u kontradikciji sa datumima pomenutim u kriznom izmijenjenom Planu izvođenja radova za Sekciju 2 podnesenim 15.jula 2009 koji sadrži Rok završetka na 15.decembar 2009. (vidite paragraf 199 gore). Osim toga, Strabag je saopštio da, budući da Šef nadzora nije prijavio da Plan nije u saglasnosti sa Ugovorom u roku od 21 dan od momenta njegovog prijema (kako je predviđeno Potklauzulom 8.3 Opštih uslova), smatra se da je Rok završetka iz Plana prihvaćen (tj. 15. decembar 2009.) i da više ne može da se mijenja. Strabag je ponovio da je po njegovom mišljenju Nalog za izmjenu radova br. 4 nevažeći, da nije dobio kompletan Glavni projekat do 1.avgusta 2009. kako je predviđeno u Zahtjevu br. 4 i da je PE obezbijedio pristup određenim površinama Sekcije 1 tek 19. septembra 2009, tj. 11 dana nakon Roka završetka od 8.septembra 2009. koji je definisan u Nalogu za izmjenu radova Šefa nadzora br. 4. Strabag zadržava pravo da razmotri posledice nezakonite odluke Šefa nadzora o Zahtjevu br.4 i da zahtijeva doplate u svojim narednim izvještajima za Zahtjev br.5 (R-64).

240. Strabag je 5. oktobra 2009. predložio izmjenu rješenja za fiksne cijevi u Glavnom projektu za Deonicu KK49E-KK54 (Sekcija 2 i mala Deonica Sekcije 1 (KK52-KK54); Most Tanki rt) zato što se realni geološki uslovi razlikuju od uslova koji su preuzeti iz Glavnog projekta (CMN-23). On je konstatovao da snažna struja na Deonici KK49E do KK54 blizu mosta Tanki rt može dovesti do pomjeranja planiranih anker blokova i da fiksni cjevovod može biti oštećen zbog šuta. Strabag je predložio da postavi cjevovod u obliku velikog slova "S", u kom slučaju više ne bi bili potrebni anker blokovi, a ovo bi iziskivalo manje iskopavanja i uštedjeli bi se troškovi (CMN-23).
241. Šef nadzora je 12. oktobra 2009. saopštio da je Strabagov prigovor od 22.septembra 2009. na Nalog za izmjenu radova br. 3 (vidite paragraf 236 u gornjem tekstu) zakasnio prema Potklauzuli 13.1 Opštih uslova (R-66). Nalog za izmjenu radova br. 3. se temelji na Potklauzuli 13.1(a) Opštih uslova (a ne Potklauzuli 13.1(d) kako navodi Strabag), koja daje pravo Šefu nadzora da vrši izmjene količina bilo koje pozicije radova. Prema riječima Šefa nadzora, jedan od glavnih razloga za Nalog za izmjenu radova br.3 je taj što Strabag nije dostavio nijedan Izvođački dokument, uključujući potvrdu o kvalitetu i što nije predao opis radova za gradnju u tunelu Sozina. Šef nadzora je saopštio da nema namjeru da ustupi izostavljene radove drugim kooperantima i da oni nisu više dio Radova. Prema tome, Šef nadzora smatra da je Strabag obavezan po Nalogu za izmjenu radova br. 3 i da će nepoštovanje ove obaveze značiti kršenje Ugovora (R-66).

242. Šef nadzora je 14. oktobra 2009. zahtijevao da Strabag preda Opis posla za Deonicu KK54- KK63, koja je trebalo da bude rađena tokom ljeta (R-67).
243. 15. oktobra 2009, IK Consulting, kome je Šef nadzora proslijedio Strabagov izmijenjeni Plan izvođenja radova za Sekciju 2 od 24. septembra 2009. je odgovorio da plan nije adekvatan (R-68). IK Consulting je smatrao da Strabagov ponuđeni vremenski termin plan i Plan izvođenja radova predstavljaju “*pokušaj da se kupi vrijeme*” (R-68). On je zaključio da, pod uslovom da Strabag donese novi plan radne snage i opreme, “*možemo očekivati završetak radova u junu 2010.*” (R-68). Nema dokaza u evidenciji da je ovo pismo kopirano ili uručeno Strabagu.
244. 16.oktobra 2009. Šef nadzora je proslijedio opomenu Strabagu da nije ispunio Rok za otklanjanje nedostataka br. 2 od 9. septembra 2009²⁰ (R-69; vidite paragraf 232 gore). Prema riječima Šefa nadzora: “*Ovo je drugi put da Izvođač ne poštuje Rok za otklanjanje nedostataka*”.

Napominjemo da je, u vezi sa završetkom radova na Sekciji br. 1, do današnjeg dana, samo 986 m od ukupno 13,026m cjevovoda na Sekciji 1 prošlo Test izdržljivosti kako je definisano Potklauzulom 8.2(a) iz FIDIC-a GCC, dok radovi navedeni u Potklauzuli 82(b) FIDIC GCC nisu izvedeni za bilo koji dio osnovnih Radova. Osim toga, značajan dio Radova koji prethode testiranju još uvijek nije završen.

Najveći dio ovih Radova se nalazi na terenu koji je izložen poplavama tokom kišne sezone. Ovo može ozbiljno uticati na završetak Radova. Budući da je već počelo postepeno plavljenje i zato što je izvjesno da Izvođač neće završiti Radove na Sekciji br.1 do početka novembra 2009, postoji veoma velika vjerovatnoća da Radovi na ovom dijelu Ugovora neće biti završeni prije sledećeg sušnog perioda (2010).

Kao što znate, napredovanje radova na Sekciji br.2 je mnogo, mnogo sporije i nije moguće predvidjeti da li i/ili kada će ovi radovi biti završeni. Trenutni rokovnik Izvođača (koji predviđa završetak radova 15.februara 2010.) je potpuno nerealan i njegov isključivi cilje je dobijanje dodatnog vremena.

¹⁰ Ovaj Rok se netačno poziva na 9.septembar 2008.

Nažalost, vremena više nema (...).

Razlozi za ovakvu situaciju na gradilištu su isključiva odgovornost Izvođača i njegove loše organizacije Radova (R-69).

245. Prema termin planu priloženom uz Najavu Šefa nadzora, na 90% ukupne dužine Sekcije 1 je postavljen cjevovod do 15. oktobra 2009, 7% je testirano, 57% ukupnih objekata – šahte i anker blokovi instalirano, a 0% optičkih kablova je postavljeno (R-69). Za Sekciju 2 je urađeno 17% ukupne dužine cjevovoda, 3% je postavljeno, 0% je testirano i izvršeno je 11% zavarivačkih spojeva (R-69).
246. Šef nadzora je 17. oktobra 2009. odbio obračune stabilnosti za podzemni cjevovod u praznom stanju koje je Strabag predao 24. septembra 2009. (vidite paragraf 238 gore). Prema riječima Šefa nadzora, obračun pritiska se ne bazira na realnoj debljini cijevi već na njihovoj nominalnoj debljini (CMN-24).
247. Predstavnik Šefa nadzora je 19. oktobra 2009. odbio Strabagov Izmijenjeni plan izvođenja radova za Sekciju 2 od 24. septembra 2009. (R-71). Prema njegovim riječima, od 13. oktobra 2009, izvedeno je 17% ukupne dužine cjevovoda na Sekciji 2, 3% je postavljeno, 0% testirano a 11% zavarivačkih spojeva izvedeno. Na osnovu ovoga, Predstavnik Šefa nadzora je saopštio da je Strabagov Rok završetka od 15. februara 2010. u izmijenjenom planu nerealan i da ne može biti ispunjen (R-71). Kako bi se *“ubrzalo napredovanje i Radovi završili u razumnom roku, Šef nadzora snažno preporučuje* da Strabag angažuje dodatnu opremu, a posebno dvije nezavisne garniture mašina i dvije nezavisne grupe zavarivača i ronilaca radi intenziviranja Radova. Međutim, prema riječima Predstavnika Šefa nadzora, ne postoji osnova za Produženje roka (R-71).
248. Strabag je 22. oktobra 2009. odgovorio Šefu nadzora na zahtjev u vezi sa Opisom posla od 14. oktobra 2011. za Deonicu KK54-KK63 (C-186). On je naveo da su i trasa i tip cijevi za djelove ove Deonice izmijenjeni nakon što su Stranke uvidjele da su uslovi zemljišta drugačiji od uslova preuzetih iz Glavnog projekta. Strabag je takođe naveo da on i dalje čeka da dobije ažurirani Glavni projekat i da zato nije u stanju da preda Izvođački projekat za ovu Deonicu (C-186).
249. Strabag je 30. oktobra 2009. poslao dopis *“Okvirni rok za završetak radova”* (R-72). On je ponovio da Šef nadzora ni u jednom momentu nije imao primjedbe na ubrzani revidirani Plan izvođenja radova podnesen 15 jula 2009. koji predviđa

završetak Sekcije 2 do 15. decembra 2009, tj. datuma koji Investitor pominje u ponuđenom nacrtu Protokola o pregovorima br. 1. Prema tome, po Potklauzuli 8.3 Opštih uslova, Investitor i Izvođač moraju postupati u skladu sa ovim Planom, osim ukoliko Šef nadzora ne saopšti u roku od 21 dana da plan nije saglasan sa Ugovorom, što on nije uradio. Strabag je saopštio da tek treba da dobije crteže neophodne za pripremu Opisa posla i detaljan Vremenski dijagram za radove u tunelu Sozina, u koji još uvijek nije dobio pristup (R-72). Strabag je ponovio svoje ranije primjedbe u vezi sa izostavljanjem ovih radova iz Djelokruga rada shodno Nalogu za izmjenu radova br.3 koji navodi:

“Imajući u vidu da Sekcija 1 i Sekcija 2 Regionalnog vodovoda u cjelini ne mogu biti puštene u rad bez prethodne realizacije navedenih radova, osim ako ih ne realizuju drugi izvođači, očigledno je da je namjera Šefa nadzora bila da izostavi navedene radove iz Ugovora br. MSTDP-CSB-00311&2 koji je već potpisan i koji je u toku i da dodijeli navedene instalacione radove drugima. Prema GCC, Šef nadzora i/ili Investitor svakako nemaju pravo da izostavljaju bilo koji rad iz Ugovora i da ga dodjeljuju drugima na realizaciju. Što se tiče roka, ovo izostavljanje radova dovodi do skraćanja Roka završetka Projekta koji je tražio Izvođač svojim Zahtjevom br. 4 kao i pomjeranje roka završetka (...) Osim toga, u poziciji 1.1-c Predmjera radova, građevinski radovi br. 8.5 (optički kablovi) nisu izostavljeni i njih Izvođač tek treba da izvede kao i u tunelu Sozina. Kako bi se postavio optički kabal, Investitor takođe mora dati Izvođaču pravo pristupa i posjed gradilišta u tunelu Sozina što on ne može ispuniti zbog nezavršenih radova na rekonstrukciji tunela. Imajući u vidu da radove na rekonstrukciji tunela Sozina izvodi drugi Izvođač i to prema drugom ugovoru, Investitor ovog Ugovora ne zna kada će radovi na rekonstrukciji biti završeni i kada će moći da obezbijedi Izvođaču pravo pristupa i posjed nad gradilištem, što znači da Investitor u ovom Ugovora nema ugovorni mehanizam za utvrđivanje novog datuma završetka ovog Projekta” (R-7 2).

250. Po mišljenju Strabaga, imajući u vidu neispunjavanje obaveza PE-a da obezbijedi pristup Gradilištu kao i crteža za radove u tunelu Sozina i nepravedne odluke Šefa nadzora u vezi sa zahtjevom br 4. i Nalogom za izmjenu radova br. 3, “Rok završetka ovog Projekta postaje “okviran” tj. ne postoji Rok za završetak ovog Projekta, ali Izvođač treba da završi radove u razumnom roku, pod uslovom da Investitor ispuni svoje obaveze u skladu sa Ugovorom i Investitor nema pravo da podnese odštetne zahtjeve zbog kašnjenja“ (R-72, poslednji paragraf, strana 7).

R

251. 9. novembra, 2009, bez znanja Strabaga prema dokaznoj evidenciji pred Arbitražnim vijećem, PE je zatražio odobrenje od Vlade Crne Gore za raskid Ugovora na osnovu Potklauzule 15.2(a) (nepoštovanje Roka za otklanjanje nedostataka) i Potklauzule 15.2(c) (i) (Dinamika napredovanja radova; R-129; Pismo PE-a je evidentirano kao “*Raskid Ugovora sa Strabagom AG sa predlogom mjera za nastavak Radova*”, i ono je arhivirano kao RVII, 3.oktobra 2011). Prema riječima PE-a, “*neophodne su radikalne i brze mjere*” (prvi paragraf pisma). Konstatujući da je do sada dostignut maksimum od 10% penala zbog kašnjenja, “*jedina finansijska garancija za Investitora su bankarske garancije koje su važeće do 15.01.2010*”, PE se poziva na Strabagov Plan izvođenja radova od 15. jula 2009. u kome se navodi da će Sekcija 1 će biti završena do 15. septembra 2009. a Sekcija 2 do 15.decembra 2009, da bi zaključio *da je u ovom momentu nemoguće procijeniti rok za završetak radova koje izvodi STRABAG. Ovo se može vidjeti u poslednjem pismu Izvođača od 02.11.2009. Naime, u pismu se kaže da po mišljenju STRABAG-a, rokovi uopšte ne postoje već da će Izvođač radova nastojati da završi radove u razumnom roku. Koje je to vrijeme čini se da ni STRABAG ne zna. Jedna stvar je međutim jasna, nema šanse da će u organizaciji STRABAG-a, i cjevovodi regionalnog vodovoda biti u funkciji do početka ljetnje sezone 2010.*

Međutim, bez STRABAG-a, šanse još uvijek postoje. Ovo znači da se najkraćem mogućem vremenu, shodno Potklauzuli 15.2 Uslova i odredbi FIDIC Ugovora, mogu razmotriti sledeće mjere:

- 1. da Investitor pošalje najavu raskida ugovora sa 14-dnevnom otkaznim rokom i nalog da Izvođač raščisti gradilište.*
- 2. da Šef nadzora, u skladu sa Potklauzulom 3.5 Odredbi i uslova FIDIC Ugovora (Odluke) utvrdi vrijednost Radova, Robe i dokumentacije kao i druge iznose koji su duguju Izvođaču za radove izvršene saglasno Ugovoru.*
- 3. da Izvođač raščisti Gradilište i preda Šefu nadzora svu Robu, Izvođačku dokumentaciju i Projektnu dokumentaciju koju je on sačinio ili koja je sačinjena za njega.*
- 4. da Investitor organizuje završetak radova “(R-129, strana 5 engleskog prevoda sa srpskog originala takođe arhivirana u R-129).*

252. Prema riječima PE-a, sve ovo mu daje pravo da raskine Ugovor po Klauzulama 15.2(a) i 15.2(c)(i) Opštih uslova. Osim toga, *”sve gorenavedeno predstavlja osnovu za aktiviranje bankarske činidbene garancije u iznosu od 1,711,228.41 EUR. Osim navedene garancije stižu se uslovi za naplatu neplaćenog dijela avansne garancije u iznosu od 1,052,705.04 EUR.*

Što se tiče nastavka radova, imajući u vidu da je završetak projekta do početka ljetnje sezone 2010. vrhunski prioritet Vlade kao i činjenica da ovaj rok može biti ispunjen uz pomoć drugih Izvođača na ostalim djelovima vodovoda, ali i da regionalni vodovod ne može biti pušten u pogon bez završetka kopnenog dijela, neophodno je primijeniti rješenje koje će garantovati da ovaj rok bude ispoštovan.

Ovo je moguće ispuniti tako što će Investitor zahtijevati od Izvođača da mu ustupi prava i obaveze iz svih kooperanstkkih ugovora koji su potrebni za završetak radova. U tom smislu, shodno Potklauzuumama 1.7 i 15.2 FIDIC Opštih uslova Ugovora, Izvođač mora uložiti napor da ovo ispuni bez odlaganja. Ustupanje Ugovora na predloženi način je predviđeno Članom 139, paragraf 1 Obligacionog zakona (“Službeni list Crne Gore” br.47108) koji predviđa da pravno lice kome se ugovor ustupa postaje vlasnik svih prava i obaveza iz ovog ugovora. Njegov scenario omogućava da svi podizvođači koji su prisutni na građevinskom terenu ostanu i dalje da rade i da Šef nadzora preuzme koordinaciju i nadzor nad planiranjem, organizacijom, davanjem instrukcija, poslovnom inspekcijom i nadzorom radova, tako da ovi kooperanti budu dodatno stimulisani. Takođe novčani fond koji se prikupi od naplate STRABAG-ove činidbene garancije će obezbijediti Investitoru finansijsku osnovicu da sanira moguće propuste” (R-129).

253. Po ovoj osnovi, PE je zatražio odobrenje od Vlade za *“ovaj scenario hitnog raskida Ugovora sa STRABAG-om AG kao i odluku da Vlada zaduži PE da obezbijedi nastavak radova na izgradnji kopnenog cjevovoda na predloženi način tako da cjelokupni vodovod može da bude pušten u pogon za špic turističke sezone 2010.”* ((R- 129).

254. Šef nadzora je, 13. novembra 2009, odgovorio na tri neriješena Zahtjeva i Najave Strabaga. Prvo, on je odgovorio na Strabagovo pismo od 30. oktobra 2009. u vezi sa *“Okvirnim rokom završetka”* (R-73). Po mišljenju Šefa nadzora, Strabagov izmijenjeni Plan od 15. juna 2009. nije u skladu sa Potklauzulom 8.3 Opštih uslova zato što ne sadrži potrebne informacije o projektu, sistemu garancije kvaliteta, izgradnji objekata i šahtova, testovima kvaliteta po završetku radova itd.

Zbog toga je Šef nadzora smatrao da Rok završetka može biti produžen samo u skladu sa Potklauzulom 8.4 (Produženje Roka završetka) i 20.1 (Zahtjev Izvođača) Opštih uslova. On je još saopštio da PE nije predložio da 15. decembar 2009. bude datum završetka cjelokupnih Radova, već da je pomenuo 15. septembar kao datum završetka Sekcije 1.²¹ Po njegovom mišljenju, Investitor nema ugovornu obavezu da ažurira Glavni projekat a Strabag nije obezbijedio projekat za one djelove Glavnog projekta za koje su izmjene koje je predložio Strabag prihvaćene. Šef nadzora tvrdi da nije zanemario svoju obavezu da donese odluku o produženju roka i da je, nasuprot tome "Rok završetka produžen odlukom Šefa nadzora br. 101/14-11/09 od 4. septembra na 8. septembar 2009. Prema tome, Rok završetka nije okviran. Umjesto toga, od 9. septembra, Izvođač se nalazi u zoni kršenja obaveza (naglasak je u originalu; R-73, poslednji paragraf).

255. Šef nadzora je još odgovorio na Strabagov zahtjev br. 5 od 28. septembra 2009. kojim se zahtijeva produženje roka gotovo identičnim pismom (R-75) kao ono evidentirano pod R-73 o kome je bilo riječi u paragrafu 254 u gornjem tekstu.
256. Na kraju, tek 13. novembra 2009, Šef nadzora je zvanično dostavio svoju odluku o zahtjevu PE-a br. 1 za odštetu zbog kašnjenja od 26. avgusta 2009. (C-86). Pozivajući se na svoje Odluke o Zahtjevu br.4 (od 4. septembra 2009.), kojom se odbija Strabagov zahtjev za produženjem roka završetka nakon 8. septembra 2009. (C-86 i R-74), on je odobrio iznos od 1,842,610.84 EUR na ime odštete zbog kašnjenja u korist PE-a. Ovaj iznos predstavlja 10% konačne ugovorne cijene (uključujući Naloge za izmjenu radova) koju je Šefa nadzora utvrdio na 18,426,108.40 EUR bez PDV-a, što je maksimalan iznos odštetnog zahtjeva zbog kašnjenja iz Potklauzule 8.7 Opštih uslova).
257. U Privremenoj situaciji ("IPC") br. 12, koja je takode objavljena 13. novembra 2009. (C-5) Šef nadzora je odbio iznos od 1,842,610.84 EUR kao i 51,273.00 EUR na ime sanacionih radova (na Deonici KK52-KK58, vidite paragraf 175 gore)²² od iznosa koji se duguju Strabagu. Po ovoj osnovi, on je potvrdio da je Strabag dužan da isplati 780,232.38 EUR u korist PE-a (C-5).

²¹ Vidite paragraf 209 gore i C-129.

²² U IPC br. 12, Šef nadzora je konstatovao da je 51.273 EUR odbijeno za "sanacione radove" u RV, paragraf 52.1, strana 55, PE objašnjava da se ovaj iznos u stvari podudara sa izostavljenim Radovima zbog Naloga za izmjenu radova br. 3.

3. Raskid Ugovora od strane PE i naredni događaji do 17. maja 2010²³
258. PE je, 16. novembra 2009, predao Strabagu “Najavu raskida ugovora” sledećim riječima:

“ U skladu sa Potklauzulom 15.2 FIDIC GCC (Raskid od strane Investitora, dajemo vam Najavu sa 14-dnevnim otkaznim rokom o tome da će Ugovor br.MSTDP-CSB-003/1&2 biti raskinut.

Osnova za raskid je činjenica da Izvođač:

- a) *Nije ispoštovao instrukciju Šefa nadzora br. 201-44-27/09 od 9.septembra 2009 - Rok za otklanjanje nedostataka br. 2, to jest najavu po Potklauzuli 15.1 FIDIC GCC (Rok za otklanjanje nedostataka)*
- b) *Nije nastavio sa radovima u skladu sa zahtjevom Šefa nadzora br. 201-4411-31109 od 9. septembra 2009. – Dinamika napredovanja radova, koja je u skladu sa Klauzulom 8 FIDIC-a (Početak, Kašnjenja i Obustava)*

Navedeni prekršaji daju pravo Investitoru da raskine Ugovor u skladu sa Potklauzulom 15.2(a) i 15.2(c)(i) FIDIC GCC, pojedinačno.

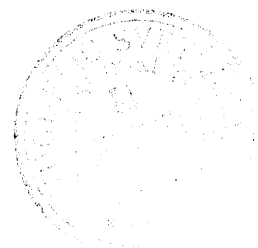
Prije napuštanja Gradilišta zahtijevamo da vi (u skladu sa) Potklauzulom 15.2 FIDIC-a GCC):

- c) *Isporučite Šefu nadzora svu robu, sva Izvođačka dokumenta i druga projektna dokumenta koje ste pripremili ili su za vas pripremljena, koje zahtjeva Šef nadzora*
- d) *Ustupite Investitoru sledeće podugovore (spisak od 11 kooperanata uključujući Vilusi²⁴ i Bemax²⁵*

Šef nadzora će postupiti u skladu s Potklauzulom 15.3 FIDIC GCC (“Valorizacija na datum raskida” (C-16).

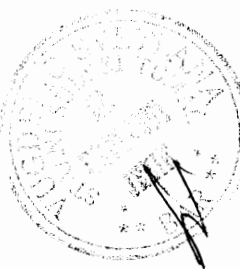
259. Istog dana, 16.novembra 2009, PE je zahtijevao isplatu 1,886,503.64 EUR po činidbenoj garanciji br. G 744.461 (“Činidbena garancija”) koju je izdala u skladu sa Ugovorom Raiffeisen Zentralbank Osterreich (“Raiffeisen”; vidite hronologiju koju je podnio Tuženik uz Repliku; vidite takođe, C-7).

13 Datum Zahtjeva za rješavanje sporova arbitražom i početak arbitraže (vidite paragrafe 269ff dolje).
14 Vidite paragrafe 268-269 dolje.
25 Vidite paragrafe 268-269 dolje i paragraf 339 dolje.

260. Stranke su se sastale 19. novembra 2009. u pokušaju da riješe svoje nesporazume na sporazuman način, ali bez uspjeha (C- 87, prvi paragraf).
261. Strabag je, 23.novembra 2009, uputio Komisiji za sporove na rješavanje spor između Stranaka u vezi sa raskidom Ugovora od strane PE-a i zahtjevom Izvođača br. 4, sa obrazloženjem da je Najava o raskidu “*ništavna i nevažeća*” (C-87; vidite i Potklauzulu 20.4 Opštih uslova).
262. 27. novembra 2009, Raiffeisen je obavijestio PE da je, po zahtjevu Strabaga, dobio sudsku zabranu koju je izdao Okružni sud grada Beča (“Vienna District Court”) 24. novembra 2009. kojom mu se nalaže da se uzdrži od bilo kakvih plaćanja po Činidbenoj garanciji. Okružni sud Beča je još naredio Strabagu da uplati deposit od 190,000.00 EUR kao zalog kao i da pokrene arbitražu ili sudski postupak kako bi potvrdio privremenu sudsku zabranu (kopija sudske zabrane je arhivirana kao C-7).
263. Šef nadzora je, 30. novembra 2009. dostavio svoje komentare PE-u u vezi sa Strabagovim podnescima Komisiji za sporove (R-83). On je ponovio da su njegove odluke o Zahtjevu br.4 i Roku za otklanjanje nedostataka br.2 u skladu sa ugovornim zahtjevima. On je konstatovao da Strabag nije uputio prigovor na njegovu instrukciju od 9. septembra 2009. da dostavi ubrzani Plan izvođenja radova kojim se predviđa završetak do 30. septembra 2009. U vezi sa izostavljanjem Radova u tunelu Sozina, Predstavnik Šefa nadzora je konstatovao da je Strabag bio svjestan situacije od početka ali da nije podnio Najavu odštetnog zahtjeva za Produženje Roka završetka u vezi sa ovim, suprotno uslovima iz Potklauzule 20.1 Opštih uslova. Osim toga, Strabag nije podnio nikakav dokaz da su radovi kasnili zbog ometanja lokalnih vlasnika zemlje (R-83, strana 4).
264. PE je 1. decembra 2009. obavijestio Strabag da je Ugovor u tom trenutku punovažno raskinut i izbacio ga sa Gradilišta “*odmah nakon prijema ovog obavještenja*” (R-85).
265. Istog dana, 1.decembra 2009, Predstavnik Šefa nadzora je poslao PE-u Popis dokumentacije i materijala koji mu je predao Strabag (R-140).
266. Vlada Crne Gore je 3. decembra 2009. odobrila Izvještaj Tuženika o statusu projekta od 9.novembra 2009. Ona je dala nalog PE-u da uzme stvari u svoje ruke i koordinira i organizuje završetak Radova “*na način koji je definisan Ugovorom i u skladu sa Obligacionim pravom*” tako da RWSS može biti pušten u rad do 15. juna 2010. (R-130).

267. Strabag je 17. decembra 2009. obavijestio PE da smatra raskid Ugovora nevažećim i zahtijevao da dobije pristup Gradilištu budući da je izbačen protiv svoje volje i uprkos neriješenom postupku pred Komisijom za sporove (CMN-26). On je tvrdio da ostaje posvećen tome *“da nastavi sa Radovima i završi projekat u skladu sa Ugovorom”* (CMN-26).
268. Strabag je, 25. januara 2010, saopštio Kooperantu “Vilusi” da obustavlja određena plaćanja zbog toga što firma “Vilusi” nije izvršila radove u skladu sa Termin planom koji je Strabag dostavio 22. juna 2009. (R-88). Prema riječima Strabaga, Vilusi se saglasio da *“angažuje određen broj stručnih timova i postavi radne pozicije (tri) na trasi i time omogućiti radove na Sekciji-1 po zahtjevu Investitora (...). Činjenica da vi niste završili radove u pretpostavljenom roku do 08.09.2009. kao i činjenica o sporom napredovanju radova i tvrdoglavo ignorisanje instrukcija Šefa nadzora u vezi sa vraćanjem terena u prvobitno stanje su suštinski razlozi za uklanjanje STRABAG-a kao glavnog izvođača radova, najave Investitora (Rok za otklanjanje nedostataka br. 2 od 09.09.2009.) koja je predstavljala opomenu Investitora za ubrzanje Termin plana i njegov završetak (...) najkasnije do 30.09.2009 (...)”* (R-88).
269. Vilusi je odgovorio 1. februara 2010. da je potpisao novi ugovor sa PE-om *“za radove koje “Strabag AG” nije izvršio* (R-89). Kompanija Vilusi je demantovala da je odgovorna za bilo kakvo kašnjenje (R-89).
- a. Odluka Komisije za sporove od 11. februara 2010. u vezi sa Raskidom ugovora od strane PE-a
270. Komisija za sporove je objavila svoju Odluku 11. februara 2010. (*“Odluka Komisije za sporove”*, C- 15).
271. Po mišljenju Komisije za sporove, Rok za otklanjanje nedostataka br. 2 od 9. septembra 2009. *“sadrži određene dvosmislenosti u vezi sa realizacijom Radova za Sekciju-2, budući da se on odnosi samo za Sekciju-1”* (Poglavlje 2 Odluke). Poslednji paragraf iz Roka za otklanjanje nedostataka br.2 se odnosi na 30.septembar 2009. kao Datum završetka radova za Sekciju 1, dok je 8.septembar 2009. rok za obje Sekcije u Nalogu za izmjenu radova br. 4, što je kontradiktorno (Poglavlje 2.1 Odluke Komisije za sporove). Osim toga, sam Nalog za izmjenu radova br.4 je *“pravno veoma sporan”*, po mišljenju Komisije zato što se on odnosi samo na jedno produženje Roka završetka *“za cjelokupne Radove bez preciziranja izmjena koje treba izvršiti. Ovo predstavlja “contradiction in adiecto” i shodno tome ne smije imati štetne pravne posledice. Izmjena je namijenjena za radove koje treba izmijeniti, precizno i do određenog obima u količini i kvalitetu. Ukoliko izmjena premaši taj obim ili ako mijenja rok završetka onda je to novacija Ugovora. Novacija ugovora ili promjene njegovih uslova i odredbi ni na koji način nije pravo Šefa nadzora”* (Poglavlje 2.1 Odluke Komisije za sporove).

272. Po mišljenju Komisije za sporove, Izmjena br. 3 je “*sporna*” a takođe sadrži i “*dva očigledna nedostatka*”: (1) ona je izostavila određene radove na terenu koji više nisu bili u okviru djelokruga Radova a ipak su ovi Radovi ustupljeni drugima na realizaciju, i (2) njom se nalaže da se izvrše dodatni radovi bez preciziranja bilo kakvog roka završetka (vidite poglavlje 2.3, strana 3 Odluke Komisije za sporove).
273. Komisija za sporove je takođe napomenula da pozivanje Strabaga na doktrinu “*okvirni rok*” u svom pismu od 30.oktobra 2009, “*u njegovim pokušajima da ospori dokumenta i izjave Investitora*”, nije korektna pošto ova doktrina “*nije lako primjenjiva na ovaj Ugovor iz najmanje dva razloga*”: (1) ova doktrina važi samo onda kada u ugovoru ne postoji mehanizam kojim se definiše novi rok završetka (što nije slučaj sa FIDIC Uslovima) i (2) kada je kašnjenje završetka “*nesporno uzrokovano radnjom, propustom ili ometanjem Investitora*” (C-1 5, paragraf 3, strana 4 Odluke Komisije za sporove). Komisija za sporove je zaključila da “*ne postoje pravne osnove za primjenu principa “okvirni rok” i davanje mogućnosti Izvođaču da završava Radove u razumnom roku*” (Poglavlje 2.3, strana 3 Odluke Komisije za sporove).
274. Komisija za sporove je takođe donijela odluku da se ugovorno ponašanje Stranaka tokom realizacije Ugovora “*može procijeniti kao relativno “bona fide-u dobroj namjeri” ali ne kao potpuno revnosno i pažljivo. Nekoliko puta su obje stranke kasnile sa realizacijom svojih ciljeva, mnoge operacije su odlagane i, u načelu, izvođenje radova i ispunjenje ugovornih obaveza nije uvijek išlo glatko i bez prepreka. Čak i primjena Ugovornih uslova i prepiska između Stranaka nisu vođeni na potpuno profesionalan način što se može vidjeti iz dokumenata koja smo temeljno ispitali u ovim procesu*” (strana 4 Odluka Komisije za sporove).
274. Nakon ocjene ovih dokumenata i razmatranja podnesaka Stranaka, Komisija za sporove je donijela preliminarne zaključke:

“1. *Gorenavedeni Nalog za izmjenu radova br. 3, Nalog za izmjenu radova br. 4, Rok za otklanjanje nedostataka br. 2 koje pominje Investitor kao osnove za Najavu raskida ugovora sadrže određene dvosmislenosti, nedostatke i kontradikcije koje mogu imati uticaja na Najavu raskida.*

Sveobuhvatnim razmatranjem i tumačenjem opisanih dokumenata koje je predao Investitor može se donijeti zaključak da pravne nasavršenosti dokumenata utvrđene u prethodnom paragrafu a koje proizvode pravnu nesavršenost Najave raskida ne daju osnovu da se oslanjamo na navedene dokumente u cilju donošenja Odluke Komisije za sporove.

2. *Ponašanje obje Stranke je uticalo na i dovelo do loše realizacije Ugovora i izdaje duha i namjere Ugovora tako da Ugovor ne može dalje opstati budući da je međusobno poštovanje između Stranaka ozbiljno narušeno i poljuljano.*
 3. *Ni jedna Stranka nije isključivi krivac za raskid Ugovora i pravne osnove za prethodno navedeni raskid ugovora nisu u povredi Ugovora, već u načelu pravednosti i ravnopravnosti i drugim pravima Ugovornih stranaka” (strane 3-4 Odluke Komisije za sporove).*
276. Po ovom osnovu, Komisija za sporove je donijela sledeću odluku koja se nalazi u poslednjem paragrafu Odluke Komisije za sporove pod nazivom “Zaključak”;
- “ 1. *Donosimo odluku da Investitor - “Regionalni vodovod Crnogorsko primorje” Budva, Crna Gora nema pravo na raskid Ugovora po Klauzuli 15.2 Opštih uslova zbog povrede Ugovora Izvođača radova “Strabag AG of Vienna, Austria” i Najava raskida ugovora se ima smatrati nevažećom i ništavnom.*
 2. *Zatim, donosimo odluku da Investitor – Regionalni vodovod Crnogorsko primorje” Budva, Crna Gora ima pravo na raskid Ugovora shodno Klauzuli 15.5 Opštih uslova zbog svog interesa.*
 3. *Investitor je dužan da isplati Izvođaču sve dugovane iznose shodno Potklauzuli 19.2¹⁶ Opštih uslova Ugovora nakon čega će se smatrati da je Investitor ispunio sve obaveze u vezi sa raskidom Ugovora” (strana 4 Odluke Komisije za sporove).*
277. Komisija za sporove je 23. februara 2010. ispravila dvije greške u kucanju u ovom Zaključku. Ona se pozvala na Potklauzulu 20.4 Opštih uslova u uvodu i zamijenila je (netačan) navod Potklauzule 19.2 Opštih uslova u stavci 3 paragrafa Odluke koja je citirana u gornjem tekstu sa Potklauzulom 19.6 Opštih uslova (vidite fusnotu 26). Ostatak Odluke ostaje isti (C-17).

²⁶

Raskid ugovora iz interesa od strane Investitora se obrađuje u Potklauzuli 15.5 Opštih uslova, koja se odnosi na plaćanje Izvođača shodno Potklauzuli 19.6 Opštih uslova (vidite paragraph 98 gore). Pozivanje na Potklauzulu 19.2 Opštih uslova u odluci DB-e je očigledna greška pošto se ova odredba odnosi na višu silu (što ovdje nije sporno) a ne na posledice raskida ugovora iz interesa, što je Komisija za sporove kasnije ispravila (vidite paragraf 277 dolje).

- b. Događaji nakon Odluke Komisije za sporove do početka arbitraže (17. maj 2010.)
278. Tuženik je 9.marta 2010. objavio svoje neslaganje (Potklauzula 20.4 Opštih uslova) sa Odlukom Komisije za sporove. Po njegovom mišljenju, Komisija za sporove je pogrešno procijenila činjenice i nije imala ovlaštenja da se poziva na raskid ugovora iz interesa zato što joj ovo pitanje nije ni postavljeno (C-23, paragrafi 3.2 i 3.3). Po mišljenju PE-a, “zbog ovog Obavještenja o neslaganju, Odluka nije postala konačna i obavezujuća, i sve odluke Investitora i/ili Šefa nadzora u vezi sa raskidom Ugovora ostaju u potpunosti na snazi i pravosnažne” (C-23, paragraf 4). PE dalje navodi da “zahtjevi i sporovi u predmetu arbitraže neće biti ograničeni na predmet spora i argumente opširno izložene u ovom Obavještenju o neslaganju; Investitor zadržava pravo da podnese svaki zahtjev koji proistekne iz ili je u vezi sa Ugovorom i Izvođačevim propustom da propisno izvrši svoje ugovorne obaveze i u tom smislu pokrene žalbe i zahtjeve koje smatra prikladnim” (C-23, Paragraf 5).
279. Strabag je, 10. marta 2010, podnio “Najavu odštetnog zahtjeva – Raskid ugovora od strane Investitora” (C-10). Pozivanjem na Odluku Komisije za sporove da je raskid Investitora ništavan i nevažeći, Strabag je naveo da će on zahtijevati produženje roka i doplatu (C-10).
280. Strabag je 11. marta 2010. zahtijevao pristup Gradilištu kako bi nastavio posao. On je konstatovao da, iako je Komisija za sporove pomenula pravo PE-a da raskine Ugovor iz interesa, Komisija za sporove nije dosudila da je PE zaista raskinuo Ugovor iz interesa (C-92).
281. PE je 16.marta 2010. ponovio da Ugovor smatra raskinutim svojim pismom od 16.novembra 2009. Po mišljenju PE-a “u okolnostima ovog predmeta, kada je vrijeme od suštinskog značaja i kada je očigledno da Strabag nije propisno i blagovremeno ispunio svoje ugovorne obaveze i primijenio prikladne mjere da ispravi nedostatke u realizaciji radova, Investitor ni u kom slučaju ne može dozvoliti Strabagu da nastavi svoje aktivnosti na gradilištu. Blagovremen i prikladan završetak radova je vrhunski interes Investitora (a takođe i u interesu Strabaga, budući da će način završetka Radova koji je organizovao Investitor nakon raskida Ugovora, sigurno umanjiti gubitak za koji će Strabag biti na kraju odgovoran)” (C-93).
282. Osim toga, PE je tvrdio da je “očigledno da je Odluka Komisije za sporove, u svom kritičnom dijelu, izrekla presudu, odluku o određenoj stvari, i da nije ulazila u teoretske rasprave kako tvrdi Strabag (drugi problem je što je Komisija za sporove donijela odluku o nečemu što nije ni jedna od stranaka stavila na razmatranje). Drugo, Tačka 2 Odluke Komisije za sporove na koju se Strabag poziva ne može se posmatrati izolovano od cjeline dipozitiva DB-e.

Naime, Tačku 2 treba tumačiti zajedno sa Tačkom 3 Odluke Komisije za sporove koja dopunjava Tačku 2 – Tačka 3 nedvosmisleno ukazuje na dvije stvari: da se određeni iznosi koji proističu iz raskida Ugovora duguju Strabagu i da Investitor mora Strabagu isplatiti ove dugovane iznose; Odluka Komisije za sporove ne potvrđuje da je Ugovor na snazi. Odluka samo mijenja osnovicu njegovog raskida. Odluka Komisije za sporove zasigurno ne zahtijeva, niti opominje Investitora da raskine Ugovor prema odredbama koje Komisija za sporove smatra prikladnim. Dakle, Ugovor je u svakom slučaju raskinut, a zahtjev Strabaga da mu se omogući pristup Gradilištu kako bi se “ponovno mobilizovao radi ponovnog početka Radova” jednostavno nije uvjerljiv” (C-93).

283. Strabag je 17. marta 2010. podnio Komisiji za sporove svoj Zahtjev br.7 za “opsežno iskopavanje zbog nepredvidljivih fizičkih uslova” na prelazu sa rijekom Crnmicom (C-63).
284. Istog dana, PE je saopštio Komisiji za sporove da raskida Sporazum o Komisiji za sporove, konstatujući da je “odluka Komisije prema kojoj je naš raskid ugovora sa Strabagom A.G. prema Članu 5.2 (a) i 15.2 (c) (i) ugovora (raskid poslovnog odnosa sa izvođačem postaje važeći tek nakon instrukcije o poravnanju i raskida poslovnog odnosa sa izvođačem zbog odustajanja od nastavka tekućih poslova) nevažeći i nama je saopšteno da raskidamo ugovor po Članu 15.5 ugovora – raskid ugovora bez razloga i plaćanje u skladu sa odredbama paragrafa 19 (Viša sila) je, po našem mišljenju apsolutno neprofesionalna, nekorektna i teži samo jednom cilju – da što više iskomplikuje poziciju Investitora u tekućem sudskom postupku. Ona protivreči elementarnim pravilima, procedurama i obavezama koje moraju slijediti članovi KRS kao nezavisno i objektivno profesionalno tijelo u svom odlučivanju (...)” (C-94).
285. Strabag je konstatovao 22.marta 2010. da se on “nije ni saglasio sa niti prihvatio” raskid Sporazuma o Komisiji za sporove od strane PE-a (C-95). Pozivanjem na annex pisma PE-a o raskidu koje nije u evidenciji pred Arbitražnim vijećem, Strabag je zatražio “konkretnu klauzulu u našem Ugovoru koja navodi da DB Sporazum može biti “obustavljen zbog njegovog okončanja” i (b) da je to “pomoćni i potpuno zavistan aranžman u odnosu na Ugovor”(C -95). On je takođe stavio u sumnju relevantnost pozivanja PE-a na Član 302ff Zakona o obligacijama pomenutog u jednom od priloga (C-95).
286. Šef nadzora je 29.marta 2010. objavio svoju Odluku o “Radovima, Robi i Građevinskim dokumenatima i svim drugim iznosima koji se duguju Izvođaču – Valorizacija Roka završetka” kojom se navodi da:

“Saglasno Potklauzuli 153 FIDIC-a GCC, čim raskid ugovora stupi na snagu, Šef nadzora treba da usaglasi i utvrdi vrijednost radova, Robe i Izvođačke dokumentacije kao i sve druge iznose dugovane Izvođaču za radove izvedene po Ugovoru. Šef nadzora je više bio naklonjen da se dogovori sa Strankama o vrijednosti radova izvedenih po Ugovoru nego da je procjenjuje. Međutim, od početka ovog procesa je jasno da su Stranke voljne da sarađuju u ovom smislu do određene mjere” (C-8). On je zaključio da najviše što može da uradi “je da se usaglasi Popis sa Strankama dok će sama valorizacija biti urađena kasnije” (id.)

287. Šef nadzora je utvrdio, između ostalog, da: (1) je raskid postao punovažan 1.decembra 2009; (2) da je Popis završen i da su ga Izvođač i Šef nadzora potpisali istog dana; (3) da je Izvođač izbačen sa Gradilišta istog dana; (4) Izvođač je podnio Privremene situacije br. 12 i 13 prije raskida ugovora a Privremenu situaciju br.14 nakon njegovog raskida; i (5) neisplaćeni iznos avansa (1,052,705.04 EUR) je odmah postao dospio i plativ u korist Investitora (C-8, strana 2-4). Uzimajući u obzir sve po njegovom mišljenju relevantne činjenice i ugovorne zahtjeve, Šef nadzora je utvrdio da ukupna vrijednost izvedenih radova iznosi 9,680,861.76 EUR a da ukupna vrijednost Robe, t.j. one koja je ostala na Gradilištu iznosi 3,581,027.23 EUR (C-8, strana 3-4). Uzevši u obzir ukupan iznos avansa i privremenih plaćanja i njegovu odluku, Šef nadzora je zaključio da Investitor još uvijek duguje Izvođaču iznos od 2,090,293.73 EUR (C- 8, strana 4).
288. Strabag je 7. maja 2010. predao PE-u *“Najavu raskida ugovora od strane Izvođača”* (C-10). Strabag se oslanjao na Potklauzulu 16.2 (b), (c) i (d) Opštih uslova, koja daje pravo Izvođaču da raskine Ugovor sa otkaznim rokom od 14 dana, između ostalog, kada:
- “b) Šef nadzora ne izda, u roku od 56 dana nakon prijema Situacije i pratećih dokumanata, relevantne Obračune radova,*
 - c) Izvođač ne dobije iznos koji mu se duguje po Privremenoj situaciji u roku od 42 dana od isteka roka navedenog u Potklauzuli 1.47 (Plaćanje) u okviru kog je predviđeno da se izvrši plaćanje (osim za odbitke u skladu sa Potklauzulom 2.5 (Zahtjevi Investitora),*
 - d) Investitor u značajnoj mjeri ne ispunjava svoje obaveze iz Ugovora tako da to materijalno i na negativan način utiče na ekonomsku stabilnost Ugovora i/ili sposobnost Izvođača da realizuje Ugovor”* (C3, strana 86).

289. Po mišljenju Strabaga, Šef nadzora nije odobrio za plaćanje njegovu Mjesečnu privremenu situaciju br. 13 za oktobar 2009. kao ni Privremenu situaciju br.14 za novembar 2009. koje su podnesene 25. i 28. decembra 2009. (C-12 i C-13). Strabag još tvrdi da PE nije u potpunosti isplatio iznose dospjele po Privremenoj situaciji br. 11. Ostatak od 818,001.23 EUR uključujući PDV dospio 13.novembra 2009. i dalje nije isplaćen (C-10 i C-6), a Privremena situacija br.12 u iznosu od 1,293,058.79 EUR uopšte nije plaćena (C-5). Osim toga, Strabag je zauzeo stav da je pun iznos odobren za plaćanje u Privremenoj situaciji br.12 dospio 25.marta 2010. i da je plativ bez bilo kakvog odbitka na osnovu Odluke Komisije za sporove da PE nema pravo da raskine Ugovor zbog navodnih kašnjenja (C-10).
290. 10. marta 2010. Strabag se konačno saglasio sa raskidom Sporazuma o Komisiji za sporove(C-97).
291. Strabag je, 12.maja 2010, zatražio od PE-a da se uzdrži od aktiviranja bilo koje činidbene garancija i da vrati Činidbenu garanciju br.G 744.461 do 17.maja 2010. (C-24).
292. PE je 14.maja 2010. priznao radove izvedene do 12. maja 2010. u tunelu Sozina od strane firme Jedinstvo, kompanije kojoj je PE dodijelio radove umjesto Strabaga. PE je obavijestio Jedinstvo da nije u stanju da obezbijedi vodu za testiranje cjevovoda zbog određenih problema u vezi sa "*završetkom deonice kopnenog cjevovoda između vodnog zahvata Bolje Sestre i pumpne stanice Reljići*" (R-93).
293. Strabag je 17. maja 2010. predao Zahtjev za arbitražu kako bi legalizovao sudsku zabranu koju je izdao Bečki okružni sud (vidite paragraf 262 gore).

4. Događaji nakon početka Arbitraže

294. 25.marta 2011, skoro 16 mjeseci nakon što je raskid ugovora od strane PE-a sam po sebi postao punovažan, 11 mjeseci nakon početka arbitraže i jedan mjesec nakon što je Tužilac podnio svoj punopravan podnesak Tužbenog zahtjeva (vidi paragraf 264 u gornjem tekstu i paragrafe 301 i 330 ispod), PE je predao Šefu nadzora "*Najavu odštetnog zahtjeva br. 4, 5 i 6*" (vidite stavku 235 o Hronologiji Tuženika evidentiranu kao R-155 a koju PE nije podnio kao dokaz). Ovaj dokument nije evidentiran pa se zbog toga ne nalazi u spisima pred Arbitražnim vijećem.
295. PE je iznio pojedinosti iz ova tri Zahtjeva 4. aprila 2011. podnošenjem "*Izveštaja u vezi sa Najavom odštetnog zahtjeva br. 4 od strane Investitora–Nadoknada gubitaka i naknada štete kojima je bio izložen Investitor i dodatnih troškova završetka Radova*" (R-99), "*Izveštaja u vezi sa Zahtjevom Investitora*

br. 5 - Izgradnja i nadzor željezničkih prelaza” (R-100) i “Izveštaja u vezi sa Zahtjevom Investitora br. 6 – Nadoknada gubitaka zbog neprodatih količina vode” (R-101; vidite i stavke 236 do 238 u Tuženikovoju Hronologiji, R-155).

296. 27.aprila 2011. Predstavnik Šefa nadzora, g-din Pavićević (vidite paragraf 51 gore i paragraf 348 ispod) je zvanično dostavio svoje Odluke o Zahtjevima PE-a br. 4, br. 5 i br. 6 (R-103, R-104 i R-105). On je dodijelio iznos od 1,858,504.62 EUR za Zahtjev br. 4 (R-103), 55,502.48 EUR za Zahtjev br. 5 (R-104), i 1,137,572.64 EUR za Zahtjev br. 6 (R-105), svi iznosi uključuju PDV.
297. Svaka od ove tri Odluke sadrži sledeći isti drugi paragraf:

“Pravo Investitora na zahtjev je detaljno opisano u Potklauzuli 2.5 (Zahtjevi Investitora) Opštih uslova Ugovora (ovdje se pominju kao FIDIC GCC).

Sastanak stranaka u pokušaju da dođu do sporazuma nije moguć, pošto je Investitor raskinuo Ugovor 1.decembra 2009. i sam završio Radove a Izvođač radova koji je bio odsutan sa gradilišta nakon što je raskid ugovora stupio na snagu, zahtijeva finansijsku nadoknadu” (R-103, R- 104 i R-105, strana 1).

298. PE je 28. aprila 2011. obavijestio Arbitražno vijeće da neće podnijeti bilo kakav protivzahtjev, bez bilo kakvog pominjanja Odluka Šefa nadzora.
299. Nesporno je da je istog dana, 28. aprila 2011, PE isplatio 217,176.19 EUR u korist Strabaga za iznose koji su zadržani po Privremenoj situaciji br. 12 (CVII, paragraf 485 i RVII, paragraf 170).
300. 29. aprila 2011. Šef nadzora je objavio Konačan obračun radova (Potklauzula 14.12 Opštih uslova), u kome je odbio iznose koje su dodijeljeni po Zahtjevima PE br. 4, br. 5 i br. 6 (t.j. 3,051,579.74 EUR ukupno, uključujući PDV) od ukupne odobrene vrijednosti Radova bez PDV-a (t.j. 12,568,282.79 EUR), što dovodi do iznosa od 9,516,703.05 EUR (ukupna vrijednost Radova; R-106). Iznos od 2,592,885.76 EUR je dodat ovom iznosu na račun PDV-a koji je Investitor dužan da plati, što čini ukupnu Ugovornu cijenu od 12,109,588.81 EUR. Nakon odbijanja već isplaćenih iznosa, Investitoru ostaje da isplati Strabagu iznos od 10,505,597.10 EUR (R- 106).
301. 12.septembra 2011, 10 dana prije podnošenja “Podneska sa odgovorom na glavni zahtjev”, PE je vratio Strabagu Činidbenu garanciju br. G 744.461 (R-154).

III. VOĐENJE POSTUPKA

A. POSTUPAK I GLAVNI PODNESCI STRANAKA

302. Kako je već navedeno, Strabag je pokrenuo ovu arbitražu podnošenjem svog Zahtjeva za arbitražom zajedno sa dokazima C-1 do C-9 dana 7.maja 2010. ("CI").
303. Iako je potvrdio da ne postoje bilo kakvi navodi o ICC ili njegovim Pravilima arbitraže u Potklauzuli 20.6 Opštih uslova i Ugovornim podacima, Strabag je objasnio da je razlog za to previd. Može se donijeti zaključak o prećutnom sporazumu Stranaka u vezi sa ICC arbitražom iz Klauzule 9 Dopune Opštih podataka ("*Opšti uslovi Sporazuma o komisiji za sporove*"; C-3, strana 106), kojom se predviđa ICC arbitraža i koja čini sastavni dio Ugovora. Kako je već objašnjeno u paragrafu 23 u gornjem tekstu, Strabag se takođe oslanjao na činjenicu da je Potklauzula 20.6 Opštih uslova zasnovana na Odjeljku 20.6 Opštih uslova FIDIC Usaglašanih uslova građevinskih ugovora Multilateralne razvojne banke, koji se, u svojoj početnoj verziji iz maja 2005. u Preambuli Opštih uslova (vidite paragraf 60 gore), poziva na ICC arbitražu u slučaju da nijedna druga pravila nisu izabrana (C-1, paragraf 6).
304. Zahtjev za arbitražu sadrži sledeću molbu za privremenu mjeru:

“1. *Tuženik je dužan da povuče aktiviranje činidbene garancije G 744.461 koju je izdala Raiffeisen Zentralbank Osterreich 13. maja 2009, i*

2. *Tuženik je dužan da odustane od aktiviranja činidbene garancije G 744.461 koju je izdala Raiffeisen Zentralbank Osterreich 13. maja 2009, i*

3. *Tuženiku se nalaže da isplati Tužiocu:*

(i) iznos od 31,935.68 EUR za troškove i naknade uključujući sudske naknade i troškove kojima je Tužilac bio izložen u vezi sa izdavanjem privremene sudske zabrane od strane Bezirkserich Innere Stadt Wien, zajedno sa važećom kamatom;

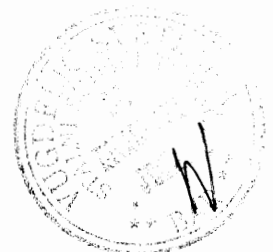
(ii) sve troškove, naknade i izdatke uključujući sudske naknade i troškove kojima je Tužilac bio izložen u vezi sa ovim arbitražnim postupkom” (CI, strana 15).

304

1. juna 2010, Sekretarijat ICC-a je obavijestio Tuženika o Zahtjevu za arbitražu.

306. PE je podnio “*Prigovor na nadležnost ICC Arbitraže*” (“RI”) 11. juna 2010. i zatražio odluku ICC Suda saglasno Članu 6(2) Pravila o arbitraži. PE je potvrdio da Potklauzula 20.6 Opštih uslova predviđa institucionalnu arbitražu ali tvrdi da, budući da nijedna institucija nije pomenuta u ovoj odredbi ili u Ugovornim podacima, Klauzulu o arbitraži treba smatrati “*blanko sporazumom o arbitraži*” koji ne može činiti valjanu osnovu za ICC arbitražu (RI, paragraf 10.3).
307. 1. jula 2010. Strabag je predao svoj “*Odgovor na Prigovor Tuženika na nadležnost ICC Arbitraže*” (“CII”). Po mišljenju Strabaga, Potklauzula 20.6 Opštih uslova je dokazala namjeru Stranaka da svoje sporove rješavaju sudskom međunarodnom arbitražom a Klauzula 9 Sporazuma o Komisiji za sporove je dokazala njihovo saglasno tumačenje da ICC treba da bude institucija izbora ukoliko nijedna druga organizacija nije imenovana u Ugovornim podacima (CII, paragrafi 8 i 11). Strabag je ponovio svoj stav da je tumačenje Potklauzule 20.6 Opštih uslova potvrđeno FIDIC Usaglašenim uslovima građevinskih ugovora Multilateralne razvojne banke iz 2006, kojima se predviđa ICC kao institucija po automatizmu (CII, paragraf 18).
308. 22. jula 2010. ICC Sud je donio odluku, saglasno Članu 6(2) Pravila arbitraže, da pokrene arbitražu. On je još donio odluku da Pariz bude mjesto arbitraže (Član 14(1) Pravila o arbitraži, vidite paragrafe 21ff gore, koji takođe sumiraju događaje vezano za sastav Arbitražnog vijeća).
309. Strabag je, 5. avgusta 2010, predao “*Dodatak zahtjevu za arbitražu*” zajedno sa Dokazima C-10 do C-25 (“CIII”). On je podnio dvije nove molbe za privremenu mjeru, tj. (i) zahtjev da Tuženik vrati Činidbenu garanciju br. G 744.461 (“*Zahtjev za Činidbenom garancijom*”) i (ii) zahtjev za isplatu neizmirenih iznosa i odštete u ukupnom iznosu od 14,628,020.23 EUR (“*Zahtjev za plaćanje*”). Strabag tvrdi da je imao pravo da raskine Ugovor svojom Najavom raskida od 7.maja 2010. sa početkom važenja 14 dana kasnije zbog propusta Šefa nadzora da izda Privremene situacije za radove izvedene u oktobru i novembru 2009. u roku predviđenim Ugovorom (Potklauzula 16.2(b) Opštih uslova; CIII, paragrafi 19-21), neplaćanja PE-a iznosa dospjelih prema Privremenim situacijama br. 11 i br. 12 (Potklauzula 16.2(c) Opštih uslova; CIII, paragrafi 22-24), i drugih prekršaja od strane PE-a (Potklauzula 16.2(d) Opštih uslova) koji uključuju neobezbjedivanje adekvatnog Glavnog projekta, neopravdano odbijanje da odobri zahtijevano Produženje roka i nelegalno aktiviranje Činidbene garancije br. G 744.461 (CIII, paragrafi 25-32).

310. Osim toga, Strabag još tvrdi da je raskid ugovora od strane PE- a od 16. novembra 2009. nezakonit, pa dakle i pravno nevažeći zato što se temelji na pogrešnoj pretpostavci Šefa nadzora da Strabag mora završiti Radove do 8.septembra 2009. (CIII, paragrafi 38-47), dok je suprotno tome, Strabag imao pravo na Produženje roka do određenog roka u 2010, a ne samo do 30.septembra 2009. (CIII, paragraf 44).
311. Istog dana, 5. avgusta 2010, PE je podnio Odgovor na Zahtjev za arbitražu ("RII"), kojim potvrđuje svoj prigovor na ICC arbitražu. Po mišljenju PE-a, formulacija Klauzule o arbitraži nije dvosmislena, te prema tome nije potrebno tumačenje. To je ni više ni manje nego blanko sporazum o arbitraži bez bilo kakvih direktnih ili posrednih podataka o ICC ili njegovim Pravilima arbitraže. Dakle, Potklauzula 20.6 Opštih uslova ne može biti "*spasena*", kao što se može, na primjer, učiniti u slučajevima kada je naziv institucije netačno naveden (RII, paragrafi 11.2- 11.3). Budući da je očigledno neoperativan, sporazum o arbitraži ne može imati dejstvo (RII, paragraf 11.3). Po mišljenju PE-a, Sporazum o Komisiji za sporove na koji se poziva Strabag je odvojen od Ugovora i on se sklapa između različitih stranaka (npr. Strabag, PE i Sudija pojedinac Komisije za sporove). Dakle, Sporazum ne može da se "*proširi*" tako da važi na sporove između Stranaka ili da se koristi kao "*tumačeći*" izvor za pravilno tumačenje Potklauzule 20.6 Opštih uslova (RII, paragraf 14.2). Njena formulacija je u svakom slučaju saglasna sa formulacijom iz Potklauzule 20.6 Opštih uslova u verziji iz 2006. FIDIC Usaglašenih uslova građevinskih ugovora Multilateralne razvojne banke 2006, u kome je automatsko pozivanje na ICC kao institucije po automatizmu u verziji iz 2005. namjerno izbrisano (RII, paragraf 14.3). Osim toga, PE tvrdi da Zahtjev u vezi sa Činidbenom garancijom Strabaga nije podložan arbitraži (arbitražan) zato što u Ugovoru ne postoji bilo kakva obaveza da PE ne aktivira ili da povuče aktiviranje Činidbene garancije (RII, paragrafi 16-19).
312. Što se tiče osnovanosti, PE tvrdi da su kašnjenja Strabaga uglavnom uslovljena nekvalitetnim izvođenjem radova. Ovi prekršaji opravdavaju aktiviranje Činidbene garancije i obustavu daljih isplata (RII, paragrafi 30-41). PE je još tvrdio da su odštete koje ima pravo da potražuje na osnovu prethodno pomenutih prekršaja u vrijeme raskida Ugovora iznosile najmanje 2,800,000.00 EUR. Konačan iznos će biti utvrđen tek kada Projekat bude završen (RII, paragraf 42.4).
313. ICC Sud je 26. avgusta 2011. utvrdio iznos avansa troškova na 460,000.00 SAD dolara i da je podložan korekciji (Član 30(2) ICC Pravila).

314. 5. oktobra 2010, Sekretarijat ICC-a je pozvao Tužioca da plati 171,000.00 SAD dolara (230,000.00 SAD dolara manje već isplaćenih 59,000 SAD dolara) i Tuženika 230,000.00 SAD dolara u roku od 30 dana.
315. 14. oktobra, 2010. PE je predao svoj Odgovor na Dopunu Zahtjevu za arbitražu ("RIII"). On je podnio zahtjev da njegov prigovor o nadležnosti bude razmotren prije osnovanosti i da Arbitražno vijeće objavi privremenu odluku o ovom predmetu. On je takođe tvrdio da bi u slučaju da nadležnost bude potvrđena, imao pravo na odštetu zbog prekršaja po nekoliko osnova, uz "*Odštetu zbog kašnjenja u maksimalnom iznosu*" po Članu 282 crnogorskog zakona o obligacijama ("Zakon o obligacijama"; RIII, paragrafi 90 i 91). Po ovoj osnovi, PE zadržava pravo da "*dodatno pripremi i potkrijepi, uz odobrenje Arbitražnog vijeća, ako je potrebno, svoj stav i argumente iznesene u ovom Odgovoru, kao što predviđa Član 19 ICC Pravilnika o arbitraži*" (RIII, paragraf 95). On je zaključio sa sledećim molbom za privremenom mjerom:
- "Tuženik izričito zadržava pravo da podnese, uz odobrenje Arbitražnog vijeća, protivzahtjev u ovoj Arbitraži, kao što predviđa Član 19 ICC Pravilnika o arbitraži"* (RIII, paragraf 96).
316. 1. novembra 2010, tokom Pripremnog ročišta održanog u Hagu, Stranke i Arbitražno vijeće su potpisali Mandat ("ToR") i saglasile se o Privremenom rasporedu (vidite paragraf 34 gore). Stranke su se takođe dogovorile da, ukoliko Arbitražno vijeće bude smatralo da ima nadležnost nad zahtjevima Strabaga, ne objavljuje privremenu odluku ali da će informisati Stranke saglasno tome i objasniti razloge za svoju odluku u Konačnoj odluci (vidite 1. Stranu Privremenog rasporeda od 9. novembra 2010, koji potvrđuje raspored dogovoren na Pripremnom ročištu).
317. Takođe je dogovoreno da najkasniji datum do kog PE može tražiti odobrenje za podnošenje eventualnog protivzahtjeva bude 29. april 2011. (vidite stranu 1 Privremenog rasporeda koji je priložen uz Proceduralno rješenje br.1). Takođe je dogovoreno da zahtjev PE-a za pomenutom dozvolom mora sadržati detaljan opis planiranog protivzahtjeva kao i da objasni zbog čega spada u djelokrug potpisanog Mandata (ToR).
318. Arbitražno vijeće je 9. novembra 2010. objavilo Proceduralno rješenje br. 1, koje uključuje prethodno pomenut Privremeni raspored i detalje kao Prilog. Arbitražno vijeće je naložilo Strankama da predlože zajednički kalendar pravnog postupka za one faze postupka koje nisu mogle biti razmatrane na Pripremnom ročištu. Stranke su 15.novembra 2010. tako i uradile i Arbitražno vijeće je prihvatilo njihove predloge 19. novembra 2010.

319. Sekretarijat ICC-a je 16. novembra 2010. potvrdio prijem ToR-a (Mandata) i Privremenog rasporeda i potvrdio da je rok za donošenje Konačne odluke počeo da teče od datuma potpisivanja Mandata (Član 24(2) Pravila ICC-a). Sekretarijat je takođe produžio rok Strankama da uplate avans do 27. novembra 2010.
320. 17. novembra 2010, ICC Sekretarijat je potvrdio prijem Strabagove uplate njegovog dijela avansa troškova.
321. 24. novembra 2010. PE je podnio Glavni podnesak o nadležnosti, pod nazivom “*Žalba Tuženika na nadležnost–Dodatni izvještaj*”, zajedno sa Sudskim ovlašćenjima RL-9 do RL-18 (“RIV”). On je ponovio svoj stav da Klauzula o arbitraži nije patološka klauzula podložna tumačenju u korist ICC arbitraže. Naprotiv, ni klauzula o arbitraži ni Ugovor uzeti kao cjelina ne sadrže bilo kakvu naznaku da su se Stranke opredijelile za ICC arbitražu, prema riječima PE-a (RIV, paragraf 9.4). Dakle, po njegovom mišljenju, Arbitražno vijeće nema ovlašćenje da popuni ovu prazninu po zakonu o mjestu arbitraže, zakonu koji reguliše Ugovor ili zakonu zemlje u kojoj će odluka vjerovatno biti izvršena (RIV, paragraf 10.2).
322. PE takođe tvrdi da će to što Klauzula o arbitraži ne kaže ništa o sjedištu arbitraže onemogućiti svaki pokušaj da arbitraža bude nastavljena kao ad hoc predmet zato što će ovo dovesti do nepremostivih problema zbog sastava arbitražnog vijeća i uslova pisanog obrasca iz Člana 11(2) Njujorške konvencije iz 1958. o priznavanju i primjeni stranih odluka o arbitraži (“Njujoška konvencija”; RIV, paragrafi 11-27).
323. U paragrafu 30 RIV-a, PE je ažurirao svoju molbu za privremenu mjeru kako slijedi:
- “30.1 *Tuženik ponavlja svoj zahtjev da Arbitražno vijeće donese odluku da nema nadležnost u ovoj arbitraži.*
- 30.2 *Tuženik zahtijeva da osporavanje nadležnosti Arbitražnog vijeća bude na dnevnom redu kao preliminarno pitanje u ovoj Arbitraži, tj. da Arbitražno vijeće donese odluku o žalbi o nadležnosti prije razmatranja opravdanosti predmeta.*
- 30.3 *Tuženik mijenja svoj zahtjev u smislu odluke u slučaju odbijanja sudskog prigovora (Paragraf 92.2 njegovog Odgovora na Dopunu Zahtjevu za arbitražu) i prihvata da Arbitražno vijeće uključi ovu odluku u dipozitiv*

svoje odluke o opravdanosti spora.

31.

31.1 *Osim toga, ali ne kao alternativa zahtjevu iz Paragrafa 30 u gornjem tekstu, Tuženik zahtijeva da određeni djelovi Zahtjeva, u vezi sa Bankarskom garancijom i pitanjima koji ne zadovoljavaju proceduru iz Ugovora da budu preduslovi za rješavanje putem arbitražnog postupka, budu isključeni iz nadležnosti Arbitražnog vijeća kao nearbitražni.*

30.2²⁷ *Tuženik je svjestan da ovaj prigovor u vezi sa arbitražnošću ne može biti riješen bez donošenja odluke o osnovanosti predmeta i prihvata da ovaj problem bude riješen u konačnoj odluci.*

31.2²⁸ *U slučaju da Arbitražno vijeće odbije prigovor o nadležnosti Arbitražnog vijeća, Tuženik predlaže da Zahtjev bude neosnovan i da ga Arbitražno vijeće u cijelosti odbije, kao i da Arbitražno vijeće odbije da razmatra one elemente Zahtjeva koji prema Ugovoru nisu arbitražni.*

32. *U svakom slučaju, Tuženik zahtijeva da sve troškove njegovog učešća u Arbitraži, posebno u sudskoj fazi, snosi Tužilac. Troškovi učešća Tuženika u Postupku moraju biti specificirani u odgovarajućem roku.”*

324. 25. novembra 2010. PE je obavijestio Sekretarijat ICC-a da se “*opredijelio da koristi mogućnost predviđenu Članom 30(3) Pravila o arbitraži, da ne plati svoj dio avansa*”.

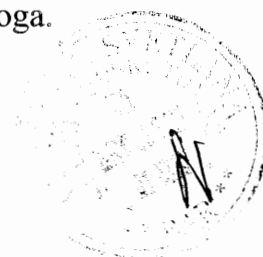
325. Arbitražno vijeće je zvanično dostavilo dopunjeni Privremeni raspored 7.decembra 2010. (vidite paragraf 318 gore).

326. 23.decembra 2010. Strabag je podnio Glavni podnesak o nadležnosti pod nazivom “*Podnesak o nadležnosti*” (“CIV”), zajedno sa Dokazima C-27 do C-32, koji sadrže sledeće molbe za privremenu mjeru:

“Kao zaključak, Tužilac ljubazno zahtijeva da Tribunal odluči o tome da li

1. Vijeće ima nadležnost,i

2. da li su zahtjevi Tuženika izloženi u paragrafu 127 Mandata podložni rješavanju arbitražom” (CIV, Paragraf 666).
327. 20. januara 2011. Sekretarijat ICC-a je potvrdio prijem uplate od strane Strabaga na ime dijela avansa troškova PE-a.
328. Proceduralnim rješenjem br. 2 od 28. februara 2011. Arbitražno vijeće je donijelo svoju odluku o nadležnosti sledećim riječima:
- “Nakon razmatranja podnesaka Stranaka o nadležnosti (fusnota izostavljena), Arbitražno vijeće je došlo do zaključaka, poslije vijećanja, da ima nadležnost nad zahtjevima postavljenim ispred njega u ovom predmetu i da su ovi zahtjevi nesumnjivo podložni rješavanju arbitražom.*
- Arbitražno vijeće je uvjeren, na osnovu evidencije, da je Pravilnik o arbitraži ICC važeći.”*
329. Vijeće je takođe konstatovalo da ono ima ovlašćenje da promijeni sjedište koje je odredio ICC Sud ukoliko je to neophodno ili ako se Stranke dogovore o drugom neutralnom mjestu (Član 14(1) ICC Pravila) kao i da nije podnesen nikakav zahtjev u ovom smislu. Na osnovu toga, Arbitražno vijeće je potvrdilo da je Pariz sjedište arbitraže (Proceduralno rješenje br. 2).
330. Istog dana, (28.februara 2011.), Strabag je podnio svoj Tužbeni predlog, zajedno sa Dokazima C- 26 do C-121. Strabag uglavnom tvrdi da je do kašnjenja Projekta dolazilo zbog događaja koji se mogu pripisati PE-u i da je izostavljanje radova u tunelu Sozina iz Djelokruga radova za Sekciju 1 dovelo do kršenja ugovora, kao što je i neopravdano odbijanje Šefa nadzora Produžetka roka za završetak radova koji je zahtijevao Izvođač, Strabagovo izbacivanje sa Gradilišta i aktiviranje Činidbene garancije. Strabag je zatražio da Arbitražno vijeće naloži PE-u da vrati Činidbenu garanciju i isplati Strabagu iznos od 12,690,557.46 EUR na ime izvedenih radova, opreme i odštete zbog gubitka dobiti i režijskih troškova, kao i kamatu.
331. Strabag je 7. marta 2011. predao Izjave svedoka g-dina Milorada Njezića (CWS-1), Predstavnika Izvođača odgovornog za obje Sekcije; g-dina Nenada Vukovića, šefa Gradilišta koji vrši nadzor i kontrolu radova na Sekciji 1 (CWS-2); i g-dina Gunthera Wimmera, komercijalnog direktora Projekta (CWS-3). Zbog nepažnje ove izjave nisu priložene uz štampanu kopiju njegovog Tužbenog predloga.

332. Strabag je 24. marta 2011. zahtijevao da PE refundira iznos od 230,000.00 SAD dolara koji je Strabag uplatio kao akontaciju dijela avansa troškova PE-a, uključujući i kamatu od dana plaćanja, u iznosu od 3,334.26 SAD dolara.
333. PE je odbio zahtjev 17. aprila 2011. i podnio je zahtjev da pitanje avansa troškova bude van nadležnosti Arbitražnog vijeća.
334. Arbitražno vijeće je, 21. aprila 2011, potvrdilo prijem prepiske Stranaka u smislu avansa na troškove i ono je podsjetilo PE da je dužan da saopšti do 29. aprila 2011. ukoliko namjerava da podnese protivzahtjev (vidite paragraf 317 gore).
335. 26. aprila 2011, Stranke su zajednički podnijele molbu za izmjenu Privremenog rasporeda kako bi mogli da podnesu svoje glavne podneske o osnovanosti kasnije nego što je prvobitno planirano. 29. aprila 2011, Arbitražno vijeće je ovo prihvatilo.
336. 28. aprila 2011. dan nakon što je Šef nadzora zvanično dostavio svoje Odluke o zahtjevima PE-a br. 4, br. 5 i br. 6 (vidite paragraf 296 u gornjem tekstu), PE je obavijestio Arbitražno vijeće da je odlučio da ne uloži protivzahtjev.
337. Strabag je, 11. maja 2011, predao Zahtjev za Privremenu odluku o troškovima ("CVI"), koja sadrži sledeće molbe za privremenu mjeru:

"Tužilac ljubazno zahtijeva da Arbitražno vijeće objavi privremenu odluku saglasno Članu 23(1) ICC Pravilnika kojom će da:

- a. naloži Tuženiku da refundira Tužiocu iznos od 230,000.00 SAD dolara koji predstavlja dio avansa troškova Tuženika,*
- b. naloži Tuženiku da isplati Tužiocu odštetu u iznosu od 4,496.06 USD koji predstavlja ugovornu kamatu (Potklauzula 14.8 Opštih uslova) na Tuženikov dio avansa troškova od 21. decembra 2010,*
- c. naloži Tuženiku da isplati Tužiocu troškove kojima je bio izložen u vezi sa ovim zahtjevom."*

338. PE je predao svoj Odgovor na Zahtjev Strabaga za Privremenu odluku o troškovima ("RV") 26. maja 2011. On tvrdi da ICC Pravilnik "ne stvara ugovornu obavezu jedne strane da plati polovinu avansa troškova druge strane" uprkos suprostavljenim stavovima koje izražavaju pravni komentatori (RV, strana 9). Po ovoj osnovi, PE je zaključio da "se snažno protivi zahtjevu da

Arbitražno vijeće duguje Tužiocu iznos koji je on platio kao depozit za troškove umjesto Tuženika” (RV., strana 10).

339. 31. maja 2011. PE je predao svoju Repliku (“RVI”), zajedno sa Dokazima R-1 do -127, uključujući Izjave svjedoka g-dina Draga Melezovića, izvršnog direktora Naftagas Euromont Ltd, kome je Strabag ustupio određene Radove kao kooperantima (R-12 5); g-dina Veselina M. Kovačevića, izvršnog direktora Bemax Ltd Podgorica (“Bemax”), kome je Strabag takođe ustupio neke Radove kao kooperantu (R-126); i g-dina Teufika Omanovića, magistra građevinarstva u Integral Inženjeringu, kompaniji kojoj je dodijeljen i koja je završila poslednji dio RWSS (R-127).²⁹ PE tvrdi da je zahtijevao da Strabag završi Radove do 5. juna 2009, tj. prije glavne turističke sezone te godine. Međutim, njegov neuspjeh da koordinira izvođenje radova svojih podizvođača je proizveo ogromna kašnjenja i loš kvalitet izvedenih Radova tako da je PE na kraju bio primoran da izbací Strabag sa gradilišta i da raskine Ugovor. Nakon toga, Vlada Crne Gore je dala nalog PE-u da završi Radove sa Strabagovim Podizvođačima.
340. 7. juna 2011. Strabag je podnio zahtjev da PE da na uvid određene vrste dokumenata prema Redfern rasporedu priloženom uz njegovu molbu. 10. juna 2011. PE se saglasio da dostavi na uvid neka ali ne i sva ova dokumenta.
341. Strabag je, 17. juna 2011, podnio molbu za Nalog za predočavanje većine dokumenata koje je PE odbio da predoči. PE je odgovorio na molbu 21. juna 2011, iznoseći svoju primjedbu.
342. Arbitražno vijeće je, 15. jula 2011, izdalo Proceduralno rješenje br. 3 kojim se “za sada” odbija Strabagova molba za Nalogom za predočavanje dokumenata. Ono je odložilo pravo Stranaka da traže predočavanje dodatnih dokumenata nakon što su razmijenili svoje druge po redu podneske o osnovanosti ali najkasnije do poslednjeg dana za podnošenje molbe (14. oktobar 2011; vidite paragraf dispozitiva, strana 5 Proceduralnog rješenja br. 3). Arbitražno vijeće je Strankama još naložilo da stave na diskusiju zajednički dopunjen Proceduralni raspored kako bi se razmotrila ova odluka.
343. Stranke su ovo propisno ispoštovale 11. jula 2011, a Arbitražno vijeće se saglasilo sa njihovim predloženim izmijenjenim Proceduralnim rasporedom 13. jula 2011.
344. Strabag je, 29. jula 2011, predao svoju Repliku na Glavni zahtjev (“CVII”) sa dokazima C-1 22-C-224, Sudska ovlašćenja CL-1-CL-2, drugu Izjavu svjedoka g-dina Nenada Vukovića, drugu po redu izjavu svjedoka g-dina Milorada

Njezića i Stručni izvještaj ILF Consulting Engineers-a ("ILF") (C-122). Strabag je podnio prigovor na odbitak iznosa koji je Šef nadzora odobrio u korist PE-a 27. aprila 2011. na ime Zahtjeva Investitora br. 4, br 5 i br.6 (vidite paragraf 296 gore. Strabag smatra da ovi Zahtjevi sačinjavaju nezakonit pokušaj PE-a da uvede protivzahtjeve u ovu arbitražu putem protivpotraživanja. Ovi protivzahtjevi su neprihvatljivi zato što su podneseni protivno Članu 19 ICC Pravilnika i odredbi o ovom predmetu u Privremenom rasporedu priloženom uz Proceduralno rješenje br. 1, prema kom PE mora da traži odobrenje da uvede eventualne protivzahtjeve do 29. aprila 2011, što je on odbio da uradi 28.aprila 2011. (vidite paragraf 336 gore).

345. PE je, 3. oktobra 2011., podnio svoj Odgovor na Glavni zahtjev ("RVII"), zajedno sa Dokazima R-128-R-154 i Stručnim izvještajem koji je pripremio Institut za građevinarstvo Podgorica, koji je, prema Tužnikovim riječima, privatna kompanija nezavisna od Građevinskog fakulteta iz Podgorice (RVII, paragraf 398, strana 90; vidite i Dr. Lučić, Tr. 569: 10-13). PE je ukazao u paragrafima 171-172 RVII da je jasno, nakon što je Šef nadzora zvanično dostavio Konačan obračun 27.aprila 2011, da PE nema novčanih potraživanja protiv Strabaga koji bi bili obezbijeđeni Činidbenom garancijom. na osnovu toga, PE je dao na znanje Arbitražnom vijeću da je vratio Činidbenu garanciju 23. septembra 2011. (R-154).
346. Saslušanje svjedoka je održano 7-9 novembra u Centru za saslušanje ICC u Parizu. Vjerodostojan prepis saslušanja ("Transkript") je vodio g-din Frederick Weiss.
347. U ime Strabaga su prisustvovali g-din Nabeel Khokhar i g-đa Christine Tauber, iz LS Construction Legal Services GmbH (Građevinsko-Pravne usluge), zajedno sa g-dinom Gunter Thaler-om, Šefom za ugovore Strabaga. (Tr. 7:3-7).
348. Na strani PE-a su prisustvovali g-din Zoran Bošnjak, generalni direktor, g-din Miodrag Pejović, predsjednik Odbora PE-a i g-din Puniša Pavićević, tehnički direktor PE-a, (Tr. 7:15-20). Arbitražno vijeće primjećuje, kako je već ukazalo (vidite paragraf 48 u gornjem tekstu), da je g-din Pavićević po Ugovoru bio i Predstavnik Šefa nadzora i da je igrao značajnu ulogu u ovom predmetu kroz izdavanje Naloga za izmenu radova br. 3 (C-22), Roka za otklanjanje nedostataka br. 2 (C-18) i cjelokupne relevantne prepiske (vidite paragrafe 219-257, 286-287, 296-300 gore). G-din Pavićević je takođe učestvovao na sastanku održanom 24. jula 2009. u Ministarstvu turizma i ekologije. On je takođe naveden u internoj noti koja se pominje u paragrafima 201-202 u gornjem tekstu kao Tehnički direktor PE-a. Arbitražno vijeće konstatuje da g-din Pavićević nije bio prisutan kao svjedok u Arbitraži, a nije prisustvovao ni jedan Predstavnik PE-a.
-

349. Gospoda Nenad Vuković, Milorad Njezić i Gunther Wimmer su saslušani kao svjedoci Tužioca, a gospoda Drago Melezović, Teufik Omanović i Veselin M. Kovačević kao svjedoci Tuženika. Svjedoci su dali iskaz na svom maternjem jeziku a pomagao im je g-din. Dušan Ivović u svojstvu prevodioca.
350. Na kraju saslušanja, Arbitražno vijeće je proglasilo saslušanje svjedoka zaključenim (Tr. 602:21-603:2).
351. Arbitražno vijeće je takođe konstatovalo da su nakon temeljnog pregleda podnesaka Stranaka i sveobuhvatnog vijećanja, donijeli zaključak da nije moguće razmatrati Tužiočevu molbu za Privremenu odluku o troškovima bez rješavanja problema nadležnosti Arbitražnog vijeća. Pošto su se Stranke saglasile da obrazloženja za ovu poslednju odluku budu izložena u Konačnoj odluci, Arbitražno vijeće smatra da pitanje troškova treba rješavati u Konačnoj odluci. (Tr. 606:21-607:17). Tužilac se saglasio sa zaključkom Arbitražnog vijeća (Tr. 607:20-21).
352. Proceduralnim rješenjem br. 4 od 4.novembra 2011, Arbitražno vijeće je potvrdilo zaključenje saslušanja svjedoka i dogovoreni Proceduralni raspored za naredne etape arbitraže. Ono je zadržalo mogućnost da naloži predočavanje dodatnih dokumenata koje će možda smatrati relevantnim i neophodnim za rješavanje spora između Stranaka.
353. 1, 6. i 7.decembra 2011, Stranke su predložile izmjene nacрта Transkripta koji je prosljedio Sudija izvjestilac. Sudija izvjestilac je 8. decembra 2011. objavio završni ispravljeni Transkript u elektronskom formatu.
354. Sekretarijat ICC-a je, 5. januara 2012. saopštio Strankama da je ICC Sud ponovo razmotrio avans Troškova i odlučio da ga poveća sa 460,000 SAD dolara na 505,000 SAD dolara, uz mogućnost kasnijih korekcija, saglasno Članu 30(2) Pravilnika ICC-a. Budući da je Tužilac do sada platio pun iznos avansa (460,000 SAD dolara), PE se poziva da isplati dodatnih 45,000 SAD dolara u roku od 20 dana.
355. 31. januara 2012, Stranke su istovremeno podnijele svoje Podneske po zaključenju rasprave (CVIII i RVIII) i, 7. februara 2012, svoje odvojene komentare o Podnesku po zaključenju rasprave druge strane.
356. Arbitražno vijeće se, 15.februara 2012, saglasilo sa predlogom Stranaka u njihovim podnescima od 7.februara 2012. da podnesu Arbitražnom vijeću one kopije geološkog izvještaja (Knjiga I, Tom 1.2) iz Glavnog projekta koje svaka

od njih posjeduje kako bi Vijeće moglo da provjeri da li su ovi dokumenti identični.

357. Arbitražno vijeće je, 24. februara 2012, Strankama prosljedilo nacrt obrasca troškovnika da ga koriste za svoje podneske o troškovima, kako je dogovoreno na kraju Rasprave (Tr. 606:1- 11).

358. Stranke su poslale svoje verzije Geološkog izvještaja Arbitražnom vijeću 24. februara 2012. Strabag je predao sledeća dokumenta:

“ a) Originalnu verziju na srpskom Knjige 1, Tom/Knjžica 1.2 Glavnog projekta iz oktobra 2007. (Geološki izvještaj) koji se pominju u paragrafu 108 Podneska Tužioca po završetku rasprave, stručne izvještaje obje Stranke i tokom postupka;

b) kompletan engleski prevod dokumenta na srpskom jeziku pomenutog u a) gore (Svezak 1.2 Prevod).

Ljubazno skrećemo pažnju Vijeću na odjeljke 2.1 i 2.3 Sveske 1.2 Prevoda koji sumiraju geološke podatke koji čine osnovu Geološkog izvještaja. Iako su vršena nova istraživanja za novi objekat vodnog zahvata Bolje sestre, koji nije dio djelokruga rada Tužioca, nema novih podataka o Novoj trasi tj. djelokrugu rada Tužioca” (naglasak u originalu).

359. Strabag je prosljedio neoficijelan prevod Knjige1 i Svezka 1.2B.

360. Što se tiče PE-a, on je predao sledeća dokumenta na srpskom jeziku:

“Geološki izvještaj sastavljen 2007, pomenut u Paragrafu 20 njegovog Podneska po završetku rasprave –Dodatni podaci”. Izvještaj čini, kao Svezak I, Knjiga 1.2 A i 1.2. B, sastavni dio Glavnog projekta vodovoda - Kopneni dio koji je izradila projektna organizacija Scott Wilson/IK Consulting Engineers. Priloženi izvještaj je nadgledala i odobrila Tehnička nadzorna komisija Građevinskog fakulteta u Podgorici. Pečat, štambilj i potpis Tehničke nadzorne komisije na desnoj gornjoj strani naslovne strane na svakoj knjizi Glavnog projekta dokazuje ovu činjenicu.”

361. PE je predao engleski prevod “jedne stranice ključnog dijela Izvještaja (Svezak I, Knjiga 1.B), tj. Crtež br. 01–napomena o legendi tehničkih geoloških karata duž trase cjevovoda” (cf., stavka 4 iz pisma PE-a od 4. februara 2012.).

362. Prema podnesku PE-a, Geološki izvještaj se takođe temeljio na istraživanjima vođenim tokom 2007. godine duž nove trase cjevovoda, i on tvrdi da Strabag nije predao ILF-u crteže koji sačinjavaju dio Geološkog izvještaja (npr. za PE, Svezak I, 2.B).
363. Istog dana, 24. februara 2012, Strabag je odložio pravo da odgovori na pismo PE-a od 24. februara 2012.
364. Stranke su podnijele istovremene Troškovnike 28. februara 2012.
365. Strabag je, 29. februara 2012. ponovo potvrdio da je ILF zasnovao svoj izvještaj u vezi sa Glavnim projektom na osnovu ocjene oba svezka Geološkog izvještaja tj. teksta (Svezak 1.2A) i crteža (Svezak 1.2B). Strabag je ponovio svoj stav da, prema zvaničnim dokazima, nisu vršena nikakva geološka istraživanja duž nove trase cjevovoda tokom 2007. godine.
366. PE je, 6. marta 2012, podnio dodatne podneske bez prethodnog odobrenja, u kojima tvrdi da, budući da se Svezak 1.2B Geološkog izvještaja ne pominje u Popisu koji je potpisao Strabag kada je izbačen sa Gradilišta 1. decembra 2009. (C-140), može se smatrati vjerovatnim da Strabag nije posjedovao Svezak 1.2B. Na osnovu toga, ILF nije mogao da razmatra sadržaj Svezka 1.2B kako bi objavio svoj izvještaj.
367. Strabag je uputio prigovor na “*netražene podneske*” Tuženika 7. marta 2012, osporavajući u potpunosti činjenice i argumente iz podnesaka PE-a. Po mišljenju Strabaga, “*potvrđeno je da su Stranke i njihovi eksperti pregledali isti materijal uključujući crteže u dijelu B Knjige 1, Svezak 1.2. Dakle, Izvještaj stručnjaka ILF-a ostaje nepromijenjen*”. Strabag je dodao u fusnoti da su crteži u Dijelu B Knjige I, Svezak 1.2 dio crteža u tenderskim dokumentima koje je pregledao ILF “*i da se oni izričito pozivaju na njih u Izvještaju ILF-a*” u paragrafu 2.1.1, strana 6 Izvještaja ILF-a.).
368. Strabag je takođe informisao Arbitražno vijeće da je morao ponovno, 5. januara 2012, da plati umjesto PE novi avans troškova koji je zahtijevao Sekretarijat ICC-a. (vidite paragraf 354). Saglasno tome, Strabag je ažurirao svoj Troškovnik kako bi prikazao ovaj dodatan iznos od 45,000.00 SAD dolara avansa na troškove.
369. Arbitražno vijeće je pisalo Strankama odmah nakon što je dobilo prethodno pomenuto pismo Tužioca u elektronskoj formi i dalo mu odobrenje da podnese svoj komentar do 12. marta 2012. o podnesku Tuženika o ponovnom otvaranju problema Geološkog izvještaja.

Arbitražno vijeće je takođe ukazalo da više ni jedan novi podnesak neće biti prihvaćen.

370. Arbitražno vijeće je, 9. marta 2012, izdalo Proceduralno rješenje br. 5 kojim se potvrđuje prijem pisama Stranaka od 24. februara 2012. koji sadrže komentare o Geološkom izvještaju, zajedno sa (i) od Tužioca: štampanim primjerkom Knjige I, Sveskom 1.2A Geološkog izvještaja sa engleskim prevodom cijele knjige i CD-om sa elektronskim primjercima ovih dokumenata, i (ii) od Tuženika: štampani primjerak Knjige 1, Svezak 1.2A i Svezak 1.2B Geološkog izvještaja, sa engleskim prevodom napomene o Crtežu br.01, Svezak 1.2B Geološkog izvještaja, primjerak dokumenta pod nazivom “*Predaja tehničke dokumentacije*” i CD sa elektronskim primjerkom ovih dokumenata.
371. Proceduralnim rješenjem br. 5 se takođe potvrđuje da je Strabagov ažurirani Troškovnik u ovim okolnostima prihvatljiv i da Arbitražno vijeće zahtijeva dodatna objašnjenja u vezi sa Troškovnikom PE-a.
372. Sekretarijat ICC-a je potvrdio prijem dodatnih 45,000 SAD dolara avansa na ime troškova 8. marta 2012.
373. Strabag je, 12.marta 2012, odgovorio na podneske PE-a od 6. marta 2012, prilažući Dodatni izvještaj g-dina Christoph Ladenhaufa iz ILF-a koji navodi da je pregledao “*sve relevantne dokumente koji čine dio Knjige I, Svezka 1.2 (Geološki izvještaj), radi davanja svog stručnog mišljenja*” (naglasak na originalu; vidite paragraf 2 Dodatnog izvještaja). G-din Ladenhauf je dodao: “*Nakon pregleda Dijela B koji je dostavio Tuženik, mogu da potvrdim da sam pregledao crteže 01, 2. 1-2. 13, 03 i 4.2-429 (Crteže) radi pripreme Izvještaja ILF-a. Crteži su dio Tenderske dokumentacije koje je Strabag dostavio ILF-u u cilju pripreme Izvještaja ILF-a (vidite paragrafa 2. 1. 1). Ništa u ovim crtežima ni na koji način ne mijenja zaključke koje sam donio u Izvještaju ILF-a u vezi sa nedovoljnim obimom geoloških istraživanja. Kako bi se izbjegla sumnja, svaka crna tačka na crtežu ne predstavlja tačku bušenja i ja potvrđujem da sam uzeo u obzir sve informacije iz Crteža kada sam donosio svoje zaključke*” (naglasak na originalu; paragraf 5 Dodatnog izvještaja). On je takođe izjavio da nije pregledao Crteže 4.1 i 05 do 08 u Svezku 1.2B zato što se oni isključivo odnose na vodoizvorište Bolje sestre koje nije dio Strabagovog Djelokruga radova i stoga su irelevantni za svrhu ILF izvještaja (paragraf 6 Dodatnog izvještaja).

374. Strabag je takođe napomenuo u svom propratnom pismu da je *“Knjigu I, Svezak 1.2 (Geološki izvještaj) pripremila firma IK Consultants, koja je pripremila Glavni projekat i koji su sami priznali da je “trasa od Malo Blato do Vranjine (Nova trasa) projektovana bez geoloških podataka” (C-128).*
375. PE je podnio dodatne podatke u vezi sa Troškovnikom od 13. marta 2012. kao odgovor na pitanja koja je postavilo Arbitražno vijeće 9. marta 2012.
376. Arbitražno vijeće je, 15. marta 2012, zvanično dostavilo Proceduralno rješenje br. 6 kojim se zaključuje sudski postupak (Član 22(1) Pravilnik ICC-a). Ono je donijelo odluku da neće biti dozvoljeni niti odobreni dodatni podnesci ili dokumenta osim ako ih ne traži ili odobri Arbitražno vijeće.
377. Arbitražno vijeće je održalo dodatna vijećanja u Centru za saslušanje ICC u Parizu 26. i 27. aprila 2012.
378. Arbitražno vijeće je, 24. maja 2012, pozvalo Stranke da daju svoje komentare o tome da li na činjenice ovog predmeta važe Članovi 199, 274 i 276 crnogorskog Zakona o obligacionim odnosima ili ne. Stranke su dale svoje komentare 4. juna 2012.
379. Arbitražno vijeće je potvrdilo 29. juna 2012. da je zadovoljno podnescima Stranaka u smislu ovih odredbi crnogorskog zakona. Ono je produžilo sa finalizacijom svoje odluke bez ponovnog otvaranja postupka i nastavilo vijećanja.
380. ICC Sud je produžavao rok da zvanično objavi ovu Odluku pet puta, a poslednji put je to bilo 6. decembra 2012. sve do 31. januara 2013, shodno Članu 24(2) ICC Pravilnika.
381. Odluka je uručena ICC-u 16. januara 2013. i Stranke su o tome obaviještene.
382. Sekretarijat je, 26. februara 2013, saopštio da je rok za objavljivanje Odluke produžen do 31. marta 2013, kako bi se obuhvatio period do saopštavanja Odluke Strankama, nakon odluke koju je donijelo Arbitražno vijeće na svojoj sjednici 7. februara 2013.

8. POSLEDNJE MOLBE STRANAKA ZA PRIVREMENU MJERU

1. Molba Tužioca za privremenu mjeru

383. U svom Podnesku po zaključenju rasprave od 31. januara 2012, Tužilac je predložio da Arbitražno vijeće zvanično dostavi Konačnu odluku :

- a) *kojom se nalaže Tuženiku da plati kamatu na iznos od 190,000.00 EUR, iznos koji je Tužilac deponovao kod Vienna Court (Bečki sud) kao jemstvo za sudsku zabranu od aktiviranja činidbene garancije od strane Tuženika, po kamatnoj stopi od 5.75% godišnje obračunato od 25.novembra 2009. do datuma deblokade od strane Bečkog suda;*
- b) *kojom se nalaže Tuženiku da isplati Tužiocu iznos od 2,470,068,08 EUR uz važeću kamatu po stopi od 8% na iznos od 12,687,244.27 od 5.avgusta 2010. do 28.aprila 2011;
i važeću kamatu po stopi od 8% na iznos od 12,410,068.08 od 29.aprila 2011. do 30. juna 2011;
i važeću kamatu po stopi od 8.25% na iznos od 12,470,068.08 od 1. jula do 31.decembra 2011; i
i važeću kamatu po stopi od od 8% na iznos od 2,470,068.08 od januara 2012,*
- c) *kojom nalaže Tuženiku da isplati Tužiocu sve troškove, naknade i izdatke uključujući sudske troškove i naknade, kojima je Tužilac bio izložen u vezi sa ovim arbitražnim postupkom, uključujući iznos od 230,000.00 SAD dolara, koji čini udio Tuženika u avansu troškova, a koji je umjesto njega platio Tužilac 21.decembra 2010;*
- d) *kojom nalaže Tuženiku da isplati Tužiocu kamatu po stopi od 4.39% na iznos od 230,000.00 SAD dolara, Tuženikov dio avansa na troškove koje je umjesto njega platio Tužilac, od 21. decembra 2010.”(CVIII, strana 61).*
384. Kako je navedeno u paragrafu 367 u gornjem tekstu, stavka (d) Molba Tužioca za privremenu mjeru je dopunjena 7. marta 2012. kako bi se prikazao ukupan iznos avansa na troškove koji je platio, to jest 275,000.00 SAD dolara (230,000 SAD dolara + 45,000.00 SAD dokara). Tužilac nije dopunio svoj zahtjev sa kamatom, dakle on ne potražuje kamatu za svoju dodatnu uplatu od 45,000.00 USD.

2. Molba Tuženika za privremenu mjeru

385. U paragrafima 426-429 svog Podneska po završetku rasprave, Tuženik je predao sledeću Molbu za privremenu mjeru:

“426. Zbog svih razloga navedenih u ovoj Arbitraži, Tuženik ljubazno zahtijeva od Arbitražnog vijeća da odbaci novčane zahtjeve Tužioca kao neosnovane ili neprihvatljive.

N

427. *Isto tako, Tuženik traži od Arbitražnog vijeća da odbaci sva potraživanja kamate na sva novčana potraživanja Tužioca.*
428. *Tuženik traži od Arbitražnog vijeća da naloži Tužiocu da plati sve troškove arbitraže.*
429. *Tuženik zahtijeva od Tužioca da svi troškovi njegovog učešća u ovoj Arbitraži budu specificirani kao što je naložilo Arbitražno vijeće” (RVIII, strana 97).*

IV. PITANJA O KOJIMA ODLUČUJE ARBITRAŽNO VIJEĆE

386. Što se tiče nadležnosti, Arbitražno vijeće će izložiti u donjem tekstu razloge za svoju odluku od 28. februara 2011. kojom potvrđuje nadležnost (vidite Proceduralno rješenje br. 2, citirano u paragrafu 328 gore).
387. U vezi sa osnovanošću, pitanja o kojima Arbitražno vijeće treba da donese odluku su:
- Da li je Tuženik na pravno valjan način raskinuo Ugovor 16. novembra 2009?
 - Ako je to slučaj, koje su pravne posledice?
 - Ako to nije slučaj, koje su pravne posledice?
 - Da li je raskid Ugovora od strane Tužioca 7. maja 2010. bio moguć, i ako je to slučaj da li je to urađeno na pravno valjan način i koje su posledice?
 - Da li je Tuženik imao pravo da aktivira Činidbenu garanciju kako je on to učinio 16. novembra 2009. u skladu sa Ugovorom? Ako nije, da li je Tuženik pravno odgovoran za refundaciju troškova, naknada i izdataka kojima je Tužilac bio izložen u vezi sa privremenom sudskom zabranom koju je izdao Bečki sud?
 - Da li Tužilac ima pravo, osim plaćanja predviđenih Ugovorom, na odštetu zbog kršenja ugovora? Ako je tako, u kom iznosu (ima)?
 - Koja Stranka je dužna da snosi troškove arbitraže i u kom dijelu? Da li neka od Stranaka ima pravo na povraćaj sudskih i/ili drugih troškova od druge Strane? Ako je tako, u kojim iznosima? (vidite takođe paragraf 131 Mandata)

V. SUDSKA RASPRAVA I NALAZI

A. PRAVO KOJE REGULIŠE ARBITRAŽU

388. ICC sud je odlučio da sjedište ove arbitraže bude u Parizu, Francuska (vidi paragraf 35 gore i paragraf 133 Mandata).
389. Kako se konstatuje u Proceduralnom rješenju br. 2, iako je uputio prigovor na odluku ICC suda da utvrdi sjedište u Parizu, Tuženik nije podnio zahtjev da se Arbitražno vijeće premjesti na drugu lokaciju ili neutralno mjesto. Dakle, Proceduralno rješenje br. 2 potvrđuje da sjedište Arbitražnog vijeća ostaje Pariz. Prema tome, ovaj arbitražni postupak regulišu odredbe koje važe za međunarodne arbitražne predmete koji se vode u Francuskoj, to jeste Članovi 1504-1527 francuskog zakona o građanskom postupku ("CPC"), koji je stupio na snagu 1. maja, 2011. shodno Dekretu br. 2011-48 od 13. januara 2011.
390. Budući da je Klauzula o arbitraži zaključena prije 1. maja 2011. a Arbitražno vijeće konstituisano prije tog datuma, odredbe navedene u Članu 3 Dekreta br. 2011-48 ne važe na ovaj predmet. Saglasno tome, Član 1513 CPC koji izričito predviđa odlučujući glas predsjedavajućeg arbitražnog vijeća u slučaju kada ne postoji većina (Član 3(2) Dekreta 2011-48) nije primjenjiv. Član 1495 verzije iz 1981. Zakona o građanskom postupku ("1981 CPC") ostaje na snazi. Njime se navodi da su odredbe koje regulišu domaću arbitražu važeće ukoliko ne postoji bilo kakav konkretan sporazum o donošenju arbitražne odluke, što će reći Član 1470 iz 1981 CPC, koji u opštim crtama konstatuje da odluke sadržane u odluci treba donositi većinski.
391. Član 25(1) Pravilnika ICC-a predviđa da "*se Odluka donosi većinskom odlukom. Ukoliko ne postoji većina, predsjedavajući Arbitražnog vijeća je dužan da donose odluku*". Kako je navedeno u Proceduralnom rješenju br. 2, a što će biti dodatno razrađeno u donjem tekstu, Pravilnik ICC-a važi za ovaj slučaj. Arbitražno vijeće konstatuje da čak iako ICC Sud ne odluči da pokrene arbitražu na osnovu Člana 6(2) ICC Pravila, pristup bi bio isti kao onaj previden Članom 25(1) ICC Pravila (vidite paragraf 390 gore; pogledajte, takođe, po analogiji, Član 494 crnogorskog zakona o građanskom postupku, koji izražava isti opšti pristup).
-

B. NADLEŽNOST

392. Prema Članu 1465 CPC (primjenjiv u vezi sa Članom 1506(3) CPC), Arbitražno vijeće “*ima isključivu nadležnost da donosi odluke o prigovorima na svoju nadležnost*”. Ovo je u skladu sa Članom 6(2) ICC Pravila, prema kome je na Arbitražnom vijeću da odlučuje o svojoj nadležnosti. Stranke ovo ne osporavaju.

1. Zakon koji reguliše pravnu Valjanost i tumačenje Klauzule o arbitraži

a. Stav Tuženika

393. Tuženik ne razmatra ovo pitanje u skladu sa zakonom o sjedištu arbitraže zbog toga što je ovo sjedište utvrdio ICC na osnovu nesumnjive procjene Klauzule o arbitraži (RIV, paragraf 10.3, strane 8-9). Tuženik smatra da Arbitražno vijeće nema ovlaštenje “*po zakonu koji je važeći za Sporazum o arbitraži, uključujući zakon o mjestu arbitraže (sjedište koje je utvrdio Međunarodni arbitražni sud koji Tuženik osporava), zakonu koji važi za Ugovor i zakon vjerovatne države izvršenja*” da tumači Klauzulu o arbitraži prema “*hipotetičkoj namjeri Stranaka u slučaju da su uočile svoj propust da pomenu instituciju navedenu u Potklauzuli 26.6(a) Opštih uslova u Ugovornim podacima (RIV, paragraf 10.2, strana 8). Tuženik ukazuje da ovim komentarem on “ne pokreće pitanje problema donošenja odluke o lex arbitri, ali naglašava da bez obzira na izbor važećeg zakona za Sporazum o arbitraži, Arbitražno vijeće treba u svakom momentu da ima na umu da ne ugrozi opstanak odluke, u postupku izuzeća u mjestu donošenja odluke ili postupku izvršenja*” (RIV, paragraf 10.2, strana 8).

394. Zbog toga, Tuženik ne zauzima stav u vezi zakona koji je važeći za Sporazum o arbitraži.

b. Stav Tužioca

395. U fusnoti 4 paragrafa svog Podneska o nadležnosti od 23. decembra 2010. (CIV), Tužilac zauzima sledeći stav u vezi sa važećim zakonom: “*Tužilac je svjestan da su pitanja koji zakon, pa prema tome, koja pravila tumačenja regulišu postupak o arbitraži, predmet stalne debate. Tuženik se uzdržao od jasne konstatacije koji zakon i koja pravila su, po njegovom mišljenju, važeća. Tuženik je samo naveo da ovi zakoni “mogu” uključiti “zakon mjesta arbitraže; “važeći zakon za Ugovor” i “zakon vjerovatne zemlje izvršenja*”.

(Prigovor Tuženika na nadležnost II, p. 8). Tužilac je takođe svjestan da, budući da Stranke nisu izričito previdjele važeći zakon za sporazum o arbitraži, Vijeće ima pravo da odluči koja pravila tumačenja primijeniti. Budući da je mjesto arbitraže Pariz, Tužilac predlaže da Vijeće slijedi pristup francuskog Cour de Cassation za odluku Dalico iz 1993. godine (štampana u Biltenu za 1993 i br. 372 u p. 258) prema kome sporazum o arbitraži može da se tumači bez pozivanja na bilo koji poseban državni zakon, već na osnovu međunarodno priznatih principa ('regles materielles du droit international de (arbitrage). Ovaj koncept podržava, između ostalih, najrenomiraniji francuski stručnjak Emmnuel Gaillard u paragrafima 472 svog udžbenika iz 1999. "Gaillard Goldman on International Commercial Arbitration": tj. u pasusima na koje se Tuženik oslanjao u svojim prethodnim podnescima" (CIV, strana 6).

c. Rasprava i odluka

396. CPC ne razmatra zakon koji reguliše sporazume o arbitraži.
397. Klauzula o arbitraži ne sadrži nikakav konkretan izbor zakona. Ugovorni podaci za Potklauzulu 1.4 Opštih uslova ("Mjerodavno pravo") predviđaju da Ugovor bude regulisan zakonom Crne Gore (vidite paragraf 114 gore).
398. Komentatori smatraju da bi trebalo da postoji pravna pretpostavka da tumačenje sporazuma o arbitraži reguliše zakon koji reguliše njihov opstanak i valjanost.³⁰
399. Slijedeći, između ostalog, odluku Cour de Cassation u vezi odluke Dalico³¹ iz 1933, opšteprihvaćeno mišljenje u Francuskoj kao i u međunarodnim arbitražnim odlukama je da opstanak, valjanost i djelokrug sporazuma o arbitraži "ipak treba ispitati pozivajući se na međunarodna pravila i trgovinske uzanse" (Fouchard/Gaillard/Gol dman, op. cit. paragraf 475, strane 255-256). Ova

30 Fouchard/Gaillard/Goldman, On International Commercial Arbitration, 1999, paragraf 475.

31 U odluci donesenoj 20. decembra, 1993 in Comité populaire de la municipalité de Kohms El Magreb v. Dalt'co (opšte poznatoj kao "Dalico"), French Cour de Cassation, smatra da:

"Na osnovu dopunjenog pravila međunarodnog zakona o arbitraži, klauzula o arbitraži je pravno nezavisna od glavnog ugovora koji je sadrži direktno ili pozivanjem i, zavisno od pravila prvenstva francuskog zakona i međunarodne javne politike, njen opstanak i efektivnost se procjenjuju prema zajedničkoj volji stranaka, bez potrebe da se poziva na bilo koji državni zakon" (Cass. 1e civ., Dec. 20, 1993; prevod Yves Derains-a, Izbor mjerodavnog zakona na Ugovor i međunarodna arbitraža, Bilten ICC Međunarodnog suda za arbitražu, Tom 6, br. 1, 10- 18, strana 17).

pravila su ista kao ona koja se obično primjenjuju na tumačenje ugovora u nacionalnim zakonima.³² Oni uključuju (i) princip dobre namjere, (ii) princip efektivnog tumačenja i (iii) princip tumačenja *contra proferentem*.³³

400. Prema principu dobre namjere, *“kada tumačimo ugovor, moramo tražiti zajedničku namjeru stranaka a ne da se jednostavno ograničimo na bukvalno značenja korišćenih termina”* (Član 1156 Francuskog građanskog zakona, koji citira Fouchard/Gaillard/Goldman, op. cit., u fusnoti 76 paragrafa 477). *“Prvo, namjera Stranaka se mora istražiti u kontekstu, što će reći, uzimajući u obzir posledice koje Stranke racionalno i legitimno predviđaju. Drugo, takođe treba uzeti u obzir stav Stranaka nakon potpisa ugovora sve do trenutka kada dođe do spora, budući da ovaj stav pokazuje kako same stranke percipiraju sporni sporazum. Treće i zaključno, sporazum mora da se tumači kao cjelina. Ova potreba za tumačenjem sporazuma ili njegovih različitih sastavnih djelova kao cjeline, povezanih zajedno istinskom namjerom stranaka je jedan od faktora koje treba uzeti u obzir u sporovima koji uključuju tumačenje sporazuma o arbitraži sadržanih u odnosnim ugovorima”* (Fouchard/Gaillard/Goldman, op. cit., u paragrafu 477, strane 257-258).
401. Princip efektivnog tumačenja propisuje da *“kada klauzula može da se tumači na dva različita načina, treba prioritarno primijeniti ono tumačenje koje omogućava da klauzula bude efektivna nego ono koja sprečava da klauzula bude efektivna”* (paragraf 478).³⁴ Prema tome, *arbitražno vijeće koje tumači patološku klauzulu smatra da: “prilikom unošenja klauzule o arbitraži u njihov ugovor moramo pretpostaviti da je namjera stranaka bila da su one voljne da utvrde efektivan mehanizam za rješavanje sporova obuhvaćenih klauzulom o arbitraži”* (Fouchard/Gaillard/Goldman, op. cit., strana 259).
402. Princip *contra proferentem* predviđa da se sporazum tumači protiv one stranke koja sastavlja spornu klauzulu (Fouchard/Gaillard/Goldman, op. cit., paragraf 479). Prema tome, stranka odgovorna za dvosmislenost ili nejasnu odredbu ne smije imati pravo da računa na takvu dvosmislenost ili nedostatak jasnoće (id.).

32 Fouchard/Gaillard/Goldman, op. cit., u paragrafu 476.

33 Id.

Ovi autori konstatuju da je ovaj princip uključen u Član 1157 Francuskog građanskog zakonika i da je usvojen u međunarodnom tekstu u UNIDROIT Principu 4.5 (vidi. ibid., fusnota 83 i paragraf 478).

W

403. Arbitražno vijeće će tumačiti Klauzulu o arbitraži u skladu sa ova tri opšte prihvaćena principa.³⁵
404. U cilju cjelovitosti, Arbitražno vijeće će takođe ispitati da li zaključak donesen u skladu sa ovim principima može biti potvrđen istim zaključkom po crnogorskom zakonu, zakonom koji reguliše ugovor.

2. Valjanost i Djelokrug klauzule o arbitraži

405. Tuženik ne tvrdi da je Klauzula o arbitraži nevažeća i da spor, zbog toga, treba predati na rješavanje državnim sudovima. On se ne slaže sa stavom Tužioca da je ICC institucija koja je trebalo da bude pomenuta u Ugovornim podacima ili da su stranke imale na umu ICC kada su zaključivale Ugovor.
406. Tuženik nije predložio bilo kakvu alternativnu instituciju ili bilo kakav praktičan način da se sporazum o arbitraži učini operativnim. Nasuprot tome, Tuženik zauzima generalan stav da Arbitražno vijeće treba da smatra Potklauzulu 20.6 Opštih uslova "*neoperativnom ili nemogućom za primijenu*" pa dakle "*da se eliminiše kao takva iz ICC arbitražnog postupka*". Tuženik donosi ovaj zaključak u vezi sa Članom 11(3) Njujorške konvencije (RIV, paragraf 27.1).
407. Arbitražno vijeće prvo mora ispitati podneske Stranaka o ovim pitanjima prije nego što iznese razloge za svoju odluku (i) da li ima nadležnost kako je navedeno u Proceduralnom rješenju br. 2 od 28. februara 2012. i (ii) da li su pravila ICC-a važeća za ovaj predmet.

a. Stav Tuženika

408. Tuženik konstatuje da ni Ugovor ni Opšti uslovi "*ne imenuju instituciju pod čijim pokroviteljstvom moraju da se rješavaju sporovi Ugovornih strana*" (RIV, paragraf 8.1). U Opštim uslovima se navodi da instituciju treba imenovati u Ugovornim podacima, ali ovi Podaci ne kažu ništa o tom pitanju. Na ovoj osnovi, Tuženik tvrdi da Opšti uslovi, u kombinaciji sa Ugovornim podacima, ne "*sadrže bilo koji element koji direktno povezuje sporove iz Ugovora sa ICC arbitražom*"

35

Arbitražno vijeće napominje da su ovi principi prikazani u crnogorskom zakonu (vidite opšte uslove u Članu (povjerenje i poštenje) i Članu 14 (pošteni trgovački običaji i uzanse koji su uzeti u obzir), kao u Članovima 95 do 100, a posebno u Članovima 96(2), 97 i 98 crnogorskog Zakona o obligacijama koji obrađuju tumačenje ugovora (vidite paragrafe 462 do 465 dolje). Crnogorski zakon o obligacijama se može dobiti na engleskom jeziku na www.ano.me.

ili u vezi sa tim, “sa Parizom kao sjedištem ICC, ili sa ICC arbitražom na bilo koji način” (RIV, paragraf 8.2). Zbog toga, Klauzulu o arbitraži ne možemo smatrati “sporazumom po “ICC Pravilima”, što je preduslov za nadležnost Arbitražnog vijeća konstituisanog shodno ICC Pravilima na osnovu Članova 1(1), 6(1) i 6(2), i Pravilima (RIV, paragraf 8.2).

409. Po mišljenju Tuženika, Potklauzula 20.6 Opštih uslova nije dvosmisljena i ne zahtijeva tumačenje putem “mjera razrađenih u međunarodnoj trgovinskoj arbitraži u pokušaju da se spasu nesavršeni sporazumi o arbitraži” (RIV, paragraf 9.1). Klauzula o arbitraži je “patološka klauzula” koja ne može da se spase tumačenjem u *in favorem validitatis* arbitraži (RIII, paragraf 14.1; RIV, paragrafi 9.1 i 9.2). Tuženik tvrdi da princip “*in favorem jurisdictionis* čak iako se primijeni na najširi mogući način, ne može dovesti do tumačenja da su Ugovorne stranke pokazale svoju namjeru da upute sporove iz Ugovora na rješavanje u ICC ili da sjedište arbitraže bude smješteno u Parizu “(paragraf 9.3). Pozivanje na “termin arbitraža” koji se koristi u sporazumu o arbitraži je toliko neodređeno i daleko od toga da bi moglo garantovati tumačenje koje nagovještava Tužilac da ICC arbitraža ima nadležnost” (RIV, paragraf 9.3).
410. Prema riječima Tuženika, ni klauzula o arbitraži ni Ugovor u cjelini ne sadrže bilo kakav element koji bi se mogao protumačiti kao namjera Stranaka da podnesu svoje sporove na rješavanje ICC arbitražom ili “koji bi se mogli podržati do nivoa okolnosti koje utvrđuju ovu nadležnost” (RIV, paragraf 9.4 i paragraf 11.1). Osim toga, Klauzula o arbitraži se ne može tumačiti na način da ona predviđa *ad hoc* arbitražu budući da ona ništa ne navodi o mjestu arbitraže (RIV, paragraf 12.1). Zbog toga, Klauzula o arbitraži pati od nepremostivih nedostataka i ne može osigurati osnovu za nadležnost bilo kog suda kojom bi se podržalo konstituisanje Arbitražnog vijeća (RIII, paragraf 14.3; RIV, paragraf 12.4).
411. Tuženik smatra da Arbitražno vijeće nema ovlašćenje niti odobrenje po bilo kom zakonu koji bi mogao biti važeći za klauzulu o arbitraži da popuni prazninu u Potklauzuli 20.6 Opštih uslova i u Ugovornim podacima u vezi sa institucijom pod čijim pokroviteljstvom sporovi između Stranaka moraju biti riješavani pozivanjem na “hipotetičku namjeru Ugovornih strana” (RIV, paragraf 10.2). Tuženik navodi da koncept popunjavanja praznine ne važi za sporazume o arbitraži, bez objašnjenja zašto ili po kom zakonu on razmatra ovaj problem (RIV, paragraf 10.2).

412. Tuženik takođe tvrdi da činjenica da se u Potklauzuli 20.6(a) Opštih uslova navodi da izabrana institucija može da se opredijeli da koristi UNCITRAL Pravila arbitraže ukazuje da su Stranke željele da isključe ICC, budući da ICC isključivo vodi slučajeve po svojim sopstvenim pravilima (RIV, paragraf 15).
413. Tuženik navodi da je pozivanjem na ICC arbitražu kroz “široko tumačenje”, Tužilac “prijegao proširenju klauzule o arbitraži koja se nalazi u odnosnom Sporazumu o Komisiji za sporove na mehanizam rješavanja sporova iz Ugovora”, što je suprotno osnovnim principima međunarodne arbitraže (RIV, paragraf 17.1). Sporazum o Komisiji za sporove je ugovor između trećih strana. On je sporedan za Ugovor i klauzula o arbitraži koju on sadrži ne može da se proširi tako da važi na sporove između Stranaka iz Ugovora, koji već sadrži softvene “mehanizme za rješavanje sporova” (RIV, paragrafi 17.2, 18 i 19, posebno u 19.2). Pozivanje Tužioca na Opšte uslove ugovora FIDIC-a isto tako ne pomaže, zato što ovi uslovi nisu uključeni u Ugovor (RIV, paragraf 23).
414. Tuženik ne spori da je Potklauzula 20.6 Opštih uslova “identična sa klauzulom o arbitraži u Usaglašenom ugovoru iz 2006. Multilateralne razvojne banke” (RIV, paragraf 24.1). On takođe prihvata da Opšti uslovi FIDIC-a “služe kao osnova za pripremu Usaglašenog ugovora Multilateralne razvojne banke (“MDB”)", čija je prva verzija objavljena 2005. (RIV, paragraf 24.2). Ta verzija sadrži odredbu koja imenuje ICC kao arbitražnu instituciju. U drugoj verziji iz 2006. Usaglašenih ugovora ne postoji nikakvo pozivanje na ICC kao institucije po automatizmu u slučaju da Stranke propuste da imenuju makar jednu instituciju (RIV, paragraf 24.2). Tuženik se ne slaže sa stavom Tužioca da je ICC ostala institucija po automatizmu u Usaglašenom ugovoru kako je kasnije potvrđeno Ugovornim dokumentima u veziji iz 2010. tog Ugovora. Po riječima Tuženika, ICC je samo jedna od arbitražnih institucija između kojih stranke mogu da biraju (RIV, paragrafi 24.3 i 25).
415. Na osnovu toga, Tuženik smatra da Arbitražno vijeće treba da zasniva svoju odluku da je Klauzula o arbitraži “neoperativna ili da je nemoguće izvršiti” na Članu 11(3) Njujorške konvencije (vidite paragraf 406 gore).
416. Na kraju, Tuženik tvrdi da su svi problemi koji je tiču Garancija Raiffeisen Banke van djelokruga Klauzule o arbitraži, dakle i van nadležnosti Arbitražnog vijeća (RIV, paragraf 28). Osim toga, on tvrdi da svi zahtjevi koji nisu podneseni Komisiji za sporove ne mogu biti rješavani arbitražom (RIV, paragraf 29).

b. Stav Tužioca

417. Tužilac tvrdi da Potklauzula 20.6 Opštih uslova izričito predviđa jasnu i zajedničku namjeru Stranaka da upute njihov spor na rješavanje institucionalnoj arbitraži i da sjedište pomenute arbitraže bude određeno u centrali te izabrane institucije (CIV, paragraf 9). On dalje tvrdi da tumačenje Potklauzule 20.6 Opštih uslova, koja glasi i koja se tumači u kontekstu Ugovora kao cjeline, pokazuje da su Stranke namjeravale da upute svoje sporove na rješavanje ICC arbitražom (CIV, paragraf 9). Ovo je potvrđeno *“činjenicama i pravnim dokumentima koji su osnovica Potklauzule 20.6 Opštih uslova”*, što dokazuje da su *“obje Stranke morale protumačiti da ova klauzula predviđa ICC arbitražu”* (id.).
418. Prema riječima Tužioca, sledeće činjenice mogu jasno da se utvrde iz formulacije same Klauzule o arbitraži:
- (i) Stranke su namjeravale da rešavaju svoje sporove putem međunarodne arbitraže;
 - (ii) Arbitražu treba da vodi međunarodna institucija;
 - (iii) Mjesto arbitraže treba da bude u centrali ove institucije;
 - (iv) Institucija ima pravo da odlučuje o važećim pravilima (svoja sopstvena pravila ili UNCITRAL pravila); i
 - (v) Institucija je trebalo da bude imenovana u Ugovornim podacima (CIV, paragraf 12).
419. Tužilac još tvrdi da se zajednička namjera Stranaka da rješavaju sve sporove iz Ugovora putem ICC arbitraže može utvrditi iz Klauzule 9 Sporazuma o Komisiji za sporove i iz strane 9 Ugovora (CIV, paragraf 17; C-3, strana 111).
420. Klauzula 9 Sporazuma o Komisiji za sporove, prema riječima Tužioca, pokazuje *“zajedničko tumačenje Stranaka da podrže međunarodnu klauzulu o arbitraži čak iako institucija nije konkretno imenovana. Ona precizira ICC kao instituciju po automatizmu za pomenute predmete. Nema osnove da pretpostavimo da su Stranke imale drugačije tumačenje Potklauzule 20.6 Opštih uslova”* (CIV, paragraf 18). Tužilac ističe da, suprotno onome što Tuženik navodi, on ne predlaže proširenje Klauzule 9 Sporazuma o Komisiji za sporove na nepotpisnice ili njenu direktnu primjenu na sporove iz Ugovora. On smatra da je Klauzula 9 *“važan izvor za tumačenje Potklauzule 20.6 Opštih uslova”* (CIV, paragraf 20; u originalu naglašeno).

421. Klausula 9 Sporazuma o Komisiji za sporove je sastavni dio ugovornih dokumenata obuhvaćenih Ugovorom i jedina je odredba osim Potklausule 20.6 Opštih uslova koja obrađuje arbitražu. Zbog toga je ona “*najpouzdaniji izvor za utvrđivanje tumačenja Stranaka o onome šta će se desiti ukoliko nijedna institucija ne bude imenovana u Ugovornim podacima*” (CIV, paragrafi 23-26).
422. Tužilac vidi dodatnu potvrdu o namjeri Stranaka na strani 9 Ugovora (C-3, strana 9), u kojoj se navodi da su Opšti uslovi uključeni u Ugovor kao “*Usaglašeno izdanje Banke o uslovima građevinskih ugovora koje je pripremila i autorski zaštitila Međunarodna Federacija inženjera-projektanata (Federation Internationale des ingenieurs conseils, ili FIDIC, FIDIC 2005 –Sva prava zadržana*” (CIV, paragraf 27). Tužilac naglašava pozivanje u ovom uvodu na FIDIC-u 2005. kako bi odbacio navode Tuženika da FIDIC uslovi Ugovora nisu uključeni ni direktno ni indirektno u Ugovor (CIV, paragraf 21; vidite takođe paragraf 413 gore). Opšti uslovi FIDIC-a iz 2005. su izloženi u FIDIC Ružičastoj knjizi iz 2005”, koja sadrži klauzulu o arbitraži koja izričito predviđa ICC arbitražu u slučaju da stranke ne imenuju instituciju u posebnim uslovima svog ugovora. Ova klauzula o arbitraži glasi:
- “*Ukoliko nije naveden nikakav arbitražni postupak, spor će morati pravosnažno da rješava arbitražna institucija prema Pravilima Arbitraže Međunarodne Trgovinske komore*” (klauzula 20.6 Ružičasta Knjiga FIDIC-a iz 2005; id.).
423. Na osnovu ovoga, Tužilac smatra da je razumno pretpostaviti da su “*Stranke imale Klauzulu 20.6 FIDIC Ružičaste knjige iz 2005. a ne Klauzulu 20.6 FIDIC Ružičaste knjige iz 2006. na umu kada su zaključivale Ugovor*”, čak iako je jezički stil iz klauzule 20.6 FIDIC Ružičaste knjige kopiran u Potklausuli 20.6 Opštih uslova (CIV, paragrafi 31 i 32).
424. Prema principu *contra proferentem*, “*ako Vijeće utvrdi da je značenje Potklausule 20.6 dvosmisleno zato što njegova formulacija korespondira sa FIDIC Ružičastom knjigom (Pink Book) iz 2006. iako se uvodni dio Opštih uslova odnosi na FIDIC Ružičastvu knjigu iz 2005, Tuženik ne može imati pravo da se oslanja na ovakvu dvosmislenost*” zato što je on zadužen da pripremi ugovorna dokumenta kao i da ih dostavi Tužiocu i drugim potencijalnim ponuđačima tokom tenderskog procesa (CIV, paragrafi 33-35).
425. Po mišljanju Tužioca, ovo tumačenje je dodatno potvrđeno istorijatom pregovora koji je doveo do konačne formulacije Ugovora i Potklausule 20.6 Opštih uslova. Svetska banka koja je djelimično finansirala projekat je tražila od Tuženika da realizuje Radove u skladu sa njenim Standardnim dokumentima ponude za

N

za realizaciju radova ("SBD"). Shodno tome, tenderska dokumenta Tuženika su izdata na osnovu SBD (C-31 A i B). U njihovoj relevantnoj verziji iz 2007. godine, SBD sadrže klauzulu o arbitraži u potklauzuli 20.6 koja je identična sa Potklauzulom 20.6 Opštih uslova (C-31 A, stranica 21). "Dio A Ugovornih podataka" ove potklauzule 20.6 u SBD sadrži sledeću napomenu u zagradama, upućenu korisnicima ove standardne forme ugovora: "*(Unesite pravila arbitraže ako su različita od pravila Međunarodne Trgovinske komore*" (C-31 B, stranica 101; CIV, paragraf 41-42). Ovaj navod pokazuje tumačenje same Svjetske banke da klauzula o arbitraži sadržana u potklauzuli 20.6 njenih SBD-a predviđa ICC arbitražu, osim ukoliko se stranke izričito ne dogovore drugačije u Ugovornim podacima (CIV, paragraf 43). Tužilac smatra da Arbitražno vijeće ne može odstupati od ovog tumačenja zato što je Svjetska banka sastavljač predmetne klauzule (CIV, paragraf 43). Zbog istog razloga, Tuženik ne može tvrditi „*da njegovo tumačenje Potklauzule 20.6 Opštih uslova odstupa od tumačenja Svjetske banke*“ (CIV, paragraf 44). Naprotiv, treba pretpostaviti da je Tuženik namjerno izabrao da ne imenuje drugu instituciju u Ugovornim podacima zato što je znao da se podrazumijeva da Potklauzula 20.6 Opštih uslova predviđa ICC arbitražu (CIV, paragrafi 36-46).

426. Tužilac konstatuje da će navod Tuženika da je Potklauzula 20.6 Opštih uslova "blanko klauzula" koju je nemoguće sprovesti neizbježno značiti da će o svim sporovima iz Ugovora morati da odlučuju državni sudovi, što je u jasnoj kontradikciji sa nedvosmislenom namjerom Stranaka da upute svoje sporove na rješavanje putem arbitraže (CIV, paragrafi 47-49, strane 11-12). Štaviše, Potklauzula 20.6 Opštih uslova nije blanko klauzula kako je definišu Fouchard/Gaillard/Goldman, na koju se Tuženik oslanja u smislu ove definicije. Prema riječima ovih autora, blanko klauzula o arbitraži je ona klauzula "*koja ne sadrži nikakav navod, ni direktan ni indirektan o pravilima o arbitraži ili arbitražnoj instituciji, u vezi sa tim kako imenovati arbitre*" (podvukao Tužilac kako bi naveo dio definicije koju je Tuženik propustio da citira; CIV, paragraf 50). Prema riječima Tužioca, imenovanje arbitara nije problem u ovom predmetu i nema uticaja na nadležnost ovog Arbitražnog vijeća.

427. Klauzula o arbitraži kao što je Potklauzula 20.6 Opštih uslova može da se „brani“ u skladu sa „*međunarodno priznatim principima tumačenja i da se tumači da predviđa ICC arbitražni postupak*“ (CIV, paragraf 52). Tužilac se posebno poziva na principe tumačenja koje su definisali Fouchard/Gaillard/Goldman, op. cit., u paragrafu 486 njihove rasprave (CIV, paragraf 52). On poziva Arbitražno vijeće da razmotri „*posledice prihvatanja Tuženikovog prigovora o nadležnosti*“ prema

kome ni institucionalni ni ad hoc (arbitražni) sud ne mogu zasnivati svoju nadležnost na (Pot) klauzuli 20.6 Opštih uslova i o svakom sporu će morati da odlučuje državni sud” (CIV, paragraf 55). Princip efektivnog tumačenja predviđa da Klauzula o arbitraži bude tumačena ”na način koji omogućava da se realizuje uzajamna i zajednička namjera Stranaka da rješavaju sporove arbitražom”. Ovo samo može dovesti do zaključka da je jedini način da se tumači Klauzula o arbitraži onaj koji nudi Tužilac (CIV, paragraf 55).

428. Zaključno, Tužilac tvrdi da Arbitražno vijeće ima nadležnost nad njegovom žalbom da je Tuženik prekršio svoju ugovornu obavezu iz Potklauzule 4.2 Opštih uslova aktiviranjem Činidbene garancije. Arbitražno vijeće stoga ima ovlašćenje da ispravi posledice tog prekršaja (CIV, paragrafi 57-60). Svi pravni zahtjevi Tužioca su podložni arbitraži, suprotno onome što tvrdi Tuženik, i budući da su Sporazum o komisiji za sporove „Stranke zajednički raskinule“, Arbitražno vijeće je jedino nadležno tijelo da donese odluku o tim zahtjevima (CIV, paragrafi 64-65).

c. Diskusija i nalazi

429. Na osnovu evidencije pred Arbitražnim vijećem, očigledno je iz formulacije Klauzule o arbitraži, Ugovora i povezane ugovorne dokumentacije da su Stranke namjeravale da rješavaju sve eventualne međusobne nesuglasice ili sporove putem arbitraže, kako je obično slučaj kod projekata kao što je RWSS gdje je Investitor javno preduzeće a izvođač radova strana građevinska firma. U Potklauzuli 20.6(a) Opštih uslova se razmatra upravo ovakva situacija (vidite paragraf 21 u gornjem tekstu).

430. Stranke su se takođe saglasile o arbitraži “u saglasnosti sa zakonima Investitora“ za ugovore sa domaćim izvođačima radova u Potklauzuli 20.6(d) Opštih uslova (vidite paragraf 21 gore).

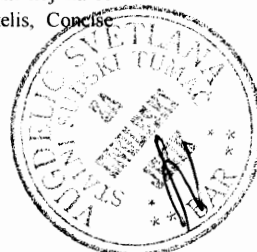
431. Ovo dodatno potvrđuje namjeru Stranaka, kada su se saglasile o Potklauzuli 20.6 Opštih uslova, da rješavaju sve eventualne sporove arbitražom i da ustanove efektivan proces u tom smislu (vidite paragraf 401 gore).

432. Potklauzula 20.6(a) Opštih uslova ne samo da izražava namjeru Stranaka da upute sporove na rješavanje arbitražom već i njihovu namjeru da to urade putem sudske arbitraže:

“Osim ako nije drugačije navedeno u Posebnim uslovima, svi sporovi moraju biti pravosnažno riješavani arbitražom. Osim ako nije drugačije dogovoreno od strane obje Stranke:

- a) *Za ugovore sa stranim izvođačima, međunarodna arbitraža sa postupkom kojim upravlja međunarodna arbitražna institucija imenovana u Ugovornim podacima, koja se vodi u skladu sa pravilima arbitraže te imenovane institucije, ako postoje, ili u skladu sa UNICITRAL pravilima arbitraže, po izboru imenovane institucije» (citirano u paragrafu 21 gore, naglasak dodat).*
433. Potklauzula 20.6(a) Opštih uslova sadrži tri neophodna osnovna elementa definisana u Članu 11(1) Njujorške konvencije³⁶ da bi klauzula o arbitraži bila pravno valjana:
- (i) jasno izražavanje Stranaka svoje namjere da upute svoje sporove na rješavanje arbitražom, što je u ovom predmetu dokumentovano sadržajem Potklauzule 20.6 Opštih uslova (citirano u paragrafu 21 gore);
 - (ii) valjana definicija sporova koji se upućuju na arbitražu, što je ovdje očigledan slučaj na osnovu formulacije Klauzule o arbitraži kao i pozivanjem na Potklauzulu 20.4 Opštih uslova; i
 - (iii) jasna identifikacija Stranaka u sporazumu.
434. Jasna namjera Stranaka da upute sporove na rješavanje arbitražom je dodatno potvrđena činjenicom da Posebni uslovi ne ograničavaju klauzulu o rješenju spora koja se nalazi u prvoj rečenici Potklauzule 20.6 Opštih uslova (prvi naglasak u paragraf 432 gore). U stvari, Posebni uslovi ne kažu ništa o ovom pitanju (vidite stranu 119 Ugovora, C-3). Stranke se nisu *“drugačije dogovorile”* o izboru sudskog propisa ili o tipu arbitraže drugačijih od onih predviđenih Potklauzulom 20.6(a) Opštih uslova, to jest o nesudskoj ili *ad hoc* arbitraži (drugi naglasak u Potklauzuli 20.6 Opštih uslova, vidite paragraf 431 gore). Mogućnost *ad hoc* arbitraže je u stvari pokrenulo Arbitražno vijeće na Pripremnom ročištu. Tuženik se nije saglasio sa ovim. Sledstveno tome, nikakav alternativni pristup nije mogao biti *“drugačije dogovoren od strane obje Stranke”* i Mandat (ToR) je potpisan.
434. Čim se utvrdi jasna namjera Stranaka da upute svoje sporove na arbitražu a ne državnim sudovima, Arbitražno vijeće mora tumačiti nekompletnu i nedovoljno preciznu formulaciju koja se koristi u klauzuli o arbitraži u skladu sa principom efektivnog tumačenja kako bi se pronašla praktična rješenja (vidite paragraf 401

³⁶ Član II Njujorške konvencije čiji je Crna Gora član, utvrđuje maksimalne uslove za valjanost arbitražne odluke zato što Konvencija zahtijeva od ugovorne države javnu međunarodnu zakonsku obavezu da prizna sporazume u pisanoj formi kojima se stranke saglašavaju da će prenijeti buduće nesporazume ili sporove na rješavanje arbitražom (Loukas L. Mistelis, Concise Int'l Arbitration (2010), New York Convention, Article II, note 2).

gore; takođe vidite snažnu podršku neophodnosti ovakvog efektivnog tumačenja koju je ponovo izrazio Švajcarski federalni sud u vezi sa patološkom klauzulom koja nije različita od Potklauzule 20.6(a) Opštih uslova, u ATF 138 III 29 (presuda Saveznog suda od 7. novembra 2011.)). Arbitražno vijeće mora da teži da utvrdi što bi se Stranke dogovorile *u dobroj namjeri* u vezi imenovanja arbitražne institucije u Ugovornim podacima za Potklauzulu 20.6(a) Opštih uslova kako bi aktivirali donošenje odluke o mjestu arbitraže shodno Potklauzuli 20.6(b) Opštih uslova da su primijetili svoj propust da ovo urade. Na osnovu toga, Arbitražno će možda morati da dopuni nepotpunu Klauzulu o arbitraži u vezi sa arbitražnom institucijom. Popunjavanje ove praznine u sporazumu o arbitraži je ista stvar kao tumačenje sporazuma o arbitraži. Arbitri moraju intervenirati da tumače ili popunjavaju praznine, ili nepotpune klauzule o arbitraži u vezi sa nedostajućim ili nejasnim sporednim elementima. Zbog razloga navedenog u donjem tekstu, suprostavljeni stavovi Tuženika nisu uvjerljivi.

436. Ne postoji bilo kakva napomena u Ugovoru, a posebno u Ugovornim podacima, o drugačijem tipu arbitraže ili *ad hoc* arbitraži. Pravila UNCITRAL koja se pominju u Potklauzuli 20.8.a) Opštih uslova samo daju mogućnost izbora imenovanoj instituciji da se opredijeli da primijeni svoja sopstvena pravila ili UNICITRAL pravila, ili da ova poslednja pomenuta pravila *važe kada imenovana institucija nema pravila*. Ovo nije izbor koji je prepušten Strankama (vidite paragraf 43 2 gore).
437. Ovo dodatno potvrđuje da su Stranke željele institucionalnu arbitražu, ništa više (RIV, paragraf 12.1). Činjenica da one nisu imenovale arbitražnu instituciju u Ugovornim podacima nema uticaja na ovakav zaključak. Ono što je važno u ovim okolnostima je namjera a ne sredstva pomoću kojih će arbitraža biti vođena.
438. Podnesak Tuženika o tome da su imenovanje konkretne institucije i sjedišta suštinski elementi sporazuma o arbitraži je u kontradikciji sa Članom 11(1) Njujorške konvencije, koja ih ne pominje. Oni su sporedni ili dopunski elementi zato što se efektivnost određene klauzule o arbitraži može ostvariti drugim sredstvima ili mehanizmima, kao što je tumačenje ili dopuna, kada je potrebno.³⁷ Neki vodeći stručnjaci čak smatraju da kada arbitri moraju jedino da popune

37 Vidite, Poudret/Besson, *Comparative Law of International Arbitration*. 2nd ed (2007), paragrafe 153 i 157.

Jedan takav mehanizam se može naći u Članu IV(3) do IV(7) Evropske konvencije iz 1961. koju je ratifikovala Crna Gora. Ona omogućava strankama da upute prigovor Predsjedniku Trgovinske komore u sjedištu arbitraže ili, u odsustvu imenovanog sjedišta, u prebivalištu Tuženika ili specijalnoj komisiji imenovanoj shodno Konvenciji. Drugi zakoni predviđaju dopunski zajednički faktor na osnovu prebivališta jedne od stranaka kada sjedište nije utvrđeno (Poudret/Besson, op. cit., at 157; vidite takođe Paul A.

praznine u vezi sa sporednim elementima klauzule o arbitraži, oni *stricto sensu* ne dopunjavaju ugovor za stranke već zapravo rješavaju spor između stranaka putem tumačenja, čime vrše zadatak nadležnosti koji im je dat kao arbitrima³⁸.

439. Prema tome, Arbitražno vijeće donosi odluku da je klauzula o arbitraži valjana i obavezujuća na osnovu njenog jasnog teksta, opšte prihvaćenih principa tumačenja i kriterijuma izloženih u Članu 11(1) nove Njujorške konvencije. Nema potrebe da se primjenjuje princip "*in favorem validatis*" ili "*in favorem jurisdictionis*" kako bi se došlo do ovog zaključka. Kako primjećuju Fouchard/Gaillard/Goldman, jedino važno pitanje je "*da li su stranke stvarno namjeravale da se obrate arbitraži i, ako je to slučaj, koje stranke i za koji tip spora*" (Fouchard/Gaillard/Goldman, op. cit., u paragrafu 481).
440. Arbitražno vijeće je saglasno sa Tuženikom da Potklauzula 20.6(a) Opštih uslova nije dvosmislena (vidi paragraf 409 gore). Ona je međutim, nepotpuna zato što na izričit način ne pominje ime arbitražne institucije koja se pominje u Potklauzuli 20.6(a) Opštih uslova, lokacije na osnovu koje bi se utvrdilo mjesto arbitraže (Potklauzula 20.6(b) Opštih uslova). Dakle, očigledna je namjera Stranaka da utvrde sjedište pozivanjem na arbitražnu instituciju. Stoga, Klauzula o arbitraži samo zahtijeva tumačenje, u skladu sa opštim principima obligacionog prava koji važi za klauzule o arbitraži, kako bi se pronašlo rješenje koje poštuje zajedničku namjeru Stranaka da upute spor na arbitražu. Arbitražno vijeće mora utvrditi koju instituciju bi Stranke u dobroj namjeri navele u Ugovornim podacima da su uvidjele da su izostavile da to učine, ili makar, šta bi smatrale racionalnim pod posebnim okolnostima ovog slučaja kada se ne pominju ni jedna druga pravila arbitraže u ugovoru ili u ugovornoj dokumentaciji koju koristi Tuženik osim ICC pravila. Lokacija sjedišta automatski proističe iz ove odluke u skladu sa nedvosmislenim tekstom Potklauzule 26(a) Opštih uslova. Ni jedna od Stranaka ne tvrdi da je imala namjeru da vodi *ad hoc* arbitražu, i to s pravom, zato što bi to lišilo Potklauzulu 20.6(b) Opštih uslova bilo kakvog sadržaja.
- 441 Opšte je poznato je da se Ugovor zasniva na standardnom obrascu ugovora koji se nalazi u "*Standardnim dokumentima ponude za Radove*" ("SBD-W") koje je izdala Svjetska banka koja je djelimično finansirala RSSW (C-32 i stranici 9

Gelinas, Arbitration Clauses: Achieving Effectiveness, ICCA Series, Paris 1998, stranice 57 i 53, citirane u RIV, paragrafima 12.2 i 12.3 i RL-9).

38 Poudre/Besson, op. cit., paragraf 19, strana 20.

Ugovora; (takođe pogledajte paragrafe 414 i 425 gore). Verzija SBD-W-a iz marta 2007. koristi “*Uslove ugovora o građevinskim i tehničkim radovima koje projektuje Investitor*), *Usaglašeno izdanje Multilateralne razvojne banke iz 2005, koje je pripremio FIDIC (FIDIC MBD version 2005” (C-318, strana v)*. Ovi uslovi se obrađuju u Odjeljku „*User’s Guide for Procurement of Works*” (*Korisnički priručnik za realizaciju radova*) koji je objavila Svjetska banka u martu 2007. (C-31 8, strane 97ff). Potklauzula 20.6 ovih Uslova je istovjetna sa spornom Klauzulom o arbitraži u ovom predmetu.

442. Prema Priručniku za korisnike, „*standardni tekst Opštih uslova mora ostati nepromijenjen kako bi se omogućilo njegovo čitanje i tumačenje od strane Ponuđača i njegova ocjena od strane Banke. Sve izmjene i dopune Opštih uslova, konkretno za ovaj ugovor, treba unijeti u Posebne uslove. Određen broj pomenutih Posebnih uslova, važećih za gorenavedene Uslove ugovora je uključen u Odjeljak VIII*” (C-31B, strana 97).

443. Posebni uslovi u SBD-W uključuju standardne Ugovorne podatke koji sadrže sledeći uvod (masnim slovima u priručniku):

“Investior treba da unese relevantne podatke prije objavljivanja dokumenta ponude. (...). Kad postoji protivrečnost, odredbe iz ovog dokumenta imaju prednost nad onima iz Opštih uslova).

Ponuđač ili Investitor vrši unos informacija (C-31B, Dio A of the PC, strana 99)

444. Standardni Ugovorni podaci za Potklauzulu 20.6(a) SBD-W, pod nazivom “*Pravila arbitraže*”, navode, kosim slovima i koje stoga treba da ispuni Investitor:” (*Unesite pravila arbitraže ako su različita od pravila Međunarodne trgovinske komore*)” (C-31B, stranica 101). Arbitražno vijeće je saglasno sa stavom Tužioca da ova izjava utvrđuje tumačenje sastavljača SBD-W da osim ukoliko Investitor ne unese pravila koja su drugačija od ICC Pravila, može se uzeti kao vjerovatno da stranke nisu namjeravale da se opredijele za drugu instituciju. Ovo, međutim, ne znači da su ovi stavovi obavezujući po Arbitražno vijeće. Oni zapravo daju naznaku o tome kako Klauzula o arbitraži mora efektivno da se tumači na osnovu sadržaja SBD-W-a, objašnjenja njihovih sastavljača kako ih koristiti, pa dakle i radnji ili propusta Stranaka, a posebno Tuženika u ovom smislu prilikom pregovaranja i finalizovanje Ugovora.

445. Svjetska banka je takođe objavila verziju Korisničkog priručnika “*iz maja 2006. izmijenjenu u martu i aprilu 2007.*” nakon verzije o kojoj je raspravljano u gornjem tekstu pod nazivom „*Standardna dokumenta ponude, Realizacije radova*

i Korisnički priručnik (C-31A i C-31 B). Klauzula o arbitraži koja se nalazi na strani 216 je ista kao ona iz prethodne verzije (Potklauzula 20.6 Opštih uslova) a Ugovorni podaci za ovu odredbu sadrže isti komentar za Investitora (vidite paragrafe 443 i 444 gore).

446. Nije jasno iz zapisnika pred Arbitražnim vijećem koju verziju priručnika je zapravo Tuženik razmatrao ili na koju su se Stranke oslanjale. Međutim, dokazima je utvrđeno da su tenderska dokumenta Tuženika sadržala iste Potklauzule 20.6 (a) i (b) Opštih uslova kao one iz Ugovora u „Knjizi 4-Uslovi Ugovora i Ugovorni obrasci iz decembra 2007» (C-32, strana 216). Ugovorni podaci iz istog dokumenta navode sledeće:

(Unesite pravila arbitraže ako su različita od pravila Međunarodne trgovinske komore) (C32, strana 233)

447. Prema riječima Tuženika, Stranke nisu raspravljale o Klauzuli o arbitraži. Ovo Tužilac ne osporava, što samo pokazuje da Stranke nisu razmatrale ovo pitanje zbog previda. Dakle, prava namjera Stranaka ne može biti utvrđena na osnovu njihovih tadašnjih razgovora ili činjenica osim onih koje proizilaze iz istovremene dokumentacije koju je koristio Tuženik a ocjenjivao Tužilac. Saglasno opšte prihvaćenim principima tumačenja izloženih u paragrafima 399 do 402 u gornjem tekstu i na osnovu dokazne evidencije, Arbitražno vijeće donosi odluku da se može uzeti kao vjerovatno da je Tuženik imao ICC na umu u vrijeme kada se pregovaralo o Ugovoru, barem kao instituciju po automatizmu. Pošto je Investitor trebalo da „unese pravila arbitraže ako su različita od pravila Međunarodne trgovinske komore“, PE sada ne može osnovano tvrditi da njegova odluka da to ne učini ili njegov previd mogu da se tumače samo kao znak da su Stranke namjeravale da isključe ICC arbitražu. Činjenica da Tuženik čak i ne pokušava da navede drugu instituciju ili tip arbitraže kojima zaista ima namjeru da se obrati upućuje na suprotno.
448. Zaključak je da je namjera Stranaka mogla jedino biti da računaju na ICC arbitražu je takođe potvrđena činjenicom da ne postoji dokaz da su Stranke ikad razgovarale o bilo kojoj drugoj instituciji. Ovo je takođe jasno iz drugih elemenata Ugovora uzetog u cjelini, što takođe ukazuju na ICC arbitražu. Na primjer, Klauzula 9 Opštih uslova Sporazuma o Komisiji za sporove sadržana u Opštim uslovima (C-3, strana 111 i paragraf 63 u gornjem tekstu) po automatizmu predviđa ICC arbitražu kada „ni jedna druga arbitražna institucija nije dogovorena“ (Klauzula 9 Opštih uslova Sporazuma o Komisiji za sporove je kompletno citirana u paragrafu 22 gore).

449. Arbitri su saglasni sa Tuženikom da Klauzula 9 Opštih uslova Sporazuma o Komisiji za sporove ne važi na ovaj predmet i da se ne može “*proširiti*” na sporove između Stranaka u vezi sa Ugovorom (RIV, paragrafi 17-20). Svakako da nema potrebe da se ovo radi budući da Ugovor sadrži svoju sopstvenu Klauzulu o arbitraži, koja nije standardna klauzula o arbitraži. Međutim, Klauzula 9 Sporazuma o komisiji za sporove može biti dodatan izvor tumačenja Potklauzule 20.6 Opštih uslova zato što su Stranke takođe stranke u Sporazumu o komisiji za sporove. Ona potvrđuje namjeru Stranaka, u okviru konteksta Sporazuma o komisiji za sporove, da se obrate „*institucionalnoj arbitraži*“ i “*ako nije dogovorena ni jedna arbitražna institucija*” da slijede isti pristup automatizma za ICC arbitražu kako je izloženo u Ugovornim podacima u SBD-W (vidite paragraf 444 gore). Za Arbitražno vijeće je ovo još jedan znak da je glavni mehanizam za rješavanje sporova koji proističe iz dokumenata koje je Tuženik koristio za tender i o kome se napokon i govori u Ugovoru bio da se opredijeli za ICC arbitražu po automatizmu, kako je predviđeno standardnom ugovornom dokumentacijom Svjetske banke.
450. Prema riječima Tužioca, pozivanje na “*FIDIC 2005*”, na strani 9 Ugovora je dodatan nagovještaj da su Stranke imale ICC arbitražu na umu kada su sklapale Ugovor. Arbitražno vijeće ne smatra da je ova veza tako jasna. U uvodu u SBD-W Priručnika iz 2007. godine se pominje “*verzija FIDIC MBD iz 2005*”, koja se zapravo odnosi na Uslove koje je pripremio FIDIC za Svjetsku Banku i koji su uključeni u standardna ugovorna dokumenta Svjetske banke.
451. Većina u Arbitražnom vijeću konstatuje da se istovremena prepiska između Šefa nadzora i Stranaka, posebno u periodu između juna i novembra 2009, najčešće poziva na “*FIDIC Ugovorne uslove*” ili na “*FIDIC GCC*” kada se pominju Opšti uslovi. Posebno, Tuženik se poziva na „*FIDIC GCC*“ u svojoj Najavi raskida ugovora od 16.novembra 2009. (C- 16; citiran u paragrafu 258 gore), ali bez navođenja precizne verzije ili datuma (vidite i R-129, od 9. novembra 2009. citirano u paragrafu 251 gore). Šef nadzora se konkretno poziva na “*FIDIC Redbook*“ (FIDIC Crvena knjiga) kada pominje Opšte uslove kao “*FIDIC GC*” u svom pismu od 13. novembra 2009. kojim potvrđuje da rok nije okviran (R-50, 3. tačka paragrafa; paragraf 254 gore) kao i u brojnim drugim dokumentima, od kojih su neki citirani u prethodnim paragrafima ove Odluke. Slično tome, u svom prethodnom dokumentu od 9. novembra 2009. upućenom Vladi (R- 129), PE se od samog početka poziva na *Ugovor MSTP-CSB-00311&2-FIDIC Usaglašenu verziju iz 2005*”) (1. strana pisma; naglasak u originalnom dokumentu). Dakle, ovo je *venire contra factum proprium* za Tuženika da sada tvrdi da su uslovi

21

- FIDIC-a iz 2005. potpuno irelevantni za tumačenje Klauzule o arbitraži i Ugovornih podataka.
452. Ako je Tuženik namjeravao da isključi ICC u korist neke druge institucije, to je trebalo da uradi u Ugovornim podacima ili da makar pokrene ovo pitanje pred Tužiocem tokom pregovora o Ugovoru. On to nije uradio. Na osnovu sadržaja konkretne instrukcije izdate Investitoru u Ugovornim podacima SDB-W-a (vidite paragrafe 443 i 444 gore), čitanje Ugovornih podataka treba tumačiti suprotno od nepotvrđenog navoda Tuženika da je namjera Stranka bila da se ne dogovore o ICC arbitraži (tj. *contra proferentum* princip o tumačenju; vidite paragraf 402 gore).
453. Uzevši u obzir cjelokupnost Ugovora (uključujući Klauzulu 9 DB Sporazuma koji čini dio Ugovora ali ne važi na ovaj slučaj), istorijat sastavljanja Ugovora i Ugovornih podataka za Potklauzulu 20.6 Opštih uslova, posebno verzije sadržane u tenderskim dokumentima (vidite paragraf 446 gore), činjenicu da Svjetska banka uvodi standardna ugovorna dokumenta koja predviđaju međunarodnu arbitražu i primjenu principa koji proizilaze iz slučaja *Dalico* izloženog u paragrafima 399-402 gore, može se shvatiti i tumačiti da Klauzula o arbitraži predviđa ICC arbitražu po automatizmu. Suprotna tvrdnja Tuženika se kosi sa principom povjerenja i efektivnog tumačenja klauzula o arbitraži. Uzevši u obzir previd koji su Stranke potvrdile, Tužilac može opravdano tumačiti da se Klauzula o arbitraži poziva na ICC tj. instituciju koju bi Stranke po svoj prilici pomenule da nisu propustile da ispune Ugovorne podatke u završnom potpisanom dokumentu.
454. Prema tome, većina u Arbitražnom vijeću smatra da je Klauzula o arbitraži valjana i obavezujuća shodno Francuskom zakonu o arbitraži (Član 1447(1) CPC (važeći u vezi sa Članom 1506(1) CPC), Članu 1507 CPC i Članu 1508 CPC) i prihvaćenim principima tumačenja važećih u većini sudskih nadležnosti. Potklauzulu 20.6(a) Opštih uslova treba tumačiti da se odnosi na ICC arbitražu uzevši u obzir istorijat Ugovornog pregovaranja i činjenicu da ni jedna institucija nije pomenuta u Ugovoru, što je očigledan i potvrđen previd imajući u vidu da je izbor institucije trebalo da aktivira izbor lokacije sjedišta Arbitražnog vijeća saglasno Potklauzuli 20.6(b) Opštih uslova.
455. Većina u Arbitražnom vijeću konstatuje da Tuženik realno ne osporava valjanost Klauzule o arbitraži već je to zapravo pokušaj da iskoristi kao zadnju instancu Član 11(3) Njujorške konvencije da tvrdi da je ona "*neoperativna i nemoguća da*

se primijeni” (vidite paragraf 415 gore). Tuženik nije dao nikakav uvjerljiv argument, akamoli dokaz, kojim bi potvrdio ovaj stav.

456. Prema Priručniku ICCA za tumačenje Njujorške konvencije iz 1958. godine (2011), *“neoperativan sporazum o arbitraži u svrhu Člana II(3) je sporazum o arbitraži koji je u određenom momentu bio pravno valjan ali je prestao da važi”* (strana 52). Ovo se očigledno ne odnosi na Potklauzulu 20.6 Opštih uslova, čak ni na sam argument Tuženika.
457. Da li je sporazum o arbitraži kakav je Potklauzula 20.6 Opštih uslova *“moguće primijeniti”* je stvar tumačenja u ovom slučaju. Činjenica je da je Klauzula o arbitraži *nesumnjivo* dovoljno jasna da ICC Sud pokrene arbitražu. Ovo pokazuje da je Potklauzulu 20.6 Opštih uslova moguće sprovesti u cjelini, što je dodatno potvrđeno činjenicom da je Arbitražno vijeće konstituisano bez ikakvih problema, na osnovu Člana 6(2) ICC Pravila. O ovome bi se Stranke vjerovatno dogovorile *u dobroj namjeri* da su uvidjele svoj propust u Ugovornim podacima. Tvrditi suprotno nije uvjerljivo u okolnostima koje su okruživale tender i potpis Ugovora. Ne postoji dokaz pa dakle ni razlog smatrati da su Stranke namjeravale da se saglase o sporazumu o arbitraži koji ne može biti sproveden ili da je njihova prava *poštena* namjera bila da to urade.
458. Na osnovu gorenavedene analize, većina u Vijeću je uvjeren da su se (1) Stranke saglasile da rješavaju svoje sporove institucionalnom arbitražom, (2) da će njihova arbitraža biti vođena prema ICC Pravilima i (3) i da to kao posledicu ima da sjedište arbitraže bude Pariz.
459. Arbitražno vijeća još konstatuje da bi sporazum o arbitraži takođe bio pravno valjan po crnogorskom zakonu da je u pitanju bila domaća klauzula o arbitraži kao ona koja se razmatra u Potklauzuli 20.6(c) Opštih uslova, što, kako je opšte poznato, nije slučaj. Zaista, prvi i drugi paragrafi Člana 474 Zakona o građanskom postupku Crne Gore izlažu uslove koji se zahtijevaju od Ugovornih država Članom II(1) Njujorške konvencije čiji je Crna Gora Strana, da bi jedan sporazum o arbitraži bio pravno valjan (vidite paragraf 433 i fusnotu 36 gore).³⁹

39 Član 474 Zakona o građanskom postupku Crne Gore koji se zasniva na Članu 7(2) UNCITRAL Modela međunarodnog trgovinskog zakona predviđa :

“Sporazum o arbitraži je sporazum stranaka o tome da upute na rješavanje arbitražom sve ili određene sporove koji su nastali između njih ili koji mogu nastati u budućnosti u vezi sa definisanim pravnim odnosom ugovornog ili

460. Što se tiče ovog predmeta, koji se odnosi na spor sa stranim Izvođačem radova kako se predviđa u Potklauzuli 20.6(a) Opštih uslova, Arbitražno vijeće konstatuje da je Crna Gora Stranka u Evropskoj konvenciji o međunarodnoj arbitraži iz 1961. godine («Evropska konvencija»). Evropska konvencija važi kada obje stranke u arbitražnom postupku imaju prebivalište u Ugovornim državama, što je ovdje slučaj, budući da Strabag ima prebivalište u Austriji, koja je takođe Stranka u Konvenciji. Pod pretpostavkom da francuski zakon nije važeći, Evropska konvencija bi direktno regulisala sve faze arbitraže budući da je ona dio crnogorskog zakona (Fouchard/Gaillard/Goldman, op.cit., u paragrafu 277).
461. Kako je navedeno u fusnoti 37 gore, Evropska konvencija sadrži konkretan mehanizam koji će osigurati konstituisanje arbitražnog vijeća čak i kada ne postoji navod o sjedištu u sporazumu o arbitraži. Suprotno onome što navodi Tuženik, Klauzulu o arbitraži bi dakle bilo „*moгуća primijeniti*“ po ovoj osnovi.
462. Osim toga, principi koji regulišu tumačenje ugovora po crnogorskom zakonu su, kako je već navedeno⁴⁰, slični onima izloženim u paragrafima 399 do 402 u gornjem tekstu. Posebno, Član 95(2) Zakona o obligacijama predviđa da prilikom tumačenja određene odredbe u ugovoru „*ne treba slijediti bukvalno značenje korišćenih termina i tumačiti odredbu prema principima zakona o obligacijama, kao što je predviđeno sadašnjim zakonom*“. U Članu 96(2) se dodaje da, ukoliko nije moguće utvrditi zajedničku namjeru stranaka „*treba razmotriti namjeru koju bi racionalne stranke istih osobina obično imale u istoj situaciji*“.
463. Član 97 Zakon o obligacijama navodi

ne ugovorna priroda. Sporazum se može zaključiti u obliku klauzule o arbitraži u ugovoru ili u formi posebnog sporazuma.

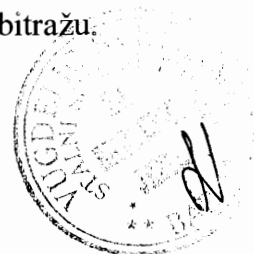
Sporazum o arbitraži je pravovaljan ako je zaključen u pisanoj formi. Sporazum je zaključen u pisanoj formi ukoliko se nalazi u dokumentima koji su potpisale stranke ili u razmjeni pisama, telegrama, teleksa ili drugih sredstava komunikacije koji ima pisani trag o sporazumu koji je zaključen

Sporazum o arbitraži se takođe zaključuje u pisanoj formi ako je sastavljen razmjenom žalbe u kojoj tužitelj precizira postojanje sporazuma i odgovora na prigovor u kome branjenik to ne negira

(prevod crnogorske vlade u vezi sa svojom EU aplikacijom za članstvo, dostupno na <http://www.questionnaire.gov.me/Annex/Annex164.pdf>; četvrti i poslednji paragraf Člana 174 se odnosi na arbitražnu klauzulu zaključenu po referenci, što nije sporna tačka).

40 Vidite fusnotu 35 gore

- da “*se prilikom tumačenja ugovora mora obratiti posebna pažnja na: okolnosti pod kojima se ugovor zaključuje, prethodne pregovore, ponašanje ugovornih stranaka nakon zaključenja ugovora, prirodu i svrhu ugovora, tumačenje koje su stranke već dale sličnim klauzulama i običajima koje su zajednički utvrdili, značenje koje se obično daje odredbama i izrazima u konkretnoj profesiji ili grani djelatnosti kao i princip povjerenja i poštenog postupanja*”
464. Zaključno, ako se ugovor zaključuje “*u skladu sa prethodno odštampanim formularom ili pripremljenim i ponuđenem na neki drugi način od strane jedne ugovorne stranke, nejasne odredbe se moraju tumačiti u korist druge Stranke*” (Član 98 Zakona o obligacionim odnosima).
465. Po ovoj osnovi, tumačenje Klauzule o arbitraži od strane većine u Arbitražnom vijeću u skladu sa prihvaćenim principima tumačenja važećih po francuskom zakonu o arbitraži bi bilo isto kao da se sprovodi prema principima tumačenja ugovora po crnogorskom zakonu. Svaki drugi zaključak bi bio (1) kršenje jasne namjere Stranaka da svoje međusobne sporove upute na arbitražu (nešto što izdvojeno mišljenje o nadležnosti uopšte ne obrađuje) i ovo bi dovelo do (2) uskraćivanja pravde budući da Tuženik ne tvrdi da državni sudovi imaju nadležnost. Izdvojeno mišljenje o nadležnosti se udaljava od samih Tuženikovih argumenata o ovim pitanjima.
466. U vezi sa navodima Tuženika da Arbitražno vijeće nema nadležnost nad zahtjevima Tužioca za odštetu i troškovima kojima je bio izložen zbog aktiviranja Činidbene garancije, većina u Arbitražnom vijeću konstatuje da se pomenuti zahtjevi zasnivaju na navodnom kršenju ugovornih odredbi od strane PE-a u vezi sa Garancijom (vidi Potklauzulu 4.2 Opštih uslova, C-3, strana 29, citirana u paragrafu 105 gore). Ova prava proističu iz Ugovora i ne uključuju bilo koju treću stranu, kao što je izdavalac Činidbene garancije. Dakle, Arbitražno vijeće je uvjereno da ovi zahtjevi spadaju u djelokrug Klauzule o arbitraži i da potpadaju u okvir njegove nadležnosti kako predviđa i Potklauzula 4.2 Opštih uslova citirana u paragrafu 105 gore. Većina u Arbitražnom vijeću konstatuje da su navodi Tuženika tokom trajanja postupka u vezi zahtjeva koji potpadaju pod djelokrug Klauzule o arbitraži protivrečni sa stavovima izraženim u vrijeme događaja (vidite C-23 citirano, *in fine*, i u paragrafu 278 u gornjem tekst).
467. Potklauzula 20.8(b) Opštih uslova (citirana u paragrafu 113 gore) izričito predviđa da svi zahtjevi koji nisu mogli da budu podneseni Komisiji za sporove prije raskida sporazuma o Komisiji za sporove mogu biti upućeni direktno na arbitražu.

Sledstveno tome, Arbitražno vijeće ima nadležnost nad svim prethodno navedenim zahtjevima suprotno onome što Tuženik sada tvrdi.

468. Uzevši u obzir prethodno rečeno, većina u Arbitražnom vijeću konstatuje da su svi sporovi pred njim u okviru njegove nadležnosti i da su podložni arbitraži.

Odluka

469. Zbog svih gorenavedenih razloga, većina u Arbitražnom vijeću donosi odluku da ono ima nadležnost nad svim zahtjevima koja su pred njim postavljena, da su svi ovi zahtjevi podložni arbitraži, i uvjerena je da su ICC pravila važeća i da je zbog toga ICC sud pravilno odlučio da Pariz bude sjedište arbitraže.

C. RASKID UGOVORA OD STRANE TUŽENIKA 16. NOVEMBRA 2009.

470. Zajednički je stav da je raskid Ugovora od strane Tuženika ishodišna tačka odakle proističu sve tužbe i prigovori u ovoj arbitraži (CVIII, paragraf 207, i RVIII, paragraf 266).
471. Tužilac tvrdi da raskid ugovora od strane Tuženika nije pravno valjan i da je on stoga nepravedno izbačen sa Gradilišta 1. decembra 2009, kada je Najava raskida ugovora od 16. novembra 2009. godine postala punovažna saglasno Klauzuli 15.2 Opštih uslova na kojoj se temelji ova Najava. Dakle, Tužilac smatra da njegov raskid Ugovora od 7. maja 2010. treba smatrati pravno valjanim i da svi potraživani iznosi treba da budu odobreni (CVIII, paragraf 13) saglasno Potklauzuli 16.4 Opštih uslova⁴¹.
472. Tuženik tvrdi da se zahtjevi Tužioca zasnivaju na *“njegovoj neosnovanoj pretpostavci da je Investitorov raskid ugovora pravno nevažeći i da je jedino njegov kasniji raskid ugovora pravno valjan”* (RVII, paragraf 228). Budući da tvrdi da je raskinuo Ugovor na pravno valjan način 16. novembra 2009. sa početkom važenja od 1. decembra 2009, Tuženik smatra da je raskid ugovora od strane Tužioca 7. maja 2010 *“neosnovan i bez pravnog dejstva”* (RVII, paragraf 228). Kao posledica toga su svi pravni zahtjevi Tužioca takođe *“irelevantni”*.

41 Potklauzula 16.4 Opštih uslova razmatra “Plaćanje po raskidu ugovora” i citirana je u paragrafu 102 gore.

473. Arbitražno vijeće konstatuje da je Tuženik računao na dvije osnovice za raskid ugovora po Potklauzuli 15.2 Opštih uslova u svojoj Najavi raskida ugovora od 16.novembra 2009. (C-16):
- (i) Nepoštovanje instrukcija Šefa nadzora iz Roka za otklanjanje nedostataka br. 2 od 9.septembra 2009. (Potklauzula 15.2(a) Opštih uslova, citirana u paragrafu 95 gore); i
 - (ii) Nepoštovanje obaveze da nastavi Radove bez racionalnog objašnjenja “*saglasno Klauzuli 8 FIDIC GC*” prema pismu Šefa nadzora pod nazivom “*Tempo napredovanja radova*” od 9.septembra 2009. (Potklauzula 15.2(c)(i) Opštih uslova; vidite takođe paragrafe 233 i 258 gore).
474. Arbitražno vijeće će prvo razmatrati ova dva pitanja kako bi donijeli odluku da li je utvrđena njihova osnovanost na osnovu izvedenih dokaza.
475. Nesporno je da je Šef nadzora, 9.septembra 2009, objavio Rok za otklanjanje nedostataka br.2 sa obrazloženjem da je Tužilac prekršio Potklauzulu 1.1.3.3 Opštih uslova (koji je dopunjen Nalogom za izmjenu radova br 4. na dan 5. septembar 2009.) zbog toga što Radovi nisu završeni do 8. septembra 2009. (C-18, citirano u paragrafu 232 gore). Šef nadzora je naložio Tužiocu da ispravi nedostatak i da ga sanira “*izvršenjem i završetkom cjelokupnih Radova*” do 30. septembra 2009 (C-18).
476. Opšte je poznato da Radovi nisu bili završeni do 30.septembra 2009. Zbog toga Arbitražno vijeće mora procijeniti, na osnovu podnijetih dokaza, okolnosti pod kojima je Šef nadzora izdao Rok za otklanjanje nedostataka br. 2, da li je Rok za otklanjanje nedostataka br. 2 u skladu sa uslovima predviđenim Potklauzulom 15.1 Opštih uslova, da li je vrijeme precizirano u Roku razumno vrijeme da Tužilac ispravi navodne nedostatke ili da ih ispravi u ovim okolnostima kao i to da li su osnovani navodi na koje se Tuženik oslanja da raskine Ugovor po Potklauzuli 15.2 Opštih uslova.
- 1. Stav Tužioca
 - a) Raskid saglasno Potklauzuli 15.2(a) Opštih uslova
477. Tužilac smatra da se ne može osporiti da pristup tunelu Sozini nije bio odobren do momenta kada je Tuženik ukazao da će raskinuti Ugovor zbog čega ni Tužilac niti bilo ko drugi nije mogao završiti Radove u okviru roka koji je definisao Tuženik (CVIII, paragrafi 7 i 50). Tuženik je kršio obavezu u vezi davanja pristupa tunelu

- (Sozina) od 12. juna 2008. (tj. 7 dana nakon Datuma početka radova, saglasno Potklauzuli 2.1 Opštih uslova; CVIII, paragraf 50, i CIX, paragraf 12). Kako navodi Tužilac, Tuženik je, kako bi zaobišao ovu prepreku i utvrdio osnovu za raskid ugovora po Potklauzuli 15.2 Opštih uslova, izostavio radove u Tunelu iz Djelokruga radova 27. avgusta 2009. objavljivanjem Naloga za izmjenu radova br. 3 i to je uradio protivno Potklauzuli 13.1(d) Opštih uslova (CVIII, paragraf 8, i CIX, par. 13).
478. Isto tako se ne može osporiti da ni kompanija “Jedinstvo, kompanija koja je izvodila radove u Tunelu nakon što je Tužilac izbačen sa gradilišta”, nije imala pristup tunelu Sozina sve do određenog momenta u decembru 2009. (R-93 i CVIII, paragraf 9). Sam Tuženik tvrdi da je “Jedinstvo” završilo radove 12.maja 2012. (R-93). Ovo, tvrdi Tužilac, potvrđuje da su radovi u Tunelu bili na kritičnom putu ka završetku kopnenog kraka cjevovoda i da su bili neophodni za funkcionisanje RWSS-a (CVIII, paragrafi 9 i 67). Prema tome, da je tunel Sozina ostao u Djelokrugu radova ugovora, Nalog za izmjenu radova br. 4 koji je podrazumijevao izmjenu Odjeljka 1.1.3.3 Ugovornih podataka ne bi mogao biti objavljen 5. septembra 2009, a koji utvrđuje da Rok završetka radova bude 8. septembar 2009. za cjelokupne radove. A takođe ni Šef nadzora ne bi mogao izdati Rok za otklanjanje nedostataka br. 2 (CVIII, paragraf 10).
479. Navod Tuženika u RVIII, paragrafima 7-8, da tunel Sozina nije bio na kritičnom pravcu već na “*samom kraju trase Radova*” je netačan i nije potvrđen bilo kakvim dokazom. Tunel Sozina nije na kraju Sekcije 1 već deonica Sozina - Đurmani (CIX, paragraf 11). ILF je potvrdio da je tunel bio na kritičnom putu i Tuženik nije osporio ovu odluku stručnjaka, posebno bilo kakvim stručnim dokazom (CVIII, paragrafi 62- 68, i CIX, paragraf 11). ILF je takođe utvrdio da, budući da je Strabag premjestio svoje radove iz Sozine na deonicu Đurmani kako bi preduprijedio buduća kašnjenja, poslednja aktivnost na kritičnom putu bi bila testiranje tunela Sozina a ne Deonice Sozina Đurmani (CVIII, paragraf 67). Po ovom osnovu, ILF je ispravio rok produžetka na koji je Strabag smatrao da ima pravo za Sekciju 1 po Zahtjevu br. 4 sa 193 dana na 179 dana (CVIII, paragraf 67).⁴²
480. Dužina tunela Sozina je 4.2 km (C-141), i on prdstavlja 26.6% Sekcije 1, što čini ukupno 15.8km (CVIII, paragrafi 51-52). Prema Planu za izvođenje radova Tužioca priloženom uz Zahtjev 4, radovi u Tunelu su trebali da budu završeni za 4 mjeseca (C-80 i CVIII, paragraf 53). Ovo pokazuje da su ovi radovi činili značajan dio Projekta.

⁴² To jest do 30.novembra 2009. prema ILF (vidite Izvještaj ILF-a, C- 122, strana 4 7).

481. Tužilac još tvrdi da je apsurdan navod Tuženika, u RVIII, paragrafima 81ff, da se Tužilac saglasio pa čak i inicirao izostavljanje tunela Sozina iz Djelokruga radova. Ovu tvrdnju ne podržava ni jedan dokaz i to ostaje samo običan navod (CIX, paragraf 12, i CVII, paragrafi 364-362). Tužilac se nikada nije saglasio da ovi radovi budu izostavljeni iz njegovog Djelokruga radova i uputio je pismeni prigovor u vezi sa tim 22.septembra 2009. (R-61; CVIII, paragraf 57). On je pred Komisijom za sporove osporio i pravnu valjanost Naloga za izmjenu radova br. 3 (C-87). Nisu se vodili nikakvi razgovori u vezi sa ovim problemom između Stranaka prije Naloga za izmjenu radova br.3, a Tuženik nikada nije ukazao Tužiocu da će izostaviti radove u tunelu Sozina iz Djelokruga radova (CVIII, paragraf 58).
482. Naprotiv, na sastanku održanom 31. marta 2009. u Ministarstvu turizma, Tuženik se saglasio da obezbijedi pristup tunelu Sozina do 30. juna 2009. Na osnovu ovoga je predviđeno da radovi u tunelu budu završeni do 30.oktobra 2009, to jest puno kasnije od Roka završetka od 8. septembra 2009. koji je jednostrano utvrdio Tuženik 5. septembra 2009. u Nalogu za izmjenu radova br. 4 (CVIII, par. 223).
483. Dakle, legitimno je i logično da Tužilac ne uključi tunel Sozinu u svoj Plan izvođenja radova od 22. juna 2009. ili prilikom razgovora o datumima na sastanku u Ministarstvu 24. jula 2009. zato što Tužilac nije imao pristup u Tunel u to vrijeme i "*nema predstavu kada ga može dobiti*". A ni Tuženik ovo nije demantovao u to vrijeme (CIX, paragraf 12).
484. Saglasno Potklauzuli 13.1(d) Opštih uslova, Šef nadzora nije imao pravo prema Ugovoru da jednostrano izostavlja bilo koji dio Radova i da ga dodjeljuje trećoj strani Nalogom za izmjenu radova (CVIII, paragraf 59). Tuženik je bio u potpunosti upoznat sa ovim kada je napisao, 12.oktobra 2009, da Šef nadzora nema "*namjeru da dodijeli ove Radove drugima. Pomenuti radovi više nisu dio završnih izvedenih Radova*" (R-66, CVIII, paragraf 59). Tužilac tvrdi da je ovo neistina budući da je Tuženik baš to učinio. Nesporno je, a Tuženik je to izričito priznao, da je Jedinstvo dobilo pristup u tunel u određenom momentu u decembru 2009, da je instaliralo cjevovod u Tunelu i završilo radove do 12. maja 2010. (R-93; CVIII, paragraf 60). Po mišljenju Tužioca, Tuženik je pokušao da zaobiđe svoje kršenje Ugovora (nedavanje pristupa u tunel) izdavanjem Naloga za izmjenu radova br. 3 (CVIII, paragraf 61 i R-61).
485. Raskid ugovora od strane Tuženika se bazira na ovoj nezakonitoj izmjeni Djelokruga radova kao i odbijanju Šefa nadzora, 4.septembra 2009, da odobri produženje roka koje je tražio Strabag u Zahtjevu br. 4 (CVIII, paragrafi 11 i 220).

- Imajući u vidu protivpravno izostavljanje tunela Sozine iz Djelokruga radova, na čemu se zasniva Najava raskida ugovora, pomenuti raskid ugovora ne može biti pravno valjan. Komisija za sporove je ovo potvrdila u svojoj Odluci (C-15, paragraf 2.3 i Zaključak 1).
486. Tužilac takođe prigovara da je od samog početka izvođenja radova kasnio zbog neodgovarajućeg i nepotpunog Glavnog projekta, koji spada u odgovornost Šefa nadzora i po Ugovoru i po crnogorskom zakonu (CVIII, paragrafi 12 i 82ff). Suprotno onome što Tuženik pokušava da dokaže u svom Podnesku po završetku rasprave, ne postoje novi podaci ili izvještaj koji dokazuju postojanje odgovarajućih geoloških istraživanja za Novu trasu nakon što je Investitor donio odluku da promijeni vodozahvat sa Karuča sa izvorištem Bolje sestre. Isto tako, raskid ugovora od strane Tuženika treba smatrati ništavnim i nevažećim i zbog ovog razloga, zato što, u ovim okolnostima, Tužilac ima pravo na produženje roka a Tuženik je protivpravno odbio da ga odobri, (CVIII, paragraf 12; vidite u vezi sa ovim paragrafe 203 i 224 gore).
487. Postoji samo jedan Rok završetka za cjelokupan Projekat, iako Sekcija 1 i Sekcija 2 imaju svoje posebne Planove izvođenja radova (CVIII, paragraf 218, strana 37). Prema tome, rok od 19 dana da se otkloni navodno kršenje Potklauzule 8.2 Opštih uslova od strane Tužioca (Rok završetka) koji je utvrdio Šef nadzora u Roku za otklanjanje nedostataka br. 2 (C-18) je jednostavno nerazuman za Sekciju 1, imajući u vidu da Tužilac nije imao pristup tunelu Sozina i da mu nije dostavljen adekvatan Glavni projekat za Sekciju 2 (CVIII, paragrafi 145-153; CIX, paragrafi 7-10). Tuženik je ovo morao znati budući da je on sam predložio izmijenjen Rok završetka - 15.decembar 2009. za Sekciju 2 u nacrtu Protokola o pregovorima koji je ponudio 18.avgusta 2009. (C-82).
488. Tužilac smatra da njegovo navodno nepoštovanje Roka za otklanjanje nedostataka br. 2 kao i obaveze da završi radove do 30.septembra 2009. ne mogu biti smatrani pravno valjanom osnovom za raskid ugovora prema Potklauzuli 15.2(a) Opštih uslova (CVIII, paragraf 224-225). Kao posledica toga, Rok za otklanjanje nedostataka br.2 i predstojeći raskid ugovora Tuženika su pravno nevažeći. Ne postoji prekršaj na strani Izvođača radova a Tuženik nije utvrđenim činjenicama dokazao svoju tvrdnju da je novi Rok završetka od 8. septembra 2009. razuman (CVIII, paragraf 224). Naprotiv, zvanični dokazi ukazuju da na dan 31.marta 2009. Stranke nisu očekivale da će završetak cjelokupnih radova, uključujući Sekciju 2, biti prije 30.novembra 2009. (C-128 i CVIII, paragraf 224). Ovo pokazuje da je rok završetka predviđen Nalogom za izmjenu radova br.4 i Rokom za otklanjanje nedostataka br. 2 u cjelini nerazuman i da ne može sačinjavati.

pravno valjanu osnovu za raskid ugovora.

489. Tužilac još konstatuje da, u svakom slučaju, Rok za otklanjanje nedostataka br.2 nije u skladu sa uslovima koje predviđa Potklauzula 15.1 Opštih uslova⁴³ zato što ona ne identifikuje osnovano kršenje obaveze niti predviđa “razuman rok” da se ispravi navodno kršenje (CVIII, paragraf 225). Uslovi iz Potklauzule 15.1 Opštih uslova moraju biti striktno poštovani zato što Rok za otklanjanje nedostataka predstavlja okidač koji može proizvesti raskid ugovora po Klauzuli 15.2 Opštih uslova, koja je jedan od najvažnijih ugovornih pravnih sredstava na raspolaganju Investitoru (CVIII, paragrafi 203 do 205).
490. Na kraju, Tužilac naglašava, suprotno onome šta Tuženik tvrdi na Saslušanju svjedoka i što ponavlja u svom Podnesku po završetku rasprave, svom pismu od 30.oktobra 2009. da “okvirni rok” nije i ne može sačinjavati pravno valjanu osnovu za raskid ugovora po Potklauzuli 15.2 Opštih uslova (CVIII, paragraf 239). Kako dokazuje sadržaj Najave raskida ugovora, Tuženik se nije oslanjao na ovo obrazloženje da raskine Ugovor. Štaviše, kako se navodi u pismu od 30. oktobra 2009. (R-72, strana 5), Tužilac tvrdi da se u FIDIC Priručniku o ugovorima jasno navodi da ukoliko Šef nadzora ne donese odluku o produženju roka po Potklauzulama 8.4 i 20.1 “*nakon toga neće biti “Roka završetka”*” (tj.rok se utvrđuje kao “okviran”) (CVIII, paragraf 241). Pismo Tužioca od 30.oktobra 2009. takođe navodi postupke Tuženika koji su doveli do situacije kada Rok završetka nije više mogao da bude utvrđen zato “*što nije jasno kada ili da li će pristup tunelu Sozini biti ikad odobren kao i da Šef nadzora još uvijek nije obezbijedio kompletan i ažurirani Glavni projekat*” (CVIII, paragraf 243). Prema tome, Tužilac smatra da imao legitimne i pravno valjane razloge da napiše ovo pismo od 30.oktobra 2009. On prigovara nepotkrijepljenom navodu Tuženika da je pismo poslato zato što Strabag do tada nije imao namjeru da uloži bilo kakav napor da završi radove u skladu sa Ugovorom (CVIII, paragraf 244, koji se odnosi na navod Tuženika u RVI, paragraf 88.3). Protivno onome što tvrdi Tuženik, Tužilac u svom pismu nije naveo da rok završetka realno više ne postoji već, naprotiv, da koncept okviran rok podrazumijeva završetak u razumnom roku (CVIII, paragraf 245).

b. Raskid u skladu sa Potklauzulom 15.2(c)(i) Opštih uslova

- 491 Tužilac takođe smatra da PE nije mogao da se oslanja na Potklauzulu 15.2(c)(i) Opštih uslova da raskine Ugovor zato što je Strabag imao razumno objašnjenje zašto nije mogao da ispoštuje prethodno dogovoreni Rok završetka radova. Od početka Radova, Tužilac je bio primoran da rješava brojne probleme zbog

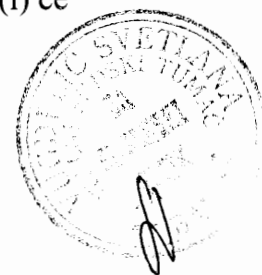
43 C-3, strana 81; vidite paragraf 94 gore.

neispravnih i za neke djelove Radova nepostojećeg glavnog projekta. Tužilac tvrdi da je on, u svim važnim momentima, informisao Tuženika o uzrocima zastoja (CVII, paragraf 307).

492. ILF je potvrdio neadekvatnost Glavnog projekta, čiji stručni izvještaj nisu osporili eksperti Tuženika koji su priznali u svom izvještaju (u paragrafima 29-38) da nisu ocjenjivali ili analizirali relevantnu projektnu dokumenataciju (CVIII, paragrafi 102-103). Osim toga, dokazi su potvrdili nedostatak odgovarajućeg obima geoloških istraživanja, kao i činjenicu da Glavni projekat ne odražava realno stanje geoloških uslova, kako je potvrđeno na sastanku održanom 31.marta 2009. u Ministarstvu (C-128; CVIII, paragraf 104). Ovo je imalo uticaja na ograničene projektne obaveze samog Tužioca po Ugovoru (CVII, paragraf 106).
493. Svi eksperti, uključujući i eksperte samog Tuženika, su se pozivali na Knjigu I, Knjižicu/Svezak 1.2 Glavnog projekta kao na "Geološki izvještaj", jedini izvor dostupnih geoloških podataka koji služi za proračun Projekta (CVIII, paragrafi 107). Nije postojao ni jedan drugi geološki izvještaj, a svi eksperti su pregledali iste dokumente koji su takođe dokumenti koje su Stranke razmatrale u svojim razgovorima tokom realizacije Ugovora (CVIII, paragraf 108). Konstatovano je da podaci korišćeni za Novu trasu (Malo Blato do Vranjine) uglavnom datiraju iz 1950, uz određene podatke prikupljene za željeznički projekat iz 1980. i podatke iz 1982. prikupljene za Staru trasu u 1992. (CVIII, paragraf 109). Kako je potvrdio sam Glavni projektant na sastanku 30. marta 2009. (C-128) Nova trasa je projektovana bez geoloških podataka.
494. Slično tome, u Glavnom projektu nije prikazano meko zemljište Skadarskog jezera za Sekciju 2 (CVIII, paragraf 114). Zbog toga, oštre krivine i anker blokovi dati u Glavnom projektu nisu bili podudarni sa realnim geološkim uslovima Skadarskog jezera. Zbog toga je Tužilac ponudio rješenje u obliku slova S kako bi popravio Glavni projekat koji je očigledno pogrešan (CVIII, paragraf 114). Takođe, ne postoje podaci u vezi sa širinom i visinom rova koji treba da se kopa na tom terenu, a što zavisi od karakteristika zemljišta (CVIII, paragraf 115).
495. U Glavnom projektu za Sekciju 2 nedostaju neophodni detalji. Na primjer, on ne prikazuje dva paralelna cjevovoda već samo jednu liniju bez naznaka o dubini vode ili karakteristikama zemljišta (CVIII, paragraf 124). Ovo je očigledno u suprotnosti sa zahtjevima crnogorskog zakona (CVIII, paragraf 124).
496. Manjkav i loš projekat je uticao na druge projektne elemente Projekta, a BoQ (predračun radova) je zasnovan na nekompletnim podacima i netačnim

- pretpostavkama u vezi sa karakteristikama zemljišta (CVIII, paragraf 130). Na primjer, luk predviđen u Predmjeru radova za Sekciju 1 nije uvijek bio podudaran sa trasom cjevovoda na dostupnim crtežima; zbog toga je trasa morala da bude mijenjana kako bi odgovarala poručenim cijevnim lukovima (CVIII, paragraf 132).
497. Zbog ovih manjkavosti i nedostajućih podataka, PE je naložio Tužiocu da zaustavi radove na prvoj od tri deonice Sekcije 1 (KK7 to KK44, to jest Nova trasa) sve dok ne bude dostupan ispravan Glavni projekat (C-44; CVIII, paragraf 139). Ovo je primoralo Tužioca da prenese svoje aktivnosti na drugu lokaciju, što je poremetilo red budući da je gradnja cjevovoda linearan proces (CVIII, paragrafi 137 i 140).
498. Isto kao i za Sekciju 2, Glavni projekat prosto nije dozvoljavao da Tužilac izvodi radove *“bez rizika da bude morao ponovo da radi isti posao”* (CVIII, paragraf 145). Otuda predloži Tužioca za rješenja (CVIII, paragrafi 145). Nedostatak geoloških podataka takođe je uticao na predmjer radova za ovu Sekciju, na primjer, obim potrebnih podzemnih iskopavanja je procijenjen na manju količinu (CVIII, paragraf 147). Rešenje u Glavnom projektu za Deonicu KK49E-KK54 za dno Skadarskog jezera nije praktično zbog mekog zemljišta, a što Projektant nije uzeo u obzir (CVIII, paragraf 148). Tužilac je predložio rješenje u obliku slova S kako bi se izbjeglo kompletno novo planiranje Projekta (CVIII, paragraf 148). Tuženik je na kraju iskoristio ovo rješenje (CMN-1).
499. Nakon Naloga za Izmjenu radova br. 1 kojim se predviđa zamijena dvije paralelne čelične cijevi sa polipropilenskom oblogom na Deonici KK49E-KK52 sa dvije paralelne čelične cijevi sa betonskim oblogom, Tužilac je morao da obloži oko 10km cjevovoda. Ovo nije predviđeno Ugovorom (CVIII, paragrafi 150-151).
500. Imajući u vidu da adekvatan Glavni projekat nije uručen do momenta kada je podnesen Zahtjev br 4, Tužilac je u tom Zahtjevu legitimno zatražio produženje od 417 dana za Sekciju 2 (C-59; CVIII, paragraf 153). Tužilac je bio spriječen da obavlja radove duže od jedne godine na Sekciji 2. Otuda njegov zahtjev za produženjem od 417 dana na osnovu važeće dinamike radova predviđene Ugovorom, bez ubrzanih mjera (CVIII, paragraf 154).
501. Tužilac priznaje da je pomenuo dva različita datuma kao moguće datume završetka za Sekciju 2 pa prema tome i cijelog Projekta: 15. februar 2010. i 27. jul 2010. (CVIII, paragraf 156). Međutim, ovi datumi nisu kontradiktorni. 15. februar 2010. se pominje u predloženom Annexu br. 1 Ugovora koji je proslijeđen Tuženiku 25. avgusta 2009. (CMN- 18). On se temelji na pretpostavkama da (i) će

- Tuženik obezbijediti pristup svim djelovima Gradilišta uključujući tunel Sozinu, (ii) da će kompletan Glavni projekat biti dostupan za Sekciju 1 do 31. septembra 2010, uključujući, između ostalog, i za cjevovod unutar tunela, i (iii) da će ažurirani Glavni projekat za Sekciju 2 takođe biti obezbijeđen do 31.septembra 2009. shodno Drugom izvještaju Građevinskog fakulteta Univerziteta u Podgorici (R-45; CVIII, paragraf 158). Svi rokovi završetka koje je Tužilac predložio su sve vrijeme zavisili od dobijanja kompletnog Glavnog projekta, što je takođe uslov Zahtjeva br.4, kojim se predviđa da kompletan Glavni projekat bude dostupan do 1.avgusta 2009. (CVIII, paragraf 159). ILF je potvrdio da je 15. februar 2009. razuman rok za Sekciju 2 (CVIII, paragraf 160).
502. 27.jul 2009. je, kao poređenje, bio teoretski obračun zasnovan na Zahtjevu br.4 i pravu Tužioca na produženje od 417 dana (CVIII, paragrafi 161-162).
503. Tuženik je bio svjestan od sastanka 31.marta 2009. (C-128) da Radovi ne mogu biti završeni do 30. novembra 2009. pod pretpostavkom da Glavni projekat bude dostupan najkasnije do 30.aprila 2009. (CVIII, paragrafi 163-165). Ovo je gotovo tri mjeseca nakon krajnjeg roka koji je odredio Šef nadzora u Nalogu za dodatne radove br. 4 od 8.septembra 2009. (CVIII, paragraf 165).
504. Drugi razlozi zastoja u vezi sa dizanjem cijevi na Sekciji 1 su nedostaci i nepreciznosti u Glavnom projektu (CVIII paragrafi 170-173). Ovo je objašnjeno u Zahtjevu br.4 i nije proizvelo isti produženi zastoj kao nedostatak pristupa tunelu Sozina (CVIII, paragraf 174). Ometanje pristupa od strane vlasnika zemlje na djelovima Gradilišta je takođe usporilo Radove na Sekciji 1 između KK88 i ulaza u tunel Sozina (CVIII, paragraf 175).
505. Suprotno onome što Tuženik tvrdi bez dokaza, Tužilac smatra da je on organizovao i upravljao Projektom na adekvatan način i da je njegovo osoblje na Gradilištu u potpunosti kvalifikovano (CVIII, paragrafi 183-189). Tuženik nije dostavio bilo kakav dokaz za suprotno (CVIII, paragraf 183-189). Shodno Ugovoru, Tužilac je zaključio podugovor za radove i on je na pravi način upravljao i vršio nadzor radova Podizvođača (CVIII, paragrafi 190-192). Tuženik nije dokazao da ovo nije tačno, bez obzira na svoje navode, i u svakom slučaju, Tuženik nije raskinuo Ugovor po ovom osnovu (CVIII, paragraf 193). Predstavnik Izvođača je ispunjavao svoje dužnosti u skladu sa Ugovorom nasuprot onome što Tuženik sada tvrdi u arbitraži (CVIII; paragrafi 194-197) i Tuženik nije raskinuo Ugovor ni po ovom osnovu (CVIII, paragraf 197).
506. Prema tome, instrukcija "*Tempo napredovanja radova*" je neosnovana i, budući da se temelji na Roku za otklanjanje nedostatka br. 2 koji nije propisno izdat, i

Potvrda o napredovanju radova je automatski nevažeća. (CVIII, par. 230, str.39).

507. Zaključno, Tužilac konstatuje da navod Tuženika da je montažna radionica 9 mjeseci usporavala radove na Sekciji 2 nije dokumentovan ni najmanjim dokazom (CIX, paragraf 16). U svakom slučaju, bio je neophodan kompletan Glavni projekat kako bi se definisalo gdje treba polagati cijevi, a Glavni projekat nije bio dostavljen. Montažna radionica je završena u maju 2009, a Tužilac je i dalje predlagao izmjenu trase cjevovoda na Sekciji 2 na dan 5. oktobra 2009. (projekat S-oblika koji je na kraju Tuženik i iskoristio; CIX, paragraf 16). Prema tome, nije bilo presudno da platforma bude ranije završena zato što u svakom slučaju ni jedna cijev nije mogla da bude položena prije maja 2010. bez Glavnog projekta (CIX, paragraf 16).

2. Stav Tuženika

a) Raskid prema Potklauzuli 15.2 (a) Opštih uslova

508. Tuženik tvrdi da je poštovao sve aspekte ugovornog mehanizma za raskid koji *“Ugovor veoma precizno reguliše, uključujući ugovorne razloge koji daju pravo Investitoru da raskine ugovor i procedure koje treba poštovati u tom slučaju”* (RVIII, paragrafi 110-111).

509. Tuženik tvrdi da je Datum završetka od 30.septembra 2009. utvrđen u Roku za otklanjanje nedostataka br. 2 razuman. On je utvrđen na osnovu garancija koje je Predstavnik Tužioca dao na sastanku na gradilištu održanom 19.avgusta 2009. kada je Direktor projekta, g-din Njezić tvrdio će svi hidraulični testovi na Sekciji 1 biti realizovani do kraja septembra (R-57, Odjeljak 1, stavka 1.1, 8. paragraf; RVI, paragraf 87.1; RVIII, paragrafi 122-123).

510. Datum završetka radova je takođe razuman zato što ovaj datum pada 30 dana kasnije nego što je navedeno u Planu izvođenja radova od 22. juna 2009. za Sekciju 1 (tj. 31. avgust, 2009) i zato što je Tužilac više ne mora da izvodi bilo kakve radove u tunelu Sozina (Tr. 631: 10-23; R-48).

511. Plan izvođenja radova Tužioca ne pominje radove u tunelu Sozina. Ovi radovi su izostavljeni 27. avgusta 2009. Nalogom za izmjenu radova br. 3 (RVIII, paragraf 114; R-48 i R-54).

512. Tuženik navodi da je ideja o sklapanju ugovora za radove u tunelu Sozina sa drugom stranom potekla od Tužioca koji nije bio zainteresovan za izvodi ove tehnički veoma komplikovane ali neprofitabilne radove (RVIII, paragrafi 75-95). Vrijednost ovih radova čini samo 1.73% ukupne vrijednosti Ugovora što po

- mišljenju Tuženika objašnjava zašto Tužilac nije bio zainteresovan i zašto je pokušavao da zaobiđe svoju obavezu da instalira cijevi u tunelu Sozina (RVIII, paragraf 95). Nalog za dodatne radove br. 3 treba tumačiti na osnovu ovih činjenica i kao znak da obje Stranke dijele odgovornost zbog izostavljanja ovih radova (RVII, paragraf 96). Tuženik smatra da je Šef nadzora imao pravo po Potklauzuli 13.1 Opštih uslova da izostavi ove radove iz Djelokruga radova što je on i uradio, nasuprot tome što tvrdi Tužilac. Ovo pravo je *«ograničeno isključivo uslovom da izostavljeni Radovi ne mogu biti povjereni drugim licima»* (RVIII, paragraf 97).
513. Tužilac se ne može pozivati na ograničenje Potklauzule 13.1(d) Opštih uslova zato što je on sam pokrenuo ideju da djelovi radova u tunelu Sozina budu izostavljeni iz Djelokruga radova i da ih izvodi drugi izvođač (RVIII, paragraf 98). Tuženik tvrdi da se Tužilac ponašao kao da je on *de facto* prihvatio ovo izuzimanje radova (RVIII, paragrafi 98 i 107-108). Osim toga, izostavljeni radovi nisu ustupljeni drugoj kompaniji dok je Ugovor bio na snazi (RVIII, paragraf 99). Tuženik je sklopio ugovor sa "Jedinstvom" tek 24 dana nakon raskida Ugovora što znači da ograničenje iz Potklauzule 13.1(d) Opštih uslova više nije važno (RVIII, paragraf 100). Osim toga, Tuženik nije zamijenio Strabaga drugim izvođačem već je sam završavao Projekat, zajedno sa kooperantima Tužioca (RVIII, paragraf 100).
514. Budući da je Šef nadzora imao pravo da izuzme radove po Potklauzuli 13.1 Opštih uslova i budući da nije donio odluku da sklopi ugovor za izostavljene radove – koji nisu bili važniji za Projekat nego drugi djelovi Radova –u vrijeme kada je izdat Nalog za izmjenu radova br. 3, Tuženik tvrdi da je Nalog za izmjenu radova u potpunosti pravno valjan (RVIII, paragrafi 102-105). Tuženik je taj a ne "*drugi*", kako predviđa Potklauzula 13.1(d) Opštih uslova, koji je na kraju preuzeo obavezu da izvede izostavljene radove (RVIII, paragraf 102). Prema tome, ova odredba ne može uticati na valjanost Naloga za izmjenu radova br.3 (RVIII, paragraf 102).
515. Činjenica da je Rok završetka utvrđen u Planu izvođenja radova Tužioca kraći za Sekciju 1 nego za Sekciju 2 je nevažna u smislu Roka za otklanjanje nedostataka br.2 i ne može imati uticaj na valjanost Roka (RVIII, paragraf 151).
516. Tuženik još tvrdi da je "*očigledno da je, Rokom za otklanjanje nedostataka br. 2, Šef nadzora praktično produžio Rok završetka za radove na Sekciju 1*" za cijeli jedan mjesec, u odnosu na Plana izvođenja radova Tužioca (RVIII, paragraf 115). Tokom sastanka održanog u Ministarstvu za prostorno planiranje i ekologiju 24.jula 2008, g-din Njezić je garantovao završetak Sekcije 1, bez tunela Sozina,

do 31. avgusta 2009. (R-54; RVIII, paragraf 117). Ovo praktično znači da je 24. jula 2009. lično Izvođač tvrdio da mu je potrebno samo 38 kalendarskih dana da završi sve radove osim tunela, na Sekciji 1 (RVIII, paragraf 117).

517. Tokom tog istog sastanka, Vlada Crne Gore je izrazila zabrinutost u vezi sa Projektom. Ona je naložila Tuženiku da *“hitno (u roku od 5 dana) odluči da li će raskinuti ugovor sa Strabagom i započeti proceduru izbora novog izvođača ili će sa Strabagom zaključiti dopunu Ugovora kojom se reguliše nastavak Radova”* (RVIII, paragraf 119). Ukoliko se Tuženik opredijeli za ovo poslednje rješenje, Vlada će zahtijevati da pribavi solidnu garanciju o povoljnom završetku Projekta (RVIII, paragraf 119; R-48). Zbog toga je očigledno da je Tužilac takođe bio *“obavezan da podnese zahtjev za produženje Roka završetka”* do 29. jula 2009. (R-54 i RVIII, paragraf 119). Ovaj zahtjev je takođe trebalo da sadrži datume završetka o kojima je razgovarano na sastanku 24.jula 2009. (tj. 31. avgust, 2009. za Sekciju 1 i 15. decembar 2009. za Sekciju 2; R-54 i RVIII, paragraf 119). Međutim, četiri dana kasnije, 28.jula 2009, Tužilac je predao svoj zahtjev u formi *“Zahtjeva 4”* za produženje do 15.decembra 2009. za Sekciju 1 (106 dana duže nego što je Tužilac garantovao na sastanku) i 26.jul 2010. za Sekciju 2 (223 dana duže nego u trenutku kada je o tome diskutovano; RVIII, paragraf 120).
518. Tuženik smatra da je Predstavnik Tužioca na sastanku od 24.jula obmanuo Vladu Crne Gore i PE u vezi sa Rokom završetka za Sekciju 1 zato što je sigurno znao već neko vrijeme da je Tužilac razmatrao neke druge datume (RVIII, fusnota 156).
519. Radovi na Sekciji 1 su bili prekinuti 17 kalendarskih dana u julu i avgustu 2009. zbog nedostatka geotekstilnog materijala. Ovo se desilo u periodu kada su vremenski uslovi bili najpovoljniji. Strabag nije zvanično izmijenio svoj Plan izvođenja radova od 22.juna 2009. u skladu sa tim već je tvrdio tokom Sastanka na gradilištu br. 42 održanog 18.avgusta 2009. (R-57), da će svi hidraulični testovi biti izvršeni do kraja septembra (RVIII, paragrafi 121-122). Imajući u vidu da su ovi testovi poslednji radovi koje treba izvršiti po Ugovoru i Planu izvođenja radova od 22. juna 2009, Tuženik tvrdi da ovi testovi *“mogu biti realizovani samo nakon što svi ostali radovi budu završeni”* (RVIII, paragraf 123).
520. Faktički, Rok za otklanjanje nedostataka br. 2 je objavljen 13 dana nakon izuzimanja radova u tunelu Sozina Nalogom za izmjenu radova br.3 (RVIII, paragraf 124). Prema tome, po mišljenju Tuženika, vremenski period dodijeljen Tužiocu po Roku za otklanjanje nedostataka br. 2 da završi Radove do

- 30.septembra 2009. je razuman zato što (i) se Rokom predviđa isti Rok završetka kao onaj koji je garantovao Tužilac za Sekciju 1 tokom sastanka održanog 24. jula 2009. u Ministarstvu; (ii) Radovi su bili obustavljeni 17 dana zbog razloga koji se mogu pripisati isključivo Tužiocu; (iii) Šef nadzora je faktički dodijelio dodatnih 13 dana za završetak radova do kraja septembra iako je zastoj trajao 17 dana; i (iv) radovi u tunelu Sozina više nisu uključeni u Sekciju 1, što je u skladu sa garancijom koju je dao Predstavnik Tužioca na sastanku od 14.jula 2009. (RVIII, paragraf 125). Štaviše, prema riječima Tuženika, Tužilac nikada nije osporio Rok za otklanjanje nedostataka br. 2 ili opravdanost datuma utvrđenih u njemu prije ove arbitraže (RVIII, paragraf 127).
521. Tuženik takođe tvrdi da najbolji dokaz da je Rok završetka utvrđen u Roku za otklanjanje nedostataka br. 2 razuman može da se vidi iz pisma Tužioca koje je uputio svom kooperantu od 15.januara 2010, u kome Tužilac pominje raskid Ugovora od strane Investitora na osnovu Roka za otklanjanje nedostataka br. 2 (R-88). U tom pismu, Tužilac navodi da «Vilusi» nisu izvršili radove zaključene podugovorom u roku koji je utvrdio Šef nadzora. Tuženik tvrdi da ovo treba shvatiti kao priznanje Tužioca da je Datum završetka razuman i da je vrijeme koje mu je dao Tuženik da ispravi nedostatak i sanira ga jeste razumno (RVIII, paragrafi 138-1140).
522. Tuženik takođe smatra da obavještenje Tužioca da je nastupio “*okvirni rok*” 30. oktobra 2009. (R-72) predstavlja očigledan nagovještaj da njegova namjera nije bila da uloži napor da završi Radove saglasno Ugovoru (RVIII, paragraf 148). U tom momentu, najveći dio planiranih radova, u smislu količina nije završen, (RII, paragraph 37). Imajući u vidu da Ugovor sadrži detaljne odredbe o Produženju roka koje nisu postale nevažeće, Tužilac nema pravo da se oslanja na koncept “*okvirni rok*” kako bi se rasteretio svojih obaveza da završi radove do važećeg Roka završetka (RVIII, paragrafi 148-149).
523. Tuženik napominje da mu Šef nadzora nije istog momenta saopštio da Tužilac nije ispoštovao Rok za otklanjanje nedostataka br. 2. On je to učinio tek 15.oktobra 2009. (RVIII, paragraf 145). A ni Tuženik nije odmah objavio raskid ugovora (RVIII, paragraf 146). On je odlučio da raskine Ugovor kada je Tužilac objavio da je nastupio “*okvirni rok*” (RVIII, paragraf 147). Prema riječima Tuženika, ovo obavještenje predstavlja temeljno kršenje Ugovora, što samo po sebi predstavlja valjan razlog za raskid ugovora. Prema Ugovoru, ne postoji mogućnost za pristup “*okvirni rok*” a Tužilac nema pravo da jednostrano mijenja Rok završetka pozivajući se na “*okvirni rok*” (RVIII, paragraf 148).

524. Zaključno, Tuženik tvrdi da, kada je postalo jasno da ponašanje Tužioca ugrožava završetak Projekta koji je od vitalnog značaja za Crnu Goru i njenu ekonomiju njegovom izjavom o “okvirnom roku”, Tuženik nije imao drugog izbora do da raskine Ugovor saglasno njegovim uslovima i crnogorskom zakonu (RVIII, paragrafi 145-149, i paragrafi 152-166).
- b. Raskid ugovora prema Potklauzuli 15.2(c)(i) Opštih uslova
525. Tuženik smatra da je cilj pisma od 8. septembra 2009. “*Tempo napredovanja radova*” koje je objavio Šef nadzora (C-19) bio da osigura ubrzanje Radova u skladu sa Rokom završetka radova utvrđenim u Roku za otklanjanje nedostataka br. 2 (RVIII, paragraf 128). Rok je legitiman zato što realno napredovanje Radova teče suviše sporo i kasni u odnosu na važeći Plan izvođenja radova (RVIII, paragraf 128). Tuženik tvrdi da je “*očigledno je da Strabag, kako bi ispunio definisan Rok završetka radova, mora povećati obim radne snage i radno vrijeme na Gradilištu i primijeniti izmijenjene Opise posla na radnim mjestima gdje se trenutni Opisi posla nisu pokazale zadovoljavajućim*” (RVIII, paragraf 130). Isto kao i za Rok za otklanjanje nedostataka br. 2, Tužilac nije osporio sadržaje instrukcija iz pisma od 9. septembra 2009. (RVIII, paragraf 130). Međutim, on nije ispoštovao ove instrukcije što je dokumentovano u pismu Šefa nadzora od 17. oktobra 2009. (R-69) (RVIII, paragraf 131). Status Radova na dan 15. oktobar 2009. je da je oko 90% cjevovoda položeno za Sekciju 1 a hidrotestovi su izvedeni na samo 896m cijevi (RVIII, paragraf 131). Dužina deonice na kojima nisu izvedeni radovi iznosi oko 1.3km, tj. oko 10% cjevovoda za Sekciju 1, bez tunela Sozina (RVIII, paragraf 132). Osim toga, Tužilac nije izvršio ni jedan uspješan hidro test između 9. septembra i 15. oktobra 2009. (RVIII, paragraf 133). Sve ovo dokumentuje, po mišljenju Tuženika, da Strabag ne samo da nije ispoštovao naloge iz Roka za otklanjanje nedostataka br. 2 nego nije ispoštovao ni instrukcije iz pisma o Tempu napredovanja radova objavljenog 9. septembra 2009. (RVIII, paragraf 132). Tuženik takođe smatra da ovo dokazuje da je Strabag i dalje nastavio da zloupotrebljava situaciju očekujući da PE prihvati “*sve nametnute uslove u vezi sa Rokom završetka i finansijske zahtjeve zbog značaja Projekta za Crnu Goru*” (RVIII, paragraf 135).
526. Tuženik vidi dodatne dokaze da je Rok završetka utvrđen u Roku za otklanjanje nedostataka br. 2 i u pismu o Tempu napredovanja radova razuman u pismu koje je Tužilac poslao svom Podizvođaču “Vilusi” 25. januara 2008. U tom pismu, tvrdi Tuženik, Strabag tvrdi da je firma “Vilusi” odgovorna za neispunjavanje važećih

- rokova što je iniciralo instrukciju Šefa nadzora “*Tempo napredovanja radova*” od 9. septembra 2009. (RVIII, paragrafi 139-140). “Vilusi” je odgovorio 1. februara 2010. da on nije odgovoran za bilo kakvo kašnjenje koje je rezultat pomanjkanja organizacije i koordinacije aktivnosti Podizvođača od strane Tužioca (RVIII, paragraf 142).
527. U svom pismu od 16.marta 2010. upućenom Komisiji za sporove u vezi sa njenom odlukom, Tuženik se poziva na novu osnovu za raskid Ugovora. Tuženik je tvrdio da je on, budući da je vrijeme od presudnog značaja za realizaciju Ugovora, takođe imao pravo da raskine Ugovor prema Članu 122 crnogorskog Zakona o obligacijama (C-93, citiranim u paragrafima 281- 282 gore). Tuženik je još objasnio ovaj argument u svom prvom Podnesku po završetku rasprave, tvrdeći da, budući da je RWSS od vrhunskog značaja za njega, državu Crnu Goru i crnogorski narod, zajednicu i privredu, ponašanje Stranaka treba posmatrati uzimajući u obzir ove činjenice. Vlada Crne Gore je pažljivo pratila napredovanje radova što se vidi, između ostalog, sastancima održanim sa predstavnicima Vlade Crne Gore (RVIII, paragrafi 152-166; R-128, R-129, i R-130).
528. Tuženik tvrdi da je Strabagovo ustupanje cjelokupnih radova trećim stranama suprotno predviđenim odredbama Ugovora; njegovo odsustvo sa Gradilišta; i njegov neuspjeh da koordinira radove Podizvođača izazvalo ogromne zastoje i loš kvalitet radova što je dokumentovano pismom Šefa nadzora od 20.oktobra 2009. (RVI. paragrafi 11 i 12, i paragraf 37ff; vidite i R-71; R-5, R-34 i R-89). Događaji nakon izbacivanja Strabaga sa Gradilišta pokazuju da ovaj Projekat može biti uspješno završen uz odgovarajuću organizaciju, planiranje, koordinaciju i strog nadzor svih aktivnosti Podizvođača (Dr. Paunović, Tr. 51:2-11).
529. Tuženik tvrdi da nastali zastoji nemaju nikakve veze sa tunelom Sozina ili sa navodnim manjkavostima Glavnog projekta. *”Zastoj je posledica različitih okolnosti koji su karakteristični za izvođenje i napredovanje radova na SEKCIJI 1 i SEKCIJI 2. Zajednički detalj u vezi sa kašnjenjem na SEKCIJI 1 I SEKCIJI 2 je neadekvatna organizacija izvođenja Radova i koordinacija Strabagovih kooperanata”* (RVIII, paragraf 167).
530. Tuženik navodi sledeće uzroke zastoja za Sekciju 1: i) nepoštovanje ugovornih obaveza Tužioca u vezi pripreme Izvođačkih dokumenata (RVIII, paragrafi 169-190); (ii) nedostatak geotekstila na Gradilištu u kritičnim periodima za realizaciju Radova (RVIII, paragraf 191); i (iii) *“loše metodologije realizacije konkretnih Radova što je dovelo do uzastopnog ponavljanja uzaludnih pokušaja Strabaga da završi ove radove, bez rezultata”* (RVIII, paragrafi 168, 192-203).

531. Glavni razlozi kašnjenja u vezi sa Sekcijom 2 su, prema riječima Tuženika sledeći (i) “*Strabag nije isporučio cijevi u skladu sa Ugovorom zbog čega je morao da gradi montažnu radionicu*”; i (ii) izgradnja ove radionice koja nije predviđena Ugovorom ili Glavnim projektom je usporila početak Radova za Sekciju 2 za 9 mjeseci (RVIII, paragrafi 204- 227).

3. Rasprava i nalazi

532. Prije ocjene da li je, na temelju izvedenih dokaza, ispunjena i jedna osnova za raskid Ugovora koje je naveo Tuženik da raskine Ugovor kada je izdao svoju Najavu raskida ugovora 16. novembra 2009, Arbitražno vijeće će ponoviti u kratkim crtama osnovne karakteristike ugovornog okvira u kom ovaj raskid treba da se ocijeni.

- a) Ugovorni okvir koji reguliše Rok završetka radova, Zastoje i Raskid od strane Investitora

533. U Članu 13 Zakona o obligacijama se navodi da “*Stranke mogu regulisati svoje ugovorne obaveze na drugačiji način od onog koji predviđa važeći Zakon, osim ako drugačije ne slijedi iz konkretne odredbe Zakona ili iz njenog sadržaja*”. Član 13 dozvoljava i razgraničava princip slobode ugovaranja po crnogorskom zakonu. Saglasno tome, Ugovor mora biti početna tačka da Arbitražno vijeće razmatra da li su ispunjeni uslovi predviđeni Potklauzulom 15.2(a) ili 15.2(c)(i) Opštih uslova da Investitor raskine ugovor kada je Tuženik odlučio da raskine Ugovor 16.novembra 2009. kao i posledicama koje proizvodi ovaj raskid. U slučaju praznine u Ugovoru ili ako relevantan problem njime nije konkretno obrađen, Arbitražno vijeće će konsultovati opšte ili, ako postoje, konkretnije važeće odredbe Zakona o obligacijama kako bi popunili prazninu ili razmotrili ovakva pitanja.

534. FIDIC Uslovi ugovora prikazani u Ugovoru (vidite paragrafe 44 1 i 451 gore) su sastavljeni i strukturirani po tradiciji sudskog prava i zbog toga su detaljniji nego odredbe uobičajenih građevinskih ugovora zasnovanih na crnogorskom zakonu, posebno u vezi sa kašnjenjima i raskidom ugovora. Prema tome, postoje male mogućnosti za primjenu crnogorskog zakona, i Ugovor je u velikoj mjeri dovoljan sam sebi u vezi sa svim relevantnim pitanjima u ovoj arbitraži. Ne postoji ni jedna obavezna odredba crnogorskog zakona koja bi mogla imati dejstvo u ovom smislu.

535. Izvođenje Radova je izloženo u opštim crtama u Klauzuli 8 Opštih uslova, Potklauzuli 8.1 koje predviđaju, između ostalog, da Izvođaču mora biti obezbijeđen posjed Gradilišta, zajedno sa dozvolama predviđenim Potklauzulom 1.13 do momenta Početka radova.
536. Prema Potkluzuli 2.1 i odnosnih Ugovornih podataka za ovu odredbu, Investitor mora Izvođaču učiniti dostupnim pristup na sve djelove Gradilišta u roku od 7 dana od početka radova. Izvođač je dužan da završi Radove, uključujući polaganje Testova kvaliteta po završetku radova i dovršetak svih poslova neophodnih radi Prijema objekta shodno Potklauzuli 10.1 Opštih uslova, do važećeg Datuma završetka (vidite Potklauzulu 8.2 Opštih uslova, citiranu u paragrafu 80 u gornjem tekstu).
537. Izvođač ima pravo na produženje Roka završetka ako Radovi kasne ili će kasniti zbog bilo kog razloga navedenog u Potklauzuli 8.4 Opštih uslova, posebno u slučaju (i) Izmjena ili drugih značajnih promjena (Potklauzula 8.4(a) Opštih uslova), (ii) izuzetno loših vremenskih uslova (Potklauzula 8.4(c) Opštih uslova), ili (iii) kašnjenja koji se mogu pripisati Investitoru ili trećoj strani, na primjer Šefu nadzora, za koje je odgovoran Investitor (Potklauzula 8.4(d) Opštih uslova).⁴⁴
538. Ako Izvođač smatra da ima pravo na produženje roka, on mora dati prethodno obavještenje Šefu nadzora o slučaju ili okolnostima koja mu daju pravo na ovaj zahtjev najkasnije 28 dana nakon što sazna ili treba da sazna o ovim događajima ili okolnostima (Potklauzula 20.1 Opštih uslova, citirana u paragrafu 108 gore).
539. U slučaju kašnjenja ili nepoštovanja Plana izvođenja radova Izvođača, Potklauzula 8.7 Opštih uslova predviđa da Investitor ima pravo da dobije odštetu zbog kašnjenja u iznosu navedenom u Ugovornim podacima tj. 2% Ugovorne cijene dnevno sve do datuma navedenog u Potvrdi o prijemu objekta do maksimalnog iznosa od 10% konačne Ugovorne cijene (vidite paragrafe 86-87 gore). Odšteta zbog kašnjenja je zakonom propisana samo kada je Izvođač radova odgovoran za kašnjenje. Pomenuta obaveza se može predvidjeti Ugovorom ako Izvođač ne završi Radove u Roku za završetak radova i ako ih ne završi bez opravdanog razloga.
540. Odštete zbog kašnjenja iz Potklauzule 8.7 su jedine zakonom propisane odštete, i nikakva druga odšteta ne može da se potražuje, osim ukoliko Ugovor nije raskinut (Član 283 Zakona o obligacijama).

541. Prema Potklauzuli 15.4 Opštih uslova, ukoliko Investitor raskine Ugovor zbog kašnjenja Izvođača, u skladu sa Potklauzulom 15.2 Opštih uslova, Investitor ima pravo na naknadu troškova završetka Radova (vidite paragrafe 95 i 97 gore).
542. Investitor takođe može zahtijevati ubrzanje Radova na rizik i trošak Izvođača ukoliko realno napredovanje Radova kasni u odnosu na Plan izvođenja rada ili je nedovoljno da se ispoštuje Rok završetka i da to bude urađeno u skladu sa izmijenjenim opisima posla koji je Izvođač dužan da preda. Troškovi koji proističu iz primjene izmijenjenih opisa posla snosi Izvođač osim ukoliko Investitor nije kriv za kašnjenje (Potklauzula 8.6 Opštih uslova, pod nazivom "*Tempo napredovanja radova*" citirani u paragrafu 85 gore).
543. Investitor je dužan da poštuje proceduru izloženu u Potklauzuli 2.5 Opštih uslova citiranu u paragrafu 107 u gornjem tekstu u vezi svih odštetnih zahtjeva ili troškova.
544. Klauzula 8 Opštih uslova ne obrađuje kašnjenje Investitora u vezi sa ispunjavanjem njegovih obaveza iz Ugovora. Međutim, prema Potklauzuli 16.1 Opštih uslova, Izvođač može obustaviti rad ili usporiti Tempo napredovanja radova u slučaju da Investitor ne ispunjava obaveze plaćanja. Ista privremena mjera je moguća po Članu 117 Zakona o obligacijama (*exception non adimpleti contractus*) u slučaju da Investitor krši druge obaveze kao što je neispunjavanje obaveze davanja pristupa Gradilištu ili dozvola, u mjeri u kojoj ovi prekršaji faktički sprečavaju izvršenje Radova.
545. Čim Investitor direktno naloži Izmjenu djelokruga radova, Izvođač ima pravo da podnese Zahtjev za izmjenu radova. Prema Potklauzuli 20.1 Opštih uslova, Izvođač mora prijaviti sve zahtjeve za doplatom i/ili produženjem roka najkasnije 28 dana nakon što sazna ili treba da sazna o događaju ili okolnostima koji su uzrok tog zahtjeva. Ukoliko Izvođač ne ispoštuje ovu odredbu "*Rok završetka neće biti produžen, Izvođač neće imati pravo na doplatu a Investitor će biti oslobođen svih odgovornosti u vezi sa tim zahtjevom*".
546. Potklauzula 15.2 Opštih uslova navodi razloge na osnovu kojih Investitor ima pravo da raskine Ugovor, među kojima je neispunjavanje obaveze i pored Roka za otklanjanje nedostataka (Potklauzula 15.1 Opštih uslova; vidite paragraf 94 gore) i kašnjenje (Potklauzula 15.2(a) i Potklauzula 15.2(c) Opštih uslova; paragraf 95 gore). Samo postojanje kašnjenja nije dovoljno da se aktivira pravo na raskid ugovora. Ukoliko Izvođač ima pravo na produženje roka po Potklauzuli 8.4 Opštih

uslova (vidite paragraf 82 gore), Investitor ne može raskinuti Ugovor po Potklauzuli 15.2 Opštih uslova; međutim on to može učiniti u bilo kom momentu iz interesa o čemu će biti riječi u donjem tekstu.

547. Investitor može raskinuti Ugovor iz interesa u bilo kom momentu nakon 28-dnevne najave (Potklauzula 15.5 Opštih uslova, citirana u paragrafu 98 gore). Obaveze Izvođača u takvom slučaju su objašnjene u Potklauzuli 16.3 Opštih uslova (citirana u paragrafu 99 gore) i obaveze plaćanja Investitora prema Izvođaču u Potklauzuli 19.6 Opštih uslova, na koju se odnosi Potklauzula 15.5 (vidite paragrafe 98 I 100 gore).

b. Utvrđene činjenice u vezi sa raskidom Ugovora od strane Tuženika

548. Materijalni dokazi pokazuje da su se stranke suočavale sa problemima i zastojima od početka Projekta zato što je Glavni projekat bio nekompletan, nedovoljan ili nepostojeći za određene Deonice Sekcije 1 i nepostojeći za Sekciju 2, o čemu će biti riječi u donjem tekstu.

549. Priloženi dokazi još utvrđuje da, protivno Potklauzuli 2.1 Opštih uslova (vidite paragrafe 78-79 gore), Tužilac nije dobio pristup tunelu Sozina do momenta kada su izdati Nalog za izmenu radova br. 3 i Rok za otklanjanje nedostataka br. 2. Suprotne tvrdnje Tuženika u vezi sa ovim nisu samo neuvjerljive već su i u kontradikciji sa dokazima u evidenciji, što će biti pokazano u donjem tekstu.

550. Uporni i neriješeni problemi u vezi sa nekompletnim ili manjkavim Glavnim projektom i pristupom tunelu Sozina su očigledno umanjili mogućnost Stranaka da sarađuju u dobroj namjeri shodno Ugovoru (Član 4 Zakona o obligacijama). Što duže ovi problemi ostaju neriješeni veće su negativne posledice po učinak Stranaka, do te granice da je klima nepovjerenja i neprijateljstva počela da utiče na sve aspekte njihove međusobne komunikacije i odnosa, posebno tokom ljeta 2009. godine. Ovo žalosno stanje stvari je posebno naglasila Komisija za sporove u svojoj Odluci, i to sa pravom (vidite paragraf 274 gore). Arbitražno vijeće je saglasno sa komentarom Komisije za sporove da su obje strane doprinjele, u različitom stepenu, klimi nepovjerenja i nedostatku uzajamnog poštovanja što je konačno i dovelo do raskida Ugovora 16. novembra 2009. Međutim, ovo ne znači da obje Stranke dijele istu odgovornost za ovaj raskid ugovora i naredne događaje u skladu sa uslovima Ugovora.

551. Uzevši u obzir stav koji su zauzele Stranke u ovom sporu, a posebno stav Tuženika u svom Podnesku po završetku rasprave (vidite, posebno paragrafe 407-

531 gore), Arbitražno vijeće smatra da je neophodno još jedanput preispitati materijalne dokaze o ponašanju Stranaka tokom realizacije Ugovora. Ova procjena će se fokusirati na probleme koji su izazvali zastoje i na kraju doveli do komplikacija tokom ljeta 2009. a koje Tuženik koristi da opravda svoju Najavu raskida ugovora od 16. novembra 2009. Arbitražno vijeće će prvo razmotriti probleme koji su izazvali ove zastoje već 2008. godine, tj. najviše na činjenicu da je Glavni projekat nekompletan i manjkav u nekim aspektima za Sekciju 1 a nepostojeći za Sekciju 2 kao i nedostatak pouzdanih geoloških podataka, kao i to da Tužilac nije imao pristup na najveći dio Sekcije 1 (posebno tunelu Sozina). Vijeće će nakon toga ocijeniti situaciju kakva je bila na dan 31. decembra 2008. prije nego što razmotri najvažniju prepisku i diskusije između Stranaka u vezi sa narednim zastojima u 2009. godini i razlozima za njih.

1) Nekompletan i manjkav Glavni projekat u 2008. i pristup tunelu Sozina

552. Materijalni dokazi pred Arbitražnim vijećem dokazuju da je nedostatak kompletnog i adekvatnog Glavnog projekta bio stalan uzrok neslaganja između Stranaka, kao što je to bio i propust Tuženika da Tužiocu obezbijedi pristup tunelu Sozina kako je predviđeno Ugovorom (Potklauzula 2.1 Opštih uslova). Ova dva problema su dovela do niza dopisa i opomena kao i brojnih sastanaka. Prvo je Tužilac, 19. maja 2008, saopštio Tuženiku da je Glavni projekat nekompletan ili da uopšte ne postoji za neke deonice projekta, a posebno za tunel Sozinu, više od dvije sedmice prije Datuma početka radova iz Ugovora (C-30; vidite paragraf 122 gore). On je 20. juna 2008. ponovio svoj zahtjev za "kompletnim projektom na nivou Glavnog projekta" za obje Sekcije 1 i 2, zato što dokumenta koji je dobio od Tuženika i Šefa nadzora ne prikazuju realno stanje na Građevinskom terenu. Na primjer, određene deonice Sekcije 1 koje su bile definisane kao unutrašnje deonice na crtežima su u stvari podzemne, što je uticalo na izbor cijevi za ove deonice (Predmjer radova pominje GRP cijevi za kopnene i čelične cijevi za podvodne Deonice kao što su one na Sekciji 2; vidite C-32, C-33, C-34 i C-35; vidite i paragrafe 124-127 gore). Takođe, postoje pitanja u vezi anker blokova koji nedostaju na crtežima i činjenice da dužina podzemnog iskopavanja neophodnog za Deonicu KK49-KK52 (Sekcija 1) znatno premašuje onu koja je predviđena Predmjerom radova (paragraf 127 gore).

553. Tužilac je konstatovao, 7. jula 2008, da nije u stanju da obezbijedi Izvođački projekat zato i on još uvijek očekuje da dobije Glavni projekat kako je definisano Članom 19 BA (vidite paragrafe 129 i 66 gore). 22. jula 2008. on je zahtijevao dodatna razjašnjenja u vezi sa Glavnim projektom, posebno u vezi sa crtežima za

- anker blokove i telekomunikacionim šahtama u tunelu Sozina (Sekcija 1), i poslao spisak raznih nesaglasnosti koje je uočio (C-36; vidite paragraf 131 gore).
554. Ova pitanja su bila na dnevnom redu na sastanku održanom 23. jula 2008. između Predstavnik Tužioca, Predstavnik Šefa nadzora i Inspektora radova, kada je konstatovano da cijevi ne mogu da se polažu ukoliko nije dostupna kompletna dokumentacija za Glavni projekat. Učesnici su se saglasili da ova dokumenta treba što hitnije dostaviti Tužiocu i, na osnovu toga je predviđeno da Radovi na Sekciji 1 počnu najkasnije do 28.jula 2008. (C-15 2; paragraf 134-135 u gornjem tekstu). Takođe je dogovoreno da se razjasne nesaglasnosti između Predmjera radova i Glavnog projekta koji je na raspolaganju posebno u vezi sa podzemnim iskopavanjima na Sekciji 2 prije predaje Izvođačkog projekta (C-152; vidite paragrafe 136-137 gore). Šef nadzora je naložio Projektantu da odgovori na ova pitanja do 26.jula 2008. (C-152; vidite paragraf 137 gore).
555. Stranke su se sastale sa Projektantom, IK Consulting-om, 26. jula 2008. kako bi razmotrili zahtjev Tužioca za definisanje sadržaja Glavnog projekta u skladu sa Članom 19 BA kao i cijelog Glavnog projekta (C-107 i R-9; C-37; vidite paragrafe 139-140 gore).
556. Šef nadzora je, 7.avgusta 2008, potvrdio da Deonicu KK7-KK44 (Sekcija 1) treba smatrati podvodnom a ne kopnenom, suprotno navodima iz Glavnog projekta (C-143; vidite paragraf 144 gore). Stranke su zaključile da je *“idejno rješenje za cjevovod na “suvom dijelu pod sumnjom”* i da IK Consulting treba ponovo da preispita i izmijeni Glavni projekat (C-143; vidite paragraf 145 gore).
557. Stranke su se ponovo sastale 13.avgusta 2008. kada je postignut dogovor da se kompletira dokumentacija Glavnog projekta i da Tužilac dobije sadržaj starog glavnog projekta do 15. avgusta 2008. (C-144; vidite paragraf 147 gore). Stranke su konstatovale da Projektant nije odgovorio na pitanja u vezi sa podzemnim iskopavanjem na Sekciji 2 i niveletom i materijalom za cjevovod (vidite paragraf 147 gore). Šef nadzora se takođe obavezao da dostavi, do 1.septembra 2008, opis posla koji treba da se primijeni za prelaz ispod rijeke Morače, koji treba smatrati dijelom Sekcije 2, (vidite paragraf 148 gore) .
558. Tužilac je ponavio dva dana kasnije 15.septembra 2008, da nije u stanju da dostavi Izvođački projekat za Sekciju 2 sve dok Glavni projekat ne bude sadržao dovoljno informacija za realizaciju ove Sekcije (C-158; vidite paragraf 149 gore) .

559. Tokom sastanka održanog 20. avgusta 2008. Tuženik je potvrdio da postoje značajni nedostaci u vezi sa kopnenim dijelom cjevovoda (Sekcija 1) i zatražio od Tužioca da obustavi dalje polaganje cijevi na tom dijelu sve dok ne bude obezbijeden Glavni projekat (C-44; vidite paragraf 150 gore). Sedmicu dana kasnije, 28. avgusta 2008, IK Consulting je predstavio novo projektno rješenje koje će spriječiti dizanje cijevi na ovim Deonicama Sekcije 1 koje se s vremena na vrijeme suočavaju sa poplavama (C-45; vidite paragraf 152 gore). On je takođe istakao da određeni nedostaci u koncepciji Projekta proističu iz činjenice da je trasa za Sekciju 1 sa izvorišta Karuča promijenjena, u vezi sa kojom su korišćeni geološki podaci iz perioda 1949-1950 za pripremu Glavnog projekta 1994-1995, sa izvorištem Bolje Sestre (Nova trasa tj. Deonica KK35-KK44), za koji nisu vršena nikakva geološka istraživanja (C-45, citirano u paragrafu 151 gore). Projektant je preporučio da se cijevi pomenute u Predmjeru radova za tu Deonicu zamijene čeličnim cijevima (C-45; vidite paragraf 152 gore).
560. Stranke su se još dogovorile, 3. septembra 2008. da se Tužiocu dostavi Projektantsko rješenje za prelaz cijevi preko pruge (C-145; vidite paragraf 153 gore) a Šef nadzora je zatražio da Tužilac produži radno vrijeme sa 60 na 80 sati/nedeljno (vidite paragraf 153 gore). Arbitražno vijeće konstatuje, na osnovu nepobitnih istovremenih zvaničnih dokaza, da su otprilike u to vrijeme Šef nadzora i Tuženik sistematski intenzivirali svoje reklamacije u vezi sa sporim napredovanjem radova i nedovoljnim brojem radne snage na Gradilištu kad god bi Tužilac uložio svoje dodatne i ponovljene zahtjeve za kompletnim i preciznim Glavnim projektom ili njegovim razjašnjenjem.
561. Tužilac je predao Najavu odštetnog zahtjeva u skladu sa Potklauzulom 1.9 Opštih uslova (*"Zakasneli crteži ili instrukcije"* citirane u paragrafu 72) i Potklauzulom 2.1 Opštih uslova *"Pravo pristupa na gradilište"*, citirano u paragrafu 79 gore) 5. septembra 2008, uzevši u obzir da i dalje nije dobio pun posjed nad Gradilištem i da i dalje očekuje kompletan Glavni projekat (C-154; vidite paragraf 154 gore). Šef nadzora je istog dana dao instrukciju Tužiocu da intenzivira rad na sedam dana nedeljno na Sekciji 1 (R-14; vidite paragraf 155 gore). Tužilac je odgovorio da je ovaj trenutni zastoј od najmanje 20 dana nastao zbog privremene obustave Radova za šta je dobio nalog 20. avgusta 2008. (vidite paragraf 150 gore) i premještanja opreme na drugu Deonicu shodno instrukcijama Šefa nadzora. Ovaj zastoј nema nikakve veze sa radnim satima, Planom izvođenja radova koji predviđa 10-satno radno vrijeme, šest dana nedeljno (R-14; vidite paragraf 155 gore).
562. Tužilac je 14. septembra 2008. predao predloženi sadržaj Izvođačkog projekta za Sekciju 2, naglašavajući da neće realizovati Izvođački projekat sve dok ne dobije

razjašnjenja koja očekuje u vezi sa Glavnim projektom za Deonice KK49E-KK52 (nesaglasnosti između Predmjera radova i crteža u smislu obima podzemnih iskopavanja; R-18; vidite paragraf 160 u gornjem tekstu).

563. Tužilac je 18.septembra 2008. izdao Najavu odštetnog zahtjeva zbog zastoja prouzrokovanih manjkavošću Glavnog projekta za Sekciju 1 (C-39; vidite paragraf 162 gore). On je opet naglasio, 19.septembra 2009, da nije u stanju da obezbijedi Izvođački projekat dok ne dobije kompletan ažurirani Glavni projekat za Sekciju 2 (C-40; vidite paragraf 163 gore) .
564. Tužilac je, 22.septembra 2008, ponovio zahtjev od 22. jula 2008. za razjašnjenjem Glavnog projekta (C-38; vidite paragraf 159 gore, kao i paragraf 553 gore).
565. Stranke su se saglasile 24.septembra 2008. da Projektant dostavi detaljan projekat za željeznički prelaz do 27.septembra 2008. (vidite paragraf 164 gore) .
566. Iako je priznao nedostatke u Glavnom projektu (C-146), Šef nadzora je odbacio Najavu oštetnog zahtjeva od 18.septembra 2008. uz obrazloženje da su zastoji uglavnom izazvani sporim napredovanjem radova Tužioca i nepoštovanjem instrukcija Šefa nadzora (C-146, citirano u paragrafu 165 gore). Šef nadzora se ipak saglasio da će nedostaci u Glavnom projektu *“dovesti do kašnjenja u narednom periodu ukoliko ovo pitanje ne bude hitno riješeno. Na sreću, vi ste sada u procesu dogovaranja sa Investitorom o izmjeni koju će ovaj nedostatak izazvati, nakon što ste dobili od projektanta neophodne dopunske crteže i zahtjev za predlog za Izmjenu koju je inicirao Šef nadzora. Ukoliko se ovo brzo riješi, nema razloga očekivati bilo kakav zastoj ukoliko ste vi u stanju da organizujete svoju radnu snagu da realizuje aktivnosti u skladu sa Uslovima ugovora”* (C-146).
567. Tužilac je potvrdio svoju Najavu odštetnog zahtjeva zbog kašnjenja 5. oktobra 2008. na osnovu nedostataka u Glavnom projektu u vezi Deonice KK42-KK44, o čemu je već razgovarano tokom sastanka 20. avgusta 2008. i za koji je on i dalje očekivao projektno rješenje ili ispravku (C-194; vidite paragraf 167 gore).
568. IK Consulting je ponudio tri moguća rješenja koja bi spriječila plutanja cijevi na Deonici KK43- KK45 (Sekcija 1) o kojima je bilo riječi tokom sastanka održanog 15.oktobra 2008. (vidite paragraf 168 gore). Narednog dana, Tužilac je podnio Najavu o zakašnjelim crtežima i Instrukcije za Deonicu KK47-KK49E (Sekcija 2) zbog manjkavosti projekta i instrukcija Šefa nadzora (C-156/R.-23; vidite paragraf 169 gore).

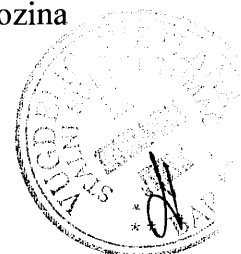
569. Šef nadzora je 23. oktobra 2008. zvanično dostavio Nalog za izmjenu radova br 1. u vezi sa promjenom materijala za cjevovod na Deonici KK52-KK59 (Sekcija 1), koja je, suprotno onome što se navodi u Glavnom projektu, faktički podvodna a ne kopnena Deonica, i za Deonicu KK49E-KK52 (Sekcija 2) (C-59; vidite paragraf 170 gore). Tužilac je 11.novembra 2008. predao Zahtjev br. 2 za Produžetak roka za završetak od 89 dana u vezi sa ovim Nalogom o izmjeni radova (C-80; vidite paragraf 173 gore). Šef nadzora je djelimično odobrio Zahtjev od 18.novembra 2008. i dodijelio 55 dodatnih dana (C-80; vidite paragraf 176 gore).
570. Tužilac se sastao sa Projektantom 2.decembra 2008. i Projektant se saglasio da dostavi do 26.decembra 2008. podatke koji nedostaju u Glavnom projektu za Sekciju 2 (vidite paragraf 179 gore). Na kraju, Tužilac je, 31.decembra 2008, dobio od Projektanta CD sa Projektom za Sekciju 2 (vidite paragraf 179 gore).
- 2) Izmijenjeni Plan izvođenja radova iz decembra 2008.
571. Na osnovu istovremeno podnijetih dokaza sumiranih u gornjem tekstu, Arbitražno vijeće smatra da je dokazano da do kraja 2008. Tužilac i dalje nema pristup u tunel Sozinu kao i da nije dobio kompletan Glavni projekat za Sekciju 2 i za nekoliko deonica Sekcije 1. Prema tome, Tuženik se nalazi u zoni prekršaja u vezi sa ove dvije tačke.
572. Arbitražno vijeće primjećuje da su problemi sa kojima se sretao Tužilac u vezi sa Glavnim projektom i punim pristupom gradilištu kao i zastojećima sa kojima se suočavao obrađeni u pismu koje je Tužilac poslao ministru turizma i ekologije 31. decembra 2008. (C-163; vidite paragraf 180 gore). Što se tiče tunela Sozina, Tužilac je izjavio da ne zna kada će moći da započne radove na ovoj Deonici (C-163, vrh strane 2). On je naveo da je prvobitni plan, po zahtjevu Tuženika, bio da radovi u tunelu počnu do 1.decembra 2008. (C-163, strana 2). Međutim, ovaj rok nije mogao biti ispoštovan a Tužilac nije znao kada će mu biti dostupan pristup u tunel: *“Nijesmo upoznati sa novim rokom. Ovaj rad nije beznačajan zbog toga što se vrši u ograničenom radnom prostoru i treba tu postaviti 4,150 m cjevovoda sa GRP cijevima prečnika 1100mm. Naglašavamo da smo na vrijeme započeli isporuku cijevi za ovu deonicu”* (C-163). Po mišljenju Tužioca, *“treba izgraditi pristupne čelične cijevi dimenzija 2x800m od Reljića do tunela Sozina i od tunela Sozine do akumulacije Đurmani. Mi smo započeli radove od Reljića do tunela, ali su nas odmah zaustavili vlasnici placeva kroz koje cjevovod treba da prođe zato što pitanje vlasničkih prava nije blagovremeno riješeno i nije izvršena blagovremena eksproprijacija zemljišta. Na dijelu Tunela do akumulacije*

Durmani, cjevovod djelimično prolazi neposredno pored novog puta od tunela Sozina sa izgrađenim putnim objektima koji nisu postojali u vrijeme projektovanja trase, a trasa nije prilagođena novoj situaciji na terenu. Takođe, nužno je izvršiti poligoniranje cjevovoda iznad ili ispod novog puta što takođe nije riješeno projektom” (C-163).

573. Tužilac je još objasnio da je Sekcija 2 prvobitno bila podijeljena na tri Deonice (KK5-KK7, KK44- KK49E i KK49-KK52 (C-163)). Četvrta deonica je dodata Nalogom za izmjenu radova br. 1, kojim se predviđa cjevovod sa duplim čeličnim cijevima umjesto GRP cijevi koje počinju na KK52 u dužini od 636m (C-163). Ovo je glavna izmjena u projektu i podataka iz Tenderskih dokumenata i ovo će dovesti do povećanja troškova u iznosu od 1,239,178.46 EUR. Osim toga, Sekcija 2 se od samog početka suočava sa raznim problemima koje još treba riješiti i koji zahtijevaju hitno rješavanje: Šef nadzora je odobrio tek 10.septembra 2008. posebne čelične cijevi koje je Tužilac isporučio (C-163, stavka 1, strana 3 pisma); obim podzemnih iskopavanja i nekontrolisano tonjenje cjevovoda su takođe potcijenjeni u Predmjeru radova za Deonice KK5-KK7 i KK44-KK49E a Projektant nije dostavio ni jednu informaciju niti podatak za KK49E-KK52 (C-163, stavka 2, strana 3 pisma); Izvođač nije imao dovoljno podataka da sastavi Izvođački projekat za Sekciju 2, koji je trebalo da bude razrada podataka na osnovu Glavnog projekta (C- 163, stavka 4, strana 3 pisma). Štaviše, Glavni projekat ne sadrži statičke i hidrauličke proračune niti bilo kakav opis načina na koji je arhitekta izradio svoje projektno rješenje. Bez ovih podataka Tužilac nije u stanju da sastavi odgovarajući Izvođački projekat za realizaciju Projekta (C-163, strana 4 pisma).
574. Uzimajući u obzir sve ova pitanja, Tužilac je ukazao da je on objavio i uručio Tuženiku 10.decembra 2008. *“izmijenjenu dinamiku izvođenja radova koja predviđa završetak rada početkom septembra 2009. uz preduslov da Investitor ispuni obaveze (aktivnosti) u okviru svoje odgovornosti) u smislu roka definisanog planom dinamike radova”* (C-163; strana 4 pisma). Stranke nisu predale ovaj Izmijenjeni plan izvođenja radova od 10.decembra 2008. i on se zato ne nalazi u evidenciji pred Arbitražnim sudom.
- 3) Plan izvođenja radova za 2009. i povezani događaji i zastoji
575. CD koji je dobijen od Projektanta 31. decembra 2008. (vidite paragraf 570 gore) ne sadrži nikakve informacije o Deonici KK49E - KK52, koja čini 50% Sekcije 2, niti neophodne informacije vezi sa pitanjima kao što su dubina i obim podzemnih iskopavanja, vazdušnih ventila i komora duž trase, itd (vidite paragraf 181 gore).

21

- Tužilac je saglasno tome, 27.januara 2009, informisao Tuženika i ponovio da ne može predati Izvođački projekat za Sekciju 2 sve dok Glavni projekat koji je u skladu sa uslovima iz Člana 19 BA ne bude dostupan Tužiocu (vidite paragraf 181gore).
576. Memorandum koji je, 2.februara 2009, izdao tim Svjetske banke koji je vršio procjenu Projekta na Građevinskom terenu je potvrdio da su zastoji koji su se pojavljivali prouzrokovani tehničkim problemima u vezi sa podzemnim cjevovodom i da će ovo usporiti završetak Projekta (R-27). Prema Memorandumu, puštanje u rad će vjerovatno kasniti do proljeća 2010. za Sekciju 2 (R- 27, o čemu je bilo riječi u paragrafu 182 gore). Tada se smatralo da kopnena deonica cjevovoda neće biti završena do ugovorenog roka u junu 2009. već tek krajem 2009. ukoliko Izvođač bude u stanju da iskoristi suhu sezonu (vidite paragraf 183 gore). Instalacija cijevi za Deonicu 2 još nije bila počela a postoje brojni tehnički problemi koje treba riješiti prije nego radovi počnu (R-27). Iako se u početku smatralo da će Deonica 2 biti završena do avgusta 2009, Memorandum ne predviđa završetak prije proljeća 2010. (R-27, strana 9).
577. Tužilac je, 10.marta 2009, predao Izvođački projekat za Deonicu KK47-KK54. a 21. marta 2009. za Deonicu KKS-KK7 (R-29).
578. Prema zapisniku sa sastanka održanog 31.marta 2009. uz učešće Stranaka, Šefa nadzora i predstavnika Vlade Crne Gore (C-128), Tuženik je potvrdio da je Glavni projekat nekompletan i da Projektant nije reagovao dovoljno brzo na tražene izmjene ili zahtjeve za objašnjenje (vidite paragraf 186 gore). Projektant je još potvrdio da je Glavni projekat pripremljen na osnovu geoloških podataka koji se odnose na trasu koja počinje na izvorištu Karuč a ne na novom izvorištu Bolje Sestre. On je takođe priznao da nikakvi istraživački radovi nisu vršeni na pravcu Malo Blato do Vranjine i da je ova deonica Projekta projektovana bez geoloških podataka (C-18, citirano u relevantnim djelovima u paragrafu 186 gore).
579. Na osnovu prethodnog, učesnici su se dogovorili da (i) Glavni projekat za Deonicu Reljici-Đurmani Sekcije 1 (promjena trase, detalji o ulazu i izlazu u tunel Sozinu, anker blokovi, šahte itd.) bude na raspolaganju Izvođaču do 4.aprila 2009. i (ii) da će Glavni projekat za Sekciju 2 biti dostupan do 30.aprila 2009. (C- 128; vidite paragraf 187 gore). Predstavnici Vlade Crne Gore su na kraju produžili prvi rok na 10.april 2009, i Tuženik se saglasio da Tužilac mora dobiti prilaz tunelu Sozina nakasnije do kraja juna tako da radovi mogu biti završeni do 10.oktobra 2009.

- (vidite paragraf 187 u gornjem tekstu). Stoga, očigledno je da Tuženik smatra da radovi u tunelu Sozina mogu da budu završeni za četiri mjeseca od trenutka kada Izvođač dobije pristup u tunel. Takođe je dogovoreno da zajednički Rok završetka za obje deonice bude 30. novembar 2009. (vidite paragraf 187 gore).
580. Ipak, Šef nadzora je nastavio da kritikuje osoblje i upravu Izvođača izražavajući svoje nezadovoljstvo njihovim radom (R-34). On je, 12. aprila 2009, nagovijestio da bi Ugovor mogao biti raskinut shodno Potklauzuli 15.2 Opštih uslova zato što njegov Rok za otklanjanje nedostataka br. 1, kojim se zahtijeva Izvođački projekat za Sekciju 2 još uvijek nije ispoštovan (vidite paragraf 188 gore). Tužilac je odgovorio 12. maja 2009. i demantovao tvrdnju da njegovo osoblje nije dovoljno kvalifikovano za Projekat ili spremno za rad na gradilištu (R-38). Po mišljenju Tužioca, nastali zastoji nemaju nikakve veze sa njegovim radom ili radom njegovog osoblja koje je sam Tuženik odobrio. Zastoji su u potpunosti posledica (i) neadekvatnog ili nepostojećeg Glavnog projekta, a posebno vezano za gotovo stalno potopljene površine za koje je on smatrao da su suve kopnene deonice (ii) ometanja lokalnih vlasnika zemlje nezadovoljnih dobijenom naknadom za eksproprijaciju i (iii) činjenice da još uvijek nije dobio Glavni projekat za Sekciju 2 (vidite paragraf 190-191 gore).
581. Arbitražno vijeće konstatuje da ova razmjena pisama pokazuje da Stranke, kako vrijeme prolazi i problemi ostaju neriješeni, ulaze u dijalog gluvih. Ovo je u kontradikciji sa generalnim mehanizmom kontrole u vezi upravljanja i rješavanja zastoja u Ugovoru (vidite paragrafe 537-542 gore). Ovo je takođe u kontradikciji sa zahtjevima iz Članova 4, 5, 6, 11 i 12 Zakona o obligacionim odnosima, koji nalaže obavezu objema Strankama da riješe sve sporove uz dužnu pažnju i u povjerenju.⁴⁵

⁴⁵ Član 4 Zakona o obligacijama navodi da:

“(1) prilikom utvrđivanja odnosa i tumačenja prava i obaveza iz ovih odnosa, stranke moraju poštovati principe povjerenja i poštenja.

(2) Principi poštenja i dobre namjere ne mogu biti isključeni ili ograničeni”

Član 5 Zakona o obligacijama nalaže “obavezu saradnje u cilju punog i primjerenog izvršenja obaveza i ispunjavanja prava, dok Član 6 Zakona o obligacijama predviđa zabranu zloupotrebe bilo čijih prava, što je u skladu principa dobre vjere iz Člana 4.

Član 11 Zakona o obligacijama nalaže povećanu pažnju u izvršavanju ugovornih obaveza komercijalnih stranaka kao što su Stranke u Ugovoru (Član 11(2)), i takođe predviđa da

582. Drugi Memorandum Svjetske banke zvanično dostavljen 6. juna 2009. se fokusirao na Sekciju 2 i Izvođački projekat za tu Sekciju (R-43). Predstavnici Banke su pozvali Stranke, Šefa nadzora i Projektanta na sastanak kako bi se iznašao način da se popravi Izvođački projekat kroz saradnju svih stranaka angažovanih na Projektu, posebno kroz saradnju Tužioca i Projektanta. U to vrijeme, Lokalni nadzorni inženjer Projektanta je napustio Gradilište, a predstavnici Svetske banke su zahtijevali od Tuženika i Projektanta da on odmah bude zamijenjen. Imajući u vidu složenost podzemnih radova, takođe je predloženo da se preispitaju kvalifikacije osoblja Tužioca koje je angažovano na Deonici 2 i da se o tome razgovora sa Tuženikom do sredine juna (vidite paragrafe 193-195 gore). Ministarstvu je podniet izvještaj o sadržaju Memoranduma i ono se saglasilo sa predloženim pristupom (vidite paragraf 193 gore).
583. Tužilac je zvanično dostavio izmijenjeni Plan izvođenja radova 10. juna 2009. kojim se predviđa završetak Sekcije 1 do 1.avgusta 2009. i Sekcije 2 do 15.decembra 2009. (R-44). Izmijenjeni Plan ne sadrži bilo kakav termin plan za tunel Sozinu. On je zvanično izdat prije nego je Tužilac primio dodatni Izvještaj Stručne komisije Građevinskog fakulteta iz Podgorice (R-45) u kome je saopšteno da Stručna komisija smatra neophodnim da Projektant ažurira Glavni projekat za Deonicu 2 zbog značajnih izmjena projekta koji su se dešavali tokom izvođenja Radova (vidite paragraf 197 gore).
584. Tužilac je 22. juna 2009. objavio Detaljan plan izvođenja radova za Deonicu 1, o čemu je opširno razgovarano tokom postupka dokazivanja u ovoj arbitraži. On ne sadrži nikakve podatke o tunelu Sozina i njime se predviđa završetak Deonice 1, osim za radove u tunelu, do 31.avgusta 2009. (R- 48). Takođe je izdat “*Detaljan ubrzano–krizni Plan radova*” za Sekciju 2 dana 15. jula 2009, kojim se predviđa završetak te Deonice do 15. decembra 2009. (R-50; vidite paragrafe 198-199 gore).
585. Tužilac je 23.jula 2009. saopštio Tuženiku da još uvijek nije dobio ažurirani Glavni projekat koji je Projektant bio obavezan da dostavi po nalogu Ministarstva turizma i ekologije do 30.aprila 2009. (vidite paragraf 579 gore). Prema riječima Stručne komisije Građevinskog fakulteta Podgorica, ovaj ažurirani Glavni projekat je nužan za pripremu Izvođačkog projekta (vidite paragraf 579 gore).

koji vrši “*stranka u obligacionim odnosima je dužna da se uzdrži od radnji koje sprečavaju ispunjavanje obaveze druge strane*” (Član 6(3) Zakona o obligacijama

Konačno, Član 12 Zakon o obligacijama zahtijeva da “*stranke u obligacionim odnosima su dužne da pokušaju da riješe sporove uzajamnim dogovorom ili na neki drugi sporazuman*” .

R

4. Sastanak od 24. jula, 2009. i Zahtjev Tuženika br. 4 od 28.jula 2009.
586. Stranke su se ponovo sastale u vezi sa ovim sa Šefom nadzora i Projektantom i predstavnicima Ministarstva turizma i ekologije 24.jula 2009. Ne postoji usaglašeni zapisnik sa ovog sastanka (R-54). Tuženik se oslanja na sadržaj nedatirane interne zabilješke kako bi tvrdio da je g-din Njezić, Predstavnik Tužioca, "garantovao" da će svi radovi za Sekciju 1, osim onih za tunel Sozina, biti završeni do 31.avgusta 2009. dok će radovi za Sekciju 2 biti završeni do decembra 2009. (vidite prevod relevantnih djelova za ovo u paragrafu 201).
587. Ovu nedatiranu internu zabilješku je sastavio i potpisao izvjesni službenik Ministarstva koji je prisustvovao sastanku. Ne postoji ni jedan zvaničan dokaz da je ova zabilješka uručena Strankama, a posebno Tužiocu. Tuženik je 31. maja 2011. predao zabilješku u ovu arbitražu kao R-54, zajedno sa RVI.
588. Ova zabilješka počinje iskazom da je g-din Njezić, Predstavnik Tužioca, kazao da će Radovi na obje Sekcije biti završeni "u dogovoreno vrijeme", što podrazumijeva sporazum Stranaka a ne samo jednostranu odluku, bilo Izvođača bilo Investitora. Arbitražno vijeće konstatuje da se, osim prvog paragrafa zaključka na kraju ove zabilješke, koji se bavi završetkom Radova i koji je citiran u paragrafu 201 u gornjem tekstu, ostale navedene tačke odnose na ono što je očigledno glavni predmet rasprave ili glavni interes stranke koja je sastavljala ovu zabilješku: činjenica da Tuženik mora da odluči do 29.jula 2009. (i) da li će "raskinuti Ugovor" i započeti izbor novog generalnog izvođača ili (ii) da li će zaključiti detaljnu dopunu Ugovora kako bi se Projekat priveo kraju (R-54, paragrafi 2 i 3 zaključka; vidite takođe paragraf 201 gore).
589. Zaključno, prema ovoj zabilješci, Ugovor je istekao 6. juna 2009. i zato je "neophodno da Izvođač podnese do 29. jula 2009 (...) zahtjev sa dopunskim materijalom, radi nastavka ugovora" (R-44, paragraf 4 zaključka).
590. Arbitražno vijeće konstatuje da je dosta prije nego što je sastanak održan, Šef nadzora odobrio produženje od 55 dana u korist Tužioca radi realizacije Naloga za izmjenu radova br. 1 (vidite paragraf 569 gore). Na taj način, on je produžio Rok završetka Ugovora do 30.jula, 2009. Ovo očigledno objašnjava pozivanje na 29. jul 2009. u zabilješci kao datuma do kog mora biti donijeta odluka o raskidu ili produženju Ugovora.

591. 28.jula 2009. godine, Tužilac je predao Zahtjev br.4 za Produženje roka završetka (Potklauzula 20.1 Opštih uslova) do 14. decembra 2009. za Sekciju 1 (193 dana) i do 26.jula 2010. za Sekciju 2 (417 dana) (C-80; vidite paragraf 203 gore). Tužilac je naveo da se njegov zahtjev za produženjem temelji na neadekvatnosti i manjkavosti Glavnog projekta, nepoštovanju obaveze Tuženika da učini dostupnim pun pristup gradilištu i izmjenama projekta učinjenim kroz Naloge za izmjenu radova (C-80, strana 1; vidite takođe paragraf 204 gore). Zahtjevi Tužioca za produženje su bili imali isključiv cilj da se nadoknade zastoji sa kojima se Tužilac suočavao do jula 2009. i stoga su podložni naknadnim dopunama ukoliko Tuženik ne obezbijedi (i) ažurirani Glavni projekat za cjevovod kroz tunel Sozinu, zajedno sa podacima iz Glavnog projekta u vezi sa anker blokovima, šahtama i potpornim zidovima, koji su nedostajali za Deonicu Reljići-Đurmani, i (ii) ažurirani Glavni projekat za Sekciju 2 što je saglasno zaključku iz Izvještaja koji je objavila Stručna komisija Građevinskog fakulteta Podgorica u junu 2009. (C-80, strana 2). Tužilac je naveo da je on i dalje spreman da nastavi pregovore sa Investitorom o ubrzanju radova kao i da pokuša da ispuni zahtjeve Tuženika da završi Sekciju 1 do 31.avgusta 2009, bez radova u tunelu Sozina i Sekciju 2 do kraja decembra 2009. (C-80, strana 2; vidite paragrafe 205-206 gore), pod uslovom da bez odlaganja dobije projektnu dokumentaciju i ažurirani Glavni projekat pomenut u Članu 19 BA. Tužilac je takođe zadržao pravo da potražuje doplatu za *“završetak radova po Klauzulama Opštih uslova ili na drugi način u vezi sa Ugovorom”* i navodi da će ovo proslijediti Šefu nadzora (C-80).
592. Arbitražno vijeće napominje da Zahtjev br. 4 pokazuje stav Tužioca da postoje tri moguća rješenja za završetak Projekta: (i) poštovanje uslova Ugovora sve dok oni omogućavaju Produženje roka završetka koje je zahtijevao Tužilac i pod uslovom da Investitor ispuni svoje obaveze da učini dostupnim odgovarajuća dokumenta i ažurirani Glavni projekat do 1. avgusta 2009. (vidite, paragrafe 578-579 i 585-588 gore); (ii) dodatna produženja prema Ugovoru ukoliko Tuženik ne ispuni ovu odluku do 1.avgusta 2009; i u isto vrijeme (iii) dalje pregovore o sporazumu o kraćem Roku završetka za djelove Sekcije 1 koji isključuju radove u tunelu Sozina i sve iz Sekcije 2, ali samo pod uslovom da Investitor odmah ispuni svoje obaveze, koje su po mišljenju Tužioca definisane Ugovorom (C-80). Tužilac je zadržao pravo da zahtijeva doplatu za sve nakon Roka završetka od 5. juna 2009. za sve tri opcije.

591. 28.jula 2009. godine, Tužilac je predao Zahtjev br.4 za Produženje roka završetka (Potklauzula 20.1 Opštih uslova) do 14. decembra 2009. za Sekciju 1 (193 dana) i do 26.jula 2010. za Sekciju 2 (417 dana) (C-80; vidite paragraf 203 gore). Tužilac je naveo da se njegov zahtjev za produženjem temelji na neadekvatnosti i manjkavosti Glavnog projekta, nepoštovanju obaveze Tuženika da učini dostupnim pun pristup gradilištu i izmjenama projekta učinjenim kroz Naloge za izmjenu radova (C-80, strana 1; vidite takođe paragraf 204 gore). Zahtjevi Tužioca za produženje su bili imali isključiv cilj da se nadoknade zastoji sa kojima se Tužilac suočavao do jula 2009. i stoga su podložni naknadnim dopunama ukoliko Tuženik ne obezbijedi (i) ažurirani Glavni projekat za cjevovod kroz tunel Sozinu, zajedno sa podacima iz Glavnog projekta u vezi sa anker blokovima, šahtama i potpornim zidovima, koji su nedostajali za Deonicu Reljići-Đurmani, i (ii) ažurirani Glavni projekat za Sekciju 2 što je saglasno zaključku iz Izvještaja koji je objavila Stručna komisija Građevinskog fakulteta Podgorica u junu 2009. (C-80, strana 2). Tužilac je naveo da je on i dalje spreman da nastavi pregovore sa Investitorom o ubrzanju radova kao i da pokuša da ispuni zahtjeve Tuženika da završi Sekciju 1 do 31.avgusta 2009, bez radova u tunelu Sozina i Sekciju 2 do kraja decembra 2009. (C-80, strana 2; vidite paragrafe 205-206 gore), pod uslovom da bez odlaganja dobije projektnu dokumentaciju i ažurirani Glavni projekat pomenut u Članu 19 BA. Tužilac je takođe zadržao pravo da potražuje doplatu za *“završetak radova po Klauzulama Opštih uslova ili na drugi način u vezi sa Ugovorom”* i navodi da će ovo proslijediti Šefu nadzora (C-80).
592. Arbitražno vijeće napominje da Zahtjev br. 4 pokazuje stav Tužioca da postoje tri moguća rješenja za završetak Projekta: (i) poštovanje uslova Ugovora sve dok oni omogućavaju Produženje roka završetka koje je zahtijevao Tužilac i pod uslovom da Investitor ispuni svoje obaveze da učini dostupnim odgovarajuća dokumenta i ažurirani Glavni projekat do 1. avgusta 2009. (vidite, paragrafe 578-579 i 585-588 gore); (ii) dodatna produženja prema Ugovoru ukoliko Tuženik ne ispuni ovu odluku do 1.avgusta 2009; i u isto vrijeme (iii) dalje pregovore o sporazumu o kraćem Roku završetka za djelove Sekcije 1 koji isključuju radove u tunelu Sozina i sve iz Sekcije 2, ali samo pod uslovom da Investitor odmah ispuni svoje obaveze, koje su po mišljenju Tužioca definisane Ugovorom (C-80). Tužilac je zadržao pravo da zahtijeva doplatu za sve nakon Roka završetka od 5. juna 2009. za sve tri opcije.
593. Tri dana kasnije, 31. jula 2009, Tužilac je predao ažuriranu verziju Izvođačkog projekta za dvije deonice Sekcije 2 (R-55). On je takođe konstatovao da još uvijek nije dobio ažuriranu verziju Glavnog projekta koja se pominje u Izvještaju Stručne

komisije Građevinskog fakulteta u Podgorici od 8. juna 2009. (vidite paragraf 208 gore) .

5. Tuženikov Nacrt Protokola 1 o pregovorima od 18. avgusta 2009.

594. Ništa značajno se nije dogodilo do 18. avgusta 2009. kada su se Stranke sastale sa Šefom nadzora u pokušaju da postignu dogovor o Zahtjevu Tužioca br.4 (vidite paragrafe 209-214 gore). Tokom sastanka, Tuženik je uručio nacrt izmjene Ugovora pod nazivom "*Protokol o pregovorima br.1 od 21. avgusta 2009*" (C-82). Prema predloženom Protokolu, Radovi – pa prema tome i njihov Djelokrug - treba podijeliti na dvije Deonice: (i) Deonicu 1, koja će odgovarati Sekciji 1 bez tunela Sozina, koja treba da bude završena do 15. decembra i (ii) Deonicu 2, koja će odgovarati Sekciji 2, i koja treba da bude završena do 15. decembra 2009. (C-82; pogledajte paragraf 210). Klauzula 1 nacrta Protokola takođe predviđa da Šef nadzora zvanično dostavi poseban Nalog za izmjenu radova za radove u tunelu Sozina i pod-deonicu Reljići-Đurmani (vidite paragraf 210 gore).
595. Klauzula 2 nacrta Protokola predviđa da Tužilac pripremi do 21. avgusta 2009. Plan izvođenja radova za obje Deonice primjenom metode kritičnog puta. U Klauzuli 3 se dodaje uslov da neće biti finansijskih posledica u vezi sa produženjem Roka završetka pošto je ovo sada definisano u nacrtu Protokola o pregovorima br. 1. Predviđeno je da nacrt Protokola sadrži usaglašenu kvantifikaciju Izvođačevog Zahtjeva br. 4 (vidite Klauzulu nacrta Protokola o pregovorima br.1, kako je citirano u paragrafu 210 gore).
596. Zaključno, svrha Klauzule 5 nacrta Protokola je da dopuni Potklauzulu 1.1.3.3 Opštih uslova tako da više neće postojati jedan Rok završetka već dva: 15. septembar 2009. za Deonicu 1; i 15. decembar 2009. za Deonicu 2 (vidi paragraf 213 gore). Prema prpratnom pismu, uz koje je uručen nacrt Protokola Tužiocu, Tuženik je utvrdio da krajnji rok da Tužilac potpiše Protokol o pregovorima br. 1 bude petak, 21. avgust 2009. "*imajući u vidu hitnost ovog pitanja*". Pismo dodaje da u slučaju da do toga datuma Tužilac ne potpiše Protokol o pregovorima br.1, "*o produženju Roka za završetak će odlučiti Šef nadzora u skladu sa Uslovima Ugovora*" (C-81).
597. U rezimeu razgovora u vezi sa nacrtom Protokola koji se nalazi u pismu od 9. septembra 2009, Tužilac je opisao "pregovor" kao "*uzmi ili ostavi*". On je

takođe rekao da su Predstavnici Šefa nadzora koji su prisustvovali sastanku i koji će morati da donosu odluku o produženju koje se traži u Zahtjevu 4, kazali da ukoliko Izvođač “*ne prihvati Investitorov Protokol o pregovorima br. 1, on će donijeti odluku saglasno Potklauzuli 3.4 Opštih uslova*” (C-129, strana 2; vidite i paragraf 215 gore).

6) Nacrt br.1 Annex-a Ugovora Tužioca od 25.avgusta

598. 25.avgusta 2009. Tužilac je uručio protivpredlog Tuženiku na Protokol o pregovorima br. 1 (“*ANNEX br. 1 Ugovora br. MSTDP-CSB-00311&2 od 7. aprila 2008. – Nadoknada za produženje roka : C-83*) kojim se predviđa završetak Sekcije 1 do 31.decembra 2009. i Sekcije 2 do 15.februara 2010. pod uslovom da Tužilac dobije ažurirani Glavni projekat za Sekcije 1 i 2 kao i da mu se garantuje pun pristup Gradilištu do 1. septembra 2009. (C-83; vidite takođe paragraf 217 gore). Ovaj nacrt Annex-a br. 1 Ugovora takođe predviđa isplatu 1,307,700.00 EUR na ime naknade za produženi Rok završetka između 5. juna 2009. i završetka Radova.

599. Tuženik je 26. avgusta 2009. dostavio Najavu odštetnog zahtjeva br. 1 na ime Odštete zbog kašnjenja u skladu sa Potklauzulama 2.5 i 8.7 Opštih uslova (R-12/1; vidite paragraf 218 gore). Smatrajući da je Rok za završetak produžen do 31. jula 2009. Nalogom za izmjenu radova br. 1, Tuženik smatra da mu Odšteta zbog kašnjenja zakonski sleduje od 1.avgusta 2009. (R-12/ 1). Tuženik je konstatovao da u slučaju da Šef nadzora odobri produženje Roka završetka shodno Zahtjevu br. 4 a Izvođač ne završi Radove u narednom produženom Roku za završetak radova “*ova najava i odšteta zbog kašnjenja će važiti shodno tome*” (R-12/1).

7) Nalog za izmjenu radova br. 3 od 27.avgusta 2009.

600. Šef nadzora je saopštio Strankama narednog dana, 27.avgusta 2009, da će zvanično dostaviti svoju Odluku u vezi sa Zahtjevom Tužioca br. 4 do 7.septembra 2009. On je konstatovao da ne postoji dogovor između Stranaka o predmetu ove Najave i da se kontrapredlog Tužioca od 25. avgusta 2009. radikalno razlikuje i od Investitorovog nacrta Protokola i Izvođačevih prethodnih planova i izjava (C-84). Takođe, istog dana Šef nadzora je objavio Nalog za izmjenu radova br. 3 kojim se tunel Sozina isključuje iz Djelokruga radova Sekcije 1 (C-22 i R-59). Navedeno obrazloženje za ovu Izmjenu, prema istom Nalogu, je što Tuženik nije obezbijedio pristup u tunel i da zbog toga radovi na toj deonici Sekcije 1 ne mogu početi prije kompletne sanacije Tunela (R-59, strana 1).

601. Arbitražno vijeće primjećuje da razlozi koje je iznio Šef nadzora u Nalogu za izmjenu radova br.3 nisu osporeni tokom arbitražnog postupka. Vijeće još konstatuje da Predstavnik Šefa nadzora koji je objavio sve Odluke, Naloga za izmjenu radova i Najave relevantne za ovaj spor nije svjedočio u postupku. On je prisustvovao Saslušanju svjedoka kao predstavnik Stranke Tuženika.

8) Odluka Šefa nadzora od 4.septembra o zahtjevu Tužioca br. 4

602. 4. septembra 2009, Šef nadzora je objavio Odluku o zahtjevu Tužioca br.4 (C-21). Uz ponovnu konstataciju da se protivpredlog podnesen od strane Tužioca 25.avgusta 2009. radikalno razlikuje od nacрта Protokola koji je ponudio Tuženik 18.avgusta 2009, Šef nadzora je konstatovao da ovaj protivpredlog nije prihvatljiv. Dakle, budući da nije postignut nikakav sporazum o produženju koje je tražio Tužilac, Šef nadzora je donio odluku da potvrdi svoju odluku od 18.novembra 2008. i odobri Tužiocu 55 kalendarskih dana za realizaciju Naloga za izmjenu radova br.1 (vidite paragraf 224 gore). On je takođe odobrio dodatno 40-dnevno produženje zbog obustave radova na Sekciji 2 u decembru 2008. i januaru 2009. (C-21). On je odbacio zahtjev Tužioca za produženje od 58 dana po osnovu ometanja vlasnika zemlje na Sekciji 1 i od 193 dana zbog zastoja radi sanacije tunela Sozina (C-21). Šef nadzora je naveo da su protesti vlasnika placeva posledica toga što Tužilac nije poštovao granice eksproprisanog zemljišta i da su zahtjevi za produženje u vezi sa tunelom Sozina postali sporno pitanje zbog Naloga za izmjenu radova br.3 (vidite paragraf 225 gore). Šef nadzora je još konstatovao da Tužilac nema pravo da se oslanja na manjkavosti Glavnog projekta kako bi zahtijevao produženja roka zato što on sam krši obaveze u vezi predaje Izvođačkih projekata, Opisa posla, Planova za izvođenje radova prema Ugovoru.

603. Šef nadzora je potvrdio da su Rok završetka i Datum početka (5.jun 2008.) definisani Ugovorom važeći za obje Sekcije 1 i 2 (C-21, stavka 4, strana 2) i da Ugovor ne tretira ove dvije Sekcije posebno ("*nije predviđena ni jedna Deonica radova*"; C-21, stavka 4, strana 2) "*Budući da u Ugovoru ne postoje deonice, važiće viši broj dana (95). Šef nadzora ne podržava podjele Radova na deonice sada nakon što su radovi dati na licitaciju, ponuđeni, dodijeljeni i potpisani kao cjelina i tako će ostati*" (C-21). Na osnovu toga, Šef nadzora je donio odluku da cjelokupni radovi budu završeni do 8. septembra 2009.(C-21, stavka 4), što će reći 95 kalendarskih dana ako se računa od 5. juna 2009. (C-21, stavka 2 Zaključka, strana 7). On još dodaje da "*Dakle, Ugovor treba dopuniti Nalogom za izmjenu radova Šefa nadzora br. 4 kojim se utvrđuje da Rok završetka bude do 8. septembra 2009. (C-21, stavka 4).*"

604. Zaključno, Šef nadzora je konstatovao da ovo produženje “*neće imati nikakve finansijske posledice po Ugovorne strane*” (C-21, stavka 6).
- 9) Nalog za izmjenu radova br. 4 od 5.septembra 2009.
605. Sledećeg dana, Šef nadzora je izdao Nalog za izmjenu radova br.4, kojim se mijenjaju Ugovorni podaci za Potklauzulu 1.1.3.3 tako da je Rok završetka za obje Sekcije - i 1 i 2 postao 8.septembar 2009. (C-20; vidite paragraf 228 gore).
- 10) Rok za otklanjanje nedostataka br. 2 i pismo o Tempu napredovanja radova od 9.septembra 2009.
606. Radovi nisu bili završeni do 8. septembra 2009. i Šef nadzora je saopštio Tužiocu sledećeg dana 9.septembra 2009. da je prekršio obaveze i da odšteta zbog kašnjenja počinje da važi od 9. septembra 2009. pa nadalje shodno Potklauzuli 8.7 Opštih uslova (C-20 i R-17/3; vidite takođe paragrafe 224-228 gore).
607. U isto vrijeme, Šef nadzora je izdao Rok za otklanjanje nedostataka br. 2, koji se poziva na Nalog za izmjenu radova br. 4 i Potklauzulu 15.1 Opštih uslova (C-18; vidite i paragraf 232 gore). U Roku za uklanjanje nedostataka br. 2 se konstatuje da Tužilac nije ispoštovao Rok završetka naveden u Ugovornim podacima za Potklauzulu 1.1.3.3 Opštih uslova i dopunjen Nalogom za izmjenu radova br.4 zato što Radovi nisu završeni do 8.septembra 2009. Tužilac je zbog toga dobio opomenu da ispravi nedostatak tako što će realizovati u cijelosti i završiti sve radove na Sekciji 1 do 30.septembra 2009. (C-18).
608. Ipak istog dana, 9.septembra 2009, Šef nadzora je poslao pismo koje sadrži Rok napredovanja radova (C-19) u skladu sa Potklauzulama 8.6(a) Opštih uslova (“*realno napredovanje je suviše sporo da bi se završili radovi u Roku završetka, vidite paragraf 85 gore*) i 8.6(b) Opštih uslova (“*napredovanje radova kasni (ili će kasniti) u odnosu na važeći plan iz Potklauzule 8.3*”; C-3). On je dao instrukciju Tužiocu da preda izmijenjene opise posla koje će primijeniti kako bi ubrzao i završio radove u “*definisanoj roku*”(C-21). Pismo ne pominje ovaj rok. Ono se na početku poziva na Rok za otklanjanje nedostataka br. 2 i na Plan izvođenja radova Tužioca od 10.juna 2009. (R-44). Dok ovaj prvi pomenuti dokument predviđa krajnji rok završetka za Sekciju 1 do 30.septembra 2009, ovaj poslednji predviđa završetak Sekcije 2 do 15.decembra 2009. (vidite paragraf 583 gore).
609. Tužilac je nastavio sa Radovima (vidite paragrafe 234 i 238 gore) i poslao je pismo Šefu nadzora 22.septembra 2009. sa rezimeom razgovora koji su se održali 18. i 19. avgusta 2009. tokom kojih je dogovoreno da Tužilac podnese

- protivpredlog na nacrt Protokola koji je predao Tuženik 18.avgusta (C-129; vidite paragraf 235 gore). Šef nadzora nije prisustvovao posljednjem sastanku (vidite paragraf 235 gore).
610. Istog dana, Tužilac je formalno uložio prigovor na Nalog za izmjenu radova br. 3 uz obrazloženje da Šef nadzora nema ovlaštenje da mijenja Djelokrug radova (R-61; pogledajte paragraf 236 u gornjem tekstu). Sledstveno tome, po riječima Tužioca, Nalog za izmjenu radova br.3 je nevažeći i nije ništa više do puki pokušaj Tuženika da prebaci odgovornost na Tužioca zbog svog prekršaja u vezi davanja punog pristupa Gradilištu i da zahtijeva odštetu zbog kašnjenja.
611. Trećim pismom sa istim datumom, Tužilac je saopštio Tuženiku da smatra Nalog za izmjenu radova br. 4 nevažećim zbog toga što Šef nadzora nije naveo po kojoj odredbi Ugovora on smatra da ima ovlaštenje da mijenja Potklauzulu 1.1.3.3 Opštih uslova ili Ugovorne podatke za ovu odredbu (R-62). Zbog toga je Tužilac nastavio sa realizacijom radova kao da Nalog za izmjenu radova br. 4 nije zvanično dostavljen, posebno u vezi sa Sekcijom 2 (vidi paragrafe 237-238 gore).
612. Tužilac je 28.septembra 2009. uputio prigovor na odluku Šefa nadzora u vezi njegovog Zahtjeva br. 4 i povezanog Naloga za izmjenu radova br. 4 (R-64). Po njegovom mišljenju, Šef nadzora ne može ignorisati datume predložene od strane Stranaka u nacrtu Protokola i nacrtu Anex-a Ugovora koji su razmatrani u avgustu da jednostrano i bez ovlaštenja donese odluku da Rok završetka bude 8.septembar 2009. Ovaj datum ne samo da pada ranije od datuma o kome su Stranke razgovarale već je i u kontradikciji sa datumom navedenim u Planu izvođenja radova od 15.jula 2009. za Sekciju 2 kojim se predviđa završetak radova do 15.decembra 2009. (R-64; vidite takođe paragraf 239 gore). Uzevši u obzir da Šef nadzora nije iznio primjedbe na ovaj Plan radova u roku od 21 dan od datuma njegovog podnošenja od strane Izvođača, ovaj Plan mora biti smatran prihvaćenim i Šef nadzora ne može tek tako da ga jednostrano mijenja (R-64).
613. Šef nadzora je, 12.oktobra 2009, odbacio prigovor Tužioca u vezi sa Nalogom za izmjenu radova br.3 zbog toga što je predat 26 dana nakon Naloga za izmjenu radova, dok Potklauzula 13.1(a) Opštih uslova predviđa da prigovor mora biti podnesen "*smjesta*" (R-66). Šef nadzora je konstatovao da je osnova za Nalog za izmjenu radova br. 3 Potklauzula 13.1(a) Opštih uslova ("*promjena količina bilo koje pozicije radova iz Ugovora*") a ne Potklauzula 13.1(d) Opštih uslova, koja predviđa da Nalog za izmjenu može biti izdat zbog "*izostavljanja bilo kog rada osim ukoliko nije planirano da bude izveden od strane drugih*" (vidite C-3, strane 65-66).

614. Šef nadzora je takođe konstatovao da je jedan od najvažnijih razloga za Nalog za izmjenu radova br.3 bilo neispunjavanje obaveze Tužioca da dostavi “Ugovorna dokumenta (uključujući Sistem garancije kvaliteta) za radove povezane sa tunelom Sozina (R-66). On je izričito dodao da on samo ispunjava svoje obaveze iz Ugovora i da nema “namjeru da ustupi ove Radove drugima” (R-66). Po njegovom mišljenju, Nalog za izmjenu radova br.3 ne mijenja “rok izvođenja Radova” u smislu “Rok završetka radova nije skraćen” (R-66).

11) Raskid ugovora od strane Tuženika i predstojeći prijem Objekata

615. Šef nadzora je 16. oktobra 2009. uputio opomenu Izvođaču da nije ispunio Rok za otklanjanje nedostataka br. 2 (R-69, citirano u paragrafu 244 gore).

616. Tužilac je, 30. oktobra 2009, poslao dopis “Okvirni rok završetka radova” (R-72, citiran u relevantnim djelovima u paragrafima 249-250 u gornjem tekstu). Po mišljenju Tužioca, očigledno je da Šef nadzora i Investitor više ne poštuju uslove iz Ugovora što se vidi iz sledećeg: nepoštena odluka o njegovom Zahtjevu br. 4; nevažeći Nalog za izmjenu radova br. 3; činjenica da je Tužilac i dalje imao obavezu da instalira optičke kablove u tunelu Sozina shodno poziciji 1.1-c Predmjera radova, iako se datumi završetka razmatraju od jula 2009; nepoštovanje obaveze Tuženika da obezbijedi pun pristup Gradilištu i neophodan kompletan Glavni projekat; činjenica da radovi ne mogu da se izostavljaju da bi se ugovarali sa drugima; i nemogućnost da se postigne sporazum o razumnom produženju roka u ovim okolnostima. Kao rezultat toga, važeći mehanizam “je propao zato što Šef nadzora još uvijek nije odgovorio na Zahtjev Izvođača br.4 shodno Potklauzulama 8.4 i 20.1 GCC koje preciziraju da Šef nadzora mora da odgovori odobrenjem ili odbijanjem u roku od 42 dana od prijema Zahtjeva” (R-72). Zahtjev br. 4 je predat 28. jula 2009. a od tada je prošlo 94 dana (vidite paragraf 289 gore; Tužilac se netačno poziva na 28. jun 2009. u svom pismu od 30.oktobra 2009, ali je njegov obračun u vezi broja proteklih dana tačan). Dakle, Tužilac smatra da je legitimno da saopšti Tuženiku da “Rok završetka ovog Projekta postaje “okvirni rok” tj - da nema Roka za završetak ovog projekta već da će Izvođač završiti Radove u razumnom roku”, pod uslovom da Tuženik ispuni svoje obaveze iz Ugovora.

N

Tužilac je još tvrdio da Tuženik nema pravo da potražuje Odštetu zbog kašnjenja (R-72, citirano u paragrafima 249-250 above).

617. Kako je izloženo u paragrafu 251 u gornjem tekstu, Tuženik je pisao nadležnom Ministarstvu turizma i ekologije 9.novembra 2009. i zatražio odobrenje za "raskid" Ugovora na osnovu Potklauzule 15.2 (a) i 15.2(c) Opštih uslova (R-129). Tuženik je objasnio da su sada neophodne "radikalne i hitne mjere" zato što su, iako je ispunjen maksimum od 10% iznosa odštete zbog kašnjenja, bankarske garancije koje je izdao Tužilac važeće do 15.janura 2010. (vidite paragraf 251 koji je citiran u relevantnom pasusu pisma). Tuženik je ponudio da slijedi pristup, a što je na kraju i uradio, da traži odobrenje da raskine Ugovor nedelju dana kasnije, što on pominje kao "scenario" u svom pismu (vidite paragrafe 252-253 gore). On je naglasio da će ovaj scenario osigurati osnovu za aktiviranje Činidbene garancije u iznosu od 1,711,228.41 EUR i podizanje neplaćenog dijela avansa garancije u iznosu od 1,052,705.04 EUR (vidite paragraf 252 gore).
618. Iz ovog pisma se vidi da je "završetak projekta do početka ljetnje sezone 2010. vrhunski prioritet Vlade" i da ovo može biti realizovano ukoliko Tuženik pribavi od Tužioca ustupanje svih njegovih kooperanata, a to je moguće ako Ugovor bude raskinut na osnovu Potklauzule 15.2 Opštih uslova. Na ovaj način, Kooperanti Tužioca već prisutni na Gradilištu bi nastavili da izvode radove a Šef nadzora bi preuzeo koordinaciju i nadzor. Osim toga, sredstva "akumulirana prikupljanjem STRABAG-ove činidbene garancije" bi osigurala "finansijsku osnovu za saniranje mogućih nedostataka" (vidite paragrafe 252 i 253 gore).
619. Tuženikovo pismo Ministarstvu ne pominje probleme i zastoje sa kojima se Projekat suočavao zbog manjkavog Glavnog projekta (R-129).
620. 13. novembra 2009, Šef nadzora je odgovorio na pismo Tužioca koje sadrži okvirni rok. Po njegovom mišljenju, Rok završetka je produžen sve do 8.septembra 2009. njegovom Odlukom od 4.septembra 2009. kojom se odbija Zahtjev Tužioca br. 4 (R-73). Dakle, rok nije okvirni i Tužilac se nalazi u zoni kršenja obaveza od 9.septembra 2009. (R-73; vidite paragraf 254 u gornjem tekstu).
621. Istog dana, Šef nadzora je odobrio Zahtjev br. 1 Tuženika od 26.avgusta 2009. u vezi sa odštetom zbog kašnjenja u iznosu od 1,842,610.84, EUR što se podudara

- sa 10% konačne Ugovorne cijene do tog momenta (tj 18,4261,084 EUR bez PDV-a; vidite Potklauzulu 8.7 Opštih uslova citiranu u paragrafu 86 gore).
622. Šef nadzora je odmah oduzeo ovaj iznos u Privremenoj situaciji br. 12, koja je zvanično dostavljena u isto vrijeme (C-5; vidite paragraf 257 gore).
623. Najava raskida ugovora je zvanično dostavljena tri dana kasnije, 16. novembra 2009. (C-16; citirano u paragrafu 258). Njen sadržaj se u potpunosti podudara sa “*scenariom*” koji je opisao Tuženik u svom pismu Ministarstvu turizma i ekologije nedelju dana ranije (vidite paragrafe 617- 619 I 251-253 gore).
624. Tuženik je aktivirao Činidbenu garanciju istog dana, kako je navedeno u paragrafima 259-262 u gornjem tekstu.
625. Tužilac se poziva na spor između Stranaka vezano za raskid ugovora od strane Tuženika i njegov Zahtjev br. 4 upućen Komisiji za sporove 23. novembra 2009, tvrdeći da je Najava raskida ugovora “*ništavna i pravno nevažeća*” (C-87). Šef nadzora je uručio Tuženiku svoje komentare o podnescima Tužioca upućenim Komisiji za sporove i kopije je poslao Tužiocu 30. novembra 2009. (R-83). Narednog dana je Tužilac izbačen sa Gradilišta (vidite paragrafe 264-265 gore).
626. Tri dana kasnije, Vlada Crne Gore je proglasila raskid Ugovora važećim i zadužila Tuženika da preuzme odgovornost “*da uzme u svoje ruke zadatak koordinacije i organizaciju gradnje*” za Sekcije 1 i 2 Projekta na način definisan Ugovorom tako da “*bude moguće da cjelokupni radovi budu završeni do 15. juna 2010.*” (R-130, paragrafi 2 i 3 Zaključka).
627. Zbog nepostojanja odluke Komisije za sporove o raskidu Ugovora, Tužilac je obavjestio Tuženika da raskid nije pravno valjan, kao ni njegovo izbacivanje sa Gradilišta. On je zahtijevao da ponovo dobije pristup na Gradilištu (vidite paragraf 267 u gornjem tekstu).
628. Komisija za sporove je zvanično dostavila svoju Odluku 11. februara 2010. (C-15). Ona je zaključila da Tuženik nije imao pravo da raskine Ugovor na osnovu Potklauzule 15-2(a) Opštih uslova već da je imao pravo da raskine ugovor na osnovu Potklauzule 15.5 Opštih uslova (vidite paragrafe 272-277 u gornjem tekstu, posebno paragraf koji citira Zaključak Komisije za sporove). Sledstveno tome, Komisija za sporove je naložila da Tuženik isplati Tužiocu sve dospjele iznose saglasno Potklauzuli 19.6 Opštih uslova.

c. Nema osnove za raskid ugovora po Potklauzuli 15.2 Opštih uslova

629. Nakon temeljnog razmatranja zvaničnih dokaza, posebno neoborivih istovremenih dokaza analiziranih u paragrafima 548-628 u gornjem tekstu, Arbitražno vijeće donosi odluku da je Tužilac imao pravo na Produženje roka za realizaciju Ugovora shodno Potklauzulama 8.1 i 8.4 Opštih uslova u momentu kada je zvanično dostavio svoj Zahtjev br. 4. Ovo je i dalje važno do momenta kada je Tuženik zvanično dostavio svoju Najavu raskida ugovora.
630. Tužilac je podnio svoju Ponudu za Ugovor na osnovu tehničkih pretpostavki i podataka koje je dobio od Tuženika u Tenderskim dokumentima (Potklauzula 1.1.1.6, i pozicija 10 Termin plana br. 1 za Sekciju 1 i pozicija 7.1 priloženih djelova II.1.a, II.1.b i II.1 Termin plana za Sekciju 2; vidite paragrafe 67 i 70-71 gore). Međutim, oni su se pokazali nepotpunim i netačnim, a određeni broj tehničkih uslova je morao da se razrađuje, mijenja, ponovno projektuje ili projektuje od početka nakon što je Ugovor potpisan kao i tokom izvođenja Radova. Do kraja 2008. godine Tužilac još uvijek nije dobio Glavni projekat za Sekciju 2 kao i za određene deonice Sekcije 1, a to je činjenica koju je potvrdio Tuženik (vidite npr. paragrafe 552-561, 561-565, 569-570 gore).
631. Kako je konstatovala Komisija za sporove u svojoj Odluci od 14. decembra 2009. o Zahtjevu Tužioca br. 3 (koji se tiče troškova Izvođača u vezi jedne od Investitorovih izmjena u originalnim tehničkim specifikacijama vezano za debljinu i kvalitet određenih cijevi zbog ponovnog projektovanja podvodne deonice Sekcije 1), tehničke specifikacije u Tenderskim dokumentima su neadekvatne, posebno u vezi debljine cijevi na nekim deonicama Projekta (C-108). Ipak je Tužilac napravio svoje proračune i organizovao rad na osnovu podataka koje je dobio prije potpisivanja Ugovora, samo da bi uvidio kada je izgradnja već počela da su ovi podaci nepotpuni, netačni ili da Projektant mora da ih mijenja. Ovo je, na primjer, bio slučaj kod specifikacija debljine određenih cijevi odmah čim je dobijen Glavni projekat za odnosne deonice u oktobru 2008. (vidite paragrafe 568-569 gore). Pojavljivali su se brojni drugi problemi zbog nedostataka i tehničkih manjkavosti otkrivenih u Glavnom projektu tokom izvođenja Radova i otkrića da neke neophodne geološke verifikacije nisu urađene ili da su podaci na koje se Projektant oslanjao netačni ili neprimjenjivi. Kao posledica toga, Izvođač je konstantno morao da se prilagođava novonastaloj situaciji i izmijenjenim specifikacijama i instrukcijama koja je dobijao od Šefa nadzora dok je Projektant pokušavao da utvrdi pravo stanje zemljišta i geološke uslove na Gradilištu. U to isto vrijeme, uprkos Tuženikovog prekršaja u vezi sa punim pristupom na Gradilište i Glavnim projektom, i bez obzira na izmjene i probleme sa kojima su

R

se svi suočavali zbog toga, Šef nadzora i Tuženik su neprekidno insistirali da Tužilac striktno poštuje Ugovor u svim aspektima njegovih obaveza, a posebno u vezi sa formalnostima oko izdavanja Najava i Zahtjeva Izvođača kao i Tempom napredovanja radova.

632. Situacija opisana u pismu Tužioca upućenom Ministarstvu turizma i ekologije 31. decembra 2008. (C-163; vidite paragraf 180 gore) je dokumentovana dokazima u sudskom zapisniku, koji jasno utvrđuju prekršaje Tuženika u vezi sa Glavnim projektom (vidite paragrafe 180 i 571-573 gore). U to vrijeme je Tuženik ovo potvrdio (vidite, posebno, C-152, C-143, C-144, C-44, C-45, C-145, NV-19 i C-163, o kojima se posebno govori u paragrafima 554, 556, 557, 559, 560, 565, 570 i 573 gore). Po tom osnovu, Plan izvođenja radova koji je Tužilac objavio u decembru 2008, a na koji Tuženik nije imao primjedbi, prema istovremeno podnijetim dokazima, je predviđao završetak cjelokupnih radova do 30. septembra 2009. pod uslovom da Tuženik u najkraćem roku isporuči kompletan Glavni projekat (vidite paragraf 574 gore).
633. Podnijeti dokazi još ukazuju da je i Tuženik kršio svoju obavezu da obezbijedi pristup Tužiocu na cjelokupno Gradilište, posebno tunelu Sozina, od 12. juna 2008. (Potklauzula 2.1 Opštih uslova, prema kojoj Tužilac mora dobiti pun pristup Gradilištu u roku od 7 dana od Dana početka radova, a to je 5. jun 2008; vidite paragrafe 78 i 123 gore). Izvođač se ipak saglasio da započne radove na osnovu ponovljenih obećanja Tuženika i garancija da je pristup tunelu pitanje nekoliko nekoliko dana, sedmica ili eventualno mjeseci (vidite paragrafe 551, 552, 561 i 571 u gornjem tekstu).
634. Tuženik još uvijek nije bio ispunio ovu obavezu do momenta kada je raskinuo Ugovor, kako je izričito priznao u Nalogu za izmjenu radova br. 3, kojim se navodi da u avgustu 2009, *“Investitor nije u mogućnosti da obezbijedi pravo pristupa, kao ni posjed Gradilišta u hidrotehničkom tunelu Sozina budući da radovi unutar tunela treba da počnu tek nakon završetka sanacije tunela koja je u toku”* (C-22).
635. Dakle, svim zainteresovanim stranama je bilo jasno do početka februara 2009, kada je Svjetska banka objavila svoj prvi *“Memorandum”* (R-27; vidite paragrafe 182-183 gore) da cijeli Projekat vjerovatno neće biti završen prije proljeća 2010, kako se navodi u prvom Memorandumu Svjetske banke izdatim 2. februara 2009. (R-27, vidite paragraf 576 u gornjem tekstu).

635. Takođe je neoborivim dokazima utvrđeno da su se Stranke dogovorile tokom sastanka sa Šefom nadzora, Projektantom i predstavnicima Vlade Crne Gore 31.marta 2009. (C-128) da Radovi budu završeni do 30.oktobra 2009. pod uslovom da (i) Projektant dostavi dovršen Glavni projekat za Sekciju 1 do 10.aprila 2009. i dovršen Glavni projekat za Sekciju 2 do 30. aprila 2009; i da (ii) se Izvođaču učini dostupnim pristup u tunel Sozina do 30. juna 2009. (vidite paragraf 579 gore). Ovo pokazuje da, po mišljenju Tuženika, radovi na deonici tunela Sozina mogu biti završeni u roku od četiri mjeseca od dana pristupa u tunel a Radovi na Sekciji 2 u roku od šest mjeseci od prijema Glavnog projekta (vidite takođe paragraf 579 gore). Ipak, bez ispunjavanja ovih kritičnih uslova, Radovi ne mogu biti realizovani, bez obzira na brzinu organizacije Izvođača na drugim djelovima Projekta.
637. Opšte je poznato da su ova dva uslova – davanje Izvođaču kompletnog Glavnog projekta za cjelokupan projekat i pristupa tunelu Sozina – potpuno pod kontrolom i da su odgovornost Investitora saglasno Ugovoru i Članu 19 BA, i da oni daju pravo Izvođaču da dobije produženje Roka završetka sve dok ne budu ispunjeni.
638. Investitor je bio odgovoran da Izvođaču učini dostupnim pun pristup na Gradilište po Potklauzuli 2.1 Opštih uslova (vidite paragrafe 78 i 639-640 gore) kao i kompletnih Podataka o gradilištu definisanih Potklauzulom 4.10 Opštih uslova, koji uključuju relevantne geološke podatke za cjelokupnu trasu cjevovoda uključujući Sekciju 2 (vidite paragrafe 75-76 gore). Međutim, neoborivim zvaničnim dokazima je utvrđeno da pristup tunelu Sozini nije bio moguć ni do datuma kad je Tuženik predao Najavu raskida 16. novembra 2009. pa čak ni do 1. decembra 2009. kada je Tužilac izbačen sa Gradilišta (vidite paragraf 264 iznad). Takođe je utvrđeno da je Tužilac dobio pristup na druge djelove Gradilišta tek 19.septembra 2009. (R-64), to jest 11 dana nakon Roka završetka od 8. septembra 2009. koji je utvrđen Nalogom za izmjenu radova br. 4 od 5. septembra 2009. i 15 dana nakon Odluke Šefa nadzora o Zahtjevu Tužioca br. 4 od 4.septembra 2009. (vidite paragraf 239 gore). Samo zbog ovih razloga, Tužilac je imao pravo (i) na produženje po Potklauzuli 8.4 Opštih uslova shodno Potklauzuli 2.1(a) Opštih uslova i (ii) na nadoknadu troškova kojima je bio izložen *“uključujući dobit, koja će biti uključena u Ugovornu cijenu”* (Potklauzula 2.1(b) Opštih uslova; vidite 79 gore).
639. Pozicija 10 Termin plana br. 1 (C-3, strana 150; vidite paragraf 70 gore) i pozicija 7.1 priloženih djelova II.1.a, II.1 .b i II.1 istog Termin plana (vidite paragraf 71 gore) previđaju da Tužilac pripremi Izvođački projekat za obje Sekcije 1 i 2 na

osnovu Glavnog projekta koji dostavi Investitor. Prema Ugovoru, ne može biti Izvođačkog projekta bez Glavnog projekta i nema kompletnog Izvođačkog projekta bez kompletnog Glavnog projekta.

640. Sledstveno tome, u granici u kojoj je Glavni projekat neodgovarajući, nedovoljan ili ne postoji za određene deonice Projekta, ne može se očekivati od Izvođača da pripremi odgovarajući završni Izvođački projekat, suprotno onome što navodi Tuženik u svojim Podnescima po završetku rasprave. Naprotiv, Potklauzula 1.9 Opštih uslova predviđa da ukoliko Investitor ne dostavi tehničke podatke ili instrukcije u Crtežima u dogovorenom razumnom roku, Izvođač radova ima pravo na produženje Roka završetka po Potklauzuli 8.4 Opštih uslova zbog kašnjenja koja su prouzrokovana ovim propustom, shodno Potklauzuli 1.9(a) Opštih uslova, kao i na nadoknadu troškova nastalih na osnovu toga *"uključujući dobit, koja će biti uključena u Ugovornu cijenu"* (Potklauzula 1.9(b) Opštih uslova; vidite paragraf 72 gore).
641. Ukoliko se Stranke ne saglase o produžetku ili o prikladnoj nadoknadi za dodatne troškove kojima je bio izložen Izvođač, Ugovor predviđa da Šef nadzora, nakon prethodne konsultacije sa obje Stranke, postupi u skladu sa Potklauzulom 3.5 Opštih uslova i da *"donese poštenu odluku u skladu sa Ugovorom posvećujući dužnu pažnju svim relevantnim okolnostima"* (Potklauzula 3.5 Opštih uslova).
642. Kako je utvrđeno podnijetim istovremenim dokazima koje je razmatralo Arbitražno vijeće, Tuženik nije ispunio ni jedno svoje obećanje u vezi sa obezbjeđenjem pristupa tunelu Sozina u vremenskom periodu koji bi bio dovoljan da Tužilac realizuje radove na Sekciji 1 prije kišne sezone 2009-2010 i da preda kompletan Glavni projekat za Sekciju 2 u vremenskom periodu koji bi bio dovoljan za završetak radova do kraja 2009. kako zahtjeva Tuženik. Ipak je Šef nadzora, zanemarujući kršenje obaveze Investitora u vezi ove dvije ključne tačke, nastavio da vrši pritisak na Tužioca da brže premješta radove, čak i prijeteci još u aprilu 2009. da će raskinuti Ugovorne zahtjeve (R- 34; vidite paragraf 580 gore). Zategnutost zbog kontinuiranog kršenja obaveza Tuženika u vezi sa Glavnim projektom i pristupom tunelu Sozina i sve snažnijeg kritikovanja osoblja Tužioca i organizacije zbog opravdanih zahtjeva Tužioca za produženje Roka završetka je dovela do razgovora gluvih čime se bavi Arbitražno vijeće u paragrafu 581 u gornjem tekstu.
634. Tužilac je u ovom kontekstu objavio Detaljan plan izvođenja radova 22. juna 2009. kojim se predviđa da Rok završetka bude 31. avgust 2009. za Sekciju 1 i

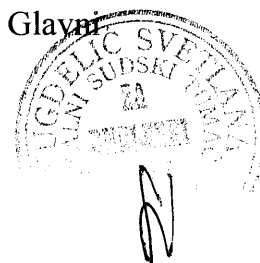

- koji ne sadrži nikakve datume za tunel Sozinu (R-48). U tom vremenskom periodu ne postoji bilo kakav nagovještaj da će Izvođač dobiti pristup tunelu do kraja mjeseca kako je obećao Tuženik tokom sastanka Stranaka 31. marta 2009. Niti postoji bilo kakav nagovještaj kada će ovaj pristup biti omogućen.
644. Arbitražno vijeće ne vidi nikakvu naznaku u ovom Planu koja bi nagovijestila namjera Tužioca da isključi tunel Sozinu iz Djelokruga radova, suprotno onome što navodi Tuženik u svom Podnesku po završetku rasprave bez bilo kakvih potkrijepljujućih dokaza. Tužilac je samo pokušao da ispoštuje zahtjeve Investitora i Tuženika da premjesti Radove na druge deonice i da ubrza stvari najbolje što može pod postojećim uslovima.
645. Detaljnim ubrzano-kriznim planom od 15.juna 2009. se predviđa završetak Sekcije 2 do 15.decembra 2009. pod uslovom da Tužilac odmah dobije Glavni projekat koji je trebalo da dobije do kraja aprila 2009. (vidite paragraf 636 gore).
646. Arbitražno vijeće nije uvjereno pokušajem Tuženika da dokaže postojanje garancije date od strane Predstavnik Tužioca tokom sastanka održanog 24. jula 2009. da će cjelokupni radovi biti završeni do decembra 2009. a da će radovi na Sekciji 1, osim radova povezanih sa tunelom Sozina, biti završeni do 31. avgusta 2009. (R-54; vidite paragrafe 586- 587 gore). Pošto se ova dva datuma nalaze u ranijim Planovima za izvođenje radova Tužioca od 22.juna i 15.jula 2009, nema potrebe da "garantuje" za njih.
647. Kako je Arbitražno vijeće već konstatovalo, zabilješka na koju se Tuženik oslanja je interna zabilješka treće strane koju nije potpisao ni jedan od učesnika na sastanku i koja nije uručena Tužiocu prije nego je zvanično registrovana u arbitražu na osnovu zvanične evidencije (R-54; vidite paragrafe 586-587 gore). Stoga, ova zabilješka biti smatrana garancijom. U svakom slučaju, ovom zabilješkom se potvrđuje navod Tužioca da će radovi biti završeni "u dogovoreno vrijeme". Ovo ukazuje na to da se o ovom roku i finansijskim posledicama kašnjenja još uvijek diskutuje i da dogovor tek treba da se postigne. Ovo je dodatno potvrđeno time što su se učesnici fokusirali u svojim razgovorima na to da li će Tuženik raskinuti Ugovor i izabrati novog izvođača ili pregovarati i dogovoriti se sa Tužiocem o njegovoj dopuni (vidite paragrafe 586-587 gore).
648. Zapravo je Predstavniku Tužioca rečeno da Izvođač mora izložiti svoj stav u vezi sa nastavkom i završetkom radova do 29.jula, 2009, a Tužilac je baš to i uradio 28. jula 2009. u svom Zahtjevu br. 4.

649. Zahtjev br. 4 se odnosi na Produženje roka završetka radova do 26. jula 2010, datuma koji je predviđen za realizaciju Sekcije 2 pa dakle i Roka završetka za cjelokupne radove prema Preambuli Ugovora o izvođenju radova (C-3, strana 2) i Potklauzule 1.1.3.3 Opštih uslova (C-3, strana 115; vidite takođe paragrafe 49 i 77 gore). Tužilac je predvidio završetak cjelokupne Sekcije 1 do 14.decembra 2009. Do tog trenutka, obrazloženja na kojima Tužilac temelji svoj zahtjev za produženje roka su, uglavnom, kašnjenje Tuženika da učini dostupnim Glavni projekat i nemogućnost pristupa u tunel Sozinu.
650. Datumi iz Zahtjeva br. 4 su uslovljeni predstojećim pristupom Tuženika tunelu Sozina do 1. avgusta 2009. i dostavom kompletnog Glavnog projekta za Sekciju 2 do ovog istog datuma (C-80).
651. Arbitražnom vijeću nije jasno kako je Tužilac obračunao produženje do 26.jula 2010. za Sekciju 2, a nije isključeno da bi razgovori sa Tuženikom bili lakši da je ova procjena jasnija. Ipak, Tužilac je objasnio da, bez obzira na njegov status u Ugovoru zbog prekršaja Tuženika i zastoja kojima je bio izložen povodom toga, on ostaje posvećen da nastavi sa pokušajima da postigne dogovor sa Tuženikom o inteziviranju Radova na Sekciji 1, ostavljajući po strani tunel Sozinu, uz odgovarajuću nadoknadu za troškove kojima će biti izložen u vezi sa tim, kako je definisano Ugovorom (C-80; vidi takođe paragrafe 591 i 592 gore).
652. Kompletan Glavni projekat za Sekciju 2 nije bio dostupan a pristup tunelu Sozina i dalje nije bio moguć do 18. avgusta 2009. kada su se Stranke sastale u pokušaju da postignu sporazum o razumnom produženju roka za završetak radova. Tom prilikom, Tuženik je po prvi put predložio da se izmijeni djelokrug Ugovora i podnio je nacrt Protokola o pregovorima br.1 u tom smislu (C-82).
653. Nacrt Protokola striktno predviđa da više neće postojati jedna cjelina Radova i jedan Datum završetka radova, kako je predviđeno Ugovorom, već podjela Radova na dvije posebne deonice koje se podudaraju sa Sekcijom 1 bez tunela Sozina i Sekcijom 2, sa dva posebna datuma završetka radova (C-82). Prema nacrtu Protokola, prva deonica treba da bude završena do 15. septembra 2009, što će reći dvije sedmice kasnije nego što je Tužilac predvidio u svom izmijenjenom Planu izvođenja radova od 22. juna 2009. za Sekciju 1 i onoga o čemu je razgovarano na sastanku od 24.jula, 2009. Deonica 2 je bila predviđena za završetak do 15.decembra 2009, kako je planirao Tužilac za Sekciju 2 u svom Ubrzanom-kriznom Planu izvođenja radova (R-50; vidite paragraf 584 gore). Ovo pokazuje da je Tuženik bio u potpunosti svjestan sledećih činjenica: da postoji jedan datum Završetka za cjelokupne radove saglasno Ugovoru i da će on

bez izmjene Potklauzule 1.1.3.3 Opštih uslova, ne samo nastaviti da krši svoje dvije glavne obaveze, a posebno onu da obezbijedi pristup tunelu Sozina već i da će morati da obešteti Tužioca zbog kašnjenja.

654. Protokol i njegov sadržaj takođe pokazuju da je Tuženik znao da isključivanje tunela Sozina iz djelokruga Ugovora nije samo izmjena količine Radova već promjena djelokruga Ugovora što zahtijeva dogovor obje Stranke, kako se predviđa Klauzulom 1 nacrta Protokola. Ova izmjena je takođe neophodna kako bi Šef nadzora mogao izdati Nalog za izmjenu radova za radove u tunelu Sozina imajući u vidu da Potklauzula 3.1 Opštih uslova izričito predviđa da Šef nadzora nema ovlaštenje da mijenja Ugovor (vidite Klauzulu 1 nacrta Protokola kao i paragraf 53 i paragraf 594 gore). Zbog toga je Tuženik ustanovio i potvrdio na osnovu svog nacrta Protokola da ne mogu postojati dva posebna Roka završetka za Sekcije 1 i 2 osim ako se Stranke ne dogovore da izmijene Ugovor. Budući da ovakav dogovor ne postoji, Ugovor će nastaviti da važi na način kako je prvobitno namjeravano i na način kako je ovaj Ugovor zaključen (vidite takođe paragraf 579 gore).
655. Međutim, Tužilac je zahtijevao određenu nadoknadu za produženje roka i kašnjenja kojima je bio izložen, što je, naprotiv, Tuženik namjeravao da isključi u Klauzuli 3 svog nacrta Protokola (vidite paragraf 595 gore). Zato je Tužilac 25. avgusta 2009, podnio kontrapredlog, na osnovu kog će cijela Sekcija 1 biti završena do 31. decembra 2009. (C-83), tj. četiri mjeseca kasnije nego što je predviđeno u njegovom Detaljnom planu izvođenja radova od 22. juna 2009. za Sekciju 1 ostavljajući po strani tunel Sozinu (C-83/R-48, Klauzula 1 nacrta Annex-a 1). Sekcija 2 je trebalo da bude završena do 15. februara 2010, što će reći dva mjeseca kasnije nego što je predviđeno Detaljnim ubrzano-kriznim planom za izvođenje radova od 15. jula 2009. (R-50; vidite paragraf 584 gore). Oba datuma završetka su uslovljeni time da Tužilac dobije ažuriran i kompletan Glavni projekat za obje Sekcije 1 i 2 do 1. septembra 2009. kao i pun pristup Gradilištu, uključujući tunel Sozinu do istog datuma (vidite paragrafe 217 i 598 gore). U zamjenu na ovo produženje, Tužilac je zatražio 1,307,700 EUR (bez PDV-a) kako bi nadoknadio "produženi rok za završetak" između 5. juna 2009. i predloženog novog datuma završetka (C-83, stavka 2; vidite takođe paragraf 217 gore).
656. Arbitražno vijeće konstatuje da se naslov nacrta Annex-a. 1 jasno poziva na "nadoknadu" u svom naslovu (C-83) i, da kada je ovaj dokument uručen Tuženiku, 25. avgusta 2009, Tužilac još uvijek nije bio dobio Glavni projekat kako su mu obećali Projektant i Tuženik pod pokroviteljstvom Vlade tokom sastanka održanog 31. marta 2009, kada je dogovoreno da Tužilac dobije Glavni

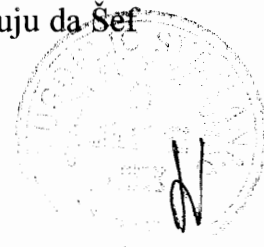
projekat do 30.aprila 2009. (C- 228; vidite paragrafe 186-187 gore). Na istom sastanku, Tuženik je takođe naveo da će privođenje kraju sanacionih radova u tunelu Sozina biti završeno do kraja juna 2009. Na osnovu ove dvije pretpostavke, Stranke su se dogovorile da radovi budu završeni do 30. novembra 2009. (C-128; vidite paragraf 187 gore).

657. Bez razmatranja ova dva pitanja na kojima se temelji predlog Tužioca od 15.avgusta, Tuženik je reagovao naredni dan, 26.avgusta 2009, objavljivanjem Najave odštetnog zahtjeva br. 1 na ime Odštete zbog kašnjenja sa obrazloženjem da je Rok završetka bio produžen do 31. jula 2009. a Radovi nisu bili završeni do tog datuma (R-12/1, zaveden sa Odgovorom na Zahtjev za arbitražu; vidite takođe paragrafe 218 i 599 gore).
658. Šef nadzora je zvanično dostavio Nalog za izmjenu radova br.3 narednog dana, 27. avgusta 2009, isključujući tunnel Sozinu iz Djelokruga radova, uz glavno obrazloženje da Investitor nije u stanju da obezbijedi pristup Tunelu (C-22/R-59; vidite takođe paragraf 600 gore). Nije sigurno da li je Nalog za izmjenu radova br. 3 pravno valjano izdat imajući u vidu njegov djelokrug i na osnovu drugog paragrafa Potklauzule 3.1 Opštih uslova (vidite takođe Klauzulu 1 u nacrtu Protokola br. 1, C-82, i paragrafe 53, 209-214, posebno 213 gore). U svakom slučaju, pretpostavljajući da se može smatrati da je Nalog za izmjenu radova br. 3 pravno valjano izdat, Arbitražno vijeće je saglasno sa Odlukom Komisije za sporove da su njegovi "nedostaci" i "pravne nesavršenosti" doprinijeli "pravnoj nesavršenosti Najave raskida ugovora" (C-15, odjeljak 2.3, strana 3 i stavka 1 preliminarnih zaključaka na strani 3; vidite paragrafe 272 i 275 gore).
659. Prema neoborivim dokazima pred Arbitražnim vijećem (C-167; vidite paragraf 223 gore), do 3. septembra 2009. Tužilac još uvijek nije dobio ažurirani Glavni projekat za Sekciju 2 koji je u Izvještaju Građevinskog fakulteta (R-45) od 11. juna 2009. definisan kao neophodan uslov za realizaciju Projekta. Međutim, Šef nadzora je odbio da stavi ovo pitanje na dnevni red na sledećem sastanku o napredovanju radova (vidite paragraf 223 gore).
660. 4. septembra 2009. oslanjajući se na Nalog za izmjenu radova br.3 i bez obzira na kršenje obaveza samog Investitora, Šef nadzora je odbio zahtjev Tužioca za produženje Roka za realizaciju Ugovora po Zahtjevu Izvođača br.4. On je "ponovno potvrdio" svoju prethodnu odluku od 18. novembra 2008. da odobri 55-dnevno produženje u vezi sa Nalogom za izmjenu radova br. 1 i dodatno 40-dnevno produženje zbog obustave radova na Sekciji 2. Na osnovu ovoga, Šef

N

nadzora je donio odluku da cjelokupni Radovi moraju biti završeni do 8. septembra 2009, što će reći 11 dana kasnije (C-21; paragraf 602 gore). On je odbio sva produženja povezana sa neispunjenom obavezom Tuženika da obezbijedi pristup tunelu Sozina sa obrazloženjem da je zahtjev Tužioca sporan uzevši u obzir Nalog za izmjenu radova br. 3. Šef nadzora je još naveo da Tužiocu neće biti odobrena bilo kakva nadoknada zbog produžetaka (C- 21; vidite paragrafe 603-604 gore).

661. Šef nadzora je, 5. septembra 2009. objavio Nalog za izmjenu radova br. 4 (C-20), sa ciljem da izmijeni Rok završetka radova koji je po Potklauzuli 1.1.3.3 Opštih uslova određen za 8.septembar 2009, što će reći skoro dva i po mjeseca ranije od datuma koji je dogovoren na sastanku između Stranaka 31. marta 2009. o čemu je bilo riječi u paragrafu 656 u gornjem tekstu.
662. Arbitražno vijeće donosi odluku da je Nalog za izmjenu radova br. 4 objavljen protivno Potklauzuli 3.1 Opštih uslova zato što Šef nadzora nema ovlašćenje da mijenja Rok završetka ili Ugovor na osnovu jednostranog izuzimanja tunela Sozine iz Sekcije 1 (vidite paragraf 53 gore). Izmjena predmeta Ugovora (tj. definisanje Sekcije 1) i Ugovornih podataka koji preciziraju Rok završetka zahtijeva dogovor između Stranaka, kako je pokazano prethodnim pokušajima Tuženika i Tužioca da se dogovore o uslovima pomenutih izmjena (vidite paragrafe 594-598 gore). Shodno tome, Arbitražno vijeće smatra da Nalog za izmjenu radova br.4 nije važeći i da nema pravno dejstvo. Arbitražno vijeće smatra da je Odluka Komisije za sporove došla do istog zaključka u vezi sa ovim pitanjem (C- 15, stavka 2 .2, strana 2 Odluke, vidite paragraf 271 *in fine* gore). Arbitražno vijeće još utvrđuje da se novi Rok završetka radova koji je Šef nadzora pokušao da nametne, bez ovlašćenja, očigledno zasniva na nevažećem izdvajanju tunela Sozine iz Djelokruga radova, budući da pristup tunelu i dalje nije bio moguć do 8.septembra 2009. a i Tuženik i Šef nadzora su ovo znali ili su trebali da znaju. Iz ovih nalaza proističe da Tužilac u to vrijeme nije mogao precizno procijeniti vjerovatan Rok završetka zato što nije bilo nagovještaja od strane Tuženika kada će obezbijediti prilaz tunelu Sozina ili kada će kompletan Glavni projekat za Sekciju 2 biti uručen. U međuvremenu, Tužilac će se oslanjati samo na izjave Predstavnik Tuženika ili nagađati budući da ne postoji prava komunikacija.
663. Arbitražno vijeće je još donijelo odluku da su i Nalog za izmjenu radova br. 4 od 5.septembra 2009. i Odluka Šefa nadzora u vezi sa Zahtjevom Tužioca br. 4 izdati protivno Potklauzuli 3.5 Opštih uslova, koja predviđa da Šef nadzora donese "*poštenu odluku u skladu sa Ugovorom uzimajući u obzir sve relevantne okolnosti*" (paragraf 73 gore). Događaji koji prethode ovim odlukama, prethodni dogovori između Stranaka u vezi sa izvjesno mogućim Rokom završetka i njihovi naredni pregovori kako je utvrđeno predatim dokazima pokazuju da Šef

nadzora nije ispoštovao postavljene standarde iz Ugovora i da nije uzeo u obzir većinu relevantnih aktuelnih okolnosti i da je donosio neracionalne odluke.

664. Umjesto toga, Šef nadzora je odlučio da zvanično dostavi, 9. septembra 2009, bez prethodne konsultacije sa Tužiocem, Rok za otklanjanje nedostataka br.2 kojim se Tužilac opominje da je prekršio Nalog za izmjenu radova br. 4 i da mora završiti Radove do 30. septembra 2009. (C-18; vidite paragraf 607 gore). Šef nadzora je takođe, istog dana, poslao pismo koje sadrži "*Tempo napredovanja radova*" u vezi sa Sekcijom 2, u kome je dao instrukciju Tužiocu da podnese izmijenjeni Plan izvođenja radova kako bi ubrzao i završio radove "*u preciziranom roku*", bez ikakvih naznaka o kom se roku radi i u kontradikciji sa sadržajem Roka za otklanjanje nedostataka br.2 (C- 19; vidite paragraf 608 gore). Kako je već navedeno, Arbitražno vijeće tumači da pozivanje na Plan izvođenja radova od 10.juna 2009. znači da je ovaj "*precizirani rok*" 15. decembar 2009, ne uzimajući u obzir Nalog za izmjenu radova br. 4 (vidite paragraf 608 gore).
665. Iz prethodnih nalaza Arbitražnog vijeća u vezi sa Nalogom za izmjenu radova br. 3 i Odluke Šefa nadzora o Zahtjevu Tužioca br 4. proizilazi da, od 9. septembra 2009, važeći dogovoreni Rok završetka ostaje onaj koji je definisan u Planu izvođenja radova Tužioca od 10. juna 2009, to jest 15.decembar 2009. za obje Sekcije kako je potvrđeno Detaljnim ubrzano-kriznim Planom izvođenja radova od 15. jula 2009. (R-50) i da je ovaj datum uslovljen time da Tuženik odmah dostavi kompletan Glavni projekat i da Tužilac smjesta dobije pristup u tunel Sozinu. Nije osporeno da ni jedan od ova dva uslova nije ispunjen do 9. septembra 2009, a Tuženik nije pokazao, a kamoli dokazao da ovo može ispuniti.
666. Arbitražno vijeće konstatuje da je Tužilac, u svom Zahtjevu br. 5 od 28.septembra 2009. (R-64), saopštio da, budući da Šef nadzora nije prigovorio u roku od 21 dan na njegov Detaljan ubrzano-krizni Plan radova od 15. jula 2009. kojim se potvrđuje i proširuje njegov Plan izvođenja radova od 10. juna 2009. (R-44) u vezi sa Sekcijom 2, kako je predviđeno Potklauzulom 8.3 Opštih uslova, ovaj Plan ostaje važeći i Rok završetka i dalje ostaje 15.decembar 2009. (vidi paragraf 239 gore). Saglasno tome, Tužilac je nastavio sa realizacijom Ugovora u skladu sa instrukcijama Šefa nadzora da ubrza radove. Nepobitni podnijeti istovremeni dokazi pokazuju, na drugoj strani, da je bez obzira na svoj prekršaj, Tuženik nastavio da insistira na strogoj ako ne i bukvalnoj primjeni Ugovora u smislu obaveza Tužioca, posebno u vezi sa rokom prigovora ili odgovora na opomene ili drugu vrstu prepiske sa Šefom nadzora (vidite paragrafe 240-248 gore).

667. Stranke su ostale pri svojim stavovima tokom oktobra 2009. U toj mjeri da je do 30. oktobra 2009, situacija u vezi sa ovim neriješenim pitanjima dovela do potpune blokade. A Tuženik se i dalje oslanjao na navodno važenje Naloga za izmjenu radova br. 3 i br. 4 i Roka za otklanjanje nedostataka br. 2 kako bi tvrdio da Izvođač krši obaveze, a ne Investitor.
668. Tužilac je potvrdio ovu situaciju potpunog zastoja u svom pismu koje sadrži "okvirni rok" od 3. oktobra, 2009. On je konstatovao da je, budući da nema nikakvih nagovještaja o datumu kada će Investitor obezbijediti pristup tunelu Sozina ili dovršen Glavni projekat kao ni ugovornog mehanizama koji bi zamijenio sporazum Stranaka u vezi sa tim kako utvrditi važeći Rok završetka u ovakvoj situaciji, Rok završetka radova postao okvirni (R-72; vidite paragrafe 249-250 gore). Saglasno tome, Izvođač mora završiti Radove u razumnom vremenskom periodu imajući u vidu ove okolnosti i pod uslovom da Investitor ispuni svoje zaostale obaveze (vidite paragraf 250 gore). Tužilac je takođe zauzeo stav da budući da on ne krši obaveze, Tuženik nema pravo na potraživanje Odštete zbog kašnjenja.
669. Arbitražno vijeće primjećuje da za razliku od onoga šta je rečeno Vladi Crne Gore 9. novembra 2009. (R-129), Tužilac nije naveo u svom pismu da više ne postoji rok za završetak Projekta. Naprotiv, Tužilac izričito priznaje da ovaj rok predviđa sporazum Stranaka i ispunjavanje glavnih zaostalih obaveza od strane Tuženika, ali i da Projekt mora da bude završen u razumnom roku (R-72; vidite i paragraf 616 gore).
670. Podneseni dokazi takođe pokazuju da je pismo Tužioca od 30. oktobra 2009. dovelo do dodatnih nesporazuma između Stranaka. Koncept "okvirni rok" nije odomaćeni koncept u građanskom pravu i teško da je u skladu sa sporazumima sa standardnom formom kao što su FIDIC Standardni uslovi ugovora (Uslovi Ugovora), kako se navodi u Odluci Komisije za sporove (C-15, odjeljak 4, strana 4; vidi paragraf 273 gore). Ovo je zato što standardne FIDIC forme i predviđene forme građevinskih ugovora kao što je Ugovor obično sadrže odgovarajuće procedure za produženje roka, kao što je Potklauzula 8.4 Opštih uslova (vidite paragraf 82 gore).
671. "Okvirni rok" obično zahtijeva ekstremne okolnosti a ne uobičajen elementaran spor između investitora i izvođača oko odgovornosti zbog kašnjenja i dužine prikladnog produženja roka. U to vrijeme, Stranke nisu mogle da se dogovore o izmjeni Ugovora koju je tražio Investitor, posebno o finansijskim posledicama kašnjenja. Došlo je do neuspjeha ugovornog mehanizma i Stranke su se našle u blokadi (R-72; vidite paragrafe 249-250 gore).

Međutim, na osnovu podnijetih dokaza, Arbitražno vijeće je saglasno sa Odlukom Komisije za sporove da sve dok se Tužilac oslanja na princip “okvirni rok” kako bi “odbio” Naloga za izmjenu radova br 3 i br. 4, Rok za otklanjanje nedostataka br. 2 i drugih pisama i izjava Tuženika pomenutih u pismu Tužioca od 30.oktobra 2009. (C-1 5, odjeljak 3, strana 3), pristup okvirni rok se ne može smatrati operativnim u posebnim okolnostima ovog predmeta. Arbitražno vijeće je uvjereno da je tada drugo pitanje bilo sporno jer je Tuženik tako odlučio.

672. Pismo Tužioca sa “okvirni rokom” svakako nije unaprijedilo tekuće pregovore Stranaka o završetku Radova. Naprotiv, dokazna evidencija pokazuje da su kanali komunikacije dodatno pogoršani i da je Tuženik donio odluku da aktivira “scenario” koji je opisao u svom pismu Vladi od 8. novembra 2009. kako bi preuzeo Radove i obezbijedio direktno finansiranje Projekta na račun Tužioca (R-129; vidite paragraf 617 gore). Jedini način da Tuženik ovo uradi je bio da se osloni na Potklauzulu 15.2 Opštih uslova da raskine Ugovor zbog razloga koje je objasnio u svom pismu Ministarstvu od 9.novembra 2009. (R-129). Bilo je još potrebno da se Tuženik opravda navodno pravnom valjanošću Naloga za izmjenu radova br. 3 i br. 4 i Roka za otklanjanje nedostataka br. 2 da prikrije činjenicu da on faktički raskida Ugovor iz interesa, što on je izričito negirao kada je Šef nadzora odbacio prigovor Tužioca u vezi sa Nalogom za izmjenu radova br. 3 (R-66; vidite paragraf 614 gore).
673. Kako je utvrđeno nepobitnim dokazima pred Arbitražnim vijećem da je pravna valjanost Naloga za izmjenu radova br. 3 sporna i da Nalog za izmjenu radova br. 4 nije valjano izdat, Rok za otklanjanje nedostataka br.2 koji se zasniva na ovim Nalozima takođe nije pravno valjano izdat pogotovo zato što je Tužilac i dalje imao pravo na Produžetak roka za završetak radova shodno Potklauzuli 8.4 Opštih uslova kada je ovaj Rok izdat. Sledstveno tome, Arbitražno vijeće donosi odluku da Tuženik nije imao pravo da raskine ugovor na osnovu Potklauzule 15.2(a) Opštih uslova 16. novembra 2009. Arbitražno vijeće još presuđuje da Rok za otklanjanje nedostataka br. 2 nije u skladu sa zahtjevima Potklauzule 15.1 Opštih uslova, kako se pominje i u Odluci Komisije (vidite paragraf 271 gore). U svakom slučaju, rok utvrđen od strane Šefa nadzora da Tužilac ispravi svoj navodni prekršaj je svakako nerazuman, ako ne i nemoguć, u ovim okolnostima.
674. Izevši u obzir da je Tužilac imao pravo na dodatno Produženje roka završetka radova po Ugovoru zbog povrede obaveze Tuženika da obezbijedi pristup tunelu Sozina i kompletnog Glavnog projekta, Tuženik isto tako nije imao pravo da raskine Ugovor shodno Potklauzuli 15.2(c)(i) Opštih uslova na osnovu pisma Tuženika koje sadrži “Tempo napredovanja radova” od 9.septembra 2009.

Kao što je već navedeno u paragrafu 546 u gornjem tekstu, sama činjenica da Tužilac kasni sa ispunjavanjem određenih obaveza ne daje pravo Tuženiku da raskine Ugovor po Potklauzuli 15.2(c)(i) Opštih uslova, pogotovo zato što i sam Tuženik krši obaveze. Dakle, Tužilac ima racionalna opravdanja zašto nije mogao da ispoštuje prethodno dogovoren Rok završetka, bez obzira na kritike Tuženika u vezi sa organizacijom rada Tužioca (Potklauzula 8.4 Opštih uslova i Člana 117 Zakona o obligacijama, vidite paragraf 544 gore).

675. Svi *ex post facto* (retroaktivni) pokušaji Tuženika da dokaže pravnu valjanost Naloga za izmjenu radova br. 3 i br. 4 i prihvatljivost Roka završetka definisanog u Roku za otklanjanje nedostataka br. 2 su neuspjeli zbog nedostatka pratećih dokaza.
676. Arbitražno vijeće konstatuje da dokazi koje je podnio Tuženik pokazuju da su do oktobra-novembra 2009. Vlada Crne Gore i Tuženik bili saglasni da radovi moraju biti završeni do 15. juna 2010, što je očigledno racionalnije nego datumi utvrđeni u Nalogu za izmjenu radova br.4 ili Roku za otklanjanje nedostataka br. 2 (R-130, citirano u paragrafu 626 gore). Na kraju, pristup tunelu Sozina je dat kompaniji "Jedinstvo" koja je preuzela odnosne radove u decembru 2009, i kompletni Radovi su završeni do 12. maja 2009. (R-93).
677. Ovo je u saglasnosti sa onim što je navedeno u Memorandumu Svjetske banke 2. februara 2009. da na osnovu problema sa kojima se suočavao Projekat i razgovora sa Strankama, Projektantom i predstavnicima Vlade Crne Gore: tj. nije vjerovatno da će Sekcija 2 biti završena prije proljeća 2010. (R-27; vidite paragraf 576 gore).
678. Arbitražno vijeće konstatuje da Sekcija 3, koja je ustupljena drugom kooperantu istog dana kao i Ugovor i na osnovu očigledno sličnih Opštih uslova (vidite petu tačku paragrafa 46 gore) nije završena do 15. aprila 2010, što će reći mjesec dana prije konačnog završetka Radova koji su predmet Ugovora. Ovo je još jedan dokaz da su problemi sa kojima se suočavao Projekat a koji su bili glavni uzrok zastoja imali uticaja na sve izvođače radova a ne samo na Tužioca. Ovo opovrgava navod Tuženika da je pismo Tužioca koje sadrži okvirni rok od 30. oktobra 2009. ugrozilo završetak Projekta i da, zbog toga, Tuženik nema drugi izbor do da raskine Ugovor kako bi ga spasio (vidite paragraf 524 gore). Tuženik nije podnio bilo kakve dokaze koji bi dokumentovali ovaj navod pa će on biti odbijen.
679. Tuženik takođe nije iznio ni jedan dokaz da je Tužilac "zloupotrebio situaciju" pokušajem da natjera Tuženika da prihvati "sve nametnute uslove u vezi sa Rokom završetka i finansijske uslove zbog značaja ovog projekta za Crnu Goru

(vidite paragraf 525 gore).

680. Zvanični dokazi, naprotiv, pokazuju da je u vrijeme dok su Stranke još pregovarale o uslovima mogućeg dogovora o posledicama nastalih kašnjenja, Vlada smatrala 15. jun 2010. ključnim datumom do kada cijeli RWSS projekat mora da bude završen. Na osnovu toga, Tužilac bi imao dovoljno vremena da završi Radove kako se predviđa njegovim Planovima za izvođenje radova iz juna i jula. Ovo je potvrđeno stavom Tuženika, koji je iznesen na sastanku 31.marta 2009. (C-128), da radovi u tunelu Sozina mogu biti završeni za četiri mjeseca od dana kada bude omogućen pristup (vidite paragraf 579 gore). Uz pretpostavku da Tužilac dobije pristup do 24.decembra 2009, a to je datum za koji Tuženik tvrdi da je sklopio ugovor sa Jedinštvom (RVIII, paragraf 99), Radovi bi mogli biti završeni do kraja aprila 2010. Ovo pretpostavlja da pitanje nadoknade dodatnih troškova Izvođača zbog produženja (vidite između ostalog Potklauzule 1.9 i 2.1 Opštih uslova) bude riješeno i da Stranke postignu sporazum u vezi sa tim.
681. Arbitražno vijeće donosi odluku da Tuženik ne može da se oslanja na tvrdnje da je Tužilac na neki način izvukao korist iz problema sa kojima se Projekat suočavao da se pozove na *ex post facto* razloge za raskid ugovora pored onih koje je iznio 16. novembra 2009. On posebno ne može računati na navodno neadekvatnu organizaciju Tužioca i nedovoljan broj radne snage kako bi tvrdio da zbog toga ima pravo da raskine Ugovor. Tuženik nije ispunio svoju obavezu da dokaže pomenute tvrdnje. Štaviše, čak i da je Tuženik uspješno ispunio svoju obavezu da dokaže ove tvrdnje, to ne bi uticalo na njegovo uporno kršenje obaveza u vezi pristupa tunelu Sozini i dostave Glavnog projekta koji su bili glavni razlozi zastoja. Prema tome, Tuženik nije imao pravo da raskine Ugovor po ovoj osnovi ni po uslovima Ugovora ni po crnogorskom zakonu (Član 117 Zakona o obligacijama; vidite paragraf 544 u gornjem tekstu.

682. Arbitražno vijeće smatra da prema posebnom sporazumu Stranaka o kome se govori u Klauzuli 15 Opštih uslova ne postoji mogućnost za primjenu Člana 120 Zakona o obligacijama⁴⁶ i još primjećuje da se Tuženik nije bazirao na ovu odredbu kada je raskinuo Ugovor.

Odluka

683. Arbitražno vijeće donosi odluku da Tuženik nije imao pravo da raskine Ugovor po Potklauzuli 15.2(a) ili Potklauzuli 15.2(c)(i) Opštih uslova.

D. PRAVNE POSLEDICE RASKIDA UGOVORA OD STRANE TUŽENIKA

1. Stav Tužioca

684. Tužilac tvrdi da se od trenutka kad je utvrđeno da nisu ispunjene osnove na koje se Tuženik poziva da raskine Ugovor na temelju Potklauzule 15.2(a) i 15.2(c)(i) Opštih uslova, pomenuti raskid ugovora ima smatrati nevažećim. Sledstveno tome, raskid ugovora od strane Tužioca od 7. maja 2010. je važeći i Tužilac ima pravo na naknadu štete i na isplatu izvedenih Radova (CVIII, paragrafi 208-209).
685. Uzevši u obzir da je raskid ugovora Tuženika pravno nevažeći, Tužilac smatra da Tuženik nema pravo na Odštetu zbog kašnjenja zato što Tužilac ima opravdane razloge zbog kojih nije završio Radove onako kako je Ugovor provoditno predviđao. Zahtjevi Investitora Tuženika br. 4, 5 i 6 su takođe nevažeći zbog istih razloga kao i zato što Tuženik nije podnio protivzahtjev u arbitražu kako je trebalo (CVIII, paragraf 209).
686. Tužilac tvrdi da je Komisija svojom odlukom "*proglasila raskid ugovora od strane Tuženika ništavnim i nevažećim*" 11. februara 2010. (C-15; CVIII, paragraf 250). Tuženik je podnio Najavu o neslaganju sa Odlukom Komisije 9.marta 2012. (C-23). Tužilac je pokrenuo razgovore o poravnanju 11.marta 2010. koji su bili neuspješni (C-92).
687. Tužilac je raskinuo Ugovor 7. maja 2010. nakon što su ovi pregovori propali (C-10; CVIII, paragraf 250). Po mišljenju Tužioca, ovaj raskid ugovora je punovažan kao posledica nevažećeg raskida ugovora od strane Tuženika (CVIII, paragrafi 251 i 259). Prema tome, Tužilac smatra da ima pravo da raskine

46 Član 120 Zakona o obligacijama ne predviđa da je ovaj zakon obavezan i njegov tekst se ne može tumačiti kao podrazumijevajući (vidite Član 13 Zakona o obligacijama) citiran u paragrafu 533 gore.

Ugovor po Potklauzuli 16.2 Opštih uslova zato što: (i) je Tuženikov nevažeći raskid ugovora proizveo nevažeće izbacivanje Tužioca sa Gradilišta 1. decembra 2009. i neopravdano aktiviranje Činidbene garancije od strane Tuženika (Potklauzula 16.2(d) Opštih uslova; CVIII, paragrafi 253-259); (ii) Tuženik nije zvanično dostavio Obračun radova u roku od 56 dana od prijema Privremenih situacija br.13 i br. 14 koje je Tužilac predao Šefu nadzora 25. i 28. decembra 2009. pojedinačno za mjesec oktobar i novembar 2009, zato što je Tuženik zvanično objavio nevažeći Obračun radova 29. marta 2010. na osnovu nevažećeg raskida ugovora, koji nije pominjao Privremene situacije br. 13 i br. 14 (Potklauzula 16.2(b) Opštih uslova; C- 12 i C-13 i CVIII, paragrafi 260-263); i (iii) Tuženik nije isplatio dugovane iznose Tužiocu po Odobrenoj privremenoj situaciji (IPC) br. 11 koju je izdao Šef nadzora 8. oktobra 2009. za mjesec avgust 2009. u iznosu od 1,340,679.77 EUR i koji dospijevaju 13. novembra 2009, od kojih 818,001.23 EUR još uvijek nije isplaćeno (C-6) i odobrenoj Privremenoj situaciji br.12 koju je izdao Šef nadzora 13.novembra 2009. za mjesec septembar 2009. u iznosu od 1,113,651.46 EUR i platave najkasnije do 11. februara 2010. (C-5), od čega je Šef nadzora pogrešno odbio 1,842,610.84 EUR i 51,273.00 EUR za sanacione radove za koje Tužilac nije odgovoran (kršenje Potklauzule 14.7 Opštih uslova koja daje pravo Tužiocu da raskine Ugovor po Potklauzuli 16.2(c) Opštih uslova; CVIII, paragrafi 264-268).

688. Uzevši u obzir da je raskid ugovora od strane Tuženika pravno nevažeći, Tužilac smatra da obaveze plaćanja iz Klauzule 15 nisu važeće (CVIII, 276). Umjesto toga, važe Potklauzule 16.4 i 19.6 Opštih uslova (na koje se Potklauzula 16.4(b) odnosi) (CVIII, paragrafi 264-268).
689. Kao posledica raskida ugovora od strane Investitora, Tužilac ima pravo na isplatu svih izvedenih Radova, koji su vrhunskog kvaliteta, za instalirani materijal kao i za materijal ostavljen nakon što je izbačen sa Gradilišta (CVII, paragrafi 270-27). Po ovom osnovu, Tužilac potražuje ukupan iznos od 7,904,110.14 EUR kao i PDV i ugovorne kamate po stopi od 4.39% (Potklauzula 14.8 Opštih uslova i CVIII, paragrafi 272 i 278-314).
690. Tužilac takođe tvrdi da ima pravo da potražuje sve gubitke ili štete kojima je bio izložen zbog protivpravnog raskida ugovora od strane Tuženika, uključujući izgubljenju dobit (Potklauzule 16.4 i 19.6(c) Opštih uslova; CVIII, paragraf 273 i 315-322). Po ovom osnovu, Tužilac potražuje 2,266,094.43 EUR, kao i PDV i ugovornu kamatu po stopi od 4.39% (CVIII, 273 i 322).
691. Zaključno, Tužilac zahtijeva refundaciju tekućih troškova Gradilišta iz Projekta nakon prvobitno predviđenog Roka završetka, režijskih troškova za ovaj period i

- drugih povezanih troškova saglasno Potklauzuli 16.4(c) Opštih uslova (CVIII, paragrafi 274 i 323-332). Ukupna potraživanja Tužioca po ovom osnovu iznose 1,143,354.31 EUR, uz PDV i ugovornu kamatu po stopi od 4.39% (CVIII paragraf 274).
692. Ukupne ugovorne kamate koje potražuje Tužilac u vezi sa prethodno pomenutim zahtjevima iznose 193,569.52 EUR (CVIII, paragrafi 333-336).
693. Ukupno, Tužilac potražuje 12,687,244.27 EUR, od kojih se mora odbiti iznos od 217,176.19 EUR koji je Tuženik isplatio 28. aprila 2011. (CVIII, paragrafi 275 i 338-339). Ukupna potraživanja Tužioca po Potklauzulama 16.4 i 19.6 Opštih uslova iznose 11,507,128.40 EUR neto (CVIII, paragraf 275, 334-336). Tužilac navodi da ovom iznosu mora biti pridodata crnogorska stopa PDV-a od 17%, kada je važeća. Tužilac procjenjuje da ukupan iznos važećeg PDV-a iznosi 1,180,115.87 EUR (CVII paragraf 337).
694. Tužilac takođe potražuje kamatu na zakasnelo plaćanje na ukupan bruto iznos svojih Zahtjeva (12,470,068.00 EUR) od 5. avgusta 2010, datuma kada je podnio svoju Dopunu Zahtjeva za arbitražu (CIII) po važećoj stopi od 8% po crnogorskom zakonu, osim za period od 1. jula 2011. do 31.decembra 2011. u kom važeća kamata iznosi 8.25% (CVIII, paragrafi 342-345).
695. Zaključno, Tužilac takođe tvrdi da Tuženik nije imao pravo na Odštetu zbog kašnjenja zato što je Tužilac po Ugovoru imao pravo na produženje roka. Kao rezultat toga, Tuženik je protivpravno odbio 10% Ugovorne cijene u ovjerenim iznosima koji se duguju Tužiocu (CVIII, paragrafi 346-347). Uz to, Tuženik nije naveo konkretnu osnovu po kojoj smatra da ima pravo na Odštetu zbog kašnjenja i nije podnio zahtjev u tom smislu saglasno Potklauzuli 2.5 Opštih uslova (CVII, paragraf 347). Takođe ne postoji Odluka Šefa nadzora o ovom zahtjevu Investitora, a Šef nadzora je jednostavno odbio iznos koji potražuje Tuženik kao Odštetu zbog kašnjenja iz Obračuna radova br. 11 i br. 12, koja se odnosi na odluku Šefa nadzora koja nije bila predmet ove arbitraže ili je podnesena kao protivzahtjev od strane Tuženika (CVIII, paragraf 347).
696. Šef nadzora je odlučivao o pokušajima Tuženika da uloži protivzahtjeve preko Zahtjeva Investitora br. 4, br. 5 i br. 6 nakon što je arbitraža već počela, dakle, Šef nadzora nije mogao da odlučuje o njima (CVIII, paragrafi 349-351). Međutim, Šef nadzora je donio svoju odluku dva dana prije isteka roka da Tuženik uloži protivzahtjeve i bez konsultacije sa Tužiocem. Dan kasnije, Tuženik je obavijestio Arbitražno vijeće da neće podnositi nikakve protivzahtjeve, a ipak je odbio iznose iz ovih Zahtjeva u Konačnom obračunu radova koji je objavljen naredni dan (R-106), 29.aprila 2011. (CVIII, paragraf 351).

W

697. Prema Članu 19 ICC Pravila, Arbitražno vijeće ne može razmatrati ove zahtjeve Investitora (CVIII, paragraf 352). Saglasno tome, ne mogu biti razmatrani Zahtjevi Investitora br.4, 5 i 6 u svrhu obračuna prava Tužioca iz Ugovora (CVIII, paragraf 52). Uraditi drugačije bi predstavljalo kršenje pravičnosti postupka i prava Tužioca da bude saslušan, budući da Tužilac nije imao mogućnost da odgovori na ove zahtjeve a Šef nadzora je donio odluku bez konsultovanja Tužioca, protivno Potklauzuli 3.5 Opštih uslova (CVIII, paragraf 354).
698. Tužilac smatra da je Tuženik potvrdio prethodno pravo Tužioca na pun iznos iz Privremenih situacija br. 11 i br. 12 u paragrafu 240 svog Podneska po završetku rasprave (RVIII). Međutim, suprotno onome što Tuženik tvrdi u svojim podnescima, Tužiocu nije isplaćen pun iznos zato što je Tuženik protivpravno oduzeo 1,775,793 .95 EUR (bez PDV-a) iz ovih plaćanja na ime navodne Odštete zbog kašnjenja na što nije imao pravo (CIX, paragraf 17). Tuženik takođe tvrdi u RVIII, paragraf 243, bez predočavanja bilo kakvih dokaza kojim bi dokumentovao svoje navode, da je Tužilac povratio ovaj iznos od Kooperanata i tako “*pogrešno informisao*” Arbitražno vijeće, što Tužilac demantuje (CIX, paragraf 18).
699. Po mišljenju Tužioca, način na koji je Tuženik uveo u arbitražu iznose koje je dodijelio Šef nadzora u korist Tuženika tj. kao *svršenu stvar* čini zloupotrebu procesa. Shodno tome, na osnovu njegove sopstvene tvrdnje, Tuženiku mora biti naloženo da isplati pun iznos od 3,051,579.74 EUR koji je protivpravno odbijen u Konačnom obračunu zbog ova tri zahtjeva Investitora (CVIII, paragraf 356).

2. Stav Tuženika

700. Tuženik tvrdi da je njegov raskid Ugovora od 16. novembra 2009. koji je stupio na snagu 1. decembra 2009. na osnovu Potklauzule 15.2 Opštih uslova, pravno valjan. Argumenti Tužioca se temelje na “*pogrešnoj tezi*” da raskid ugovora Tuženika nije pravno valjan a da je raskid ugovora Tužioca “*po propisu*” (RVIII, paragraf 228).

701. Po mišljenju Tuženika, raskid Ugovora od strane Tužioca 7.maja 2010. je *“neosnovan i bez pravnog dejstva”*. Dakle, svi zahtjevi Tužioca zasnovani na njegovom navodnom pravno valjanom raskidu Ugovora se moraju smatrati irelevantnim (RVIII; paragraf 229).
702. Tuženik još tvrdi da su zahtjevi Tužioca *“bez osnove, nerealni, lažni i izmišljeni u svrhu ove arbitraže”* (RVIII, paragraf 230).
703. Iako priznaje da ukupna finansijska potraživanja Tužioca, kako je potvrđeno na Saslušanju svjedoka, iznose 12,473,381.27 EUR, Tuženik konstatuje da je ovaj iznos niži od potraživanja iz Tužbenog predloga od 28. februara 2011. (12,690,557.47 EUR). Razlog za ovo je što je Tuženik isplatio razliku između konačne vrijednosti Radova navedene u Konačnom obračunu radova Šefa nadzora od 29. aprila 2011. i prethodno isplaćenog iznosa od 217,176,00 EUR (R-106; RVIII, paragraf 231)
704. Tuženik ne tvrdi da je obračun iznosa koji se i dalje duguju Tužiocu po Ugovoru netačan. Problem je zapravo taj što Tužilac potražuje ovaj iznos bez oduzimanja iznosa Odštete zbog kašnjenja na koju Tuženik smatra da ima pravo (RVIII, paragrafi 236-239).
705. Tuženik tvrdi da je Ugovor sa firmom *“Jedinstvo”* sklopljen 24. decembra 2010, bez davanja na uvid bilo kakvog dokaza koji bi dokumentovao ovu tvrdnju (RVIII, paragraf 99). On tvrdi da je on jednostavno angažovao druge Podizvođače tek nakon što je Ugovor raskinut i Tužilac izbačen sa Gradilišta 1. decembra 2009. Tuženik još navodi da je u prvo vrijeme planirao da sam realizuje radove u sopstvenoj organizaciji (RVIII, paragraf 100).
706. Tuženik takođe tvrdi da pismo Vlade Crne Gore od 10. decembra 2009. potvrđuje činjenicu da je on preuzeo odgovornost da ispuni obaveze Tužioca iz Ugovora (Dokaz R-103, paragraf 2). Tuženik potvrđuje da je postupio na ovaj način na osnovu Potklauzule 15.2 Opštih uslova, koja predviđa da ima pravo da se oslanja na ovu odredbu (RVIII, paragraf 101).
707. Iako njegov stav da je njegov raskid Ugovora *“po propisu, valjan i pravedan”* i u skladu sa ugovornim odredbama ostaje nepromijenjen, Tuženik tvrdi da je mogao da raskine Ugovor na osnovu Člana 120 Zakona o obligacijama. Ugovor je bio takozvani *“ugovor sa fiksnim rokom”* koji je *“mogao biti sa pravom raskinut po relevantnim odredbama Zakona o obligacijama, u situaciji kada je*

Strabag pokazao da nema namjeru da završi radove u skladu sa fiksnim Rokom završetka” (RVIII, paragraf 162).

708. Budući da nije podnio nikakve protivzahtjeve u ovoj arbitraži (Tr. 74:14-20), Tuženik nije podnio Arbitražnom vijeću na razmatranje pitanja u vezi sa Zahtjevima Investitora br. 4, 5 i 6 (Tr. 74:21-75:6). Tuženik se više koncentrisao na svoje podneske umjesto na brojne razloge zbog čega su, po njegovom mišljenju, plaćanja i odštetni zahtjevi Tužioca neosnovani i zašto ne treba da budu odobreni u cjelini. Ova pitanja su razmotrena u Odjeljku E u donjem tekstu, u kome se obrađuje plaćanje Tužioca i odštetni zahtjevi.
709. Tuženik je takođe predao, u svom Podnesku od 4. juna 2012. (RIX), prigodnu sažetu prezentaciju pravila kojima se regulišu štete nastale zbog kršenja ugovora po crnogorskom zakonu. On je time odgovorio na pitanja Arbitražnog vijeća od 24. maja 2012. i uz jasno izraženu ogradu da on i dalje smatra da je punovažno raskinuo Ugovor. Prema riječima Tuženika, Tužilac je u potpunosti odgovoran za raskid Ugovora i sam je doprinio šteti koju je navodno pretrpio i za koju zahtijeva nadoknadu u ovoj arbitraži (RIX, paragraf 23).
710. Međutim, u slučaju da Arbitražno vijeće utvrdi da Stranke zajednički snose odgovornost za raskid Ugovora i za posledice ovog raskida, Tuženik smatra da se Arbitražno vijeće može oslanjati na odredbe crnogorskog zakona koje se odnose na umanjene nadoknade za pretrpljenu štetu zbog kršenja ugovora po crnogorskom zakonu. Ova pravila važe samo za odštetne zahtjeve a ne za zahtjeve u vezi sa plaćanjima iz ugovora. Ona uglavnom stupaju na scenu kada je stranka koja potražuje odštetu sama doprinijele nastanku štete i zbog toga se, na etičkim osnovama, smatra da odgovornost mora biti podijeljena a iznos zahtijevane odštete umanjen u skladu sa tim (Član 199 Zakona o obligacijama; RIX, paragraf 33, strana 12).
711. Član 199 Zakona o obligacijama, pod nazivom “*podijeljena odgovornost*” navodi “*da oštećena stranka koja je doprinijela šteti ili tome da ta šteta bude veća nego bila što bi inače bila, treba da ima pravo samo na proporcionalno umanjenu nadoknadu*”. Paragraf 2 iste odredbe navodi da u slučaju da nije moguće utvrditi “*koji dio štete proizilazi iz radnje oštećene strane, sud mora dodijeliti nadoknadu uzimajući u obzir okolnosti slučaja*”.

Strabag pokazao da nema namjeru da završi radove u skladu sa fiksnim Rokom završetka” (RVIII, paragraf 162).

708. Budući da nije podnio nikakve protivzahtjeve u ovoj arbitraži (Tr. 74:14-20), Tuženik nije podnio Arbitražnom vijeću na razmatranje pitanja u vezi sa Zahtjevima Investitora br. 4, 5 i 6 (Tr. 74:21-75:6). Tuženik se više koncentrisao na svoje podneske umjesto na brojne razloge zbog čega su, po njegovom mišljenju, plaćanja i odštetni zahtjevi Tužioca neosnovani i zašto ne treba da budu odobreni u cjelini. Ova pitanja su razmotrena u Odjeljku E u donjem tekstu, u kome se obrađuje plaćanje Tužioca i odštetni zahtjevi.
709. Tuženik je takođe predao, u svom Podnesku od 4. juna 2012. (RIX), prigodnu sažetu prezentaciju pravila kojima se regulišu štete nastale zbog kršenja ugovora po crnogorskom zakonu. On je time odgovorio na pitanja Arbitražnog vijeća od 24. maja 2012. i uz jasno izraženu ogradu da on i dalje smatra da je punovažno raskinuo Ugovor. Prema riječima Tuženika, Tužilac je u potpunosti odgovoran za raskid Ugovora i sam je doprinio šteti koju je navodno pretrpio i za koju zahtijeva nadoknadu u ovoj arbitraži (RIX, paragraf 23).
710. Međutim, u slučaju da Arbitražno vijeće utvrdi da Stranke zajednički snose odgovornost za raskid Ugovora i za posledice ovog raskida, Tuženik smatra da se Arbitražno vijeće može oslanjati na odredbe crnogorskog zakona koje se odnose na umanjene nadoknade za pretrpljenu štetu zbog kršenja ugovora po crnogorskom zakonu. Ova pravila važe samo za odštetne zahtjeve a ne na zahtjeve u vezi sa plaćanjima iz ugovora. Ona uglavnom stupaju na scenu kada je stranka koja potražuje odštetu sama doprinijela nastanku štete i zbog toga se, na etičkim osnovama, smatra da odgovornost mora biti podijeljena a iznos zahtijevane odštete umanjen u skladu sa tim (Član 199 Zakona o obligacijama; RIX, paragraf 33, strana 12).
711. Član 199 Zakona o obligacijama, pod nazivom “*podijeljena odgovornost*” navodi “*da oštećena stranka koja je doprinijela šteti ili tome da ta šteta bude veća nego bila što bi inače bila, treba da ima pravo samo na proporcionalno umanjenu nadoknadu*”. Paragraf 2 iste odredbe navodi da u slučaju da nije moguće utvrditi “*koji dio štete proizilazi iz radnje oštećene strane, sud mora dodijeliti nadoknadu uzimajući u obzir okolnosti slučaja*”.

712. Tuženik još tvrdi da Tužilac, kao Izvođač po Ugovoru, ima osnovnu obavezu po crnogorskom zakonu da umanja gubitke i štete Investitora (RIX, paragraf 34; vidite RVI, paragraf 57.9). Tuženik se ne poziva na konkretnu pravnu odredbu da dokumentuje ovaj navod ali Arbitražno vijeće tumači da je on namjeravao da ukaže na Član 273 (4) Zakona o obligacijama koji je citiran na strani 4 u RIX.
713. Obim nadoknade se razmatra u Članu 273 Zakona o obligacijama, koji navodi, u relevantnom dijelu, da povjerilac ima pravo na nadoknadu obične štete i izgubljene dobiti, *“koje je u vrijeme stupanja u ugovor dužnik trebalo da predvidi kao moguće posledice kršenja ugovora, imajući u vidu činjenice koje su mu bile poznate u tom periodu ili koje su trebale da mu budu poznate”*. Paragraf 4 ove odredbe još predviđa da stranka koja reklamira kršenje ugovora *“mora preduzeti sve razumne mjere da umanja štetu koje takvo kršenje prouzrokuje, inače druga strana može zahtijevati umanjene odštete”*.
714. Prema riječima Tuženika, procjena iznosa odštete na koju stranka ima pravo po crnogorskom zakonu i kako se pomenuti iznos umanjuje u zavisnosti od toga da li se odgovornost smatra zajedničkom u konkretnim okolnostima određenog slučaja, mora biti urađena prema pravilima iz Člana 4 (Povjerenje i poštenje), 9 (Zabrana pravljenja štete), 10 (Obaveza ispunjavanja obaveza) i 11 (Potrebna pažnja) Zakona o obligacijama.
715. Princip pune nadoknade pretrpljene štete je dio Člana 197 Zakona o obligacijama: *“sudovi moraju uzeti u obzir i okolnosti nastale nakon nastanka štete, dodijeliti nadoknadu u iznosu nužnom da se povrati materijalno stanje lica koje trpi štetu u stanje u kom bi bilo da se nije dogodila šteta ili propust”*. Ovo uključuje i *damnum emergens i lucrum cessans* (RIX 6).

3. Rasprava i nalazi

- a) Ugovor se ima smatrati raskinutim po Potklauzuli 15.5 Opštih uslova.

716. Arbitražno vijeće utvrđuje u Odjeljku II.C u gornjem tekstu da Tuženik nije imao pravo da raskine Ugovor na osnovu Potklauzule 15.2(a) ili Potklauzule 15.2(c)(i) Opštih uslova (vidite paragraf 683 gore). Zbog toga, Arbitražno vijeće donosi odluku da Tuženik nije imao pravo da izbací Tužioca sa gradilišta 1. decembra 2009, 14 dana nakon svoje Najave raskida ugovora od 16. novembra 2009, na

osnovu Potklauzule 15.2 Opštih uslova (C-3, strana 82; vidite i paragraf 95 gore koji citira relevantne djelove Potklauzule 15.2 Opštih uslova). Tuženik isto tako nije imao pravo da se oslanja na istu odredbu kako bi zahtijevao ustupanje ugovora Tužioca sa njegovim Kooperantima.

717. Arbitražno vijeće takođe donosi odluku da Tuženik nije imao pravo tek tako da realizuje Radove i/ili angažuje druga lica za to, kako predviđa Potklauzula 15.2 Opštih uslova (C-3, strane 82-83; vidite paragraf 95 gore). Štaviše, Potklauzula 15.3 Opštih uslova u vezi sa procjenom "*Radova, Roba i dokumenata Izvođača, kao i svih ostalih iznosa koji se duguju Izvođaču za izvedene radove prema Ugovoru*" ne može da se primijeni u ovom slučaju (vidite paragraf 96 gore).
718. Na isti način, Tuženik nije imao pravo da obustavlja dalja plaćanja Tužiocu ili da naplaćuje bilo kakve navodne gubitke i pretrpljene štete ili dodatne troškove završetka radova kroz zahtjeve Investitora prema Potklauzuli 2.5 Opštih uslova (citirano u paragrafu 107 gore). Potklauzula 2.5 Opštih uslova može važiti samo u slučajevima regularnog raskida Ugovora po Potklauzuli 15.2 Opštih uslova (Potklauzula 15.4, citirana u paragrafu 97 gore), što ovdje nije slučaj.
719. Zbog istih razloga, Tuženik nije imao pravo da aktivira Činidbenu garanciju kako je on to učinio zato što nije imao pravo da raskine Ugovor po Potklauzuli 15.2 Opštih uslova, kako je Tuženik izričito priznao u svom pismu Vladi od 9. novembra 2009. (R-29; vidite paragrafe 251-252, posebno 252, gore). Prema scenariju izloženom u svom pismu od 9. novembra 2009, Tuženik je nagovijestio "*da će u najkraćem roku, shodno Potklauzuli 15.2 FIDIC Ugovornih odredbi i uslova*" raskinuti Ugovor tako da to "*bude osnova za aktiviranje bankarske garancije opredijeljene na iznos od 1,711,228.41 EUR*" (R-129, citirano u paragrafima 251-252 gore). Arbitražno vijeće konstatuje da ova arbitraža ne bi ni bila pokrenuta da Tuženik nije stavio u pogon ovaj scenario. Nakon pokušaja Tuženika da aktivira Činidbenu garanciju, Tužilac je zatražio od nadležnog suda u Beču da blokira njenu isplatu. Nakon toga, ovaj Sud je naložio da se na pravovaljanoj osnovi obezbijedi legalizacija privremene zaštitne mjere odobrene u tom smislu, tj. u arbitražnom postupku imajući u vidu Potklauzulu 20.6 Opštih uslova. Zato je Tužilac bio primoran da pokrene arbitražu (vidite paragraf 262 gornjem tekstu).

720. Arbitražno vijeće još konstatuje da je Tuženik aktivirao Činidbenu garanciju 16. novembra 2009, istog dana kada je Tužilac obaviješten o Najavi raskida ugovora (vidite paragraf 259 gore).
721. Arbitražno vijeće je već konstatovalo da samo postojanje kašnjenja nije ni u kom slučaju dovoljno da proizvede raskid ugovora po Potklauzuli 15.2 sve dok Izvođač ima pravo na produženje roka po Potklauzuli 8.4, a posebno kada Investitor sam krši obaveze (vidite, između ostalog paragrafe 535-537, 631-634, 636-638 gore). To je bio slučaj u ovom predmetu do momenta kad je Tuženik objavio Najavu raskidu ugovora, iako precizno trajanje ovog produženja treba još precizno da se procijeni i usaglasi (vidite paragrafe 638- 639 gore). Arbitražno vijeće napominje da čak i da Tuženik nije prekršio obaveze u vezi sa pristupom tunelu Sozina i dostavom kompletnog Glavnog projekta za Sekcije 1 i 2, on nije mogao raskinuti Ugovor po Potklauzuli 15.2 Opštih uslova (Potklauzula 8.4 Opštih uslova; vidite paragraf 546 gore). Zaista, iako tempo napredovanja radova odstupa od Plana izvođenja radova ili je takav da Rok završetka ne može biti ispoštovan, nejasno je da li Investitor ima pravo da raskine Ugovor po Potklauzuli 15.2 (vidite Potklauzulu 8.3 Opštih uslova; C-3, strane 51-52), posebno kada on sam krši obaveze, o čemu je već bilo riječi. To je zato što Investitor, u ovim okolnostima, faktički ima pravo da raskine Ugovor u bilo kom momentu nakon 28-dnevne najave po Potklauzuli 15.5 Opštih uslova (vidite paragraf 98 gore). Međutim, u toj situaciji, Investitor nema pravo na Odštetu zbog kašnjenja. Niti ima pravo na naknadu bilo kakvih troškova u vezi sa realizacijom radova zato što je spriječen da izvodi Radove nakon Raskida ugovora.
722. Arbitražno vijeće je saglasno sa Odlukom Komisije za sporove da u slučajevima kao što je ovaj, kada je Tužilac izbačen sa Gradilišta 1.decembra 2009, kada je predao sve Dokumente, Materijale itd. Investitoru i Šefu nadzora i kada se od njega traži da ustupi svoje kooperantske ugovore Investitoru, jedini zaključak koji može da se donese je da je Tuženik raskinuo Ugovor iz interesa. Ovo je činjenica čak i da nisu ispunjeni svi strogi uslovi važenja Potklauzule 15.5 Opštih uslova kada je Tuženik raskinuo Ugovor, uzevši u obzir da je on planirao da nastavi Radove sam ili sa drugim izvođačima. Dakle, Arbitražno vijeće smatra, na isti način kao što je Komisija za sporove procijenila predmet u svojoj Odluci, da je Ugovor u stvari *de facto* raskinut zbog interesa Investitora kada je Izvođač izbačen sa gradilišta 1.decembra, 2009. i od njega zahtijevano da Investitoru ustupi svoje Ugovore sa Kooperantima, koji su od tog momenta nastavili sa izvođenjem Radova.

723. Po crnogorskom zakonu, kao i u većini građanskih zakona, raskid je jednostrani čin koji, čim se aktivira, mijenja pravni odnos (takozvani “formative resolatory act”, “izjava o raskidu ugovora” na crnorskom jeziku, “acte formateur resolutoire” na francuskom i “Rechtsaufhebender Gestaltungsakt” na njemačkom). Čim se aktivira, ne može se više poništiti, čak i ako je aktiviran na nepropisan način. Prema tome, čim je je Tuženik primijenio ono što tvrdi da je njegovo pravo da raskine Ugovor i sproveo ga u djelo 1. decembra 2009, Ugovor ne može ponovo da se aktivira. On može samo da bude zamijenjen novim ili sličnim ugovorom uz prethodan sporazum Stranaka ili uz dogovor o nastavku realizacije po sličnim obavezama.
724. U ovom slučaju, Stranke nisu bile u stanju da se dogovore o sporazumu kojim bi riješile svoje nesuglasice (C-15; vidite paragraf 276 gore).
725. Arbitražno vijeće ne tumači da Odluka Komisije za sporove raskid ugovora Tuženika proglašava “ništavnim i nevažećim”, kako to navodi Tužilac, i ne tumači tako ovaj navod u Odluci. Odluka Komisije za sporove jednostavno daje na znanje da Tuženikov raskid ugovora nije sproveden u skladu sa odredbama sporazuma Stranaka koje se pominju u Potklauzulama 15.2 i 15.5 Opštih uslova. Ipak, Ugovor treba smatrati raskinutim po Potklauzuli 15.5 Opštih uslova, imajući u vidu ponašanje stranaka i posebne činjenice ovog slučaja.
726. U Odluci Komisije za sporove se još navodi da se obje Stranke nisu uvijek ponašale korektno a ponekad čak ni u dobroj namjeri. Kako je navedeno, Arbitražno vijeće smatra da zvanični dokazi potvrđuju da Stranke nisu uvijek saradivale i ponašale se na način koji bi se mogao očekivati od stranaka njihovog kalibara i reputacije. Objе Stranke su krive za to. Međutim, ostaje činjenica da je Tuženik bio taj koji je fabrikovao scenario koji je doveo do raskida Ugovora pod plaštom Potklauzule 15.2 Opštih uslova i koji je odmah preduzeo korake da trajno izbacі Tužіoca sa Gradilišta. Arbitražno vijeće smatra da je ovim činom Tuženik očigledno i svjesno zloupotrebio Potklauzulu 15.2 Opštih uslova da raskine Ugovor na način koji će mu omogućiti da preuzme Objekte i njihovo dalje finansiranje nelojalnim sredstvima. Umjesto toga, Tuženik je trebalo da iskoristi odredbe Potklauzule 15.5 Opštih uslova, ako je želio da postupa pošteno i da bude otvoreniji u svojim pravim namjerama prema Izvođaču, kako se

predviđa u odredbama Članova 4, 9, 10 i 11 Zakona o obligacijama (vidite paragraf 714 gore).

727. Arbitražno vijeće je još utvrdilo da je i Tužilac doprinio pogoršanju komunikacije i transparentnosti između Stranaka, posebno tokom ljeta 2009, zahtijevajući produženja roka bez uvijek jasnog objašnjenja konkretnih razloga za njih. Kako se konstatuje Odlukom Komisije za sporove, ova situacija je dovela do *“lošeg kvaliteta radova i loše realizacije Ugovora kao i do izdaje duha i namjere Ugovora tako da Ugovor više ne može opstati pošto je uzajamno povjerenje stranaka ozbiljno ugroženo i poljuljano”* (C-15, drugi paragraf uvodnih zaključaka, strane 3-4 Odluke Komisije za sporove citirane u paragrafu 275 gore).
728. Na prvi pogled, nije postojala nepremostiva prepreka da Tuženik primijeni Potklauzulu 15.5 Opštih uslova, i da to uspješno uradi. Međutim, Tuženik je slijedio ovaj put zato što je bilo od presudne važnosti da se pozove na Potklauzulu 15.2 Opštih uslova kako bi dobio od Tužioca i kooperante i finansijska sredstva za realizaciju Projekta. Potklauzulom 15.5 Opštih uslova nije mogao ispuniti ove ciljeve, o čemu je ranije bilo riječi, pogotovo da prigovore na zahtjeve Investitora rješava Šef nadzora i da po svojoj volji kontroliše i umanjuje iznose koji se duguju Izvođaču.
729. Dakle, u smislu posebnih činjenica u ovom predmetu, Arbitražno vijeće je saglasno sa Odlukom Komisije da Ugovor treba smatrati raskinutim saglasno Potklauzuli 15.5 Opštih uslova na koju je Tuženik mogao i na koju je trebalo da se oslanja (vidite paragraf 686 gore). Arbitražno vijeće još smatra da ovaj raskid ugovora treba smatrati važećim od 1. decembra 2009, kada je Tužilac izbačen sa Gradilišta a Tuženik preuzeo Radove kao i sve vidove Ugovora.

Odluka

730. Arbitražno vijeće donosi odluku da je Ugovor raskinut od strane Tuženika 1. decembra 2009. kako je potvrđeno u Odluci Komisije od 11. februara 2010. i da treba smatrati da je ovaj raskid ugovora Investitor aktivirao iz interesa u skladu sa Potklauzulom 15.5 Opštih uslova koja važi po analogiji.

b) Raskid Ugovora od strane Tužioca 17. maja 2010.

731. Imajući u vidu nalaze Arbitražnog vijeća u vezi punovažnog raskida Ugovora, Tužilac nije mogao raskinuti Ugovor na način kako je to on pokušao da uradi 17. maja 2010. Arbitražno vijeće je saglasno sa Tuženikom da ovaj raskid nema pravno dejstvo.
732. Dakle, u ovom predmetu nema mogućnosti za primjenu Potklauzula 16.2, 16.3 i 16.4 Opštih uslova na koje se Tužilac oslanja u vezi sa plaćanjima i odštetnim zahtjevima.

Odluka

733. Saglasno tome, Arbitražno vijeće dosuđuje da Tužilac nije mogao raskinuti Ugovor 17. maja 2010. po Potklauzuli 16.2 Opštih uslova. Kao posledica toga, na ovaj slučaj ne važe Potklauzule 16.3 i 16.4 Opštih uslova.

c. Posledice raskida Ugovora 1. decembra 2009.

734. Posledice Raskida saglasno Potklauzuli 15.5 Opštih uslova su izložene u Potklauzuli 16.3 i Potklauzuli 19.6 Opštih uslova, na koje se poziva Potklauzula 15.5 Opštih uslova (vidite paragrafe 98-100 gore).
735. Budući da Potklauzula 15.5 Opštih uslova predviđa da Investitor nema pravo da sam realizuje Radove ili angažuje drugog Izvođača da izvodi ove Radove, ili da koristi ovaj instrument da izbjegne Raskid ugovora od strane Izvođača po Potklauzuli 16.4 Opštih uslova (vidite drugi dio prvog paragrafa ove odredbe, citirane u paragrafu 98 gore), u Potklauzuli 16.3 ne postoji nikakva odredba u vezi ustupanja kooperantskih Ugovora Tužioca u korist Investitora (vidite paragraf 99 gore). Otuda oslanjanje Tuženika na crnogorski zakon da opravda ustupanje ugovora Izvođača sa njegovim kooperantima (vidite pozivanje Tuženika na Član 139(1) Zakona o obligacijama u svom pismu Vladi od novembra 2009. citirano u poslednjem paragrafu 252 gore; R-129).
736. Potklauzulom 19.6 Opštih uslova se predviđa da Investitor utvrdi vrijednost radova i izda Obračunsku situaciju koja uključuje:
- a) Iznose dospjele za plaćanje za izvedene Radove i za koje je cijena navedena u Ugovoru;

- b) Cijenu Planova i materijala naručenih za Radove koji su dostavljeni i prihvaćeni i koji će postati vlasništvo Investitora kada ih isplati i koje Izvođač radova mora staviti na raspolaganje Investitoru;
- c) Druge troškove ili dugovanja koje je u ovim okolnostima Izvođač opravdano napravio a koji se nisi mogli izbjeći u očekivanju završetka Radova;
- d) Cijenu uklanjanja Privremenih objekata i Opreme Izvođača sa gradilišta i povratak ovih objekata u domovinu Izvođača ili na drugo odredište po istim troškovima;
- e) Trošak povratka osoblja i radne snage angažovane na Objektima (vidite paragraf 100 gore).

737. Arbitražno vijeće smatra da su u mjeri u kojoj se Tužilac oslanja na Potklauzule 16.4 Opštih uslova da dokaže svoje zahtjeve, njegovi podnesci po Potklauzuli 16.4(b) Opštih uslova relevantni u ovom predmetu budući da se pomenuta odredba poziva na pravo Izvođača da bude isplaćen *“saglasno Potklauzuli 19.6”* Opštih uslova (vidite paragraf 102 gore). Najvažnija razlika između Potklauzule 16.4 Opštih uslova i Potklauzule 19.6 Opštih uslova se odnosi na dodatni odštetni zahtjev Izvođača. Dok Potklauzula 16.4(c) Opštih uslova u načelu predviđa da Izvođaču bude isplaćen *“iznos bilo kog gubitka ili štete kojima je Izvođač bio izložen zbog ovog raskida ugovora”*, Potklauzula 19.6 Opštih uslova nije tako široka. Prema stavci (c) Potklauzule 19.6 Opštih uslova, Izvođač može tražiti nadoknadu učinjenih troškova i štete *“kojima je u ovim okolnostima razumno i nužno bio izložen Izvođač u očekivanju završetka Radova”*. Osim toga, Izvođač takođe ima pravo da povrati troškove Privremenih objekata i opreme na gradilištu kao i troškove povratka osoblja i radne snage u domovinu saglasno Potklauzuli 19.6(d) i (e) Opštih uslova (vidite paragraf 100 gore).

738. Zaključno, Arbitražno vijeće konstatuje da Potklauzula 17.6 Ugovora u načelu isključuje odštetne zahtjeve *“zbog gubitka dobiti, gubitka ugovora ili indirektnih ili posledičnih gubitaka koje može pretrpjeti druga Strana u vezi sa Ugovorom osim onih konkretno predviđenih Potklauzulom 8.7 (Odšteta zbog kašnjenja); Potklauzulom 11.2 (Cijena sanacije nedostataka); Potklauzulom 15.4 (Plaćanje nakon raskida ugovora); Potklauzulom 16.4 (Plaćanje po raskidu ugovora); Potklauzulom 17.1 (Odštete); Potklauzulom 17.4(b) (Posledice Raskida od strane Investitora) i Potklauzulom 17.5 (Intelektualna i radna prava)”* (C-3, strana 91).

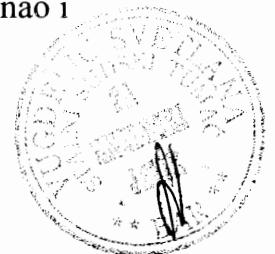
E. PLAĆANJE I ODŠTETNI ZAHTJEVI TUŽIOCA

739. Prema svojim nalazima u vezi sa posledicama raskida Ugovora od strane Tuženika, Arbitražno vijeće će prvo razmotriti zahtjeve Tužioca po Potklauzuli 19.6 Opštih uslova, koji se podudaraju sa onima podnesenim po Potklauzuli 16.4(b) Opštih uslova (vidite paragraf 734 gore) prije nego što razmotri zahtjeve koji potpadaju pod djelokrug Potklauzule 16.3 Opštih uslova i/ili Člana 197 Zakona o obligacijama.
1. Zahtjevi po Potklauzuli 19.6 Opštih uslova
740. Saglasno Potklauzuli 19.6(a) Opštih uslova, Tužilac ima pravo na isplatu svih *“dospjelih iznosa u vezi sa svim izvedenim radovima za koje je cijena utvrđena u Ugovoru”* (vidite paragraf 100 gore). On isto tako ima pravo na isplatu *“Troškova mehanizacije i poručenog materijala za Radove koji su dostavljeni Izvođaču”* (Potklauzula 19.6(b) Opštih uslova).
741. Tužilac potražuje vrijednost radova izvedenih prije nego što je izbačen sa Gradilišta uključujući 80% materijala za cijevi, i za materijal i opremu koji su ostali na Gradilištu a koje mu Tuženik nije isplatio (CVIII, paragraf 281ff).
- a) Iznosi odobreni u Privremenoj situaciji br. 11 i Privremenoj situaciji br. 12
- 1) Stav Tužioca
742. Pod naslovom *“Iznosi odobreni u Privremenim situacijama br. 11 i 12”*, Tužilac potražuje manjak od 1,775,793.95 EUR koji se podudara sa ostatkom od ukupnih iznosa odobrenih od strane Šefa nadzora od 30. septembra 2009, t.j. sve do Privremene situacije br. 12 (bez PDV-a), uz ugovornu kamatu (CVIII, paragraf 286).
743. Tužilac tvrdi da osim uplate iznosa od 217,176.20 EUR koju je izvršio Tuženik u aprilu 2011. nakon što je Tužilac podnio svoj Tužbeni predlog 20. februara 2011. (CV), još uvijek postoji manjak od 1,775,793.95 EUR (bez PDV-a) koji se duguje Tužiocu za Radove i materijal koji su odobreni za plaćanje do Privremene situacije br. 12, koji uključuje još uvijek neisplaćene iznose po Privremenoj situaciji br. 11 i Privremenoj situaciji br. 12 zbog Tužiočevog protivpravnog odbitka iznosa Odštete zbog kašnjenja u Privremenoj situaciji br. 12 (CVIII, 285-286; vidite paragraf 621 i paragraf 698 gore).

744. Tužilac smatra da ne postoji spor između Stranaka u vezi iznosa odobrenih za plaćanje u Privremenoj situaciji br. 11 i Privremenoj situaciji br. 12 budući da je Tuženik potvrdio u RVIII, paragraf 240, da Tužilac ima pravo na isplatu svih Radova i materijala odobrenih za isplatu u ovim zahtjevima (CIX, paragraf 17). Ostatak spora se vrti oko činjenice da Tuženik smatra da je Tužilac u potpunosti isplaćen zato što PE ima pravo da odbije 1,775,793.95 EUR od ovih iznosa na ime Odštete zbog kašnjenja.
745. Tužilac tvrdi da Tuženik nema pravo na ove Odštete zbog kašnjenja i da je na Tuženiku da u arbitraži dokaže suprotno. Međutim, Tuženik ovo nije čak ni pokušao. Dakle, Tužilac tvrdi da Arbitražno vijeće treba da donese odluku da odbitak iznosa na ime Odštete zbog kašnjenja nije opravdan (CIX, paragraf 17).
746. Tužilac takođe poziva Arbitražno vijeće da odbaci navod Tuženika, u RVIII, paragraf 243, da je Tužilac povratio iznos Odštete zbog kašnjenja od svojih Kooperanata. Tužilac tvrdi da je ovaj navod pokušaj Tuženika da pogrešno informiše Arbitražno vijeće zato što činjenice navedene od strane Tuženika ne samo da nisu tačne već nisu potkrijepljene bilo kakvim dokazom (CIX, paragraf 18).

2) Stav Tuženika

747. Tuženik tvrdi da su svi iznosi odobreni za isplatu u Privremenoj situaciji br. 11 do 12 u potpunosti isplaćeni (RVIII, paragraf 237).
748. Tuženik ne spori ove iznose ali tvrdi da je imao pravo da obustavi sve dospjele iznose prema Tužiocu do konačne odluke Šefa nadzora o zahtjevima njegovog Investitora. Ovo se desilo 29. aprila 2011. kada je Šef nadzora izdao Konačan obračun radova u skladu sa Potklauzulom 15.4(b) Opštih uslova (R-106).
749. Tuženik tvrdi da je odbitak iznosa koji je izvršio Šef nadzora u Privremenoj situaciji br. 12 u skladu sa Potklauzulom 8.7 Opštih uslova legitiman i korektan zbog toga što Tužilac nije završio Radove u okviru produženog Roka završetka radova po Ugovoru (RVIII, paragraf 240). Tuženik još tvrdi da potraživanjem punog iznosa koji je Šef nadzora odobrio za isplatu do Privremene situacije br. 12, Tužilac u stvari traži da Arbitražno vijeće *“odbaci Odluku Šefa nadzora u vezi sa isplatom Odštete zbog kašnjenja, ali, zbog nedostatka dokaza o tome da je ovaj zahtjev opravdan, on iznosi tezu da Investitor nije izvršio isplatu Radova koje je Šef nadzora odobrio za isplatu (RVIII, paragraf 241). Tuženik navodi da je “očigledno i nesporno” da je postojalo kašnjenja Radova, kako je priznao i*

Tužilac, (RVIII, paragraf 242). Saglasno tome, Tuženik je zauzeo stav da je “*naplata Odštete zbog kašnjenja od strane Investitora propisna*” (RVIII, paragraf 242).

750. Zaključno, Tuženik potvrđuje da je, 26.aprila 2011, isplatio iznos od 217,176.20 EUR po Privremenoj situaciji br. 12. (R-108).

3) Rasprava i nalazi

751. Arbitražno vijeće je uvjereni da ne postoji spor između Stranaka, na osnovu njihovih poslednjih podnesaka, u vezi sa činjenicom da su svi iznosi koje je Šef nadzora odobrio za plaćanje u Privremenoj situaciji br. 11 i Privremenoj situaciji br. 12 dospjeli za plaćanje i da se duguju Tužiocu. Takođe nije osporeno da je Tuženik isplatio doplatu u iznosu od 217,176.20 EUR 28.aprila 2011. (R-108, RVIII, paragraf 239). Dakle, Arbitražno vijeće je saglasno da jedini problem koji ostaje sporan u vezi sa Privremenom situacijom br. 11 i br. 12 predstavlja odbitak iznosa koji je, 13. novembra 2009. Šef nadzora izvršio u Privremenoj situaciji br. 12 u vezi sa Odštetom zbog kašnjenja za koju je istog dana donio odluku da sleduje Tuženiku (RVIII, paragrafi 239-244; vidite paragrafe 256-257 gore).

752. Nema dokaza pred Arbitražnim vijećem koji potvrđuju navod Tuženika da on zaista ima pravo na Odštetu zbog kašnjenja koja se potražuje po Zahtjevu Investitora br. 1. Uzevši u obzir da je Tuženik odlučio da ne podnosi protivzahtjev u smislu ovog zahtjeva, Arbitražno vijeće neće razmatrati njegovu osnovanost.

753. Iz ranijih nalaza Arbitražnog vijeća proističe da je sam Tuženik, 26. avgusta 2009, prekršio svoje dvije osnovne obaveze iz Ugovora i da je Tužilac i dalje imao pravo na produžetak roka kada je Ugovor raskinut (vidite paragraf 673 gore), tako da Arbitražnom vijeću ne preostaje ništa drugo do da donese zaključak da Tuženik nije imao pravo na Odštetu zbog kašnjenja kada je uložio svoj Zahtjev br. 1.

754. Arbitražno vijeće je uvjereni da iznos od 1,842,610.84 EUR nije trebalo da bude odbijen na ime Odštete zbog kašnjenja od iznosa odobrenih za isplatu u Privremenim situacijama br. 11 i br. 12 ili od drugih iznosa koji se duguju Tuženiku (vidite paragraf 257 gore).

755. Arbitražno vijeće konstatuje da je iznos koji je Šef nadzora odobrio u vezi sa Zahtjevom Investitora br. 1 viši nego iznos koji je ovdje sporan. Čini se su učinjene i druge korekcije između različitih opravdanih, dugovanih i/ili isplaćenih iznosa zato što Tužilac potražuje iznos od 1,775,793.95 EUR koji mu

se i dalje duguje i ovog iznosa koji je Tuženik prihvatio (RVIII, paragraf 243). Kako je već navedeno, nije sporno da je Tuženik isplatio iznos od 217,176.19 EUR 28. aprila 2011. (vidite paragraf 299 gore)

756. Podnesci Tužioca o ovim pitanjima nisu potpuno jasni u vezi Privremene situacije br. 11 i Privremene situacije br. 12 (CVIII, paragrafi 281-288). Arbitražno vijeće konstatuje da se Tužilac oslanja na Excel sheet registrovan pod C-100 kako bi potkrijepio iznos koji potražuje pod ovom tačkom zahtjeva (CVIII, paragraf 286). Međutim, ovaj dokument ne pominje plaćanje od 28. aprila 2011. koje je evidentirano prije toga. Prema C-100, neto iznos odobren u Privremenoj situaciji br. 11 iznosi 1,906,791.89 EUR a u Privremenoj situaciji br. 12 iznosi 1,535,324.37 EUR. Na osnovu toga, ukupan iznos ove dvije privremene situacije iznosi 3,442,116.26 EUR. U C-100 se takođe navodi da je iznos od 769,999.00 EUR isplaćen 12. novembra 2009. Arbitražno vijeće konstatuje da, uzevši u obzir plaćanje od 28.aprila 2011, ostaje veća razlika od one koju potražuje Tužilac i koju je priznao Tuženik, što upućuje da Arbitražno vijeće nije dobilo sve neophodne detaljne obračune u vezi sa ovom tačkom zahtjeva. Međutim, uzevši u obzir da ne postoji spor u vezi sa iznosom koji potražuje Tužilac pod ovom tačkom zahtjeva, Arbitražno vijeće je uvjereno da ostatak koji se dalje duguje Tužiocu po privremenim situacijama izdatim do Privremene situacije br. 12, posebno Privremenim situacijama br. 11 i br. 12 iznosi 1,775,793.95 EUR, bez plaćanja iznosa od 217,176.19 EUR od 29.aprila 2011. Tužilac ne oduzima ovo plaćanje pod ovom tačkom zahtjeva već od ukupnog iznosa svih njegovih Zahtjeva (CVIII, paragrafi 339- 340). Tuženik smatra da odbitak treba izvršiti po ovoj tački zahtjeva (RVIII, paragraf 234). Arbitražno vijeće je saglasno sa Tuženikom da je ovo bolji pristup u ovim okolnostima i zbog toga će umanjiti iznos koji Tužilac potražuje pod ovom tačkom na 1,558,617.75 EUR kako bi se uračunalo djelimično plaćanje od 29.aprila 2011.

Odluka

757. Arbitražno vijeće donosi odluku da je Tuženik dužan da isplati iznos od 1,558,617.76 EUR, koji se i dalje duguje Tužiocu u vezi sa svim Privremenim situacijama izdatim sve do i uključujući IPC br. 12.

b. Nadoknada za Radove iz Obračuna br. 13 i br. 14

1) Stav Tužioca

758. Prema riječima Tužioca, ukupan dospjeli i plativ iznos prema Obračunu br. 13 iznosi 2,430,221.70 EUR (C-101-102); CV, paragraf 317). Ukupan plativ iznos po Obračunu br. 14 (C-103) iznosi 681,649.31 EUR (CV, paragraf 318). Tužilac zahtijeva punu isplatu ovih Radova u ukupnom iznosu od 3,111,871.01 EUR

(bez PDV-a), i ugovornu kamatu (CV, paragrafi 314ff; CVIII, paragrafi 289ff).

759. Od ovog ukupnog iznosa, Šef nadzora je odobrio i potvrdio za isplatu iznos od 764,674.26 EUR u Obračunu radova po raskidu ugovora zvanično dostavljenim 29. marta 2010. (C-96), a koji Tužilac smatra preuranjenim imajući u vidu njegov stav da Ugovor nije valjano raskinut (CV, paragraf 320).
760. Tužilac tvrdi da je Tuženik odbio da izda Privremene situacije u vezi sa Obračunima Tužioca br.13 i br. 14 za Radove izvedene između 1.oktobra 2009. i 1.decembra 2009.
761. Tužilac tvrdi da je, 26.februara 2010, Šef nadzora već prihvatio i odobrio za isplatu dodatne iznose plative po Obračunima br. 13 i br. 14 u vezi sa Sekcijom 2 u ukupnom iznosu od 1,270,903.48 (C-90/105). Međutim, iako je prihvatio cjelokupne radove i materijal saglasno Obračunima br. 13 i br.14, Šef nadzora je zasnivao svoje obračune na netačnim jediničnim cijenama, koje su bile mnogo niže nego važeće cijene iz Predmjera radova.
762. Sve u svemu, Tužilac tvrdi da je Šef nadzora odobrio i potvrdio za isplatu ukupan iznos od 2,035,577.74 EUR u svojim odlukama od 26. februara i 29. marta 2010. (C-105 i C-96). Međutim, bez obzira na greške u ovim obračunima, nije izvršena bilo kakva uplata u vezi sa ova dva Obračuna, uprkos tome što ih je Šef nadzora djelimično odobrio (CVIII, paragraf 291) i što je realno potraživanje Tužioca mnogo više (CV, paragraf 324).
763. Tužilac konstatuje da je u svom Podnesku po završetku rasprave (RVIII, paragraf 254) Tuženik potvrdio iznos koji je odobrio Šef nadzora ali nije dostavio nikakav dokaz u vezi sa razlozima nesaglasnosti između ovog iznosa i iznosa od 3,111,871.01 EUR koji potražuje Tužilac (CIX, paragraf 19). Tužilac još tvrdi da suprotno onome što Tuženik tvrdi u svom Podnesku po završetku rasprave a bez podnošenja bilo kakvog dokaza kojim bi potkrijepio ove nove navode, nesaglasnost između ukupnog iznosa koji je odobrio Šef nadzora i 3,111,871.01 EUR koji potražuje Tužilac nije između efektivne količine Radova fakturisanih u Obračunima br. 13 i br. 14 i onih koje je odobrio Šef nadzora u Potvrdi o raskidu koju je izdao 29. marta 2010. (C-105). Tužilac tvrdi da je do ove nesaglasnosti došlo zbog činjenice da je Šef nadzora primijenio pogrešne cijene na neke Radove koje su nesporno izvedeni zbog toga što je netačno rasporedio važeće cjenovne pozicije iz Pozicije radova na odnosne Radove (CV, paragrafi 329ff; CIX, paragraf 19). Da su ovi Radovi obračunati saglasno Predmjeru radova *“sve nesaglasnosti bi nestale i faktički ne bi bilo sporno da Tužilac ima pravo na 3,111,871.01 EUR po Obračunima br. 13 i 14 (CIX, paragraf 19).*

764. Zaključno, Tužilac konstatuje da je Tuženik potvrdio u paragrafu 269 svog Podneska po završetku rasprave (RVIII) da je dodatni iznos od 1,302,129.71 EUR plativ u korist Tužioca za materijal na Gradilištu (CIX, paragraf 20). Međutim, ovaj iznos, kao i ostali dugovani iznosi prema Tužiocu po Obračunima br.13 i br. 14 mu nikada nisu isplaćeni zato što je Tuženik protivzakonito oduzeo iznose iz Zahtjeva svog Investitora br. 4, br. 5 i br. 6 od svih ovih iznosa. Po mišljenju Tužioca *”svi ovi zahtjevi Investitora se zasnivaju na pogrešnoj pretpostavci da je raskid ugovora od strane Tuženika pravno valjan. Osim toga, oni nikad nisu uvedeni u ovu arbitražu“* (CIX, paragraf 20). Uzevši u obzir da je raskid ugovora pravno nevažeći, Tužilac tvrdi da ove odbitke ne treba odobriti.

2) Stav Tuženika

765. Tuženik tvrdi da se umjesto izdavanja Privremene situacije za Radove koji odgovaraju Obračunima br. 13 i br. 14, Šef nadzora bavio njima u Završnom obračunu radova izdatom 29. marta 2010. (C-96), kako predviđa Potklauzula 15.3 Opštih uslova i izričito pomenutim u Obračunu (C-8; RVIII, paragrafi 250-251). Tuženik tvrdi da se iznosi pomenuti u ovom Obračunu podudaraju sa Radovima, Materijalom i Opremom koji su navedeni u Popisu potpisanom 1. decembra 2009. (RVIII, paragraf 252). Po toj osnovi, po mišljenju Tuženika, ne može se osporiti vrijednost odnosnih radova (RVIII, paragraf 253).

766. Tačna vrijednost je ona koju je Šef nadzora potvrdio u Završnom obračunu radova tj. 2,035,577.74 EUR (RVIII, paragrafi 254 i 265). Razlika između iznosa od 3,111,871.01 EUR koji potražuje Tužilac i iznosa potvrđenog za plaćanje (tj. 1,079,293.27 EUR) *“ne postoji”*. Prema riječima Tuženika (RVIII, paragraf 254), zahtjev Tužioca treba smatrati podmirenim nakon uzajamne kompenzacije iznosa odobrenih u korist Tužioca prema odšteti koja se duguje PE-u u Konačnom obračunu radova Šefa nadzora (RVI, paragraf 114.3).

767. Tužilac sada potražuje iznose koje treba smatrati usaglašenim na osnovu popisa od 1. decembra 2009. (RVIII, paragrafi 256-263).

768. Tuženik tvrdi da je *“jasno da je vrijednost Radova izvedenih do raskida Ugovora 1. decembra 2009. i neplaćeni iznos, vrijednost koju je utvrdio Šef nadzora u svom obračunu za plaćanje nakon raskida ugovora tj. prava vrijednost iznosi 2,035,577.74 EUR. Ovo je iznos koji je sam Strabag naveo kao vrijednost*

Radova potvrđena od strane Šefa nadzora u paragrafu 323 Tužbenog predloga (RVII, paragraf 265).

769. Tuženik smatra da Tužilac pokušava da dobije “*iznose koji se temelje na lažnom predstavljanju činjenica u vezi sa izvedenim Radovima. Na ovaj način, Strabag protivreči svom stavu izraženom u momentu raskida Ugovora učešćem u Popisu Radova, Materijala i Opreme kojim je utvrđen status Radova na Gradilištu na dan raskida ugovora. Strabag očigledno namjerava da ostvari svoj zahtjev u Arbitraži koji se zasniva na lažnim činjenicama, čak i kada su one prethodno potvrđene istinitim činjenicama*” (RVII, paragraf 266).
770. Zaključno, Tuženik smatra da je tvrdnja Tužioca o greški Šef nadzora u vezi sa formiranjem cijena laž (RIX, paragraf 28).

3. Rasprava i nalazi

771. Nakon pažljivo razmotrenih neoborivih priloženih dokaza, a posebno potpisanih mjernih lista registrovanih kao C-102-C104, pisma Šefa nadzora od 26. februara 2010. (C-105), Obračuna radova po raskidu ugovora (C-96), Predmjera radova vežećeg za odnosne radove (tj. posebno, pozicije 11.2-a, b i c1. i 1.1 i 1.2) i Naloga za izmjenu radova br. 2 koji dopunjuje Predmjer radova, većina u Arbitražnom vijeću je uvjereni da Šef nadzora nije pravilno obračunao vrijednost Radova obuhvaćenih Obračunima br.13 i br.14 (vidite 1. stranu priloga njegovog pisma od 26. februara 2010. (C-105), koji se ne odnosi na tačne jedinične cijene za pomenute pozicije već na znatno niže cijene). Na primjer, poređenje između cijena navedenih u C-105 sa cijenama u Predmjeru radova u C-3 za cijevi DN 812.8 NP 10bara i DN 711.2 NP 10bara, pokazuje da je Šef nadzora koristio jediničnu cijenu od 49.30 EUR i 43.60 EUR pojedinačno, dok Predmjer radova navodi 411.46 EUR i 344.55 EUR kao važeće cijene (C-105 i C- 3). Ipak, ukupne količine koje su razmatrane od strane Šefa nadzora za ove cijevi su one navedene u Predmjeru radova tj, 1,690m (C-3 i C-105). Slične greške kod formiranja cijena su se pojavljivale za druge pozicije procjenjivane od strane Šefa nadzora u C-105. Na osnovu toga, utvrđeno je da se razlike u procjeni pozicija obuhvaćenih Obračunima br. 13 i br. 14 ne odnose na količinu izvedenih radova između 1.oktobra i 1.decembra 2009. ili na količine instaliranog materijala, kako je potvrdio Šef nadzora 26. februara 2010, već na formiranje cijena za njih. Većina u Arbitražnom vijeću je uvjereni dokazom Tužioca da, u slučaju da je Šef nadzora primijenio cijene dogovorene u Predmjeru radova i izmijenjene Nalogom za izmjenu radova br. 2 i da je vrednovao odnosne radove i materijale na osnovu Predmjera radova i važećih planova plaćanja izloženih u tempu napredovanja radova, dobio bi isti rezultat kao onaj koji je obračunao Tužilac pod ovom tačkom

zahtjeva.

772. Većina u Arbitražnom vijeću ne smatra podneske i prpratne dokaze Tužioca obmanjujućim ili prevarom kako tvrdi Tuženik, opet bez ikakvih potkrepljujućih dokaza. U RVI, paragraf 115.2, Tuženik navodi da se razlika između cijene cijevi koju je obračunao svjedok Tužioca, g-din Wimmer i one koju pominje Šef nadzora u Obračunu radova po raskidu ugovora podudara sa vrijednošću četiri izgubljena stuba, za što Tužioca treba smatrati odgovornim. Međutim, ova tvrdnja nije podržana bilo kakvim dokazom koji potvrđuje (i) da je Tužilac odgovoran za gubitak (ii) iznos umanjenja koji je navodno izvršio Šef nadzora po ovom osnovu. Tuženikovi podnesci se oslanjaju na popis od 1.decembra 2010. (R-140) i potpuno zanemaruju obračune Šefa nadzora od 26.februara 2010. (C-150). Ni popis (R-140) ni pismo Šefa nadzora od 29. marta 2010. u vezi sa njegovim završnom obračunima vrijednosti izvedenih radova i isporučenog materijala (C-8) ne daju nikakvo objašnjenje u vezi sa osnovom po kojoj Tužioca treba smatrati odgovornim za izgubljene cijevi. Ova dokumenta ne objašnjavaju ni zašto odluka Šefa nadzora od 26. februara 2010. (C-105) ne umanjuje količine o kojima je bilo riječi u ovom smislu ili kako pristup opisan u pismu Šefa nadzora od 29. marta 2010. (C-8) utiče na konačnu procjenu. Tuženik samo navodi da je Tužilac lagao u vezi sa ovim. Ne postoji ni jedan dokaz u evidenciji arbitara da je ovo istina.
773. Uzevši u obzir prethodno rečeno, većina u Arbitražnom vijeću donosi odluku na osnovu preostalih dokaza da se iznos od 3,111,871.01 EUR, koji se podudara sa Situacijom br. 13 (C-101) uručene Šefu nadzora 26.novembra 2009. (C-12) i Situacijom br.14 (C-13) uručene Šefu nadzora 25.decembra 2009. i dalje duguje Tužiocu.

Odluka

774. Tuženik je dužan da isplati iznos od 3,111,871.01 EUR što se podudara sa Privremenom situacijom br. 13 i Obračunom br. 14 Tužioca.
- c. Zahtjevi Izvođača br. 1 i br. 1.1, br. 1.2 i br. 3.1 i br. 7
775. Tužilac potražuje 657,522.24 EUR (bez PDV-a), i ugovornu kamatu, na ime dodatnih Radova koji nisu predviđeni u Predmjeru radova i koji su posledica izmjena Djelokruga radova ili Naloga za izmjenu radova (CVIII, 293 -295).

776. Arbitražno vijeće konstatuje da iako se Zahtjev Izvođača br. 7 ne pominje u naslovu ovog ukupnog zahtjeva u CVIII, strana 49, on ostaje uključen u ovaj zahtjev uzevši u obzir ukupan potraživani iznos.

1) Zahtjevi Izvođača br. 1 i br. 1.1

a) Stav Tužioca

777. Tužilac potražuje 161,771.32 EUR za sanacione radove nakon dizanja GRP cijevi koje je prouzrokovano jakim kišnim padavinama i pritiskom podzemnih voda u periodu avgust - oktobar 2008. (CV, paragraf 347; vidite, CVIII, paragrafi 293-295, čime se ovaj iznos uključuju u ukupan iznos od 657,522.24 EUR).

778. Tužilac tvrdi da je dizanje cijevi posledica nedostatka odgovarajućih geoloških istraživanja što je rezultiralo nepotpunim Glavnim projektom (CVIII, paragraf 171). Dizanje cijevi se moglo izbjeći da se Šef nadzora saglasio sa predlogom Tužioca o nasipanju rova (CVIII, paragraf 172; C-42; Odjeljak 2.6.6, strana 35, Izveštaj ILF-a, C-122; g-din. Vuković, Tr. 180:11- 181:23; g-din. Ladenhauf, Tr. 377:10-378:2).

779. Tuženik je na kraju izdao Nalog za izmjenu radova br. 2 kako bi riješio ovaj problem. Ovaj Nalog za izmjenu radova predviđa kao sanacione mjere geotekstilni sloj i betonske ploče (vidi paragrafe 160-176 gore). Po mišljenju Tužioca, ni Ugovor ni Glavni projekat ne predviđaju ove pozicije (CVIII, paragraf 173).

780. Tužilac je, 5. novembra 2008, podnio Zahtjev br. 1 za iznos od 146,255.40 EUR (C-64) i Zahtjev br. 1.1 za 82,450.58 EUR 24. novembra 2008. (C-65).

781. Šef nadzora je 28.novembra 2008. nezakonito odbio Zahtjev br. 1 (C-66) i Zahtjev br. 1.1 (C-67) 16.decembra 2008, pripisujući Tužiocu krivicu za dizanje cijevi. On još smatra da se Zahtjev br. 1.1 odnosi na Deonicu KK86-KK88, koja nije obuhvaćena Nalogom za izmjenu radova br. 2 (C-66 i C-67). Međutim, Tužilac je bio taj koji je upozorio Tuženika o mogućim problemima sa dizanjem cijevi i predložio rješenja da se to izbjegne nasipanjem rova do prirodnog nivoa zemlje. 1. avgusta 2008.Šef nadzora je ovaj predlog odbio (C-42; CV, paragrafi 341-342).

782. Strabag je, 6. februara 2009, podnio Komisiji za sporove Zahtjev br. 1 i Zahtjev br. 1.1 sa kompletnim i detaljnim izvještajima, umanjujući svoj Zahtjev br. 1 na 115,060.56 EUR i Zahtjev br. 1.1 na 46,710.75 EUR (C-68). Komisija je objavila svoju Odluku 3. juna 2006. (C-106), kojom djelimično odobrava Zahtjev 1 u iznosu od 34,440.83 EUR zbog nepriznatih količina izvedenih radova i isporučenog materijala od strane Izvođača, i Zahtjev br.1.1 u djelimičnom iznosu od 11,826.86 EUR zbog istih razloga.

783. Obje stranke su objavile svoje Najave o neslaganju (CV, paragraf 346).

784. Tuženik do sada nije isplatio bilo kakav iznos po Zahtjevu br. 1 i br. 1.1. Zbog toga, Tužilac smatra da je na Arbitražnom vijeću da naloži ovu isplatu i on zahtijeva od Vijeća da naloži Tuženiku da isplati iznose po ovim Zahtjevima u punom iznosu (CV, paragraf 347).

b) Stav Tuženika

785. Tuženik tvrdi da je do dizanja cijevi na Deonicama KK86-88 u septembru 2008. došlo zbog nepoštovanja instrukcija Šefa nadzora od strane Tužioca (RVI, paragraf 76; RVIII, paragraf 312; C-47, C-52, R-13).

786. Prema građevinskom dnevniku od 10. septembra 2008. (C-47), Šef nadzora je dao instrukciju Strabagu da naspe najmanje 90% rova a ne samo 30cm. Ova instrukcija je data prije nego što su počele kiše 17.septembra 2008. (RVIII, paragrafi 311-313 i 367).

787. Pošto je rov ostao nepokriven, cijevi su se digle i deformisale zbog pritiska vode u rovu (RVIII paragraf 312). Najava odštetnog zahtjeva Izvođača od 18.septembra 2009. (C-3 9) se ne odnosi na ovu Deonicu (KK84-KK88) već na Nalog za izmjenu radova br. 2, koji se tiče samo Deonica KK7–KK44 i KK59-KK78.

788. Tuženik još tvrdi da je ova Najava u svakom slučaju zakasnila zato što je podnesena suviše kasno, imajući u vidu zahtjev iz Potklazule 20.1 Opštih uslova, i da stoga nije prihvatljiva (RVIII, paragraf 310 i 296).

c) Rasprava i nalazi

789. Arbitražno vijeće konstatuje da je u svojoj Odluci od 3. juna 2006. (C-106), Komisija za sporove utvrdila da obje Stranke nisu na pravi način primijenile odredbe Ugovora u vezi sa problemima koji se odnose na dizanje cijevi i iskopavanje rova (strana 2 Odluke). U njoj se utvrđuje da je Izvođač bio izložen

troškovima zbog dodatnih radova koje je morao da izvede u vezi sa dizanjem cijevi zbog jakih kiša i podzemnih voda, a što nije obrađeno u Glavnom projektu, kao i zbog zakasnelih instrukcija (Potklauzula 1.9 Opštih uslova). Komisija za sporove je donijela odluku da Tužilac ima pravo na isplatu ovih troškova od strane Tuženika, kao i dobiti. Međutim, Komisija za sporove je takođe donijela odluku da metod obračuna ovih troškova koji je primijenjen od strane Tužioca, a koji uključuje primjenu cijena utvrđenih u Predmjeru radova, nije pravilan i da bi umjesto toga Izvođač trebalo da radi proračun prema Potklauzuli 1.9 Opštih uslova. Na osnovu podnijetih dokaza, Komisija je zaključila da i Izvođač radova nije primijenio sve mjere da spriječi dizanje cijevi zbog jakih padavina i podzemnih voda i da nije definisao Sistem upravljanja kvalitetom koji bi omogućio provjeru svake faze Radova. Zbog ovih razloga, Komisija je samo djelimično odobrila Zahtjeve Tužioca. Po toj osnovi, Komisija je umanjila zahtjeve Tužioca na 46,267.69 EUR ukupno (vidite paragraf 782 gore).

790. Arbitražno vijeće, na osnovu materijalnih dokaza a posebno dokumenata koji su podneseni Komisiji i Odluke Komisije za sporove (C-106), ne vidi nijedan razlog da odstupa od nalaza Komisije i dodijeli pune iznose koje potražuje Tužilac u Zahtjevima br. 1 i br. 1.1. Tužilac nije dostavio ni jedan novi dokaz koji opovrgava ove nalaze.

Odluka

791. Tuženik je dužan da isplati Tužiocu iznos od 46,267.69 EUR kako je odlučila Komisija za sporove 3.juna 2006. u vezi sa Zahtjevima Tužioca br.1 i br. 1.1.

2) Zahtjev Izvođača br. 1.2

a) Stav Tužioca

792. Zahtjevom br. 1.2 Tužilac potražuje iznos od 47,506.80 EUR za izgradnju prelaza na cjevovodima ispod plovnih puteva tokom perioda 7-16 oktobra 2008. i 1-7 avgusta 2009. (C- 71; CV, paragrafi 348-354).

793. Tužilac tvrdi da standardni crteži koje je dostavio Tuženik ne sadrže nikakve specifikacije ili obračune koji su neohodni za izgradnju ovih konkretnih prelaza (CVIII, paragraf 133; paragraf 2.2.7.3, strana 18 Izvještaja ILF-a, C-1 22).

794. Između 7. i 16.oktobra 2008. Šef nadzora je naložio Strabagu da izgradi dodatne prelaze ispod rijeke Crmnice na Deonici KK52-KK58 između 4+450 km i 430 i 4+333 km do 4+313. Šef nadzora je potvrdio svoje instrukcije u Radnom nalogu

br.4, od 20.oktobra 2008. Strabag je, 21.oktobra 2008, predložio da ovi radovi budu fakturirani u skladu sa pozicijom 2.10 Predmjera radova za podzemne prelaze, koja je greškom bila uključena u Predmjer radova za Deonicu KK33-KK34 (C-71, paragrafi 2.23-2.26, strane 2-6 do 2-7 Zahtjev br. 1.2).

795. Tokom sastanka br. 3 održanog 7.avgusta 2008. Predstavnik Šefa nadzora je konstatovao da *“standardni poprečni presjek iz Glavnog projekta i situacija na terenu nisu saglasni jedno sa drugim”* (C-143). On je naložio Tužiocu da obustavi dalje polaganje cijevi sve dok Projektant ne dostavi nedostajuće elemente (C-145).

796. Tužilac je na kraju izgradio prelaze po preciznim instrukcijama Šefa nadzora. Šef nadzora je odobrio Radove, ali je odbio plaćanje zato što nije bilo riješeno pitanje koju poziciju u Predmjeru radova primijeniti (C-71). Zbog *“nesigurnosti”* Šefa nadzora u vezi sa tim koja pozicija u Predmjeru važi za njih, Tužilac i dalje čeka uplatu za ove Radove (CV, paragraf 351).

797. Tužilac tvrdi da je, nakon što je Šef nadzora odbio da isplati ovaj Zahtjev uprkos činjenici da je potvrdio da Tužilac ima legitiman Zahtjev, on prvo unio ovaj zahtjev u Zahtjev br. 1.1. Nakon što je Zahtjev br. 1 odbijen, on je 28. aprila 2009, podnio poseban Zahtjev br. 1.2. (C-69; CV, paragraf 349)

798. 30.maja, 2009, Šef nadzora je odlučio da:

“Iako nema nikakve sumnje da je radove inicirao i odobrio Šef nadzora i da oni moraju biti isplaćeni, problem je pod kojom pozicijom u Predmjeru će oni biti isplaćeni. Razlog zbog kog Šef nadzora još ne može da donese odluku o ovom pitanju je činjenica da pozicija 2.10 u Predmjeru, na koju se vi pozivate u vašem zahjevu, važi za konkretne deonice cjevovoda - radovi ispod rijeke (Morača i Orahovštica se spominju u Predmjeru). Šef nadzora ne može da nađe bilo kakav dokaz da se deonice cjevovoda KK78-88 na bilo kojoj rijeci ukrštaju i presjecaju. Vodni kanal i Rijeka su dvije različite stvari. Informacije o prelazu rijeke takođe nedostaju u vašem Opisu posla koji ste dostavili Šefu nadzora”.(C-70)

799. Tužilac je, 6. juna 2009, dostavio tražena objašnjenja Šefu nadzora i kartu koja prikazuje lokaciju prelaza (C-71, paragrafi A.3.7-A.3.12 Zahtjeva br. 1.2). Šef nadzora je potvrdio pravo Tužioca na dodatne troškove ali je odbacio obračune Tužioca. On je zauzeo stav da cijena ovih radova treba da bude obračunata u odnosu na poziciju 2.1 u Predmjeru (zemljana iskopavanja).

On međutim, nije donio nikakvu odluku u vezi sa Zahtjevom Tužioca br. 1.2.

800. Tužilac još tvrdi da je morao da izgradi dodatne prelaze na cjevovodu, koji su instalirani između 1. i 7. avgusta 2009. (CV, paragraf 352).
801. Tužilac je, 9. novembra 2009, podnio Komisiji Najavu odštetnog zahtjeva br. 1.2 kojom se obuhvataju svi neizmireni iznosi za radove na ukrštanju cjevovoda u oktobru 2008. i avgustu 2009. (C-71). 19. februara 2010. on je uručio Komisiji za sporove pun izvještaj o svom Zahtjevu za ukupan iznos od 47,506.80 EUR. (C-71).
802. Komisija za sporove nije bila u stanju da zvanično dostavi odluku o Zahtjevu br. 1.2 prije raskida Ugovora i raskida Sporazuma o komisiji za sporove od strane Tuženika 10. maja 2010.
803. Zbog toga što Komisija o sporovima više nije u funkciji, Tužilac smatra da je Arbitražno vijeće jedino nadležno tijelo da donese odluku o ovom zahtjevu (CV, paragraf 354).

b) Stav Tuženika

804. Tuženik tvrdi da su Radovi obuhvaćeni Zahtjevom Izvođača br.1.2 isplaćeni kako su odobreni (RVI, paragraf 80.6).
805. Tuženik tvrdi da Tužilac nije učinio dostupnim Šefu nadzora tražene dokaze za donošenje odluke o Zahtjevu 1.2. (C-70). U svakom slučaju, radovi u vezi sa vodotokom nisu složeni kao što je kopanje ispod rijeka a radovi pomenuti u Zahtjevu br. 1.2 su izvođeni tokom suve sezone kada vodotok praktično ne postoji na terenu gdje su izvođeni (RVI, paragraf 80.1).
806. Uzevši u obzir da Šef nadzora nije donio nikakvu odluku u vezi sa Zahtjevom br. 1.2, Tuženik konstatuje da ovaj Zahtjev treba smatrati odbijenim saglasno Potklauzuli 20.1 Opštih uslova zbog toga Strabag nije podnio Zahtjev Komisiji za sporove u roku od 42 dana od dana njegovog podnošenja Šefu nadzora. Događaj koji je doveo do Zahtjeva se desio 2008. godine, a Strabag je tek u maju 2009. podnio svoju Najavu odštetnog zahtjeva (RVI, paragraf 81; RVIII, paragraf 301).

c) Rasprava i nalazi

807. Arbitražno vijeće konstatuje da Tuženik nije izveo ni jedan dokaz da je Zahtjev br. 1.2 isplaćen; da je isplata izvršena ovaj dokaz bi bio dostupan. Arbitražno vijeće takođe nije uvjerenom argumentom Tuženika da je Zahtjev br. 1.2

- zakasnio. Imajući u vidu hronologiju ovog Zahtjeva, koja dokazuje da je ovaj Zahtjev podnesen na vrijeme i nakon toga ažuriran poslije odluke Šefa nadzora da iako su odnosni Radovi nesporno plativi u korist Izvođača, nije jasno po kom cjenovniku u Predmjeru radova ih treba obračunati, i priznanja Šefa nadzora da je Zahtjev solidno utemeljen, Arbitražno vijeće ne smatra da je Zahtjev br. 1.2 zakasnio.
808. Arbitražno vijeće još tvrdi da se Odluka Komisije za sporove u vezi sa Zahtjevom br. 1 i br. 1.1 ne odnosi na bilo kakve zahtjeve u vezi sa podzemnim prelazima cjevovoda zato što oni nisu uključeni u Zahtjev br. 1.1 kada je podnesen Komisiji za sporove (pogledajte paragraf 789 u gornjem tekstu). Prema Potklauzuli 20.8(b) Opštih uslova, ako dođe do spora u vezi sa radovima iz Ugovora ili izvođenjem radova prema instrukcijama Šefa nadzora tokom realizacije Ugovora a Komisija za sporove više nije u funkciji zbog isteka ili raskida sporazuma ili zbog nekog drugog razloga, spor se može uputiti direktno na rješavanje putem arbitraže saglasno Potklauzuli 20.8 Opštih uslova (vidite paragraf 113 gore). Prema tome, Arbitražno vijeće ima nadležnost nad ovim Zahtjevom.
809. Arbitražno vijeće smatra da Tužilac ima pravo na razumnu nadoknadu za naknadno izvedene radove koji su predmet njegovog Zahtjeva 1.2, kako je priznao i Šef nadzora u dva navrata. Ovo ne spori ni Tuženik. On samo osporava procjenu Tužioca. Međutim, Tuženik ne daje bilo kakav dokaz u vezi sa tim zašto procjena Tužioca nije prihvatljiva ili zašto je netačna i ne daje nikakav predlog kako napraviti drugačiji obračun. Tuženik ni manje ni više nego kritikuje obračune Tužioca a ne daje precizne protivdokaze za njih. Zbog toga, Arbitražno vijeće nije uvjereno argumentima koji su podnijeti od strane Tuženika.
810. Arbitražno vijeće isto tako nije uvjereno da su obračuni koji su osnovica Zahtjeva Tužioca 1.2 o kome se govori u njegovoj Najavi odštetnog zahtjeva upućenog Komisiji za sporove pouzdaniji nego one koje je uradio za Zahtjeve 1 i 1.1. Arbitražno vijeće potvrđuje da je Tužilac uradio svoje obračune u saglasnosti sa mišljenjem Šefa nadzora da ih treba uraditi pozivanjem na poziciju 2.10 u Predmjeru radova (vidite paragraf 799 gore). Arbitražno vijeće je temeljno razmotrilo Odjeljak 4 Najave odštetnog zahtjeva (C-71), koji potvrđuje da je Tužilac upravo to uradio. Arbitražno vijeće konstatuje da Komisija za sporove smatra da nijedna stranka nije postupala korektno kada su slični obračuni i procjene u pitanju i donijela je odluku da ove obračune ne treba raditi na osnovu Predmjera radova već po Potklauzuli 1.9 Opštih uslova. Po toj osnovi, Komisija za sporove je ispravila obračune Tužioca faktorom od oko 47%. Na osnovu dokumenta i argumenata prije toga, posebno gomile pisama između Stranaka, Arbitražno vijeće donosi odluku da je razumno i pošteno da sličan koeficijent važi

za Zahtjev 1.2 i smatra da iznos od 22,328.20 EUR (tj.okruglo 47%) treba da bude isplaćen Tužiocu za dodatne troškove kojima je bio izložen.

Odluka

811. Arbitražno vijeće dosuđuje da Tuženik isplati iznos od 22,328.20 EUR u korist Tužioca za dodatne izvedene radove koji su uključeni u Zahtjev 1.2.
- 3) Zahtjev Izvođača br. 3
- a) Stav Tužioca
812. Zahtjevom Izvođača br. 3, Tužilac potražuje iznos od 159,876.12 EUR koji predstavlja dodatne troškove za čelik nakon što je Šef nadzora uveo novi zahtjev prema kome cijevi na Deonicama KK5-KK7 i KK44-KK49 moraju biti debele 7.1mm i 8mm a ne 6.3mm kako predviđa tender (CV, paragrafi 355-368 i 293; C-72 i C-107).
813. Tužilac tvrdi da je Tuženik, 15. juna 2009, odbio njegov zahtjev za Nalog za izmjenu radova koji odobrava nadoknadu zbog promjene debljine ovih cijevi (C-109), bez odgovarajućeg opravdanja (C-73).
814. Tenderska dokumenta preciziraju prečnik cijevi i pritiske koje moraju da izdrže (10bar) ali ne sadrže nikakve zahtjeve u vezi sa njihovom debljinom. Tokom pred-licitacione konferencije održane 29.januara 2008, Tuženik je konstatovao da debljinu cijevi moraju obračunati ponuđači zavisno od važeće proizvođačke tehnologije (C-76).
815. Tužilac još tvrdi da Glavni projekat ne sadrži nikakve podatke o analizi opterećenja koji su od presudne važnosti za potrebnu debljinu čeličnih cijevi (CVIII, paragraf 129; g-din Njezić, Tr. 210:14-17). Crteži trase cjevovoda Sekcije 2 ne sadrže nikakve informacije o mehaničkim karakteristikama cjevovoda niti reference o specifikacijama. Informacije o dubini vode iz Predmjera radova su bile suviše usmjerene na projekat, gradnju, ekonomske procjene i projekat bezbjednosti tokom gradnje (CVIII, paragraf 133; C-122, paragraf 2.3.7, strana 25).
816. Tužilac je predložio isporuku čeličnih cijevi dimenzija 6.3mm DN700 i DN800 što je Tuženik prihvatio. U skladu sa tim, 15. jula 2008. on je dostavio Šefu nadzora Analizu opterećenja za cijevi DN700 i DN800. U to vrijeme nije postojala analiza opterećenja u Glavnom projektu (C-76). Šef nadzora je, 28. jula

2008. prosljedio Tužiocu zapisnik sa sastanka koji su Stranke imale 26. jula 2008. u kome se između ostalog navodi:

“Ostali kriterijumi (spoljašnji pritisak cijevi koji se obračunava na osnovu maksimalnog novoa vode jezera za praznu cijev) nije vaša obaveza definisana u tenderskim dokumentima, ali jeste prema Zakonu o gradnji i propisima za pripremu i sadržaje tehničke dokumentacije (Službeni list Crne Gore br. 22/02), gdje se ovo jasno definiše kao dio Izvođačkog projekta, koji je vaša ugovorna obaveza. Takođe vas podsjećamo da gorenavedena dokumenta moraju biti podnijeta Investitoru na odobrenje prije preduzimanja bilo kakve radnje u ovom smislu (nabavka opreme itd.). Pošto je ova procedura jasno definisana u zakonu, ne postoji potreba da se ovaj kriterijum uvrsti u tenderska dokumenta” (C-107).

817. Tužilac tvrdi da sadržaj ovog zapisnika potvrđuje da zahtjev da cijevi moraju izdržati pritisak vode jezera kada su prazne nije pomenut u tenderu i da je unošenje novog zahtjeva o debljini u ovom kasnoj etapi posledica manjkavosti u tenderskim dokumentima i Glavnom projektu. Tužilac tvrdi da nijedan od ovih dokumenata ne sadrži bilo kakve proračune u vezi sa pritiskom koji podzemni cjevovod mora izdržati u praznom stanju (CV, paragraf 358; CVII, paragraf 57; paragraf 41, Druga Izjava svjedoka Milorada Njezića).
818. Tužilac navodi da je 30. jula 2008. predao dodatnu Analizu opterećenja koja pokazuje da su potrebne cijevi debljine 7.1mm DN700 i 8mm DN800 (strana 2-3, C-76) kako bi izdržale pritisak vode u praznom stanju na određenim deonicama. 1. avgusta 2008. ovo je prihvaćeno od Šefa nadzora i Investitora (C-76, strane 2-3).
819. Strabag je 20. maja 2009. predao Šefu nadzora nacrt Naloga za izmjenu radova koji sadrži ponuđene cijene za čelične cijevi debljine 7.1mm i 8mm (C-109). Šef nadzora je 15.juna 2008.odbio predlog sa obrazloženjem da Strabag nije kupio cijevi precizirane u Glavnom projektu i koje je odobrio Projektant već je izvršio svoje sopstvene proračune i nabavio cijevi manje debljine od one koja je precizirana u Glavnom projektu za oko 94% cjevovoda.
820. Tužilac je 29. juna 2009. predao Najavu odštetnog zahtjeva br.3 zbog razlike između nabavne cijene za cijevi debljine 7.1mm i 8mm i Ugovorne cijene za cijevi dimenzija 6.3mm (C-74). 18. jula 2009, on je uručio izvještaj o svom Zahtjevu br. 3 (C-74).

821. 10. jula 2009. Šef nadzora je odbio Najavu odštetnog zahtjeva Tužioca sa obrazloženjem da nije podnesen na vrijeme i da se osoblje Tužioca prilikom svojih obračuna debljine cijevi pogrešno oslanjalo na pretpostavku da cjevovod neće biti pražnjen tokom zimske sezone (C-76). 28. avgusta 2009. Šef nadzora je odbio Zahtjev br. 3, uglavnom na temelju toga da je zakasnio (C-75).
822. Tužilac je, 24. septembra 2009, podnio Zahtjev br.3 Komisiji za sporove (C-76), koja ga je dobila 29.septembra 2009. i odbila 14. decembra 2009. (C-108).
823. Komisija za sporove je utvrdila da se “*sporne izmijenjene tehničke karakteristike cijevi zasnivaju na naknadnim tehničkim zahtjevima Investitora, tj. njegovog Projektanta, van djelokruga Ugovora, i, definitivno van mogućnosti predviđanja jednog racionalnog izvođača radova. Nesporno je da je Izvođač radova dobio izmijenjene zahtjeve i izmijenjenu tehničku dokumentaciju nakon što je Ugovor potpisan. Shodno tome, ispostavilo se da tehničke karakteristike cijevi koje nudi Izvođač i koje se zasnivaju na Tenderskim dokumentima nisu u skladu sa Glavnim projektom koji je kasnije dostavljen*” (C-108). Međutim, ona je kasnije utvrdila da Strabag nije prijavio Zahtjev br. 3 u roku od 28 dana predviđenim Potklauzulom 20.1 Opštih uslova. Po riječima Komisije za sporove, ovaj rok je počeo da teče od 2. septembra 2008, kada je Tuženik saopštio Tužiocu da će kupljene i isporučene biti izmjerene i plaćene tek nakon što Tužilac ispuni sve ugovorne zahtjeve predviđene Predmjerom radova (C-108).
824. Tužilac sada tvrdi da se moglo predvidjeti u septembru 2008. da će Šef nadzora odbiti da izda neophodan Nalog za izmjenu radova zbog toga što su se tada odvijali razgovori Stranaka o ovom pitanju. On tvrdi da ima pravo na nadoknadu zato što je Šef nadzora morao da utvrdi nove cijene u saglasnosti sa Potklauzulom 12.3 Opštih uslova nakon uvođenja novih zahtjeva (CV, paragrafi 365-366). Strabag je prijavio svoje neslaganje sa Odlukom Komisije za sporove 11. januara 2010. (C-77).
- b) Stav Tuženika
825. Tuženik tvrdi da Strabag nije obračunao traženu debljinu cijevi u skladu sa podacima iz tendera i da nije isporučio cijevi sa čeličnom oblogom. Tuženik demantuje da je potvrdio, na sastanku održanom 26. jula 2008, da Tužilac nije odgovoran za ovo. Naprotiv, Tuženik tvrdi da je tada potvrđeno da cijevi koje je isporučio Tužilac nisu bile prihvatljive izuzev za dužinu od 2 km. Dakle, od

Tužioca je traženo da nabavi nove cijevi potrebne debljine (RV, paragraf 83.2; RVIII, paragrafi 323-328).

826. Tuženik još tvrdi da su Šef nadzora i Projektant odobrili obračune Tužioca iz njegove Analize opterećenja od 30. jula 2008. (C-76) i da su oni uneseni u Izvođački projekat (RVIII, paragraf 330). Tuženik smatra da je Tužilac potvrdio u ovim obračunima da su cijevi koje je kupio odgovarajuće samo za ograničeni dio cjevovoda (RVIII, paragraf 334). Nakon toga, Tužilac je vratio neodgovarajuće cijevi i isporučio nove cijevi ispravne debljine (RVIII, paragraf 331).
827. U svakom slučaju, Tuženik smatra da je Tužilac podnio svoju Najavu odštetnog zahtjeva 18. jula 2009. (C-74), tj. 357 dana nakon događaja i 338 dana nakon što je dobio zapisnik sa sastanka na koji se Najava odštetnog zahtjeva poziva (RVIII, paragraf 301). Kao što navodi Komisija za sporove, Tuženikov stav je da je Zahtjev br. 3 zakasnio (RVI, paragraf 84; RVIII, paragrafi 296; C-108).

c) Rasprava i nalazi

828. Arbitražno vijeće primjećuje da Odluka Komisije za sporove o Zahtjevu 3 očigledno ide u korist Tužioca u vezi sa osnovanošću njegovog stava. Komisija za sporove potvrđuje da je Tužilac imao pravo na nadoknadu troškova kojima je bio izložen nakon novih zahtjeva koje su postavili Šef nadzora i Projektant u vezi sa debljinom čeličnih cijevi (C-108). Međutim, bez obzira na očigledno čvrst slučaj Tužioca, Komisija za sporove je odbacila ovaj Zahtjev kao zakasnio, saglasno Klauzuli 20.1 Opštih uslova.
829. Arbitražno vijeće je saglasno sa ovom ocjenom. Činjenica da se vode razgovori o ovom pitanju u tom periodu nije dovoljna da bi se prekinuo istek roka po odredbi "blokada" iz Potklauzule 20.1 Opštih uslova (vidi paragraf 545 gore).
830. Po mišljenju Komisije za sporove, Tužilac je imao solidan slučaj, ali ga nije pokrenuo u roku uzevši u obzir specifične okolnosti u tom trenutku. Saglasno tome, Arbitražno vijeće je donijelo odluku da ne odobri Zahtjev br 3.

Odluka

831. Arbitražno vijeće je donijelo odluku da odbije Zahtjev Tužioca br. 3.

4) Zahtjev Izvođača br. 3.1

a) Stav Tužioca

832. Tužilac potražuje iznos od 96,999.42 EUR zbog gubitaka nastalih zbog toga što Tuženik nije obezbijedio pristup i posjed na cjelokupno Gradilište kako je predviđeno Ugovorom. Tužilac posebno naglašava da su ga lokalni vlasnici zemlje spriječili da na propisan način ispoštuje Djelokrug radova (CV, paragrafi 369-372).
833. Po toj osnovi, Tužilac je, 19.decembra 2008, informisao Šefa nadzora o Zahtjevu br. 3.1 pozivajući se na ranija pisma od 7.novembra 2008. i 13.novembra 2008. (C-78).
834. Šef nadzora je 13. januara 2009. odbio Zahtjev br. 3.1 (C-79). Tužilac tvrdi da je ova odluka nekorektna.
835. Po mišljenju Tužioca, budući da Komisija za sporove više nije u funkciji, Arbitražno vijeće je sada nadležno tijelo da donosi odluke (CV, paragraf 372).
836. Suprotno od onoga što tvrdi Tuženik, ometanje pristupa Gradilištu od strane vlasnika zemlje ne tiče se samo premještanja radova. Prema izvještaju ILF-a, (2.8.2, strana 39), izgradnja cjevovoda je linearan proces koji se ne može samo tako iznova organizovati (CVII, paragrafi 410- 412). Izvještaj ILF-a potvrđuje da je bilo najmanje 29 dana zastoja do 28.decembra a da se sledeći zastoj dogodio u 2009. godini, što, kako se pretpostavlja, produžuje ukupan zastoj uzrokovan sprečavanjem pristupa Gradilištu od strane vlasnika zemlje na 58 dana (IFL Izvještaj, 2.8.1, strana 42; RVII, paragraf 411).

b) Stav Tuženika

837. Tuženik tvrdi da je, kako se navodi u Odluci Šefa nadzora (C-79), Tužilac odgovoran zbog ometanja Radova od strane vlasnika zemlje. Tužilac je koristio mnogu veću radnu površinu od one koja je predviđena Ugovorom. On takođe nije dao Opis posla za Deonice KK34-KK41 i Deonicu Reljici-Đurmani, što bi omogućilo da Stranke riješe spor sa vlasnicima zemlje (RVIII, paragraf 320). Tuženik još tvrdi da Strabag nije ispoštovao Instrukciju Šefa nadzora od 24. oktobra 2008. da izvrši sanaciju na drugoj Deonici KK42-KK44 (R-25).

838. Dakle, Tuženik smatra da Tužilac nema pravo da traži nadoknadu za neuposlenu radnu snagu i opremu na toj Deonici, kako je objasnio Šef nadzora u svojoj odluci o Zahtjevu Tužioca br. 4 od 4. septembra 2009. (RVIII, paragraf 321).
839. Tuženik procjenjuje vrijednost odnosnih radova na 51,273.00 EUR. Međutim, on smatra da je Šef nadzora sa pravom izostavio ove radove u svojoj Odluci o Zahtjevu br. 3 od 13. novembra 2009. (RVI, paragraf 52.1) i da je ispravno odbio zahtjev Strabaga br. 3.1 za Doplatu.
- c) Rasprava i nalazi
840. Iako je CVII ubjedljiv i jasan u vezi sa pravom Tužioca na nadoknadu troškova nastalih zbog ometanja pristupa Gradilištu od strane vlasnika zemlje posebno tokom 2008. godine, ne postoji detaljno objašnjenje u evidenciji vezano za obračun kvantuma Zahtjeva br. 3.1. Vijeće prihvata dokaz Tužioca da postoji povreda obaveze u vezi davanja punog pristupa i posjeda nad Gradilištem i Vijeće ne može prihvatiti da je ovo prekršaj Tužioca. Tuženik nije dao na uvid bilo kakav dokaz kojim bi ovo potvrdio. Ono isto tako ne osporava ni kvantum iz zahtjeva Tužioca. Tuženik nije priložio ni jedan dokaz koji dokumentuje da je procjena Tužioca o šteti kojoj je bio izložen zbog zastoja uzrokovanih ometanjem vlasnika zemlje netačna.
841. Uzevši u obzir da je Tužilac predao ove zahtjeve u vrijeme kada je došlo do ometanja i na osnovu dokazne evidencije pred Sudijama, Arbitražno vijeće je dužno da ih prihvati, i po ravnoteži vjerovatnoće.

Odluka

842. Shodno tome, Tuženik je dužan da isplati Tužiocu iznos od 96,999.42 EUR pod ovom tačkom zahtjeva.
- 5) Zahtjev Izvođača br. 7
- a) Stav Tužioca
843. Tužilac potražuje iznos od 191,368.95 EUR na ime dodatnih troškova kojima je bio izložen u vezi sa radovima na iskopavanju na Deonici KK5-KK7 pod zalivom Malo Blato (CV, paragrafi 386-393; CVIII, paragrafi 293-295).

844. Tužilac tvrdi da je 8. aprila 2009. tokom podzemnih iskopavanja pod zalivom Malo Blato na Sekciji 2 (Deonica KK5-KK7), naišao na stjenoviti materijal na dnu jezera, iako je u poziciji 2.1 u Predmjeru radova za Deonicu KK5-KK7 zemljište opisano kao "blatnjav sloj" (C-3). Ovo je uslovalo promjenu primijenjene metodologije iskopavanja što je dovelo do zastoja zato što iskopavanje stijena teče mnogo sporije nego iskopavanje muljevito sloja.
845. Tužilac je objavio 6. maja 2009. svoj Zahtjev br. 7 (C-198) i dostavio kompletan izvještaj 26. oktobra 2009. (C-62). Tužilac smatra da je Šef nadzora nekorektno odbio Zahtjev br. 7 sa obrazloženjem da je zakasnio (C-111).
846. Tužilac prihvata da je do otkrića stjenovitog dna u Skadarskom jezeru došlo otprilike godinu prije nego što je podnesen Zahtjev br. 7. Međutim, imajući u vidu da je Šef nadzora već bio informisan o problemu u Zahtjevu Tužioca br.4 (C-80; CV, paragraf 389) i da je odbacio Zahtjev zbog sadržaja, on nije imao pravo da se pozove na kašnjenje (CV, paragrafi 390-391, strana 71).
847. Zahtjev br. 7 je podnesen Komisiji za sporove 17. marta 2010. (C-63; C-112). C-112 sadrži sve raspoložive materijalne dokaze koji potvrđuju prateće podatke u Zahtjevu br. 7 uključujući mjerne listove (C-112).

b) Stav Tuženika

848. Tuženik tvrdi da se Zahtjev br.7 odnosi na događaje koji su se faktički dogodili u 2008. godini na Sekciji 1 a ne na Sekciji 2 (RVI, paragraf 66.3). Strabag se u svom Zahtjevu br.4 ne poziva na iskopavanja da zahtijeva dodatna Produženja roka (RVI, paragraf 67.4).
849. Dok su događaji nizali između 30. avgusta 2008. i 22. avgusta 2009. (strana 4, C-112), Strabag je tek 26. oktobra 2009. predao svoju Najavu odštetnog zahtjeva, 65-422 dana nakon događaja (RVIII, paragraf 301, strane 67-68).
850. Imajući u vidu da Tužilac nije ispoštovao zahtjeve iz Potklauzule 20.1 Opštih uslova, Tuženik tvrdi da on više ne može podnositi ovaj Zahtjev na rješavanje arbitražom (RVIII, paragraf 296). Zahtjev br. 7 je zakasnio kako je ispravno odlučio Šef nadzora (RV, paragraf 67.1; RVIII, paragraf 301-302).
851. Zaključno, Tuženik tvrdi da, budući da Ugovor nije predviđao iskopavanje u "blatnjavom sloju" za Sekciju 2 već samo iskopavanje materijala kategorije III i IV, je Tužilac bio obavezan da tumači podatke koje mu je Investitor dostavio

za podzemne i hidrološke uslove i da obezbijedi odgovarajuću opremu. Dakle, Arbitražno vijeće, u ovim okolnostima, ne može razmatrati bilo kakvu navodnu izmjenu opreme (RV, paragrafi 66.4-66.5, strane 65-66, stavka 2.1 Predmjera radova za Deonicu KK7-KK44, C-3)

c) Rasprava i nalazi

852. Arbitražno vijeće prihvata argument Tuženika da ovaj zahtjev nije blagovremeno predat u skladu sa tada važećim ugovornim uslovima.

Odluka

853. Dakle, Zahtjev Tužioca br. 7 se odbija.

d. Zahtjev Izvođača br. 4a (za dodatne tekuće troškove kojima je bio izložen do 15. januara 2010.)

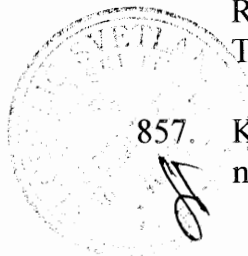
a) Stav Tužioca

854. Tužilac potražuje iznos od 2,266,094.43 EUR kao *“nadoknadu za dodatne troškove (uključujući i režijske) koji su nastali zbog kašnjenja završetka radova koji su, rezultat, između ostalog, manjkavosti i neadkvatnosti Glavnog projekta (ii) povrede obaveze Tuženika da Tužiocu učini dostupnim pristup na gradilište, i (iii) izdavanja nekoliko neosnovanih naloga o izmjeni radova od strane Šefa nadzora”* (CV, paragraf 373).

855. Od ovog ukupnog iznosa, suma od 1,581,656.65 EUR se potražuje za *“dodatne troškove povezane sa rokom i dodatnim tekućim troškovima”* koji su nastali nakon prvobitno planiranog datuma završetka (5.jun 2009.) i 684,437.78 EUR za *“dodatne generalne (van gradilišta) režijske troškove”* (CV, paragrafi 377-382, strana 70).

856. Tužilac tvrdi da je bio izložen ovim troškovima zbog radnih resursa koji nisu smjeli da budu na Gradilištu nakon dogovorenog datuma završetka (radna snaga, oprema, podrška itd.) poslije neopravdanog raskida Ugovora od strane Tuženika zato što je Tužilac morao da preduzme mjere kako bi odmah mogao nastaviti sa Radovima ukoliko Komisija za sporove donese odluku da je raskid ugovora Tuženika nevažeći (CV, paragraf 380; Tr . 18:22-19:1).

857. Komisiji za sporove je podnesen Zahtjev br. 4a 15.januara 2010. (C-89) za nadoknadu troškova učinjenih od dogovorenog Datuma završetka do podnošenja

Zahtjeva 4a.

858. U svom Tužbenom predlogu, Strabag je okvirno kvantifikovao ukupan gubitak na iznos od 759,942.22 EUR (CV, paragrafi 417-420, strane 76-77). U CVIII, paragrafi 320-31, Tužilac, koji je uvećao svoj zahtjev na osnovu svjedočenja g-dina Wimmera, se vratio na svoje prvobitne obračune (C-89) koji isključuju gubitak dobiti i izgubljene prilike za zaradu režijskih troškova iz svog zahtjeva. Na osnovu ishoda dokaznog postupka, Tužilac je umanjio svoju konačnu sumu na 684,437.78. EUR

b) Stav Tuženika

859. Tuženik tvrdi da, budući da je pravno valjano raskinuo Ugovor shodno Potklauzuli 15.2 Opštih uslova, svi zahtjevi Tužioca na osnovu navodno nelegalnog raskida Ugovora su neosnovani. Osim toga, Tuženik tvrdi da Zahtjev Tužioca br. 4 nije dokazan (RVI, paragraf 111).

860. Tuženik još tvrdi da Tužilac nije imao nikakvih radnika, postrojenja niti opreme na gradilištu i da je sve radove ustupio kooperantima. Tuženik iznosi tvrdnju da nije jasno kakve troškove Tužilac potražuje pod ovim okolnostima (RVIII, paragraf 293).

861. Zadržavanjem osoblja i opreme na gradilištu nakon raskida ugovora od strane Investitora, Tužilac je prekršio svoju obavezu da umajni štetu. Zapravo je Tužilac trebalo da shvati da ne postoji ni najmanja šansa da nastavi sa radovima. Tuženik je ovo izričito konstatovao kada je izbacio Tužioca sa gradilišta i preuzeo sva dokumenta, cjelokupnu opremu i Privremene objekte (RVIII, paragraf 339).

862. Tuženik tvrdi da su režijski troškovi izdaci ili "troškovi" za razliku od dobiti i niko se na njih se ne može pozivati u kategoriji gubitaka (RVI, paragraf 110.3). Ovi troškovi su samo planirani, obračunati i oni nisu generisani od momenta raskida Ugovora. Zbog toga, oni ne mogu biti nadoknađeni (RVIII, paragraf 392, strana 88).

863. Zaključno, Tuženik tvrdi da je Tužilac priznao odgovornost svog Kooperanta Vilusi za produženja roka završetka u svom zahtjevu za odštetu zbog kašnjenja od 25.januara 2010. upućenom kompaniji Vilusi (R-88). Tuženik još tvrdi da je Strabag naplatio odštetu zbog kašnjenja koju potražuje od PE-a od svojih Kooperanata (RVIII, paragraf 243, strana58). Ovo je demantovano od strane Tužioca (CIX, paragraf 18).

c) Rasprava i nalazi

864. Zahtjev br. 4. potpada pod djelokrug Potklauzula 19(b) i (c) Opštih uslova. Po mišljenju Arbitražnog vijeća, Tuženik nije pružio nikakvo uvjerljivo obrazloženje u načelu ili kvantumu zbog čega ovaj iznos nije naplativ.
865. Zahtjev 4a je podnesen 15. januara 2010, nakon što su propali pokušaji Stranaka da dođu do sporazumnog rješenja njihovog spora. U to vrijeme je bilo legitimno da Tužilac podnese svoje neriješene odštetne zahtjeve jer Komisija za sporove još uvijek nije bila donijela svoju Odluku. Većina u Arbitražnom vijeću primjećuje da je Tuženik podnio Zahtjeve br. 2, 3 i 4 svog Investitora mnogo kasnije, više od godinu dana nakon raskida Ugovora. Većina još konstatuje da je iznos koji potražuje Tuženik u Zahtjevu 4a za dodatne troškove povezane sa rokom i dodatne tekuće troškove nakon prvobitno planiranog datuma završetka (5. jun 2009.) saglasan iznosu koji je Tužilac već potraživao zbog istih razloga u avgustu 2008. kada su Stranke pregovarale o uslovima produženja Roka završetka radova (cf. Klauzule 2 i 4 nacrtu Annex-a br. 1 Ugovora, C-83; vidite i paragraf 217 gore). Ne postoje materijalni ni drugi dokazi pred Arbitražnim vijećem koji navode da je bilo koja pozicija obračuna koja se nalazi u Zahtjevu 4a netačna (C-89).
866. Iz nalaza Arbitražnog vijeća o prekršajima Tuženika proizilazi da je Tužilac bio izložen kašnjenju i da je ovo kašnjenje imalo saglasan uticaj na njegove tekuće i režijske troškove.

Odluka

867. Shodno tome, većina u Arbitražnom vijeću smatra da je Tuženik obavezan da isplati Tužiocu iznos od 2,266,094.43 EUR koji se potražuje po ovoj tački zahtjeva.
- e. Preostali materijal i oprema koju je isporučio Tužilac
1. 20% cijene cijevi
- a) Stav Tužioca
868. Tužilac potražuje iznos od 845,635.00 EUR koji se podudara sa preostalim 20% cijevi na Gradilištu koje nisu uključene u Privremene situacije br. 1-12 (CVI, paragrafi 396-398, strane 72-73; CVIII, paragrafi 297-300, strane 49-50; C-103).

869. Tužilac je kupio cijevi, isplatio ih u cjelosti i fakturisao 80% njihove neto nabavne vrijednosti, uključujući i početni prevoz, kroz izdate Privremene situacije. Budući da mu nije bilo dozvoljeno da završi Radove, 20% neto nabavne cijene cijevi je ostalo neisplaćeno.

870. U svom posljednjem "Obračunu ovjerene Privremene situacije" (br. 14), Tužilac je zahtijevao iznos od 3,382,540.69 EUR na ime Materijala na Gradilištu. Budući da ovaj iznos predstavlja 80% ukupne vrijednosti materijala, ostaje još da Tužilac izvrši doplatu u iznosu od 845,635.00 EUR (CVIII, paragraf 300, strana 50).

b) Stav Tuženika

871. Tuženik tvrdi da je vrijednost materijala na Gradilištu saglasna vrijednosti odobrenoj za plaćanje u Obračunu radova Šefa nadzora nakon završetka radova (1,302,129.71 EUR) i da je ovaj iznos propisno isplaćen (RVIII, paragraf 277, strana 63).

872. Što se tiče cijevi, zahtjevi Tužioca uključuju četiri izgubljena ili oštećena stuba dimenzija 96 metara koji nisu uključeni u Popis od 1. decembra 2009. (R-1 53). Tužilac je odgovoran za ovaj gubitak (RVII, paragraf 163). Tuženik smatra da gubitak dva stuba (192 metara) i troškovi povraćaja dva ostala stuba predstavljaju jedinu razliku između iznosa koji potražuje Tužilac i procjene Šefa nadzora. Ova razlika iznosi 96,136.36 EUR (RVIII, paragrafi 269-277).

873. Uzevši u obzir da je Strabag odgovoran za gubitak i oštećenje cijevi, njegovi zahtjevi nemaju realnu osnovu. G-din Gunther Wimmer, koji je pripremio ovaj zahtjev za Tužioca, nije obaviješten o činjenici da su cijevi izgubljene ili oštećene i on je na Raspravi potvrdio da je pripremio zahtjev na osnovu Obračuna radova br. 14 koji je izdao Tužilac, a ne na osnovu stvarne situacije na Gradilištu (RVIII, paragraf 275; g-din Gunther Wimmer, Tr. 306:12-309:12)

c) Rasprava i nalazi

874. Tuženik nije dao na uvid bilo kakav dokaz da je isplaćeno preostalih 20% od cijene cijevi instaliranih ili ostavljenih na Gradilištu. Osim toga, po mišljenju Arbitražnog vijeća, Tuženik nije dostavio ni jedan zadovoljavajući dokaz u načelu ili kvatumu zašto ostatak od 20% ne treba da bude nadoknađen.

875. Prema tome, Tuženik je obavezan da plati iznos koji potražuje Tužilac po ovoj tački zahtjeva.

Odluka

878. Arbitražno vijeće donosi odluku da je Tuženik dužan da isplati iznos od 845,635.00 EUR u korist Tužioca po ovoj tački zahtjeva.

f. Drugi Materijal ostavljen na Gradilištu i Privremeni objekti

a. Stav Tužioca

877. Tužilac potražuje iznos od 549,798.69 EUR za materijal za spajanje cijevi, ankere i spojnice za savijanje i geotekstil koji su ostavljeni na Gradilištu nakon raskida ugovora (CVIII, paragrafi 301, strana 50; g-din. Wimmer, Tr. 284:18-23).

878. Zahtjev Tužioca se temelji na Popisu koji su Stranke potpisale 1. decembra 2009. i cijenama koje su fakturisali Strabagovi nabavljači za ovaj materijal (CV, paragrafi 400-401; C-113; g-din Wimmer, Tr. 285:1-6).

879. Tužilac takođe tvrdi da je na Gradilištu ostala kancelarijska oprema popisana u popisnoj listi koja je registrovana pod C-114 nakon njegovog nezakonitog izbacivanja (CV, paragrafi 402-403, strana 73; C-114). Prema riječima Tužioca, ukupna neto vrijednost ovog materijala iznosi 6,665.12 EUR, Tokom Saslušanja svjedoka, Tužilac je naveo da je Tuženik vratio dio ove opreme. Samo je fotokopirni aparat (vrijednost: 3,819.00 EUR) ostao na Gradilištu (g-din. Wimmer, Tr. 286: 18-287:9). Sledstveno tome, Tužilac je umanjio svoje prvobitno potraživanje sa 6,665.15 EUR na 2,832.55 EUR (CVIII, paragraf 304).

880. Tužilac još potražuje 963,488.25 EUR za Privremene objekte što se podudara sa ostatkom vrijednosti Montažne radionice koja je bila neophodna za zavarivanje cijevi za Deonicu 2 a koju je PE koristio da završi Radove nakon Strabagovog izbacivanja sa Gradilišta. Bilo je predviđeno da investicija u montažnu radionicu bude amortizovana kroz plaćanje pojedinačnih pozicija u Predmjeru radova za koje je montažna radionica bila potrebna (CVIII, paragraf 306), i koju je Tužilac prêtfinsirao. Ukupna cijena montaže Radionice je iznosila 1,241,073.31 EUR (C-115; CVIII, paragraf 308) vrijednosti radova izvedenih uz pomoć ove platforme. Ukupna vrijednost radova za koje je Montažna radionica korišćena iznosi 7,665,434.00 EUR. Realna vrijednost izvedenih radova iznosi 1,712.255,09 EUR, tj. 22.37%. Prema tome, Tužilac tvrdi da ima pravo na nadoknadu od 77.63% vrijednosti Radionice koju je pretfinansirao budući da više ne može fakturirati ono što nije amortizovano kroz izvedene radove, tj. 963,488.25 EUR (CV, paragrafi 404-412, strane 74-75; CVIII, paragrafi 305-313, strane 51-52;

g-din Wimmer Tr.: 287:23-291 :4 i 305:5-23).

881. Tužilac smatra da je ovo potvrđeno u Predmjeru radova i zato se ne može osporiti (CVIII, paragrafi 811-813). Suprotno onome što Tuženik tvrdi u arbitraži, Montažna radionica nije uvećala troškove pozicija u Predmjeru radova. Jedinične cijene u Predmjeru radova se ni u jednom momentu nisu mijenjale (CVIII, paragraf 312).

b) Stav Tuženika

882. Šef nadzora je utvrdio sume koje se duguju Tužiocu za materijal ostavljen na gradilištu u Završnom obračunu za plaćanje i svi dugovani iznosi u korist Strabaga su isplaćeni kompenzacijama prema Zahtjevima Investitora br. 4, br. 5 i br. 6 (RVI, paragraf 106.2; R-106).

883. Što se tiče Montažne radionice, Tuženik tvrdi da ni jedna odredba u Ugovoru ne predviđa da Investitor plaća za korišćenje Privremenih objekata. Osim toga, da je Tuženik isporučio obložene cijevi kako je previđeno Ugovorom, izgradnja Montažne radionice ne bi ni bila potrebna, kako Šef nadzora tvrdi u svojoj Odluci od 26. februara 2010. Tuženik tvrdi da Montažnu radionicu treba smatrati privremenim objektom za korišćenje prije početka Stalnih radova na Deonici 2. Tuženik tvrdi da je Ugovorom predviđena nadoknada samo za uklanjanje Privremenih objekata. Prema tome, Tužilac je taj koji treba da snosi troškove izgradnje i uklanjanja montažne radionice (RVIII, paragrafi 278-282, strane 63-64). Na osnovu toga, zahtjev Tužioca za amortizaciju vrijednosti Montažne radionice u iznosu od 463,488.25 EUR je neopravdan (RVI, paragraf 115.7).

c) Rasprava i nalazi

884. Saglasno Potklauzuli 19.6(c) Opštih uslova, Konačni obračun radova je trebalo da uključi, osim pozicija navedenih u Potklauzuli 19.6(a) i (b) Opštih uslova, sve *“ostale troškove i obaveze koje je u ovim okolnostima racionalno i nužno imao Izvođač u očekivanju završetka Radova”* (Potklauzula 19.6(c) Opštih uslova). Arbitražno vijeće smatra da troškovi materijala i Privremenih objekata za koje Tužilac zahtijeva isplatu po ovoj tački zahtjeva spadaju u ovu kategoriju. Tuženik nije podnio ni jedan dokaz koji dokazuje suprotno niti razlog u načelu zašto ovo ne treba da bude slučaj. Njegovo oslanjanje na Potklauzulu 19.6(d) Opštih uslova da tvrdi da jedino uklanjanje Privremenih objekata treba da bude nadoknađeno je neuvjerljivo.

Potklauzulu 19.6(c) treba tumačiti u vezi sa Potklauzulom 19.6 (c) Opštih uslova i ona, naprotiv, pokazuje da su troškovi uklanjanja dopuna troškovima koji se obrađuju u Potklauzuli 19.6(c) Opštih uslova.

885. Saglasno tome, na osnovu izvedenih dokaza i Potklauzule 19.6(c) Opštih uslova, Arbitražno vijeće prihvata zahtjev Tužioca u smislu ove tačke zahtjeva.
886. Tuženik je dužan da isplati iznos od 545,979.19 EUR za Materijal i Opremu koji su ostavljeni na gradilištu (Potklauzula 16.6(b) Opštih uslova) i 963,488.25 EUR za opravdane i nužne troškove prefinansiranja Montažne radonice u skladu sa Potklauzulom 19.6(c) Opštih uslova.

Odluka

887. Većina u Arbitražnom vijeću donosi odluku da je Tuženik dužan da isplati Tužiocu ukupan iznos od 1,509,467.44 EUR

2 Zahtjev za dopunskim odštetama i troškovima

1) Stav Tužioca

888. Tužilac se poziva na Potklauzulu 16.4(c) Opštih uslova da potražuje iznos od 1,143,354.31 EUR za naknadne gubitke i odštete koji su posledica nekorektnog Raskida ugovora od strane Tuženika (CVIII, paragrafi 323-332). Ovaj iznos se sastoji od iznosa od 276,126.71 EUR za interne i eksterne konsultantske honorare (C-116), 107,285.38 EUR za dodatne tekuće troškove nakon perioda koji obuhvata njegov Zahtjev br. 4.a (C-11 7) i 759,942.22 EUR za izgubljene režijske troškove i dobiti za poslove koje Tuženik nije bio u mogućnosti da realizuje (CV, paragraf 419; CVIII, paragraf 3 28).

2) Stav Tuženika

889. Tuženik tvrdi da Tužilac nema pravo da uloži ovaj zahtjev uzevši u obzir da je Tužilac imao obavezu da umanja njegov gubitak (RVIII, paragrafi 338). Tuženik još tvrdi da su zahtjevi Tužioca iz ove tačke u svakom slučaju neosnovani i da Arbitražno vijeće treba da ih odbije (CVIII, paragraf 337).

3) Rasprava i nalazi

890. Uzevši u obzir prethodne nalaze Arbitražnog vijeća da Potklauzula 16.4(c) Opštih uslova ne važi na ovaj predmet i da ograničenje odgovornosti iz Potklauzule 17.6 Opštih uslova isključuje potraživanja za *“gubitak dobiti, gubitak bilo kakvih ugovornih ili indirektnih ili posledičnih gubitaka ili šteta koje može imati druga Strana u vezi sa Ugovorom, osim onih koji su precizno predviđeni”* u odredbama navedenim u Potklauzuli 17.6, Arbitražno vijeće ne može prihvatiti argumente Tužioca pod ovom tačkom zahtjeva. Potklauzula 19.6 ne dopušta zahtjeve Tužioca koji su istovjetni sa zahtjevima koje obrađuje Potklauzula 16.4(c) Opštih uslova, kako je već pomenuto, i stoga se ne pominju u Potklauzuli 17.6 Opštih uslova.

Odluka

891. Shodno tome, potraživanje Tužioca pod ovom tačkom zahtjeva se odbija.

3 . Kamata

892. Na osnovu odluka izloženih u Odjeljku V(E)(1) i (2) u gornjem tekstu, ukupan neto iznos koji je dosuđen Tužiocu po Potklauzuli 19.6 Opštih uslova iznosi 9,457,280.95 EUR. Tužilac potražuje ukupan iznos dosuđenih potraživanja, glavnicu i kamatu, kao i PDV-a u slučajevima kada je važeći (vidite stavku (b) iz njegove Završne molbe za privremenu mjeru, paragraf 383 u gornjem tekstu). Kako bi se izbjeglo ponavljanje, Arbitražno vijeće će sumirati neto iznos potraživanja odobrenih ovom Odlukom kada bude razmatralo kamatu u donjem tekstu.

1) Stav Tužioca

893. Tužilac potražuje kamatu po ugovornoj kamatnoj stopi od 4.39% (Potklauzula 14.8 Opštih uslova) u iznosu od 136,143.54 EUR za vremenske periode između datuma dospjeća svake Tuženikove obaveze plaćanja po Privremenim situacijama br. 7, 9-12 i Obračuna br. 13 i br.14, kao i na vrijednost materijala ostavljenog na Gradilištu i garantni depozit koji je Tuženik bespravno zadržao (CVIII, paragraf 334). Tužilac takođe potražuje kamatu po istoj stopi za Zahtjeve br. 1, 1.1, 1.2, 3, 3.1, 4a i 7 (CVIII, paragraf 335). Tužilac obračunava svoje potraživanje od datuma dospjeća svake obaveze plaćanja do podnošenja Dopune Zahtjevu za arbitražu 5. avgusta 2010. (CV, paragrafi 421-424, strane 77-78; CVIII, paragraf 334-336, strane 55- 58; C-1 19).

894. Tužilac zahtijeva primjenu ove kamate od datuma dospelja svake obaveze plaćanja tj. 84 dana nakon podnošenja zahtjeva Šefu nadzora ili Komisiji za sporove, do podnošenja Dopune Zahtjevu za arbitražu 5.avgusta 2008. Ukupan potraživani iznos u vezi sa ovim iznosi 57,425.98 EUR.
895. Ukupan iznos kamate koji potražuje Tužilac iznosi 193,569.52 EUR (CVIII, paragraf 336, strana 56).
896. Zaključno, Tužilac potražuje isplatu ugovorne kamate po stopi od 4.39% na Tuženikov dio avansa troškova u ovoj arbitraži koji iznosi 230,000.00 SAD dolara a koji je Tužilac platio umjesto Tuženika 21.decembra 2010. (vidite ažuriranu Molbu Tužioca za privremenu mjeru (CVIII, strana 61).
897. Od 5.avgusta 2010. Tužilac potražuje kamatu na zakasnelo plaćanje po crnogorskom zakonu, po važećoj stopi od 8%, osim za period od 11.jula 2011. do 31. decembra 2011, kada je važeća stopa iznosila 8.25% (CVIII, paragrafi 342-345).

2) Stav Tuženika

898. Tuženik tvrdi da je isplatio sve dugovane iznose po Ugovoru nakon što je Šef nadzora donio odluke o zahtjevima Investitora i njihove kompenzacije prema iznosima koji se duže Tužiocu u Konačnom obračunu (RVI, paragraf 117.2). Prema tome, nema osnove za plaćanje kamate (RVI, paragraf 118.1).
899. Tuženik još tvrdi da, u svakom slučaju, kamata treba da se zasniva na LIBOR kamatnoj stopi na dan Odluke ili na opšteprihvaćenom datumu plaćanja. Potraživana kamata iz Molbe Tužioca za privremenu mjeru u njegovoj Replici (8%) nije u saglasnosti sa njegovim navodom u paragrafu 481, strana 82 istog podneska da treba da važi ugovorna stopa od 4.39% (RVIII, paragraf 422) .

3) Rasprava i nalazi

900. Saglasno Potklauzuli 14.8 Opštih uslova, zakasnelo plaćanje daje Izvođaču osnovu za obračun kamata u njegovu korist, prema stavci 14.6 Posebnih uslova, *"primjenom LIBOR plus 3 procenta godišnje"* (C-3, strana 118).

901. Tužilac tvrdi da se prosječna kamata na koju ima pravo shodno Potklauzuli 14.8 Opštih uslova podudara sa stopom od 4.39 % godišnje od 5. avgusta 2010, datuma kada je podnio svoju Dopunu Zahtjevu za arbitražu (Tr. 87: 10-15; CVII, paragrafi 480-481). Arbitražnom vijeću nisu podneseni bilo kakvi obračuni ili dokumenta u vezi sa ovim.
902. Arbitražno vijeće napominje da Tuženik ne spori obračun Tužioca o prosječnoj važećoj kamatnoj stopi iz Ugovora ali se protivi primjeni različitih stopa prije ili poslije 5. avgusta 2010. On tvrdi da Arbitražno vijeće treba da primijeni LIBOR (EURIBOR) stopu na datum Odluke ili na datum plaćanja. Iako Arbitražno vijeće ne može prihvatiti ovaj poslednji predlog, Vijeće je saglasno sa Tuženikom da kamate koje potražuje Tužilac treba primijeniti ne samo do datuma kada je podnio svoj dopunjeni Zahjev za arbitražu (5. avgust 2010.) već sve do datuma ove Odluke. Međutim, ni Tužilac ni Tuženik nisu podnijeli bilo kakve obračune u vezi sa tim kako utvrditi ovaj prosjek; a posebno ne postoji primjenjiv Excel sheet za to u evidenciji pred Arbitražnim vijećem. Uzevši u obzir ove okolnosti, Arbitražno vijeće prihvata argumente Tužioca da prosječna važeća kamatna stopa saglasno Potklauzuli 14.8 Opštih uslova bude 4.39%. Osim toga, ono donosi odluku da ova stopa važi do datuma ove Odluke.
903. Na osnovu Tabele iz C-119, koja pokazuje dospjele datume za sve zahtjeve koje Tuženik ne spori ili opovrgava, zvaničnih dokaza pred Arbitrima i ishoda odluka Arbitražnog vijeća u vezi sa zahtjevima Tužioca, Tužilac ima zakonsko pravo na sledeće iznose kamata:

Tačke zahtjeva	Neto dosuđeni iznosi	Datum dospjeća	Dan do kog se potražuje kamata	Dani	Kamatna stopa	Dosuđena kamata
Iznosi odobreni u IPC br. 11 i IPC br. 12	1,775.739.95 EUR	11.02.2010.	28.04.2010.	76	4.39	EUR 16,231.72
Iznosi odobreni u IPC br. 11, IPC br. 12	1,558,617.75 EUR	29.04.2010.	12.03.2013.	1048	4.39	EUR 196,459.28
Nadoknada za Radove obuhvaćene Situacijom br 13	2,430,221.70 EUR	20.01.2010.	12.03.2013.	1147	4.39	EUR 33 5,2 59.40
Nadoknada za Radove obuhvaćene Situacijom br.14	681,649.31 EUR	19.02.2010.	12.03.2013.	1117	4.39	EUR 91,576.88
Zahtjev Izvodača br.1	34,440.83 EUR	28.01.2009.	12.03.2013.	1504	4.39	EUR 6,230.07
Zahtjev Izvodača br. 1.1	11,826,86 EUR	16.02.2009.	12.03.2013.	1485		EUR 2, 112.36

Zahtjev Izvođača br. 1.2	22,328.20 EUR	21 .07.2009.	12.03.2013.	1330	4.39	3,571.72 EUR
Zahtjev Izvođača br. 3	Odbačen					0 EUR
Zahtjev Izvođača br.3.1	96,999.42 EUR	13.03.2009.	12.03.2013.	1460	4.39	17,033.10 EUR
Zahtjev Izvođača br.4a	2.266,094.00 EUR	09.04.2010.	12.03.2013.	1068	4.39	291,085.67 EUR
Zahtjev Izvođača br. 7	Odbačen		12.03.2013.			0 EUR
20% cijene cijevi	845,635.00 EUR	21.05.2010.	12.03.2013.	1026	4.39	104,352.29 EUR
Drugi materijal ostavljen na Gradilištu i Privremeni objekti	1,509.467.44 EUR		Kamata se ne potražuje			0 EUR
Ukupno	9.457,280.51 EUR					<u>1,063.912.49 EUR</u>

904. Arbitražno vijeće konstatuje da C-119 ne omogućava pravilnu alokaciju plaćanja od 28. aprila 2010. u iznosu od 217,176.20 EUR u skladu sa odlukom Arbitražnog vijeća u paragrafu 757 gore u vezi sa Privremenom situacijom br. 11 i br. 12. Ne postoje raspoloživi dokumenti ili podnesci koji bi pomogli Arbitražnom vijeću u vezi sa ovim pitanjem. Dakle, Arbitražno vijeće donosi odluku da je prikladno i pošteno pod ovim okolnostima da se kamata obračuna za ove dvije Privremene situacije od datuma donošenja Odluke Komisije za sporove, 11. februara 2010. Po ovoj osnovi kamatu treba obračunavati od tog datuma do 18.aprila 2009. na pun iznos odobrenih zahtjeva a nakon toga na ostatak koji se i dalje duguje Tužiocu nakon djelimične isplate od 29.aprila 2009. Ovo je prikazano u gornjoj tabeli.

Odluka

Saglasno tome, Arbitražno vijeće donosi odluku da je Tuženik dužan da isplati Tužiocu ukupan iznos od 1,063,912.49 EUR za kamatu između dospelog datuma i datuma ove Odluke o Zahtjevima u vezi sa kojima Tužilac potražuje kamatu.

4. PDV

a) Stav Tužioca

905. Tužilac tvrdi da PDV po stopi od 17% mora biti pridodat njegovim ugovornim zahtjevima, osim za neisplaćenih 20% cijene cijevi iz Privremene situacije br. 11 i Privremene situacije br. 12 (CVIII, paragraf 337). Tužilac ne daje nikakvo pravno objašnjenje u vezi sa razlozima zašto je PDV važeći na zahtjeve podnesene u arbitražnom postupku. On samo navodi u fusnoti u CVII, paragraf 425 da je to činjenica.

b) Stav Tuženika

906. Tuženik tvrdi da PDV nije primjenjiv ni na jedan iznos koji potražuje Tužilac u arbitraži (RVIII, paragraf 482; RVIII, paragraf 423). Tuženik tvrdi da se od Tužioca ne zahtijeva da plati PDV na iznose dosuđene u arbitraži i da ovaj zahtjev treba odbaciti (id.). Tuženik ne daje nikakvo pravno objašnjenje u vezi sa razlozima zašto PDV nije važeći.

c. Rasprava i nalazi

907. Na osnovu podnesaka Stranaka, Arbitražno vijeće nije u stanju da donese odluku da li je PDV naplativ na iznose dosuđene u arbitraži po zakonu Crne Gore. Većina u Arbitražnom vijeću još konstatuje da se ni jedna od stranaka nije složila niti zahtijevala da se primjenjuje austrijski PDV a ne crnogorski zakon. Prema tome, Arbitražno vijeće ne može razmatrati ovaj problem ni po austrijskim zakonima.

908. Većina u Arbitražnom vijeću konstatuje da Tužilac ne tvrdi da je PDV pripisiv na njegove odštetne zahtjeve zbog "*protivpravnog raskida ugovora*", ili na određenu uvoznju robu oslobođenu PDV-a, ili na kamatu itd, već na fakture koje je izdao u periodu od septembra 2008. do kraja februara 2010. shodno Ugovoru i za koje potražuje punu isplatu u arbitraži (vidite rezime objašnjenja i obračuna u C-121). Tuženik ne osporava stopu koja je primijenjena u C-121 niti pravi razliku između izdatih faktura za koje se zahtijeva puna isplata u skladu sa Ugovorom i odštetnih zahtjeva. On samo tvrdi da PDV ne mora da se pridodaje na bilo koji dosuđeni iznos u ovoj arbitraži.⁴⁷ Po tom osnovu, do granice do koje je PDV plativ na one stavke potraživanja koje se pominju u podnescima Tužioca (vidite paragrafe 905 gore), većina u Arbitražnom vijeću smatra da pomenuti PDV mora da plati Tuženik do maksimalnog iznosa od 1,077,600.39 EUR na osnovu neto ukupnih iznosa dosuđenih Tužiocu koji mogu biti podložni PDV-u po stopi od 17% .

Odluka

47 Većina u Arbitražnom vijeću konstatuje da Izdvojeno mišljenje manjine ovog Vijeća o ovom pitanju ne daje bilo kakvu pravnu odluku u vezi sa tim da li je razlika koju navodi Tužilac tačna. Ono ne navodi pravnu osnovu po kojoj Tuženik može tvrditi da bez obzira na ovu razliku, PDV nije plativ na bilo koji iznos odobren u arbitraži.

909. Saglasno tome, većina u Arbitražnom vijeću smatra da, ukoliko PDV jeste ili će postati plativ na bilo koji iznos dosuđen Tužiocu u ovoj arbitraži uprkos izjavi Tuženika da to nije moguće, Tuženik je dužan da izvrši ove uplate na prvi zahtjev, i nakon podnošenja PDV fakture koju naplaćuju crnogorski PDV organi, do maksimalnog iznosa od 1,077,600.39 EUR.⁴⁸

5. Zahtjev u vezi sa Činidbenom garancijom

910. Zahtjev Tužioca za vraćanje Činidbene garancije je postao tačka sporenja nakon povraćaja Garancije od strane Tuženika 23.septembra 2011. (R-154).

911. Od tog momenta, Tuženik navodi da će zahtijevati kamatu od 5.75% na depozit od 190,000.00 EUR koji je uplatio nakon instrukcije od Bečkog suda (Vienna Court) (CVII, paragraf 486).

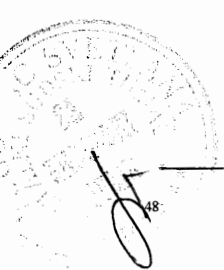
912. Kamatna stopa od 5.57% koju on potražuje predstavlja stopu po kojoj Tuženik sam sebe refinansira. Tužilac je podnio štampani primjerak sa osnovnim podacima o garanciji koji je zvanično objavila Bečka berza (C-222).

a) Stav Tužioca

913. Tužilac tvrdi da, kako je potvrđeno presudom Bečkog okružnog suda (C-7) i komentarima o identičnoj Potklauzuli 4.2 FIDIC Crvene knjige (C-98), ugovorni uslovi za aktiviranje Činidbene garancije nisu ispoštovani kada je Tuženik zatražio 17. novembra 2009. uplatu od 1,886,503.64 EUR na ime odštete. Potklauzula 4.2 Opštih uslova predviđa da Investitor mora dokazati da ima pravo na zahtjev iz Ugovora, ali Tuženik nije uložio svoje zahtjeve Šefu nadzora kako predviđa Potklauzula 2.5 Opštih uslova (CV, paragraf 236).

914. Osim toga, u momentu kada je Tuženik aktivirao Činidbenu garanciju, potraživanja Tužioca odobrena za isplatu su premašila potraživanja PE-a za Odštetu zbog kašnjenja odobrena u Privremenoj situaciji br.12.

915. Prema tome, Tužilac smatra da ima pravo na nadoknadu svih troškova povezanih sa izdavanjem Činidbene garancije kao i na kamatu na garanciju od 190,000.00 EUR koju je uplatio po zahtjevu Bečkog suda i koja i dalje nije odblokirana (CVIII, paragraf 358). On dakle traži troškove finansiranja ove garancije po stopi od 5.75% od 25.novembra 2009. sve do deblokiranja ove garancije, uz potkrepljujuće dokaze sa berze koji potvrđuju ovu stopu (CVIII, paragrafi 358-359).

⁴⁸ Ovaj iznos je saglasan 17% zbira odobrenih pozicija iz Zahtjeva Tužioca koji su prema C- 121 podložni crnogorskom PDV-u.

916. Tuženik se saglasio da odblokira Činidbenu garanciju 18.januara 2012.

b. Stav Tuženika

917. Tuženik tvrdi da je Činidbena garancija propisno aktivirana (RVI, paragraf 98-102; RVII, paragraf 168; RVIII, paragraf 425). On tvrdi da Potklauzula 2.5 Opštih uslova ne važi za zahtjeve koji se zasnivaju na raskidu Ugovora od strane Investitora po Potklauzuli 15.4(c) Opštih uslova. Cilj Garancije je da osigura nastavak Radova i ovaj cilj ne može biti ispunjen ako Investitor mora da čeka Odluku Šefa nadzora i, ukoliko na tu Odluku bude upućen prigovor, do odluke Komisije za sporove (RV, paragraf 100.5; R-120; Dr. Paunović, Tr. 73: 9-18).

918. Kada su prestali da postoje razlozi za zadržavanje sredstava, Tuženik je odblokirao Činidbenu garanciju, čime se izjasnio da nema novčanih potraživanja prema Tužiocu zato što su njegovi zahtjevi kompenzirani u postupku izloženom u Ugovoru a ne u ovoj arbitraži. Vraćanjem Garancije, Tuženik je povukao "*aktiviranje garancije*". (Dr. Paunović, Tr. 73:19-74:13).

c. Rasprava i nalazi

919. Iz nalaza Arbitražnog vijeća u vezi sa Raskidom ugovora proističe da Tuženik nije imao pravo da aktivira isplatu Činidbene garancije (četvrti paragraf Potklauzule 4.2 Opštih uslova, citirane u paragrafu 105). Saglasno petom paragrafu Potklauzule 4.3 Opštih uslova (takođe citiran u paragrafu 105 gore), Tuženik je zato odgovoran za sve troškove, izdatke i štete koje je pretrpio Tužilac u vezi sa nepropisnim aktiviranjem Činidbene garancije od strane Tuženika i njegovim kasnijim odbijanjem da je vrati do 23. septembra 2011. (R-154), tj. deset dana prije predaje svog Odgovora na glavni zahtjev (vidite paragraf 301 gore).

920. Saglasno tome, Arbitražno vijeće prihvata zahtjev Tužioca u vezi sa kamatom na garanciju od 190,000 EUR položene kod Bečkog suda, kako je navedeno u CVIII, paragrafi 358-359 (vidite paragraf 383 gore).

Odluka

921. Tuženik je dužan da isplati kamatu na iznos od 190,000 EUR koji je Tužilac položio kod Bečkog suda kao garanciju za sudsku zabranu aktiviranja Činidbene garancije od strane Tuženika, po kamatnoj stopi od 5.75% godišnje koja se obračunava od 25.novembra 2009. sve do datuma odblokiranja garancije od strane Bečkog suda.

F. TROŠKOVI

922. Obje Stranke zahtijevaju refundiranje troškova od suprotne strane, naplative advokatske honorare i naknade koje su imali u vezi sa arbitražom.
923. Saglasno Članu 31(3) ICC Pravila i Paragrafa 139 Mandata, Arbitražno vijeće ima potpunu slobodu da donese odluku o tome koja Stranka je dužna da snosi troškove arbitraže ili u kojoj razmjeri su Stranke dužne da snose troškove. Troškovi arbitraže obuhvataju, prema Članu 31(3) ICC Pravila, honorare i izdatke Arbitražnog vijeća i administrativne troškove koje je utvrdio ICC Sud ("Arbitražni troškovi") kao i razumne sudske i druge troškove kojima su Stranke izložene u vezi sa arbitražom ("Sudski i drugi troškovi").

1. Arbitražni troškovi

a) Stav Tužioca

924. Saglasno poslednjoj Molbi za privremenu mjeru (vidite paragrafe 383-384), Tužilac zahtijeva da Arbitražno vijeće naloži Tuženiku da plati sve troškove, honorare i izdatke uključujući sudske honorare i troškove kojima je on bio izložen u vezi sa arbitražom "*uključujući iznos od 275,000 SAD dolara*",⁴⁹ koji predstavlja Tuženikov dio avansa troškova koji je Tužilac platio umjesto njega" na 21.decembar 2010. i 6. marta 2012. (stavka (c) poslednje Molbe Tužioca za privremenu mjeru).
925. Tužilac još zahtijeva da se Tuženiku naloži da plati kamatu na svoj dio avansa troškova koje je Tužilac platio umjesto njega po ugovornoj stopi od 4.39% na iznos od 230,000 SAD dolara budući da je plaćanje izvršeno 21.decembra 2010. (stavka (d) poslednje Molbe Tužioca za privremenu mjeru, paragraf 383 gore). Tužilac ne insistira na kamati u vezi dodatnih 45,000 SAD dolara avansa koje je platio 6.marta 2012.

49

Ovu prvobitnu sumu od 230,000 SAD dolara Tužilac je ažurirao 7.marta 2012, nakon što PE nije isplatio dodatni avans troškova koje od njega potražuje Sekretarijat ICC 5.januara 2012. (vidite paragrafe 368 i 372 gore).

b) Stav Tuženika

926. Tuženik ni više ni manje nego zahtijeva od Arbitražnog vijeća da naloži Tužiocu da *“plati sve troškove arbitraže”* (vidite paragraf 385 gore).

c. Rasprava i odluka

927. Kako bi donijelo svoju odluku o troškovima arbitraže, Arbitražno vijeće je dužno da uzme u obzir (i) ishod ovog predmeta i (ii) procesno ponašanje Stranaka.

928. Arbitražno vijeće smatra da je odbijanje Tuženika da učestvuje, bez ikakvog racionalnog opravdanja, u plaćanju avansa troškova koje je utvrdio ICC Sud, protivno onome što se očekuje od stranaka Tuženikovog kalibra angažovanih u međunarodnoj trgovinskoj arbitraži. Osim toga, diskutabilna je odluka Tuženika da zaobiđe proceduralni put, tako što će, odmah nakon objavljivanja Proceduralnog rješenja br.2 kojim se potvrđuje nadležnost Arbitražnog vijeća i podnošenja punog Tužbenog predloga od strane Tužioca, odluke Šefa nadzora o svojim zahtjevima koje je do tada imao kontinuirano prikazivati kao svoje naredne protivzahtjeve. Tuženik se ne ustručava da se posluži Potklauzulama 2.5 i 3.5 Opštih uslova Ugovora koji je raskinuo prije više od šesnaest mjeseci umjesto da podnese zahtjeve u poštenom rivalskom postupku na sudu (vidite paragrafe 296-298 i 335-336 gore). Ipak je Tuženik izričito pomenuo ove zahtjeve u svojoj Molbi za privremenu mjeru u svojoj Replici na zahtjev za arbitražu od 5. avgusta 2010, tvrdeći da ima pravo da potražuje najmanje 2,800,000.00 EUR zbog nekoliko prekršaja Tužioca (RIII, paragraf 42.4; vidite takođe paragraf 312 gore). Prema podnescima Tuženika, konačan iznos će biti utvrđen kada projekat bude završen (RIII, paragraf 42.4; vidite paragraf 312 gore).

929. Poznato je da je Projekat završen 12.maja 2010. (vidite paragraf 292 gore). Takođe je poznato da Tuženik nije iznio nikakve podatke o svojim najavljenim protivzahtjevima do 25.marta 2011, kada je odlučio da ih podnese kao Najave odštetnog zahtjeva Investitora zahtijevajući da Šef nadzora donese odluku o njima navodno saglasno Ugovoru i bez ikakve konsultacije sa Tužiocem o bilo kom navedenom zahtjevu. Kako je već navedeno, ovo je bilo manje od mjesec dana od dana kad je objavljeno Proceduralno rješenje br.2 koje potvrđuje nadležnost Arbitražnog vijeća 28. februara 2012. i nakon što je objavljen punopravan Žalbeni predlog Tužioca (vidite paragrafe 294 i 328-330 gore).

Ovo ne može biti čista slučajnost jer je Tuženik bez sumnje imao dovoljno vremena da kvantifikuje svoja potraživanja između 12. maja 2010. i 29. aprila 2011, datuma kada je trebalo da podnese Protivzahtjeve u skladu sa dogovorenim Procesnim rasporedom.

930. U ovakvim okolnostima, većina u Arbitražnom vijeću smatra poštenim i pravičnim, uzimajući u obzir i ishod predmeta i stav Stranaka tokom arbitražnog postupka,⁵⁰ da troškove arbitraže u cjelini snosi Tuženik. Ovaj zaključak takođe prištiče iz odluke Vijeća da Tuženik nije imao pravo da aktivira isplatu Činidbene garancije, koju je odbijao da vrati Tužiocu sve do 23. septembra 2011, dosta dugo nakon početka arbitraže (vidite paragraf 919 gore). Zbog istih razloga, većina u Arbitražnom vijeću smatra da je pošteno i pravično da naloži Tuženiku da plati kamatu na svoj dio avansa od 230,000 SAD dolara na troškove koje je Tužilac platio umjesto njega 21. decembra 2010. Dakle, Tuženik je dužan da plati kamatu na 230,000 SAD dolara koje je platio Tužilac po ugovornoj kamati od 4.39% godišnje (Potklauzula 14.8 Opštih uslova), a koja je niža nego stopa od 5.75% po kojoj Tužilac sam sebe refinansira (C-222) i važeće zatezne kamate u Crnoj Gori (CVIII, paragrafi 342-344).

Odluka

931. ICC Sud je utvrdio troškove arbitraže u iznosu od 505,000 SAD dolara (tj. 62,892 SAD dolara za administrativne troškove i 369,800 SAD dolara za sudijske honorare i 72,308 SAD dolara za troškove koje su imali). Uzevši u obzir da je ove troškove Tužilac uplatio u cjelini unaprijed, većina u Arbitražnom vijeću donosi odluku da je Tuženik dužan da nadoknadi Tužiocu iznos od 505,000 SAD dolara. Tuženik je takođe dužan da isplati Tužiocu godišnju kamatu od 4.39% na iznos od 230,000 SAD dolara od 21. decembra 2010, datuma kada je Tužilac platio ovaj iznos ICC-u u ime Tuženika, do pune isplate.

2. Sudski i drugi troškovi

932. Što se tiče sudskih i drugih troškova, Troškovnik sadrži sledeće zahtjeve:

5 Kako je postala praksa za arbitražne sudove sa sjedištem u Francuskoj prema Fouchard/Gol dman/Gai llard, op. cit., at paragraf 1255, strana 686.

Zahtjev Tužioca za sudskim i drugim troškovima

(i) Advokatski honorari i naknade

Honorari Savjetnika za evidenciju	EUR 576,992.62
Putni, smještajni i drugi izdaci	EUR 37,259.21
Honorari CMS Reich-Rohrwig Hainz, Belgrade	EUR 5,022.08
Izdaci CMS Reich-Rohrwig Hainz	EUR 100.00
Ukupno CMS	<u>EUR 619,373.91</u>

(ii) Eksperti

Priprema Stručnog izvještaja ILF-a (paušalna suma)	EUR 35,000.00
Priprema i prisustvo na saslušanju	EUR 3 1,500.00
Putni, smještajni i drugi izdaci	EUR 4,177.21
Ukupno ILF	<u>EUR 70,677.21</u>

(iii) Troškovi u vezi Svjedoka i Predstavnik stranaka

Troškovi poslovnog vremena za tri saslušana svjedoka (g-din Wimmer, Vuković i Njezić), na osnovu paušalnog iznosa	EUR 5,700.00
Putni, smještajni i drugi izdaci svjedoka	EUR 6,954.00
Troškovi poslovnog vremena internog savjetnika (g-din. Khokar i g-đa Tauber), obračunato na bazi 87.23 dana provedena na slučaju po paušalnom iznosu od EUR 920.00/dnevno	EUR 80,251.60
Putni i smještajni izdaci internog savjetnika	EUR 7,090.85
Zahtjev za poslovno vrijeme za g-dina Thaler, rukovodioca ugovora obračunato na osnovu 47.5 dana provedenih na slučaju po paušalnoj stopi od EUR 920.00/dnevno	EUR 43,700.00
Putni, smještajni i ostali izdaci g-dina Wimmera	EUR 4,549.62

Ukupno-svjedoci i Predstavnici Stranaka EUR 148,246.07

(iv) Ostali troškovi u vezi sa postupkom

Sudnica za pripremno ročište	EUR 617.70
ICC sudnica za saslušanje (Saslušanje svjedoka)	EUR 6,772.58
Ukupan zakup prostorija	EUR 7,390.28
Troškovi prevoda	EUR 10,053.48
Troškovi prevodioca na saslušanju	EUR 1,562.00
Troškovi sudskog izvještača	EUR 8,546.30
	<hr/>
Ukupni drugi troškovi	EUR 20,161.78

933. Po ovoj osnovi, ukupno potraživanje Tužioca za sudske i druge troškove iznosi 865,849.25 EUR.

934. Troškovnik Tužioca navodi u fusnoti (strana 2) da *“Iznosi honorara za CMS Reich-Rohrwig Hainz uključuje popust od 10% na honorare koji prelaze ukupnu sumu od 50.000 EUR”*.

b. Zahtjev Tuženika za sudskim i drugim troškovima

(i) Honorari advokata i naknade

Naknada Savjetnika za evidenciju
(paušalni iznos obračunat na bazi Člana
2(2) Tarife Srbijske Advokatske komore
i procjene od 550 sati provedenih na
predmetu od strane dva savjetnika ⁵¹ pojedinačno) 140,000.00 EUR

Putni, smještajni i drugi izdaci 15,280.00 EUR

Ukupno: Advokatska kancelarija Paunović

155,280.00 EUR

(ii) Eksperti

Honorari za pripremu Stručnog izvještaja Instituta
Građevinskog fakulteta Podgorica (paušalni iznos) 20,000.00 EUR

Putni, smještajni i ostali izdaci Ekspertata 3,100.00 EUR

Ukupno - Eksperti

23,100.00 EUR

(iii)	Troškovi u vezi svjedoka i Predstavnik stranaka	
	Putni, smještajni i ostali izdaci tri saslušana svjedoka Tuženika (g-din Omanović, g-din Melezović i g-din Kovačević)	EUR 3,730.00
	Putni, smještajni i drugi izdaci Predstavnik Stranaka koji su prisustvovali Saslušanju svjedoka (g-din Pejović, predsjedavajući Odbora PE; g-din Bošnjak, direktor PE g- din Pavićević, Tehnički direktor PE-a)	EUR 14,080.00 ⁵²
	Ukupno - Svjedoci i Predstavnici Stranaka	EUR 17,810.00

(iv) Drugi troškovi u vezi arbitraže

Prevod dokumenata	EUR 1,300.00
Kurirska pošta	EUR 1,200.00
Fotokopiranje i štampanje	EUR 850.00
Transkript saslušanja	EUR 8,500.00
Prevod na saslušanje	EUR 1,800.00
ICC Centar za saslušanje (Saslušanje svjedoka)	EUR 4,000.00
Ukupni ostali troškovi	EUR 17,650.00

935. Po ovoj osnovi, ukupno potraživanje Tuženika po osnovu Sudskih i drugih troškova iznosi 213,840.00 EUR.

936. Tuženik ne potražuje troškove poslovnog vremena za tri predstavnika Stranaka koji su prisustvovali Saslušanju svjedoka. On takođe ne potražuje bilo kakvu nadoknadu za tri svjedoka koji su svjedočili u njegovu korist.

c. Rasprava i nalazi

937. Arbitražno vijeće smatra da su honorari i nadoknade Savjetnika za evidenciju razumni imajući u vidu kompleksnost slučaja, provedeno vrijeme i kvalitet predatih podnesaka. Objе Stranke su imale posebne sporazume o naknadama sa Savjetnikom, koji je naplatio umanjene honorare, što je još jedan snažan dokaz njihove racionalnosti.

Tuženik potražuje 14,380 EUR. Međutim, troškovi g-dina Pavićevića navedeni u Troškovniku u stvari iznose 4,930 EUR umjesto 5,230 EUR. Arbitražno vijeće je zbog toga izmijenilo ukupnu cifru za troškove u skladu sa tim.

Arbitražno vijeće konstatuje u ovom smislu da se u Troškovniku ne pominju honorari za uspješnost ili slični honorari.

938. Po mišljenju Arbitražnog vijeća, honorari eksperata su takođe razumni.
939. Arbitražno vijeće konstatuje da Tuženik ne potražuje nikakvu nadoknadu za vrijeme Svjedoka i Predstavnika stranaka koje su proveli na slučaju, a Tužilac potražuje poslovne troškove internog savjetnika i predstavnike stranaka.
940. Arbitražno vijeće smatra da se angažovanje internog Savjetnika u arbitražnom postupku, čak i kada je od suštinske važnosti, kako je očigledno bio slučaj u ovom predmetu, može smatrati dijelom aktivnosti koje spada u djelokrug angažovanja internog Savjetnika. Jedna od njihovih najvažnijih funkcija u organizaciji ili kompaniji je nadzor i upravljanje mogućim sporovima kao i veza i saradnja sa spoljnim Savjetnikom. Zbog toga neće biti uzeto u razmatranje potraživanje Tužioca za poslovne troškove internog Savjetnika u svrhu donošenja odluke o troškovima. Isti komentari i logika važe za troškove poslovnog vremena koje potražuje Tužilac za svog direktora projekta, koji takođe neće biti razmatrani.
941. Tužilac takođe zahtijeva troškove poslovnog vremena za svoje svjedoke, obračunate po utvrđenoj dnevnicu. Iako je očigledno da tri gospodina u pitanju ne mogu da koriste vrijeme provedeno na svjedočenju na druge stvari, nema podataka da je ovo negativno finansijski uticalo na Tužioca. Dakle, ni ovi troškovi takođe neće biti odobreni.
942. Arbitražno vijeće smatra da su potraživani iznosi u vezi sa izdacima putovanja i smještaja svih svjedoka i Predstavnika stranaka razumni.
943. Imajući u vidu ishod postupka i procesno ponašanje Stranaka tokom arbitraže, čini se poštenim i razumnim za većinu u Arbitražnom vijeću u konkretnim okolnostima ovog slučaja da naloži Tuženiku da plati udio u iznosu od 500,000.00 EUR za honorare advokata Tužioca a da svaka Stranka snosi sve sudske i druge troškove, osim onih koji se razmatraju u sledećem paragrafu.
944. Prema Troškovniku Stranaka, cijena zakupa prostorija korišćenih za pripremno ročište i Saslušanje svjedoka iznosi 11,390.28 EUR od čega je Tužilac isplatio iznos od 7,390.28 EUR a Tuženik 4,000.00 EUR. Arbitražno vijeće smatra da je pošteno da svaka Stranka plati ove troškove pola-pola. Dakle, Tuženik je dužan da nadoknadi Tužiocu iznos od 1,695.14 EUR.

Odluka

945. Većina u Arbitražnom vijeću donosi odluku da je Tuženik dužan da plati iznos od 500,000.00 EUR u korist Tužioca kao doprinos za sudske i druge troškove Tužioca kao i 1,695.14 EUR za njegov dio troškova najma prostorija za saslušanje, to jest ukupno 501,693.14 EUR.

* * * * *

946. Stranke su izložile svoje slučajeve u potpunosti i detaljno. Arbitražno vijeće je razmotrilo sve pismene i usmene dokaze i uzelo u obzir samo one argumente koje su umješno izložile obje stranke, čak iako neki od njih nisu bili izloženi po redosledu.

* * * * *

947. Ovu Konačnu Odluku potpisuju samo dva arbitra, pošto je treći arbitar, Prof. Pejović, odbio da je potpiše budući da se ne slaže sa ishodom suđenja niti sa pravnom odgovornošću.

VI. DISPOZITIV

948. Na osnovu prethodnog, Arbitražno vijeće donosi, objavljuje i odlučuje
1. Potvrđuje se nadležnost Arbitražnog vijeća nad zahtjevima podnijetim u ovoj ICC arbitraži i svi ovi zahtjevi su podložni rješavanju arbitražom.
 2. PE Regionalni Vodovod Crnogorsko Primorje je dužno da plati kamatu u korist Strabaga AG na iznos od 190.000 EUR koji je Strabag AG položio kod Bečkog Suda kao garanciju protiv aktiviranja Činidbene garancije od strane Tuženika, po kamatnoj stopi od 5.75% godišnje obračunato od 25. novembra 2009. sve do datuma odblokiranja Garancije od strane Bečkog suda.
 3. PE Regionalni Vodovod Crnogorsko Primorje je dužno da isplati Strabagu AG iznos od 9,457,280.51 EUR kao glavnice i 1,063,912.49 EUR na ime kamate do datuma ove Odluke;
 4. U slučaju da se po crnogorskom zakonu PDV zaračunava na bilo koji iznos dosuđen ovom Odlukom u korist Strabag AG-a, Regionalni Vodovod Crnogorsko Primorje je dužno da isplati pomenuti PDV Strabagu AG na prvi zahtjev i nakon prezentiranja PDV faktura od strane Strabaga AG do maksimalnog iznosa od 1,077,600.39; EUR
 5. PE Regionalni Vodovod Crnogorsko Primorje je dužno da isplati Strabagu AG kamatu po stopi od 4.39% na godišnjem nivou na iznos od 230,000 SAD dolara obračunatu od 21. decembra 2010. do pune isplate;
 6. PE Regionalni Vodovod Crnogorsko Primorje je dužno da plati troškove arbitraže u iznosu od 505,000 SAD dolara koji je utvrdio ICC Arbitražni sud. Shodno tome, Regionalni Vodovod Crnogorsko Primorje je dužno da isplati Strabagu AG iznos od 505,000 SAD dolara kao naknadu troškova koje je uplatio Strabag AG.
 7. PE Regionalni Vodovod Crnogorsko Primorje je dužno da isplati iznos od 501,693.14 EUR u korist Strabaga AG za sudske i druge troškove;
 8. Svi ostali zahtjevi se odbijaju.

Zvanično objavljeno u Parizu (Francuska), mjestu arbitraže, 12. marta 2013.

Arbitražno vijeće

Neil Kaplan QC
Sudija

Prof.Dr. Časlav Pejović
Sudija

Dominique Brown-Berset
Predsjedavajuća Arbitražnog suda

